

PROF. DR. HAZIM GÖKÇEN

ÜNİVERSİTEDE HOCA OLMAK

İMLEÇ KİTAP - 52

ISBN 978-605-4262-68-7

Prof. Dr. Hazım Gökçen
Üniversitede Hoca Olmak
Akademik Biyografi

Birinci Basım

Ocak 2018

Editör

Hasan Uygun

Kapak Tasarımı

Melek Öztürk

© Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında
yayıncının izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

İmleç Kitap*

Ticarethane Sok No: 5/2

Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

Tel: (212) 519 45 14

E-mail: kitapimlec@gmail.com

Sertifika No: 12808

www.hermeskitap.com

www.imleckitap.com

Baskı ve Cilt:

Kenan Matbaası

Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi Kat.3 No: 20

Topkapı / İstanbul

Tel: (212) 623 31 20

Sertifika No: 12641

PROF. DR. HAZIM GÖKÇEN

ÜNİVERSİTEDE HOCA OLMAK

MLECKİTAP

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Kader Ağlarını Örüyor	9
Akademisyenliğe İlk Adım	13
Öğrenci Olayları.....	18
Afif Hoca ile İlk Yakınlaşmam	19
Şenlikköy ve İnanlı Günleri	20
Doğum Kliniği Günleri ve İlginç Bir Anı	24
Lalahan Toplantıları	26
Tıp Fakültesi Asistanlığı	26
Almanya Macerası	30
Kaderim Değişiyor.....	60
Doktora Çalışmaları	64
Dekanın İstifası	68
Kısa Askerlik Maceram.....	71
Yeni Kürsü Binasına Taşınma.....	76
İkinci Dernek Deneyimim.....	77
Doçentlik Çalışmaları	79
Afif Hoca'nın Oyunu	85
Dernek Çalışmaları	86
Karacabey Harası Anıları.....	89
Hayvancılık Kongreleri.....	91
Doçentlik Sınavı.....	93
Yeni Anabilim Dalımız	94
Sekreter Olayı	96
Elazığ Günleri	97
İkinci Bölüm	101
Oda Başkanlığı.....	109
Dekan Yardımcılığı	113

Özel Suni Tohumlama Yönetmeliği.....	114
Yök Üyelerinin Ziyareti.....	116
Konya'ya Derse Gidişim.....	117
Yaşar Holding'in Teklifi.....	118
Profesör Oluşum	120
At Yarışlarında Komiserlik	121
Giessen'e Gidişim.....	123
Dekan Oluşum	126
Çiftlik Yönetimi	132
Klinikler	134
Et - Süt Ünitesi.....	135
Döner Sermaye.....	136
Anabilim Dalı Raporları ve Fakülte Dergisi.....	137
Yurt Dışı Faaliyetler	139
Dansçı Ayıların Rehabilitasyonu Projesi.....	140
Fakültenin Taşınması	143
Rektör Değişimi.....	145
Veteriner Ön Lisans Programı.....	147
Veteriner Araştırma Merkezi.....	149
Dekanlık Seçimleri.....	150
Münih Seyahati	152
Emeklilik ve Soruşturma.....	155
Genel Değerlendirme	159
Dünün Almanya'sı, Bugünün Türkiye'si	159
Türkiye'de Üniversiteleşme Süreci.....	162
2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Getirdiği	
Olumsuzluklar.....	167
Bugünkü Durum.....	175

ÖNSÖZ

Emekli oluşumun üzerinden geçen yirmi iki yıl boyunca hayalimde hep akademik yaşamımı iyisi kötüsüyle yazmak ve mümkün olursa bunu bir kitapta toplamak düşüncesi yatıyordu. Gerçi emeklilikten sonra, biri mesleki ikisi de meslek dışı konularda olmak üzere üç kitap yazmıştım ama her nedense akademik yaşamımı kitaplaştırmaya bir türlü cesaret edemiyordum. Oysa yirmi beş yıllık kısa sayılabilecek akademik yaşamımda belki de elli yıla sığabilecek yoğunlukta işler yapmıştım. Asistanlıkla başlayan akademik yaşamımda doktora, doçentlik, profesörlük gibi yükselme aşamaları dışında; bilim dalı başkanlığı, anabilim dalı başkanlığı, bölüm başkanlığı, fakülte sekreterliği, dekan yardımcılığı ve dekanlık gibi idari görevlerde bulunmuştum. Ayrıca bu görevlerin gerektirdiği yüzlerce kurul, komisyon ve jüri üyelikleri yapmıştım. Bu arada Ankara, Fırat ve Selçuk Üniversiteleri Veteriner Fakültelerinde, Uludağ Üniversitesi Veteriner ve Ziraat Fakültelerinde ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nde dersler vermiştim. Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nde bir yarıyılıda altı ayrı derse birden girmiştim. Bu süre zarfında beş mesleki kitap, bir ders notu yayınlamış, üç yüzü aşkın bilimsel ve mesleki yayın yapmıştım.

Akademik yaşamım boyunca çeşitli yıllarda olmak üzere toplam on dört ay süreyle Almanya'da Münih Teknik Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile Giessen ve Münih Veteriner Fakültelerinde araştırma görevliliği ve misafir profesörlük görevlerinde bulunmuş, dersler ve konferanslar vermiştim. Yine bu süre zarfında Ankara'da birer yıllık sürelerle Veteriner Hekimleri Derneği yönetim kurulu üyeliği, genel sekreterliği, genel başkanlığı, Bursa'da da yedi yıl süreyle Veteriner Hekimleri Odası başkanlığı yapmıştım. Hatta Bursa'da Jokey Kulübü hipodromunda üç yıl süreyle komiser bile olmuşum.

Akademik yaşamım boyunca iki askeri darbe yaşamış ve

hem 1971 yılındaki ilk darbeden sonra çıkarılan 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu'na, hem de 1980 yılındaki ikinci darbeden sonra çıkarılan 2547 sayılı Üniversiteler Kanunu'na tabi olarak görev yapmışım. Yani hem özgürlüğü hem de despotluğu tatmışım. 1982'de doçentlik kadrosu vermeyip beni Bursa'ya gönderen YÖK, 1991'de beni dekan yapmıştı. İşte akademik yaşamımda deneyimlediğim bunca uğraşları elinizdeki mütevazı kitapta toplamaya çalıştım.

Elinizdeki kitap ilk bakışta biyografik bir eser izlenimi verebilir ve okuyucuda kişisel bir yaşam öyküsü, beni ne ilgilendirir hissi uyandırabilir. Ne var ki, kitabın içeriğine girdikçe kişiselliğin yerini toplumsallığın aldığı hemencecik görülecektir. Son tahlilde, kitapta kişinin özel yaşamının değil başından geçen gerçek olayların zamana ve mekâna göre yorumlanmasının ağırlık kazandığı anlaşılacaktır. Samimi düşüncem odur ki, her ne içerikte ya da nitelikte yazılırsa yazılsın, kitap sonuçta yoğun bir emeğin ve daha da ötesi bir cesaretin ürünüdür. Eleştirmek kolay fakat başarmak zordur. Ben özde bir edebiyatçı olmadığım için kitabın içeriğinde mutlaka yanlışlar yapmışımdır. O nedenle, okuyucunun kitabı yorumlarken bu hususu da dikkate alacağını umuyorum.

Sözlerimi, yaşamıma rehber edindiğim Yüce Mevlana'nın *"Yüzde ısrar etme doksan da olur / İnsan dediğinde noksan da olur / Sakın böbürlenme elde neler var / Tek ben varım deme yoksan da olur"* dizeleriyle bitirmek istiyorum ve kitabımı akademik yaşamımı borçlu olduğum rahmetli hocam Prof. Dr. Afif Sevinç'in aziz ruhuna ithaf ediyorum.

KADER AĞLARINI ÖRÜYOR

1970 yılının 28 Eylül Cuma günü saat 16.45 sularında Ankara Dışkapı'da Veteriner ve Ziraat Fakültelerinin yer aldığı kampüsün bahçesindeki yıllanmış ağaçların sararan ve dökülen yapraklarının kapladığı yolda rahmetli sınıf arkadaşım Hüseyin Erdiç ile birlikte Ankara'nın o tadına doyumaz sonbahar havasını içimize doldurarak yürüyorduk. O gün, beş yıl gibi uzun bir süre bin bir güçlüğe katlanarak okuduğumuz Veteriner Fakültesi'nden bitirme sınavlarını da başarı ile tamamlayarak mezun olmuştuk. Aslında Hüseyin de ben de sınıfın en gariban öğrencileri arasındaydık. O, annesini ve babasını hiç tanımamış, ağabeylerinin yanında ve yatılı okullarda büyümüş, yaz tatillerini bile gidecek yeri olmadığı için okulda geçirmiş birisi idi. Ben de 12 yaşında iken babamı kaybetmişim ve eğitimimi çok zor koşullar altında tamamlayarak üniversiteye kadar gelebilmişim. Aslında ikimiz de Veteriner Fakültesi'ne severek ve isteyerek girmemiştik. İkimizin de ortak derdi devlet bursu almaktı. Tarım Bakanlığı Veteriner ve Ziraat Fakültesi öğrencilerine ayda 250 TL mecburi hizmet karşılığı burs veriyordu. Ben Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni istediğim, hatta yedekten de kazandığım halde sırf burs alabilmek için Veteriner Fakültesi'ni tercih etmiştim. Çünkü alacağım burs ile hem okumam hem de ailemi geçindirmem gerekiyordu. Yıllarca öğlenleri kantinde çeyrek ekmek ve elli gram helva ile karın doyurmuş, bazen param kalmadığı için Dışkapı'dan Yenimahalle'ye kestirme yol olan Etlik Kasalar mevkiinden yürüyerek gitmişim. İşte artık fakülteyi hem de iyi derecelerle bitirmiş ve hayatın bize çizmiş olduğu yola çıkmaya hazırdık. Burslu okuduğumuz için Tarım Bakanlığı'nda işimiz hazırды. Yapacağımız tek iş kura çekmek ve askere kadar şansımıza düşecek vilayete gitmekti. Mezuniyet sınavından sonra Hüseyin ile kantine gitmiş, bir yandan çaylarımızı yudumlarken bir yandan da gelecek hayalleri kurmuştuk. Artık ben evime, Hüseyin de kaldığı

yurda gidecek ve kura çekim tarihini bekleyecektik. İşte bu düşüncelerle kantinden çıkıp otobüse binmek üzere fakültenin Mehmet Akif'in büstünün de bulunduğu ana kapısına geldiğimizde karşıdan zootekni hocamız rahmetli Cahit Yalçın'ın geldiğini gördük. Cahit Hoca, fakülte'deki öğretim üyeliğinin yanı sıra Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Veterinerlik ve Hayvancılık Araştırma Grubu Sekreterliği görevini de yürütüyordu. Akşama kadar TÜBİTAK'ta çalışıyor, Saat 17.00 sularında ise fakülteye gelip oradaki işlerini tamamlıyordu. Cahit Hoca daha bir ay kadar önce bizi Karacabey harasına staja götürmüştü ve orada hazırladığımız seminerleri çok beğenmişti. Kısa bir hâl hatır sormanın ardından hoca mezuniyetimizden dolayı bizi kutladı ve bundan sonra hayatımıza nasıl bir yön vereceğimizi sordu. Biz de burslu okuduğumuzu, kura çekiminden sonra Veteriner İşler Genel Müdürlüğü emrinde çalışmaya başlayacağımızı anlattık. Hoca bunu duyunca, bizim akademisyen olmaya daha yatkın olduğumuzu, fakülte'de kalmamız gerektiğini söyledi ve ilanı verilmiş olan asistanlık sınavlarına başvurmamızı istedi. Hatta tercih hakkı tanımadan bana suni tohumlamadan, Hüseyin'e de hayvan beslemeden başvuru yapmamızı önerdi. Biz de hocaya sınavlardan haberdar olduğumuzu ancak başvuru süresinin 24 Eylül'de sona erdiğini söyledik. Öyle deyince Cahit Hoca "Şimdi hiç vakit kaybetmeden dekana gidin, benim selamımı söyleyin, sizin başvurularınızı alsın" dedi. Bunun üzerine hızla geri dönüp saat tam 17.00'de dekan sekreterinin odasında soluğu aldık ve dekan ile görüşmek istediğimizi bildirdik. Bu arada söyleyeyim o dönemde dekan bizim de genetik hocamız olan rahmetli Emin Arıtürk'tü ve Cahit Hoca'yı oğlu gibi çok severdi. Sekreter bizi hemen dekanın odasına aldı. Hayatımızda ilk kez dekan odasına giriyorduk ve oldukça hayacanlı idik. Neyse rahmetli Emin Hoca bizi çok iyi karşıladı ve ne istediğimizi sordu. Biz de mezun olduğumuzu, evlerimize giderken Cahit Hoca'yı gördüğümüzü, bize asistanlık sınavına başvurun dediğini, başvuru süresi

geçti deyince de “Siz Emin Hocaya gidin, o bir çözüm yolu bulur” şeklinde bizi yönlendirdiğini söyledik. Emin Hoca daha konuşmamız bitmeden sekretere yazı işleri şefini çağırması talimatını verdi. Emin Hoca gelen şefe derhal bizden asistanlık sınavına başvuru dilekçelerimizi almasını istedi. Şef başvuru süresinin 24 Eylül’de bittiğini söyleyince, “Kardeşim sen mi dekansın ben mi, başvuru süresini 28 Eylül 1970 günü Saat 17.30’a kadar uzattım, var mı diyeceğin?” diyerek ve kızarak dilekçelerimizi almasını emretti. Teşekkür ederek dekanın yanında ayırdık ve yazı işlerine dilekçemizi verdik. İşte benim asistanlık, akademisyenlik ve hocalık hayatım bu dilekçe ile başladı. Daha sonra yabancı dil ve bilim sınavlarını başararak asistan oldum. Şimdi düşünüyorum da ya biz yolda bir arkadaşımızı görüp iki dakika konuşsak ya da Cahit Hoca’nın bindiği dolmuş bir kırmızı ışıkta dursa karşılaşma olmayacak ve bizim yaşantımız tamamen başka bir yöne evrilecekti. Ya da, cuma günü Emin Hoca fakülteden biraz erken çıksa hayatımız tamamen değişecekti. Ben bunu şahsen kaderin bir cilvesi olarak görmekteyim. Tabii bu arada benim tarihinden sonra başvuruda bulunduğumu öğrenen adayların itirazı da dekanlık tarafından kabul edilmedi. Bunlar arasında her ikisi de rahmetli, daha sonra cerrahi kürsüsüne girip profesörlüğe ve Celal Bayar Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanlığına kadar yükselmiş olan, Sivas’ta da birlikte çalıştığımız Necdet Güzel’i ve mesleğimizde çok sevilen, esprileri herkesin gönüllerinde yer etmiş bulunan Gül Şener’i saygı ve rahmetle anmak isterim. Asistanlık sınavını kazandıktan sonra heyecanla o tarihte Türkiye’nin tek suni tohumlama hocası olan Afif Sevinç’in yanına gittim. Afif Hoca bilim sınavı jürisinde bulunmamıştı. Ne yalan söyleyeyim ben Afif Hoca’yı ya rahatsız ya da başka bir vilayette görevli diye düşünmüştüm. Ancak Afif Hoca ile konuştuktan sonra gerçeği anladım. Afif Hoca beni çok iyi karşıladı, halimi hatırımı sordu, beni sevdiğini ancak bana yardımcı olamayacağını söyledi. Çünkü kendisini, Türkiye’de alanında tek olduğu halde suni tohum-

lama sınav jürisine almamışlardı. Meğer o tarihte dekan olan Emin Arıtürk Hoca ve ondan önceki dekan Selahattin Gürtürk Hoca fakülteye bağlı Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Yüksek Okulu adında bir okul kurmuşlar ve oradaki bilim dallarına kendi yandaşlarını atamışlar, aralarının açık olduğu Afif Hoca'yı ise bu okulda görevlendirmemişler. Aslında ben fakültenin değil fakülteye bağlı olan bu yüksekokulun asistanlık sınavını kazanmışım. Bunları duyunca Afif Hoca'ya hak verdim ve yanından ayrıldım. Bu arada benim kurada Urfa'yı çektiğim halde becayişle değiştirdiğim Sivas Veteriner Müdürlüğü'ne merkez veteriner hekimi olarak tayinim çıktı. Bunun üzerine, Sivas veteriner müdürü rahmetli Mustafa Kır'ı telefonla arayarak fakülteye asistan olduğumu, tayin işleri ile uğraşmak için bana birkaç hafta izin vermesini rica ettim. O da bana Sivas'a gelmemi, göreve başlamamı, ancak ondan sonra bana izin verebileceğini söyledi. Nitekim ben Sivas'a gittim, göreve başladım, on beş gün izinli olarak Ankara'ya döndüm. Ancak bu süre içinde yüksekokula tayinim çıkmadığı için tekrar Sivas'a gittim ve merkezde veteriner hekimi olarak çalışmaya başladım. Bu arada, Sivas'ta birlikte çalıştığım müdürüm Mustafa Kır'ı, müdür yardımcım Ali Uğurtekin'i, yazımın başında sözünü ettiğim mesai arkadaşım Necdet Güzel'i ve aylarca aynı otel odasını paylaştığım, fakülte birinci sınıftan beri yakın arkadaşım olan Aşkın Berker'i saygı ve rahmetle anmak isterim. Fakülteye tayinimin çıkması için geçen dört aylık süre içerisinde gerek Sivas'ta, gerekse bir ay süreyle sığır vebasası mücadelesi için görevlendirildiğim Gemerek'te çok güzel günlerim geçti, mesleki açıdan çok büyük kazanımlar ve deneyimler elde ettim.

AKADEMİSYENLİĞE İLK ADIM

Ankara'ya dönünce zootekni kürsüsünde göreve başladım. Çünkü kadrosuna girdiğim yüksekokulun henüz binası yoktu. O tarihte suni tohumlama diye bir kürsü de mevcut değildi. Afif Hoca, zootekni kürsüsü öğretim üyesi idi ve suni tohumlama dersleri veriyordu. Kürsüde Emin Hoca ve Afif Hoca'dan başka Mehmet Sandıkçioğlu, Halil Özcan, Cahit Yalçın, Orhan Alban ve Rafet Arpacık hocalar görev yapıyordu. Şu anda Orhan Alban Hoca dışındakiler vefat ettiler, hepsini saygı ve rahmetle anmak isterim. Asistan olarak da Tahir Aksoy ve Halil Akçapınar bulunuyordu. Sonradan Erol Şengör ve Abdulkadir Akcan kürsüye asistan oldular. O dönemde kürsüde boş oda olmadığı için rahmetli Cahit Yalçın bana geçici olarak kendi odasını vermişti. Çünkü başta da değindiğim gibi, Cahit Hoca gündüz TÜBİTAK'ta çalışıyor, ancak bazı akşamüstleri işlerini görmek için kürsüye geliyordu. Ben odanın düzenini hiç bozmadan yanımda getirdiğim birkaç kitap ile çalışıyordum. Zaten büyük bir boşluk içine sürüklenmiştim. Kime bağlı olduğum, ne iş yapacağım belli değildi. Sadece hocaların gerek lisans gerekse uzmanlık öğrencilerine verdikleri derslere giriyor, yoklama kartı dağıtıyor ve sınavlarda görev alıyordum. Bu sınavlar sırasında ilginç anlar yaşadığım da oldu. Ben fakülteyi bitirip hemen asistan olduğum için gerek hepsi ile yakın arkadaş olduğum bir iki dönem sonrası öğrencilerin gerekse zootekni dersini ikinci üçüncü kez alan sınıf arkadaşlarımla sınavlarında gözetmen olarak görev yapıyordum. Haliyle arkadaşlar yardım etmemi istiyorlar bazen de gözümün önünde kopya çekiyorlardı. Yardım etsem ya da kopyaya müseade etsem bir türlü etmesen bir türlü, deyim yerindeyse iki cami arasında beynamaz kalıyordum. Arkadaşlara bak adam oldu da bize hocalık taslıyor dedirtmemek için mecburen yardımcı oluyordum ama bu da doğal olarak hocaların dikkatini çekiyordu. Hatta bir seferinde bir öğrenciye yardım ettiğimi gören Mehmet Sandıkçioğlu Hoca beni sı-

navdan çıkarmıştı. Bir gün Orhan Alpan Hoca yanında kendi yaşlarında birisi ile odama geldi. Yanındaki kişinin sınıf arkadaşı olduğunu ve o dönemde zootekni dersinden geçemeyip belge aldığını, şimdi ise aftan yararlandığını söyleyip onu benim sınav yapmamı istedi ve konuğuyla beni yalnız bırakıp odadan çıktı. Bu durum karşısında ne yapacağımı şaşırılmış, benden on üç yıl önce fakültede okumuş birisini nasıl sınav yapacağımı düşünmeye başlamıştım. Sonunda bir beyaz kâğıt çıkarıp “Ağabey, ne biliyorsan onu yaz” demiştim. Yazdıklarımı bile okumadan Orhan Alpan Hoca’ya gidip arkadaşının sınavı geçtiğini söylemiştim. Ankara’da yaşamını sürdüren ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde stenograf olarak çalışan o meslektaşım, küçüğü olduğum halde yıllarca bana saygı gösterdi ve her gördüğünde bana hocam diye hitap etti. Cahit Yalçın Hoca’nın odasında oturmam bazı yanlış anlamalara da neden oluyordu. Kürsüye Belma adında yeni bir sekreter atanmıştı. Belma Hanım diğer asistanlara bey diye hitap ettiği halde bana hocam diyordu. Başlangıçta nedenini anlamadığım bu hitabın daha sonra beni Cahit Yalçın zannetmesinden kaynaklandığı ortaya çıktı. Bu arada beni asistanlıktan ayrılmaya ramak kalmışken geri döndüren bir olayı anlatmadan geçemeyeceğim. Asistanlar, her yıl fakülteden askerlik şubesine yazılan bir yazı ile askerliklerini 32 yaşına kadar tecil ettirebiliyorlardı. Yine bir yıl dolmuş ve ben sekreterden tecil yazısını yazdırıp kürsü başkanı Emin Hoca’ya imzalatmasını istemiştim. Ancak sekreter bir süre sonra gelip Emin Hoca’nın tecil yazısını imzalamadığını, askere gitmemi istediğini söyledi. Başlangıçta hocanın bu kararına bir anlam verememişim. O gün öğlenden sonra özel eşyalarımı toplayıp aylardır oturmakta olduğum odayı terk etmek üzere iken Cahit Hoca geldi ve bana eşyalarımı neden topladığımı sordu. Ben de Emin Hoca’nın tecil yazısını imzalamadığını, o nedenle de askere gideceğim için kürsüden ayrılmak istediğimi söyledim. Cahit Hoca hiddetle masanın üzerindeki yazıyı kapıp odadan çıktı ve bir süre sonra elinde imzalanmış yazı ile

geri döndü. Bu suretle Cahit Hoca sadece benim asistanlığa girişime vesile olmamış, aynı zamanda akademik yaşamımın devamını da sağlamıştı. Başvuru süresini öteleyerek asistan olmamı sağlamış olan Emin Hoca ise şimdi tecil yazısını imzalamayarak kürsüden ayrılmamı istiyordu. İşin aslı sonradan anlaşıldı. Ben fakülteden mezun olduktan hemen sonra asistanlığa başladığım için gerek alt sınıflardan gerekse kendi sınıfımdan çok sayıda ziyaretçim oluyordu. Tabii bunların çoğu da sol görüşlü öğrencilerdi. Emin Hoca'nın bundan rahatsız olup askerlik tecil yazımı imzalamayarak benim kürsüden ayrılmamı sağlamak istediği anlaşıldı. Aynı Emin Hoca ileride anlatacağım gibi kendi rızamla ayrılmak istediğim asistanlıkta kalmamı sağlamak için de büyük çaba gösterecekti. Kürsüde boş oda olmadığı için geçici olarak Cahit Hoca'nın odasında oturduğumu başta söylemiştim. Zootekni kürsüsünün girişinde, soldaki ilk odada uzmanlık eğitimi alan veteriner hekimi Yüzbaşı Hayrettin Bey oturuyordu. Onun uzmanlık eğitimi bitip kürsüden ayrılması üzerine oturduğu oda bana tahsis edildi. Odada ünlü zooteknist, şair, operet yazarı Selahattin Batu'nun da üzerinde uzun yıllar çalıştığı ahşap bir masa, iki eski sandalye ve bir de camlı ahşap kitap dolabı bulunuyordu. Eşyaların çok eski olduğu ve uzun süredir kullanıldığı belli idi. Ama yine de asistan olarak bağımsız bir oda sahibi olmak herkese nasip olmuyordu. Nitekim aynı dönem asistan olduğumuz rahmetli sınıf arkadaşım Hüseyin Erdiñç, hayvan besleme kürsüsünde laboratuvarın bir köşesinde oturuyordu. Odaya taşındıktan bir süre sonra fakülte yayını olan onlarca kitap geldi. Bu yayınlar her asistanın hakkı idi ama ben başlangıçta geçici olarak Cahit Hoca'nın odasında oturduğum için kitap almayı ertelemiştim. Odaya taşınmamın üzerinden birkaç gün geçmişti ki bir sabah kürsüye geldiğimde odanın düzeninin değiştiğini ve sehpa içinde çiçekler bulunan bir vazo konulduğunu gördüm. Olayı araştırdığımda bu düzenlemeyi sekreter Belma Hanım'ın yaptığını öğrendim. Kendisini kirbarca uyararak odayı eski haline döndürmesini istedim. Artık

yavaş yavaş çalışmaya, bir şeyler üretmeye çaba gösteriyordum. Ama bir yılım dolduğu ve yabancı dil sınavını da kazandığım halde doktora tez konum verilmiyordu. Bir gün Emin Hoca'ya giderek doktora tez konumu ne zaman alacağımı sordum. O da, "Ben Afif Hoca ile konuşur sana haber veririm," dedi. Nitekim bir süre sonra Afif Hoca beni odasına çağırıldı. Bana kendi doktora tezi konusunun aynı olan "Türkiye'de Sığır Suni Tohumlama Uygulaması" diye bir konu verdi. Afif Hoca baştan benimle ilgilenmeyeceğini söylemişti ama demek ki kürsü başkanı Emin Hoca'nın iradesine karşı çıkamamıştı. Bu arada kürsüde Afif Hoca ile en ufak bir diyalogumuz olmuyordu. Sadece kürsünün koridorunda karşılaştığımızda selamlaşıyorduk. Şahsi araştırmalarım ve diğer hocalarla yaptığım görüş alışverişlerim sonucunda bu konunun bir doktora tezi olamayacağına, çünkü klasik doktora tezlerinde bulunması gereken bölümleri içermediğine karar verdim. Konu daha çok bir survey yani saha çalışması olacak nitelikteydi. Afif Hoca'ya giderek bu tezi yapmak istemediğimi söyledim. O da, tez konusu olacak bir konu bulmamı ve kendisine bildirmemi istedi. Yabancı dilim Almanca olduğu için kütüphaneye gidip yayın taraması yapmaya başladım. Ama ne yazık ki benim konum ile ilgili Almanca literatür yok denecek kadar azdı. Araştırırken *Animal Breeding Abstract* adında aylık bir özet dergisi buldum. Kütüphaneye her ay düzenli olarak gelen bu dergi hayvan yetiştiriciliği ve suni tohumlama konularında dünyada yapılan tüm bilimsel araştırmaların özetlerini içeriyordu. İngilizce bilmiyordum ama bu derginin içindekileri anlamak için tercüme etmekten başka bir çarem de yoktu. Önce fakülte matbaasına gidip kartondan literatür kartı bastırdım. Derginin suni tohumlama bölümündeki tüm araştırmaların başlıklarını ve özetlerini İngilizce olarak kartlara yazdım. Sonra elime bir sözlük alarak her kelimenin anlamını teker teker bulup sonra da hepsini birleştirmek suretiyle araştırmanın başlığını ve özetini Türkçeye çevirdim. Bu çalışmalar ilerledikçe kelimelere hâkim olmaya

başladığım ve konuyu da bildiğim için tercüme daha kolay oluyordu. Kısa sürede elimde Türkçeye çevrilmiş yüzlerce bilimsel çalışma birikmişti. Daha sonra bu çalışmaları konularına göre tasnif ettim. Afif Hoca'ya bu çalışmalardan bazılarını tez konusu olarak sundum ama o da fazla gönüllü olmadığı için çeşitli bahaneler bularak hepsini reddetti. Ben de artık fazla üstünde durmadım ve kendisine başka bir konu götürmedim. Tez konum sürüncemede kalınca daha çok kitaplar okuyarak ve literatür araştırarak kendimi geliştirmeye çalışıyordum. Bu arada hocaların görev olarak verdiği kitap düzeltmelerini, istatistiksel analizleri ve tercümeleri yapıyordum. Sırası gelmişken ilginizi çekeceğini umduğum iki konudan bahsetmek istiyorum. Zootekni kürsüsünün en omez asistanının derslere girip yoklama kartı dağıtmak dışında yapması gereken iki temel görevi vardı. Bunlardan birisi haftada üç gün Lalahan Zootekni Araştırma Enstitüsü'nden gelen sütü ve yumurtayı fakülte personeline dağıtmak diğerisi de ay başlarında dekanlığa gidip tüm hocaların ve asistanların maaşlarını nakit olarak almak, yani maaş mutemetliği yapmaktı. Haftanın üç günü sabah saat dokuzda Lalahan'dan gelen süt ve yumurtalar benim odama taşınır ve arkasından da odaya bir odacı akını başlardı. Her kürsünün odacısı o kürsü elemanlarının sütünü ve yumurtasını alırdı. Sütü ve yumurtaları dağıtmak, paralarını almak, hesabını yapmak o gün öğleye kadar vaktimi alırdı. Tabii bu suretle haftada üç yarım gün çalışmak söz konusu olmazdı. Bir de her ay başında tüm kürsülerin en kıdemsiz asistanları dekanlığa gider, maaş mutemedinin önünde sıra olurduk. Bu arada sırası gelen asistan kürsünün tüm akademik personelinin maaşlarını mutemetten alır, ayrı ayrı zarflara koyarak kürsüye getirir ve dağıtırdı.

ÖĞRENCİ OLAYLARI

Kısa da olsa o dönemdeki öğrenci olaylarından bahsetmek istiyorum. 1968’de başlayan öğrenci hareketleri, fakülte işgal ve boykotlarının ardından Dev-Genç adlı aşırı sol ve Ülkü Ocakları adlı aşırı sağ örgütlerin kurulmasından sonra bir kavga ve çatışma ortamına evrilmişti. Bir fakültede hangi gruptan öğrenciler hâkimse karşı grubu fakülteye almıyorlardı. Bu nedenle de aralarında sık sık çatışmalar çıkıyordu. O yıllarda Ülkü Ocakları’nın en üst yöneticileri bizim fakültemizin öğrencileri idi. Bunlar arasında sonradan parti başkanlığına kadar yükselmiş olan o zamanki Ülkü Ocakları Derneği Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu’nu sayabilirim. Sürekli kavgalardan ve çatışmalardan dolayı öğretimde aksamalar meydana geliyordu. Bu dönemde yaşamış olduğum iki olaya değinmeden geçemeyeceğim. Bir gün öğle yemeğini dışarıda yemiş ve fakülteye dönüyordum. Fakültenin ana giriş kapısına geldiğimde bir anda patlama sesleri duydum ama açıkçası bir anlam veremedim. Biraz ilerleyip Mehmet Akif büstünün olduğu yere yaklaşmıştım ki Anatomi binasının duvarına ve ağaçlara siper almış ülkücü öğrencileri gördüm. Veteriner Tarihi binasında ise solcu öğrenciler siper almışlardı. Her iki grup birbirine kıyasıya ateş ediyordu. Ben de tam iki ateş arasında kalmıştım. Birden bir öğrencinin hocam kaç sözü ile ilkildim ve hızla geriye doğru koştum. Böylece belki de bir kör kurşuna hedef olmaktan kurtulmuşum. Bir gün de sabah odamda otururken rahmetli Mehmet Sandıkçioğlu Hoca’nın heyecanla bir şeyler anlattığını duydum. Koridora çıktığımda Mehmet Hoca kürsünün arka merdivenlerinden çıkarken bir gazete gördüğünü, gazeteye ayağıyla vurduğunda altından madeni bir cisim çıktığını heyecanla anlatıyor ve odacılardan cismi kaldırıp atmalarını istiyordu. Bunun üzerine duruma hemen müdahale etmek gerektiğini duydum ve Mehmet Hoc’aya cisme dokunulmasının yanlış olduğunu, bomba olabileceğini, durumu polise bildirmemiz gerektiğini söyledim.

Hoca da kabul etti ve polise telefon ettik. Kısa bir süre sonra bomba uzmanları geldi, kürsü boşaltıldı ve sonunda cismin bomba olduğu ve arabalarını park ettikten sonra kürsünün yan kapısından girip merdivenlerden çıkan hocalara yönelik olduğu anlaşıldı. Ancak bombayı kimin koyduğu bir türlü öğrenilemedi. Bu olaylardan bir süre sonra askerler tarafından hükumete 12 Mart Muhtırası verildi, sıkıyönetim ilen edildi ve olaylar bir süreliğine duruldu.

AFİF HOCA İLE İLK YAKINLAŞMAM

1972 yılının başlarında bir gün odacı, Afif Hoca'nın beni çağırdığını söyledi. Uzun süredir ilk kez başıma gelen bu olay beni oldukça heyecanlandırmıştı. Yanına gittiğimde bana hazırlık yapmamı, yakında Karacabey Harası'na öğrenci stajı için birlikte gideceğimizi söyledi. Bu teklife birçok nedenden dolayı sevinmişim. Birincisi, Karacabey Harası'nda Afif Hoca ile bir hafta beraber olmamız birbirimizi daha iyi tanımamızı sağlayacaktı. İkincisi de yaz ve son sınıf stajlarını yaptığım Karacabey Harası'na bu kez öğrenci olarak değil öğrencilerin başında asistan olarak gidecektim. Ayrıca bu sayede de bir işe yarayış olacaktım. Harada çok sayıda dostum ve arkadaşım vardı. Bu vesileyle onları da görmüş olacaktım. Öğrenci harada olduğu için Karacabey'e şehirlerarası otobüs ile gittik. Otobüste Afif Hoca ile uzun süre sohbet etmek olanağını bulduk. Daha sonra hara uygulamaları ve stajın bitiminde öğrencilerle birlikte yapmış olduğumuz İstanbul gezisi sırasında da hoca beni daha yakından tanımış oldu. Buna rağmen Ankara'ya döndüğümüzde durum tekrar eskiye döndü ve hoca ile olan diyalogumuz yeniden kesildi.

ŞENLİKKÖY VE İNANLI GÜNLERİ

1973 yılının bir haziran günü Emin Hoca beni çağırdı ve “Seni İstanbul Şenlikköy’deki Suni Tohumlama Laboratuvarı’na görevlendireyim,” dedi. Ben de bu teklifi seve seve kabul ettim. Hem mesleki deneyimimi arttıracaktım hem de çok az gördüğüm İstanbul’u daha yakından tanıma olanağını bulacaktım. Otobüsle İstanbul’a gittim ve o zaman Topkapı’da olan otogarda indim. Sonra dolmuşla Taksim’e geldim. Sadece Tünel’de olduğunu bildiğim İstanbul Veteriner Hekimleri Odası’nın misafirhanesinde kalacaktım. Elimde çanta ile İstiklal Caddesi’nde yürümeye başladım. İstiklal Caddesi o zamanlar şimdi olduğu gibi yaya bölgesi değil gidiş geliş araba trafiğinin olduğu bir yoldu. İstanbul’u ciddi olarak ilk kez görüyor ve bu nedenle de etrafa şaşkın şaşkın bakıyordum. Neyse sonunda sora sora Tünel’in karşısındaki Sofyalı Sokak’ta bulunan misafirhaneyi buldum. O dönemde kumarhanelerin ve batakhanelerin olduğu bu bölge şimdi Nevizade Sokağı gibi İstanbul’un eğlence mekânlarının yer aldığı bir semt haline geldi. Her sabah erkenden kalkıyor, Galatasaray’dan Şişhane’ye yürüyor, oradan geçen Taksim - Florya otobüsüne biniyor ve Şenlikköy’de tam laboratuvarın önünde iniyordum. O dönemde Taksim - Florya hattında sadece Bakırköy’de ve İncirli’de yerleşim vardı, onun dışında her taraf bağlık bahçelikti. Şenlikköy Suni Tohumlama Laboratuvarı o yıllarda Lalahan Zootekni Araştırma Enstitüsü’ndeki laboratuvardan sonra donmuş sperma üreten ikinci merkezdi. Çalışma günün erken saatlerinde başlıyor ve öğleyin bitiyordu. Öğleden sonra genelde laboratuvardaki meslektaşlarla oturup sohbet ediyorduk. O dönemde laboratuvar şefliğini sonradan İstanbul Veteriner Fakültesinde Suni Tohumlama Kürsüsü’nü kuran rahmetli hocamız Adnan Özkoca yapıyordu. Laboratuvarda uzman veteriner hekimi olarak ise, rahmetli Ahmet Şermet, rahmetli Yavuz Kinalp, halen hayatta olan Tansu Plevneli ve Fethi Tamyürek çalışıyordu. Akşam işten

çıkınca önce Şenlikköy'deki kahvede briç oynuyor, akşam da Florya'daki et lokantasında yemeklerimizi yiyorduk. Bu arada bir kere de hep birlikte Taksim'de bir revüye gitmiştik. Sırası gelmişken Şenlikköy Suni Tohumlama Laboratuvarı'nda başımdan geçen ilginç bir anıdan söz etmek istiyorum. Bir gün öğlenden sonra rahmetli Ahmet Şermet'in odasında oturup sohbet ediyorduk. Hava sıcak olduğu için herkes yaka bağır açık spor kıyafetlerle sere serpe oturuyordu. Bir ara kapıdan uzunca boylu, 55-60 yaşlarında, kravatlı, siyah takım elbiseli ve elinde çanta olan bir bey girdi. Ahmet Şermet, beyi buyur etti ve ziyaretinin nedenini sordu. Kapıya yakın sandalyede saygılı bir şekilde oturan bey iktisatçı olduğunu, Almanya'da tesadüfen suni tohumlama uygulamasına tanık olduğunu, yoldan geçerken laboratuvarı görünce daha fazla bilgi sahibi olmak istediği için girdiğini söyledi. Biz de çok rahat bir şekilde bey ile sohbet etmeye başladık. Bir anda içeriye yüzü kızarmış ve telaşlı bir halde Adnan Hoca girdi ve misafire "Sayın Bakanım hoş geldiniz, kusura bakmayın dışarıda olduğum için sizi karşılayamadım" dedi. Bizler şaşkınlık içinde toparlandık, gömlek düğmelerimizi iliklemeğe başladık. Meğerse gelen bey 12 Mart askeri muhtırasından sonra kurulan teknokrat hükümetinde Tarım Bakanlığına atanan adını şimdi anımsayamadığım bir iktisat profesörü imiş. Tabii o zaman televizyon olmadığı için bakanları falan kimse tanımıyordu. Bakan "Çocuklar rahat olun, kabahat bende, geleceğimi haber vermedim, gerçekten yoldan geçerken levhayı görüp girdim" diyerek bizi rahatlattı. Adnan Hoca da dışarıdan laboratuvara girerken kapıda makam arabasını görüp bakanın içeride olduğunu anlamış. Bu da tatlı bir anı olarak yaşamımı renklendirdi. Bu arada akşamları sınıf arkadaşlarım, İstanbul Çapa Tıp Fakültesi Farmakoloji Kürsüsü Asistanı Mehmet Güngör ve bir ilaç firmasında çalışan rahmetli Vahit Kalkavan ile Taksim'de buluşup dolaşıyor, Çiçek Pasajı'nda vakit geçiriyorduk. Bu yaptığım laboratuvar çalışması benim için gerçekten çok yararlı olmuştu. Bu arada akada-

misyenlik çizgisinden ayrılmamam konusundaki bir örnek de bu seyahat sırasında başımdan geçen bir olaydır. Akşamları Şenlikköy'den doğruca misafirhaneye geliyor ve arkadaşlarla buluşuncaya kadar odamda dinleniyordum. Bir gün misafirhaneye geldiğimde salonda kelli felli, orta yaşlı dört kişinin briç oynadığını gördüm. İzin isteyerek yanlarına oturdum. Bir süre geçtikten sonra yanında oturduğum şahıs kim olduğumu, nereden geldiğimi, nereli olduğumu sordu. Ben de Ankara'da Veteriner Fakültesi'nde asistan olduğumu, Şenlikköy'e tecrübe kazanmak için geldiğimi, Niğdeli olduğumu söyleyince birden heyecanlanıp hemşeri imişiz dedi ve İstanbul Veteriner Baş Müdürü, aynı zamanda da oda başkanı olduğunu söyledi. Anneannemin memleketi ve benim de doğduğum şehir olan Borlu Hasan Ertan ile tanışmamız böyle oldu. Sonra bana asistanlıktan memnun olup olmadığını sordu. Ben de çok memnunum deyince, "Ya hemşehrim bırak asistanlığı, Emin'i de, Afif'i de iyi tanırım, onların yanında helak olur gidersin, gel ben seni İstanbul Şenlikköy'e alayım, zaten bunun da suni tohumlama" dedi. Sonra da gelirim bana lojman ve ek görev vereceğini, istersem klinik yapabileceğimi anlattı. Böyle bir teklif karşısında şaşırımtım. "Düşüneyim, yarın cevap vereyim," dedim. Aslında Ankara'da durumum belirsizdi. Bana sunulan bu imkânlar reddedilecek cinsten değildi. Ancak Ankara'yı seviyordum, tüm ailemiz oradaydı, ablam ODTÜ Petrol Mühendisliği Bölümü' nü bitirmiş ve Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nde işe girmişti. Ankara'daki düzenimi bozup İstanbul'a gelmek beni korkutuyordu. Gece bunları düşündükten sonra olumsuz kararımı Hasan Ertan'a bildirmek için ertesi günü bekledim ama bir daha onu göremedim. Böylece kaderin çizdiği akademisyenlikten yine ayrılamamış oldum. Aynı yılın sonbaharında bir gün Emin Hoca'ya giderek bir şeyler yapmak istediğimi, mümkünse bir devlet çiftliğinde koyun suni tohumlaması konusunda çalışmam için beni görevlendirmesini istedim. Nitekim Trakya'yı da görmediğim için isteğim üzerine Tekirdağ'ın Muratlı ilç-

sinde bulunan İnanlı İnekhanesi'ne bir haftalığına görevlendirildim. O dönemde inekhanede Turan Akı adında bir müdür görev yapıyordu. Beni çok iyi karşıladı. Her türlü olanaktan yararlanabileceğimi söyledi. Koyunların çiftleşme mevsimi olduğu için suni tohumlama faaliyetleri de başlamıştı. Hemen işe koyuldum. Koçlardan suni vajen ile sperma alıyor ve kızgınlığa gelmiş olan koyunları taze sperma ile tohumluyorduk. Bu olay benim ileride koyunlar üzerinde yapacağım doktora, doçentlik ve profesörlük tezleri ile çeşitli konularda yaptığım yüzden fazla bilimsel çalışma için iyi bir başlangıç oluşturdu. O nedenle İnanlı görevlendirilmemi akademik yaşamımdaki dönüm noktalarından biri olarak kabul ederim. Ancak inekhanede başıma talihsiz bir olay geldi. Bir sabah dairenin üst katındaki misafirhanedeki yatağımdan kalkmak istedim ama bir türlü kalkamıyordum. Her tarafım tutulmuştu ve hareket edemiyordum. Bağırarak yardım istedim ama sabahın erken saati olduğu için henüz daireye kimse gelmemişti. Koyun suni tohumlaması erken saatte başladığı için ben de erken uyanıyordum. Uzun süre yatakta hareketsiz olarak bekledim. Uzunca bir süre sonra aşağıda tıkırtılar duydum. Bağırarak yardım istediğim halde oda kapısı kapalı olduğu için sesimi duyuramadım. Onun üzerine yataktan kendimi attım, sürünerek kapıya kadar geldim, zorlukla kapıyı açtım ve aşağıya bağırdım. Neyse ki sabah temizlik için gelen odacılar sesimi duymuşlardı. Hemen beni yatağa yatırdılar ve müdüre haber verdiler. Müdür geldi ve hemen doktor çağırdı. Doktor beni muayene etti ve açık bıraktığım pencereden gelen soğuk havadan hastalandığım sonucuna vardı, kas gevşetici ilaçlar verdi. Böylece iki gün misafirhanede hasta yatmış oldum. Bu arada Muratlı ilçesinin veteriner hekimi rahmetli sınıf arkadaşım Sedat Sucu'yu da burada anmadan geçemeyeceğim. Akşamları Muratlı'da buluşur; yer, içer, sohbet eder, öğrencilik anılarımızdan söz ederdik.

DOĞUM KLİNİĞİ GÜNLERİ VE İLGİNÇ BİR ANI

Yine bir gün Emin Hoca beni yanına çağırdı ve deneyim kazanmam adına doğum kliniğine devam etmemi istedi. Ben de bu öneriyi severek kabul ettim ve kliniğe devam etmeye başladım. Ancak doğum kliniğinde kürsünün hocaları ve asistanları olduğu için ben olaylara müdehale edemiyor, sadece izlemekle yetiniyordum. Arada bir tohumlanacak inek varsa onları tohumluyordum. Neyse ki imdadıma doğum hocam rahmetli Mehmet Zeki Doğaneli yetişti. Mehmet Hoca hem beni öğrenciliğimden iyi tanır ve severdi, hem de ziraat mühendisi olan bir akrabamın yakın arkadaşı idi. Mehmet Hoca, Atatürk Orman Çiftliği'ndeki ineklerin jinekolojik muayenesini yapıyordu. Bana, "Çiftliğe gelir misin?" diye sorunca hiç düşünmeden kabul ettim. Böyle bir fırsat bir daha asla elime geçmezdi. Her gün Mehmet Hoca'nın özel arabası ile Atatürk Orman Çiftliği'ne gidiyor ve ineklerde rektal muayene, ovaryum muayenesi, gebelik muayenesi ve suni tohumlama yapıyorduk. Günde onlarca hayvanda yaptığım bu uygulamalar jinekolojik muayeneler konusundaki el becerimi önemli ölçüde artırmıştı. Bu arada doğum kliniğine devam ederken yaşadığım ilginç bir olayı anlatmadan geçemeyeceğim. Bir gün yine doğum kliniğinde iken Nihal Hoca'nın köpeği Koko'nun ölüm haberi geldi. Öğrenciliğimizde veteriner tarihi hocamız olan rahmetli Nihal Erk, Doğum ve Jinekoloji Kürsüsü Başkanı, doğum hocamız rahmetli Hüseyin Erk'in eşi idi. Hemen odacılar kliniğin bahçesindeki bir gül ağacının altına mezar kazmaya başladılar. Herkesi büyük bir telaş almış, klinik çalışmaları tamamen durmuştu. Bir süre sonra karşıdan Nihal Erk ve asistanı Ferruh Dinçer'in geldiğini gördük. Koko beyaz bir beze sarılmış vaziyette Ferruh Dinçer'in kucağında idi ve Nihal Hoca gözleri yaşlı bir şekilde başını Ferruh Dinçer'in omuzuna dayamıştı. Neyse herkes toplandı, Koko,

Nihal Hoca'nın kızım gitti ağlamaları eşliğinde gül ağacının altındaki çukura gömüldü ve üstü çiçeklerle kaplandı. Hüseyin Hoca, Ankara dışında olduğu için bu törende bulunamamıştı. Bir süre sonra Nihal Hoca sakinleşip kendi kürsüsüne gitti ve klinik rutin çalışmalarına başladı. Aradan bir süre geçmişti ki karşıdan bir polis memurunun geldiğini gördüm. Polis doğruca bana gelerek yetkilinin kim olduğunu sordu. O anda en yetkili kişi doktor asistan olan Çetin Kılıçoğlu idi. Polis memuru, "Haber verin kendisi ile görüşmek istiyorum," dedi. Çetin Hoca hemen geldi ve polis memuruna ne istediğini sordu. Polis memuru da buraya bir çocuğun gömüldüğü ihbarını aldıklarını söyledi. Çetin Hoca, ne kadar gömülenin çocuk değil de köpek olduğunu söylese de polis memurunu ikna edemedi. Ancak herkeste bir telaş başladı. Nihal Erk Hoca'ya bu durumu kim, nasıl haber verecekti. Sonunda bir şekilde Nihal Hoca'ya haber verildi. Aradan bir iki dakika geçmemişti ki Nihal Hoca büyük bir hiddetle koşarak kliniğe geldi ve daha konuşmadan polis memurunun yakasına yapıştı. Polis memuru hocanın ellerini üzerinden iterek, hoca falan dinlemeyeceğini, daha ileri giderse kendisini tutuklayacağını söyledi. Bunun üzerine Nihal Hoca sakinleşti ve odacılar çukuru açmaya başladı. Bu arada Nihal Hoca, "Aman kızımı rahatsız etmeyin," diye söyleniyordu. Bir süre sonra polis memuru açılan çukurda Koko'nun başını görünce hemen kapatın dedi ve bir zabıt tutarak klinikten ayrıldı. Meğerse Koko'nun gömülmesi sırasında klinikte bulunan bir inek sahibi Nihal Hoca'nın kızım lafları üzerine kuşkulanmış ve karşılaştığı ilk polis memuruna ihbarda bulunmuş.

LALAHAN TOPLANTILARI

Bu arada söz etmem gereken bir anım da Lalahan toplantıları üzerine olacak. Ankara'daki Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü çeşiti hayvancılık dallarında üretim, eğitim ve araştırma yapan bir kuruluştur. Kuruluştaki suni tohumlama, hayvan besleme ve yapağı tiftik laboratuvarları bulunmaktaydı. Enstitü aynı zamanda Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Veterinerlik ve Hayvancılık Araştırma Grubu'nun bir ünitesi idi. Yani, TÜBİTAK'tan desteklenecek araştırmalar fakültenin zootečni, hayvan besleme, işletme ekonomisi ve istatistik kürsüleri akademik personeli ile enstitüde çalışan uzman veteriner hekimlerinden oluşan bir kurulda tartışılır, kabul ya da reddedilirdi. Ayda bir kez bu toplantılara katılmak üzere tüm hocalarımızla birlikte bir araca dolar ve Lalahan'a giderdik. Bu seyahat biz asistanlar için çok yararlı oluyordu. Çünkü bu vesileyle hocalarımızı daha iyi tanıma imkânı buluyor ve aramızda seviyeli bir samimiyet kuruyorduk. Asıl önemlisi de hem kurulda tartışılan araştırmalar hakkında bilgi sahibi oluyor, hem de araştırma projesi yapmak ve uygulamak konularında deneyim kazanıyorduk.

TIP FAKÜLTESİ ASİSTANLIĞI

Günler günleri, aylar ayları kovalamıştı. Evet, ben bu arada boş durmamış kendimi geliştirmek adına çaba göstermiştim ama ortada doktora tezim yoktu ve kimse bu konuda geleceğe dair bir umut vermiyordu. Benimle aynı dönem asistan olan arkadaşlar tez konularını çoktan almışlar, hatta bazıları tezlerini bitirme aşamasına gelmişlerdi. Yoksa kürsüde rahatım, karışanım görüşenim yoktu, başka arkadaşlarda olmayan bağımsız bir odam vardı, her ay maaşımı alıyordum, bekâr olduğum için maddi sorunum yoktu ama hâlâ tez konusunu alamamış olmam beni ziyadesiyle üzüyordu. İşte yine böyle

bir ruh hali içerisinde odamda oturup gazeteye bakarken birden bir ilan gördüm. İlanda Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne asistan alınacağı yazıyordu. İçlerinde temel tıp bilimi olarak histoloji ve embriyoloji bilim dalı da vardı. O anda birden kafamda bu asistanlığa başvurma fikri oluştu. Böylece hem içinde bulunduğum huzursuz ortamdan uzaklaşacak, hem de akademik yaşamımda yeni bir sayfa açmış olacaktım. Bu kararla ertesi gün hiç vakit kaybetmeden Hacettepe Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Kürsüsü'ne gittim. Kürsüye girdiğimde beni karşılayan odacıya kürsü başkanı ile görüşmek istediğimi söyledim. Odacı beni kürsü başkanının odasına götürdü. Kapıda Prof. Dr. İlhan Kerse yazıyordu. Kapıyı vurduğum ve içeriye girdim. Masada 60'lı yaşlarda bir bayan oturuyordu. Kendimi tanıttım ve ziyaret amacımı söyledim. İlhan Hoca, beni çok iyi karşıladı, kürsülerini seçtiğim için teşekkür etti, temel tıp bilimlerinde insan hekimi veteriner hekimi ayrımı olmadığını söyledi, kürsüde biri doçent biri doktor asistan iki veteriner hekiminin görev yaptığını ve onların çalışmalarından çok memnun olduğunu özellikle vurguladı ve hemen başvurumu yapmamı istedi. Ancak bu arada lisanımı sordu. Ben de "Almanca" deyince, "Bizde Almanca bilen yok sen İngilizce'den başvur," dedi. Sonra bana ince bir kitap verip işaretlediği yerlere çalışmamı söyledi. Evet, ben fakültede histoloji ve embriyoloji dersi görmüştüm, ama aradan yedi yıl gibi uzun bir zaman geçmişti. Neyse hoca ile biraz daha sohbet edip yanından ayrıldım ve hemen dekanlığa gidip asistanlığa başvurumu yaptım. Yalnız bu arada ne olur ne olmaz diye İlhan Hoca'ya veteriner fakültesinde asistan olduğumu söylemedim. Sınav günü geldi çattı ve sabah erkenden kürsüye gittim. Önce yabancı dil, sonra bilim sınavı yapılıyordu. Yabancı dil sınavında karşımda bir jüri beklerken kürsünün veteriner hekimi kökenli doçenti Aysel Hanım'ı buldum. Beni bir masaya oturturdu ve elime İngilizce bir metin verdi. Hayretle yüzüne baktığımı görünce, "Merak etme sen tercüme etmeyeceksin, ben söyleyeceğim sen yazacak-

sın,” dedi. Nitekim öyle oldu, o söyledi ben yazdım ve yarım saat içinde sınav sona erdi. Aysel Hanım, bana ertesi gün bilim sınavına gireceğimi söyledi. Sevinçle kürsüden çıktım, hemen Kızılay’daki Piknik’e giderek bira ve sosisli sandviç ile karnımı doyurdum. Doğrusunu söylemem gerekirse böyle bir durumu hiç tahmin etmiyordum. Ertesi gün yine sabah erkenden Hacettepe’nin yolunu tuttum. Bir süre İlhan Hoca’nın gelmesini bekledim. Hoca gelince hemen beni yanına aldılar. Hoca beni yine çok candan karşıladı ve odasındaki bir masaya oturttu. Sonra elime bir kâğıt verip bana daha önce verdiği kitabın işaretlediği bölümlerinden beş soru sordu. Bu sınavı da yarım saat içinde tamamlayıp yazılı kâğıdı hocaya verdim. Hoca kâğıdı masasına koydu ve hemen beni kolumdan tutarak laboratuvara götürdü, oradaki çalışanlarla tanıştırdı ve boş bir masayı gösterip, “İşte sen burada oturacaksın,” dedi. Kendi fakültemde yaşadıklarım aklıma gelince İlhan Hoca’nın bu davranışı beni çok şaşırtmıştı. Şimdi sıra tayininin çıkmasına gelmişti. Ertesi gün dekanlığa gittim ve atama için neler gerektiğini sordum. Bu arada Veteriner Fakültesi’nde çalıştığımı söylemek zorunda kaldım. Onun üzerine bana fakülteden muvafakat, yani izin yazısı almam gerektiği söylendi. Diğer evrakları da öğrendikten sonra dekanlıktan ayrıldım. Şimdi sıra kürsü başkanından yani Emin Hoca’dan muvafakat almaya gelmişti. Birkaç gün sonra Emin Hoca’nın odasına gittim ve asistanlığa atanmamdan itibaren cereyan eden olayları bildiğini ancak aradan üç yıl geçmesine rağmen doktora konum belli olmadığı için ileriye dönük bir umutsuzluk içine düştüğümü, o nedenle de Hacettepe Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Kürsü’nün açtığı sınavı kazanarak oraya asistan olduğumu söyledim ve atanmam için gereken muvafakat yazısını vermesini kendisinden rica ettim. Tabii Emin Hoca hiç beklemediği bu haber karşısında çok şaşırmıştı. Beni sevdiğini, ancak karşılaştığım durumun kendisinden değil Afif Hoca’dan kaynaklandığını, beni yeni açılan İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni Kürsüsüne Başkan

olarak atanan Cahit Yalçın Hoca'nın yanına göndermek istediğini, o nedenle bu konuyu iyi düşünmem gerektiğini söyledi. İşin garipliğine bakın ki, daha iki yıl önce askerlik tecil yazımı imzalamayarak beni kürsüden göndermek isteyen Emin Hoca, şimdi bana sahip çıkıyor ve benim kürsüde kalmamı istiyordu. Bu arada olay fakültede duyulmuştu. Birçok arkadaşım, yaptığımız görüşmelerde tıp fakültesine gittiğim takdirde ezileceğimi ve ikinci sınıf vatandaş muamelesi göreceğimi söylüyorlardı. O dönemde doktorlara sosyalizasyon adı altında bir program uygulanmaya başlamıştı. Bu uygulamanın idari yönleri yanında maaşla ilgili yanları da vardı. Buna göre bir doktor bir veteriner hekime göre iki kat maaş alıyordu. Bu durum tıp fakülteleri için de söz konusu idi. Ben eğer tıp fakültesine girersem kürsüde aynı işi yaptığımız insan hekimi asistan arkadaşlarımın yarısı kadar maaş alacaktım. Ancak ben işin parasal boyutunu hiç düşünmüyordum. Bütün derdim Ankara'da kalmak ve üç yıldır içinde bulunduğum huzursuz ortamdan bir an önce kurtulmaktı. Kesin ayrılma kararımı verdim ve tekrar Emin Hoca'ya giderek ayrılmak istediğimi söyledim. Emin Hoca bana yine umut verici sözler söyleyerek bir kez daha düşünmemi istedi. O akşam konuyu rahmetli annem ve ablam ile de görüşüp Emin Hoca'nın muvafakat vermemesi durumunda istifa etmek ve o zaman kural olan altı ay maaş almamak kararı aldım. Ertesi gün bu düşünce ile tekrar Emin Hoca'nın odasına gittim. Odaya girdiğimde Emin Hoca'nın yanında o dönemde İstanbul Veteriner Fakültesi'ne atanan Cahit Hoca'nın yerine Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Veterinerlik ve Hayvancılık Araştırma Grubu Sekreteri olan rahmetli Servet Şenel Hoca'nın oturduğunu gördüm. Servet Hoca veteriner hekimi olan teyzemin kocası rahmetli İrfan Şahin'in fakülteden sınıf arkadaşı ve aynı zamanda benim de hocamdı. Son sınıfta bizi Karacabey Harası'na staja götürmüştü. Servet Hoca'ya "Merhaba" dedikten sonra daha kararımı söylemeden Emin Hoca Servet Hoca'ya dönüp, "Servet bak, Hazım bizi

bırakıp tıp fakültesine gitmek istiyor,” dedi. Onun üzerine Servet Hoca da tıp fakültesinde buradakinden daha mutsuz olacağımı söyleyerek, Münih Teknik Üniversitesi Ziraat Fakültesi Hormon Fizyolojisi Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. H. Karg’dan bir mektup aldığını, Karg’ın mektupta Türkiye’ye yapmış olduğu ziyaretten çok memnun kaldığını, o nedenle fakültedeki bir asistanı enstitüsünde bir yıllığına araştırma görevlisi olarak görevlendirmek istediğini, gerekirse o kişiye doktora da yaptıracağını yazdığını söyledi ve benim lisanımı sordu. Ben de Almanca deyince, “Tamam, hemen seni Karg’ın yanına göndereyim,” dedi. Hiç beklemediğim bu durum karşısında çok büyük bir ikilemde kalmıştım. Ya Hacettepe’ye gidip orada başka bir meslek grubunun içinde ikinci sınıf ve yarı maaşlı birisi olarak çalışacaktım ya da Almanya’ya giderek yabancı dilimi ve mesleki deneyimimi artırıp belki de ileri de doktora yaparak kendi fakülteme dönecektim. Uzun düşüncelerden ve arkadaşlarımla yaptığım görüşmelerden sonra Emin Hoca’ya gidip Servet Hoca’nın teklifini kabul ettiğimi ve Hacettepe’den vazgeçtiğimi söyledim. Emin Hoca da iyi bir iş yaptığımı söyleyerek bana başarılar diledi. Kader bir kez daha benim veteriner fakültesinden kopmamı engellemişti. Beni daha önce kürsüden uzaklaştırmak isteyen Emin Hoca da bu kez kalmamı sağlamıştı.

ALMANYA MACERASI

Şimdi de, akademik yaşamımda çok önemli bir yeri ve önemi bulunan Almanya maceramı sizlerle paylaşmak istiyorum. Hacettepe işi olmayınca oradaki hocalara uygun bir dile durumu anlatıp Almanya işine ağırlık vermeye başladım. Olumlu kararımı Servet Hoca’ya bildirince hemen Almanya’daki Münih Teknik Üniversitesi Ziraat Fakültesi Hormon Fizyolojisi Enstitüsü ile resmi yazışmalar başladı. O dönemde benim Almancam lisede öğrendiklerimden ibaretti. Babamın görevli olduğu Yozgat Yerköy’de ilkokulu bitirip ortaokula

başlayınca mecburen tek lisan olan Almanca'yı seçmiştim. Ancak hoca yokluğundan dolayı ortaokulda ve lisede doğru dürüst Almanca'yı öğrenemediğimiz gibi hep bir sınıf geriden geldik. Fakültede ise rahmetli Şule Salihoglu'ndan bir sömestr Almanca dersi almıştık. O dönemde fakültede hocalar dışında Almanca bilen de çok azdı. Hocalara böyle ufak tefek işlerle gidemeyeceğim için Bakteriyoloji Kürsüsünde Almancası nispeten iyi olan Mehmet ağabeyden yardım istedim. Onun sayesinde yazışmalara başladık. Tabii o zamanlar e-mail, fax gibi iletişim araçları olmadığı için yazıyı posta ile Almanya'ya gönder, on beş gün sonra cavabı gelsin falan derken epey zaman geçiyordu. Neyse sonunda yazışmalar bitti, pasaportumu ve vizemi aldım, sıra dövize gelmişti. O zaman döviz sıkıntısı olduğu için yurt dışına gidenlere ancak 250 Alman markı verilebiliyordu. O dönemde şimdiki gibi döviz büroları olmadığı ve bankalar döviz satmadığı için yabancı paraları sadece Merkez Bankası veriyordu. Önce kürsüden dekanlığa, oradan üniversiteye, oradan da Merkez Bankası'na yazı yazıldı. Bir hafta sonra Merkez Bankası'ndan üniversiteye, oradan fakülteye, oradan da kürsüye, bana 250 Alman markı döviz verilmesinin kabul edildiğine dair yazı yazıldı, verilen gün ve saatte Merkez Bankası'nın Ankara'daki genel müdürlüğünde bulunmam istendi. Yazıda pasaportun da mutlaka bereber getirilmesi notu yer alıyordu. Ben belirtilen gün ve saatte Merkez Bankası Genel Müdürlüğü'ne gittim. Güvenlik görevlilerinin eşliğinde birkaç kilitli kapıdan geçip döviz veznesine geldim. Elimdeki olur yazını gösterdim. Onun üzerine veznedar büyük bir kasayı açıp içinden 250 Alman markı çıkardı, bana birkaç evrak imzalattıktan sonra pasaportuma döviz ödendiğine dair damgayı vurdu ve parayı verdi. Şimdi döviz bürolarına gidip istediği kadar parayı hiçbir işleme tabi olmadan kolaylıkla alan gençler bu yazdıklarımı sanki milattan önce olmuş gibi hayretle okumuşlardır. Artık geriye tren bileti almak kalmıştı. O tarihlerde uçak biletlerinin yanına maddi olarak yaklaşmak imkânsız olduğu için her-

kes trenle ya da otobüsle seyahati tercih ediyordu. Onun için Ankara Garı'na gidip Sirkeci - Münih tren biletimi de aldım. Artık hazırlıklar tamamlanmıştı. Sanıyorum 29 Aralık 1973 günü Sirkeci'den kalkan trenle Almanya serüvenim başladı. Öğrenci iken 1970 Mayıs'ında Almanya'ya otobüs ile on beş günlük bir sınıf gezisi yapmış ve oradaki veteriner fakültele-rini gezmiştik. Bu trenle ilk seyahatim olacaktı. Ben biletimi birinci sınıf aldığım için kompartımanım boştu. Ancak bir iki kompartman ötedeki ikinci sınıf Almanya'ya çalışmak üzere giden vatandaşlarla doluydu. Tabii koridorda gezinirken ta-nıştığım bir iki arkadaşı uzun yol boyunca yalnızlığımı gider-sinler diye kendi kompartmanıma davet ettim. Ancak biletçi gelince onları ikinci sınıf kompartmanlara geri gönderiyordu. O akşam gece saat 22.00 sularında birden büyük bir gürültü ile yerlerimizden fırladık. Üst raflardaki bavullar üzerimize düşüyordu. Elektrik kesilmiş ve göz gözü görmez olmuştu. Arkadaşlardan biri demirlere dokunmayın diye bağıırıyordu. Tren elektrikli olduğu için cereyana kapılma ihtimali vardı. Pencereden dışarı baktığımda ay ışığında öndeki vagonların devrildiğini, bizim vagonun da raydan çıktığını gördüm. Biz telaşla bavullarımızı alıp treni terk ettiğimiz sırada ambulans ve itfaiye sesleri biribirine karışıyordu. Neyse kısa sürede bavullarımızla birlikte vagondan inip emniyetli bir yere sı-ğındık. Ambulanslar ön vagondaki yaralıları taşımakla meş-guldü. Bir süre sonra otobüsler geldi ve bizleri bavullarımızla birlikte Zagrep Tren İstasyonu'na götürdüler. Meğerse tren Zagrep'i on kilometre geçince hemzemin geçitte bir kamyo-na çarpmış. Bizlere Belgrat'tan gelecek Münih trenini bekle-memiz söylendi. Trende tanıştığımız birkaç arkadaşla birlikte istasyonda beklerken yanımıza bir adam yaklaştı. Yanında bir polis vardı. Bizim eşyalarımız arasındaki bir bavulun kendisi-ne ait olduğunu ve bizim hırsızlık amacıyla bavulu aldığımızı iddia ediyordu. Biz de adama bavulun kendisine ait olduğ-u-nu ispatlamasını söyledik. Adam bavulun içindekileri bir bir sayıyordu. Polis nezaretinde bavulu açtığımızda geçekten de

adamın doğru söylediği anlaşıldı. Bavul o kargaşa arasında bizimkilerin arasına karışmıştı. Adam bavulu kasten almadığımızı anladı ve özür dileyerek şikâyetinden vazgeçti. Bu vartayı da atlattıktan sonra uykulu uykulu Belgrat'tan gelecek treni beklemeye başladık. Gece saat 03.00 sularında trene binip beş kişinin olduğu bir kompartmana yerleştim. Kompartmandakiler Yugoslav'dı ve tatilden çalıştıkları Almanya'ya dönüyorlardı. Kompartmana girer girmez nereli olduğumu sordular ve Türk'üm deyince özel olarak ilgilendiler. Ellerinde sonradan erik rakısı olduğunu öğrendiğim bir içki şişesi vardı ve şişeyi elden ele dolaştırıp içiyorlardı. Keyiflerine diyecek yoktu. Sıra bana gelince de ısrar ediyorlar ve içmemi istiyorlardı. Beş altı turdan sonra artık ben üsteleyip içmedim ya da içer gibi göründüm. Çünkü aç karnına içtiğim erik rakısı beni şarhoş etmişti. Böyle neşeli bir şekilde yola devam ederken tren bir istasyonda durdu. Kompartmandaki arkadaşlar sınıra geldiğimizi, polisin pasaport ve gümrük muayenesi yapacağını söylediler. Bir süre sonra kompartmanın kapısı açıldı, suratsız bir polis içeriye girdi ve pasaportları çıkarmamızı istedi. Kompartmandaki Yugoslavların pasaportuna şöyle bir bakıp geri veren polis benim pasaportumu iyiden iyiye kontrol etmeye başladı. Bu arada Almanya'ya ne için gittiğimi sordu. Ben, "Üniversitede çalışmak için" deyince, "Senin vizen turist vizesi, sen bu vize ile Almanya'da çalışamazsın, sadece üç ay turist olarak yaşarsın" dedi ve beni trenden indirip Türkiye'ye geri göndermek istedi. Bunun üzerine, Almanya'daki enstitünün başkanı Prof. Dr. H. Karg'ın gönderdiği imzalı resmi davet yazısını polise gösterdim. Onun üzerine polis Almanya'ya girmeme izin verdi ancak bavulumu açmamı istedi. Bavulumu didik didik aramaya başladı. Hatta kalın bir sözlüğün sayfalarını teker teker açarak içerisine silah ya da kesici bir alet saklayıp saklamadığıma baktı. Ardından bavulu kapattırıp tamam dedikten sonra kompartmandan çıktı. Tabii bu durum kompartmandaki arkadaşların da dikkatini çekmişti.

Neyse aç, uykusuz, sarhoş ve kızgın bir şekilde Münih'in meşhur garına geldik. İlk işim rahmetli anneme salimen geldiğime dair bir telgraf çekmek oldu. Sonra bavullar elimde sallana sallana enstitünün bulunduğu Münih'e 30 kilometre uzaklıktaki Freising'e gidecek olan metroya binmek üzere alt kata yöneldim. İlk kez yürüyen merdivene binmem, elimdeki bavullar ve hafif sarhoşluktan olsa gerek az daha yürüyen merdivenden düşüyordum. Neyse zar zor perona geldim ve Freising'e gidecek metroyu beklemeye başladım. İşin acemi-si olduğumdan yanlışlık yapmamak için etrafımda gördüğüm ilk esmer vatandaşa, "Türk müsün?" diye seslendim. "Evet, Türküm" deyince mal bulmuş magribiye dönüp Freising'e nasıl gidileceğini sordum. Onun tarifi üzerine bindiğim metro ile yaklaşık yarım saat bir yolculuk yaptıktan sonra Freising istasyonunda indim. İlk işim enstitüye telefon edip beni almalarını istemek olacaktı. Önce sabit telefona yöneldim, cüzdanımın arasındaki not defterinden telefon numarasını buldum, enstitü sekreterini aradım. On dakika sonra iki güzel sekreter arabayla gelerek beni aldılar, önce enstitüye götürüp bir güzel gezdirdiler, sonra da deneme çiftliğinde kalacağım misafirhaneye götürüp bıraktılar. Almanya'nın ortasında yapayalnız kalmıştım. Ne olacağım, nelerle karşılaşacağım belli değildi. Almancayı ancak derdimi anlatacak kadar biliyordum. Laboratuvarsız bir ortamdan dünyanın en büyük hormon laboratuvarına gelmiştim. Acaba uyum sağlayabilecek miydim? Bir süre oturduğum yerde bunları düşündükten sonra elimi yüzümü yıkadım ve iki gündür üzerimde olan kirli elbiselerimi çıkarıp yenilerini giymek istedim. Ceplerimi boşaltmaya başlamıştım ki cüzdanımın olmadığını fark ettim. Sonra telefon etmek için istasyonda cüzdanımı çıkardığımı ve içindeki defterden telefon numarasını okuduğumu hatırladım. Cüzdanı istasyonda unutmuşum. Hemen koşarak istasyona gidip telefon kulübesine baktım ama cüzdanın yerinde yeller esiyordu. Allah'tan içinde çok az bir Türk parasından başka bir şey yoktu. O anda anne sözü dinlemenin ne kadar önemli olduğunu

bir kez daha anladım. Rahmetli annem bin bir meşakkatle aldığı 250 markı çalarlar ya da düşürürüm diye fanilamın içine diktiği bir cebe koymamı istemişti. Eğer annemin sözüne uymayıp markları cüzdanıma koymuş olsaydım onlar da yok olup gidecekti ve ben gurbet elde parasız pulsuz kalacaktım. Fresing'e geldiğim gün perşembe idi ve ertesi günü enstitüde göreve başlayacaktım. Yorgunluğun da verdiği mahmurlukla erkenden uyudum. Ertesi sabah Türkiye'deki alışkanlıkla olsa gerek saat yedide uyandım. Traşımı olup giyindim. Annemin yanıma koyduğu kurabiyelerden birkaç tane atıştırdım. Dışarıda sağnak halinde yağmur yağıyordu. Saat sekize doğru misafirhaneden çıktım ve enstitüye doğru yürümeye başladım. İlk anda etrafta kimsenin olmadığını fark ettim ama bu duruma bir anlam veremedim. Enstitüye vardığımda herkes çotktan mesaiye başlamıştı. Sonradan öğrendiğime göre Almanya'da mesai sabah saat yedide başlıyormuş. Benim sokaklarda kimseyi görememem de o yüzdenmiş. Önce sekrete re uğradım, o beni Enstitü Başkanı Karg Almanya dışında olduğu için yardımcısı Doç. Dr. B. Hoffmann'a götürdü. Onunla bir süre konuştuktan sonra oturacağım odayı gösterdiler. Tesadüfe bakın ki, Almanya'da da Türkiye'de olduğu gibi işe başladığım gün geçici olarak bir doçentin odasına oturacaktım. Odanın sahibi Doç. Dr. Schams Kenya'da görevli olduğu için odası bana kalmıştı. O gün öğleye doğru bir bayan arkadaş odama geldi ve bir grup arkadaş yemeğe gideceklerini, eğer arzu edersen benim de gelebileceğimi söyledi. Ben de hemencecik kabul ettim. Bir süre sonra beş arkadaş bir arabaya doluştuk ve yemek yiyeceğimiz Yugoslav restoranına doğru yola koyulduk. Giderken arkadaşlar bir şeyler konuşuyordu ama ben cümle şöyle dursun tek bir kelime bile anlamıyordum. O anda büyük bir umutsuzluğa kapıldım. Eğer Almanca buysa ben burada hiçbir şey yapmadan ülkeye geri dönmek zorunda kalacaktım. Böyle bir geri dönüşte fakültede bırakacağım izlenim bayağı canımı sıkıyordu. Yediğim yemek boğazıma takılmış, geçmiyordu. Neyse yemek

bitti ve enstitüye döndük. Sonradan öğrendim ki Münih'in başkent olduğu Bavyera Eyaleti'nde yerel bir aksan olan Bayerisch yani Bavyeraca konuşuluyordu. Bu aksanı Hochdeutsch yani Yüksek Almanca konuşan kuzeydeki Almanlar bile zor anlıyordu. Ben o moral bozukluğu ile akşamı nasıl ettim hiç anlamadım. Mesai bitince doğru misafirhaneye gittim. Bir süre yatağa uzanıp başıma gelecekleri düşündüm. Allah'tan annemin yaptığı kurabiyeler vardı. Birkaç tane kurabiye yedikten sonra yatakta uyuyakalmışım. Ertesi gün hafta sonu tatili idi ve ben büyük bir moral bozukluğu ile erkenden uyan-dım. Bir süre bavulumu boşaltıp eşyalarımı dolaba yerleş-tirdim. Annemin yaptığı kurabiyelerden atıştırdım. Traş olup alışveriş yapmak için sokağa çıktım. Mevsim kış olmasına rağmen hava güzeldi. Burada biraz Freising'den ve enstitü-den bahsetmek istiyorum. Freising, Münih'in batısında biz-deki ilçe düzeyinde bir yerleşim yeri idi. Münih'e uzaklığı 30 kilometre, nüfusu da 32 bin civarındaydı. Freising tipik Al-man şehirleri gibi kilisenin de yer aldığı, haftada bir gün pa-zar kurulan ve ortasında mutlaka bir havuzun bulunduğu meydana sahip bir şehirdi. Münih metro sisteminin en sonun-da yer alan Freising'e aynı zamanda şehirlerarası işleyen trenle de ulaşılabilirdi. Benim kaldığım deneme çiftliği, Freising'in içinde yer alıyordu. Ahırları, idare binası, araştır-ma merkezi ve kaba yem üretimine ayrılan tarlaları ile tipik bir çiftlikti. Hayvanlar üretimden ziyade deneme amaçlı ola-rak kullanılıyordu. Benim kaldığım iki odalı misafirhane ida-re binasının üst katında yer alıyordu. Deneme çiftliğinin ara-zisinden kıvrıla kıvrıla bir çay akıyordu. Baharda bu çayda binlerce ördek ve yavrusuna rastlamak mümkündü. Çiftlikte arazilerin çoğuna mısır ekilmesi garibime gitmişti. Hatta mısır koçanlarını toplayıp tencerede bir güzel kaynattıktan sonra çiftlikteki arkadaşlara da ikram ettim. Ancak sonradan öğren-dim ki, bu mısırlar bir hayvan yemi olan silaj üretiminde kul-lanılıyordu. Tabii Türkiye'de biz bunu bilmediğimiz için mısır-ı sadece insan yiyeceği zannediyorduk. Bu durum bende

öyle bir iz bırakmıştı ki Türkiye'ye geldikten sonra her ortamda mısır silajının önemini anlattım ve üretimini teşvik ettim. Çalıştığım kurum Münih Teknik Üniversitesi'ne bağlı Ziraat Fakültesi'nin Hormon Fizyolojisi Enstitüsü idi. Enstitü Başkanı Karg ve ondan sonra gelen Hoffmann ve Schams veteriner hekimi idi. Onlardan sonra ise bir ziraat mühendisi olan Dr. Klaus geliyordu. Enstitüde doktora yapanlar arasında ziraat mühendisleri, veteriner hekimleri ve eczacılar vardı. Benim dışımda enstitüde yabancı olarak Meksikalı Thomas Gimenes adlı bir veteriner hekimi bulunuyordu. Benim görev başlamamdan birkaç ay sonra biri Şilili, öbürü Brezilyalı iki ziraat mühendisi arkadaş enstitüye geldiler. Hazır arkadaşlardan söz etmişken onlarla ilgili bir anımı anlatayım. Bir cumartesi günü Şilili ve Brezilyalı arkadaşlarla Freising'in en saygın kafesi olan Stadtkafe'ye gitmiştik. Bu kafe Almanların rağbet ettiği nişan, nikâh merasimlerinden sonra geldiği, kilise ziyaretinden sonra yaşlı büyüklerini getirdiği bir mekândı. O gün çok kalabalıktı ve sadece bizim oturduğumuz masada iki kişilik boş yer vardı. Yaşlı bir çift masaya yaklaştı ve oturabilir miyiz diye sordular. Biz de masaya buyur ettik. Bir süre sonra aksanımızdan anlamış olacaklar ki bize, "Yabancı mısınız?" diye sordular. Biz de, "Yabancıyız" deyince ülkemizi ve mesleğimizi merak ettiler. Önce Şilili, sonra da Brezilyalı arkadaş ülkelerini ve mesleklerini söyleyince fazla ilgilenmediler. Sıra bana gelip Türk'üm ve veteriner hekimiyim deyince yaşlı erkek ayağa kalkarak elimi sıktı ve karısına, "Karıcığım bak ne şanslıyız, bir veteriner hekimi ile aynı masada oturuyoruz," dedi. Bizden önce kalkarken de tüm ısrarlarımıza rağmen ve bir Alman'dan beklenmeyen davranışla hesabımızı ödedi. Çalıştığım enstitü, Freising'in Weihens-tephan adlı tepelik bir bölgesinde yer alıyordu. Bu bölgede Ziraat Fakültesi'nin diğer bölümleri ve Biracılık Fakültesi de bulunuyordu. Biracılık Fakültesi'nin yanında da kuruluşu çok eskilere dayanan ve Weihenstafaner biralarının ürettiği fabrika vardı. Ayrıca, Hormon Fizyolojisi Enstitüsü'nün de için-

de yer aldığı Güney Bavyera Sütçülük Araştırma Merkezi'ne bağlı bir süt fabrikası da bulunuyordu. Fakültelerde bira ve süt ürünleri konusunda yapılan araştırmalar fabrikalarda denenerek yeni ürünlerin ortaya çıkması sağlanıyordu. Hormon Fizyolojisi Labaratuvarı'nda özellikle üreme hormonlarının tayini konusunda en yeni analiz metotları deneniyordu. Şimdi saniyeler alan kimi hormon analizlerini o zamanlar iki günde ancak sonuçlandırabiliyorduk. Hormon analizleri konusundaki en yeni buluşlar bu enstitüden çıkıyordu diyebilirim. Türkiye'de yıllarca zootekni, hayvan besleme ve gıda gibi konular veteriner hekimlerle ziraat mühendisleri arasında paylaşılmanın konular olmuştur. Ancak burada gördüm ki zootekni, hayvan besleme ve gıda konusuyla ilgili bilim dalları Ziraat Fakültesi içerisinde yer almakta ve öğretimde önemli bir yer işgal etmektedir.

Bu kısa açıklamadan sonra yeniden yaşadığım olaylara dönmek istiyorum. Almanya'ya gelişimden sonraki ilk cumartesi günü alışveriş yapmak üzere kaldığım deneme çiftliğine çok yakın bir markete gitmişim. Marketi dolaşırken birden tanıdık bir yüze rastladım. O da meraklı bakışlarla beni süzüyordu. Böylece bir süre bakıştıktan sonra ilk hamleyi ben yaptım ve kişiye "Türk müsün?" diye sordum. Aldığım cevap yarı yarıya oldu. Adını ve nereli olduğunu sordum. İran'dan geldiğini ve adının da Malekzadeh olduğunu söyledi. Aslında İran'da yaşayan azerilerdendi. Biribirimizi nereden tanıdığımızı araştırırken benimle aynı dönemde Ankara Ziraat Fakültesi'nde okuduğu ortaya çıktı. Fakültelerimiz ve öğrenci yurtları Ankara Dışkapı'da aynı kampüste yer aldığı için göz aşinalığımız vardı. Alışverişimizi yaptıktan sonra yakındaki bir kahvede oturarak uzun uzun sohbet ettik. Fakülteyi bitirdikten sonra buraya gelmişti ve Ziraat Fakültesi Gıda Bölümü'nde doktora yapmaktaydı. Bir süre önce kanser olan babasını Almanya'ya getirdiğini ve babasının hastanede kaloriferlerin yanmaması sonucu öldüğünü anlattı. Bu nedenle Almanlara çok kızgındı. Cenazeyi İran'a götürürken de tabutun kendi

uçağından başka bir uçağı yanlılıkla konması Almanlara karşı hıncını iyice artırıyordu. Aslında benim için iyi olmuştu. Gelir gelmez dertleşeceğim ve yalnızlığımı gidereceğim bir arkadaş bulmuştum. Ama bu arkadaşlık ilerleyince günlük yaşamda Almancadan çok Türkçe konuşmaya başladım ve bu benim Almanca öğrenmemi olumsuz olarak etkiledi.

Hafta sonunu böylece geçirdikten sonra pazartesi günü enstitüye gittiğimde Karg'ın beni beklediğini söylediler. Odasına girdiğimde beni çok iyi karşıladı ve kendi eli ile yaptığı kahveyi ikram etti. Karg ile konuşunca Almanca konusundaki umutsuzluğum azaldı. Söylediklerini anlıyor, sorularına pat küt cevaplar verebiliyordum. Karg bana laboratuvara girmeden önce teorik olarak kendimi geliştirmem gerektiğini, bu konuda kütüphanede her türlü yayının bulunduğunu, öğrencilere verdiği derslere dinleyici olarak girebileceğimi, dilimi ilerletmem için istersem Münih Üniversitesi dil kurslarına devam edebileceğimi, beni bir süre sonra Münih Veteriner Fakültesi Ambulanslı Jinekoloji Kliniğine ve Grub'daki Sığır Yetiştiricileri Kooperatifi'nin sağlık kuruluşu olan Tiergesundheitsdienst'e göndereceğini söyledi. Karg ile görüşmemden çok memnun kalmış ve üzerimdeki moral bozukluğunu atmıştım. Prof. Dr. Heinrich Karg, veteriner hekimliği kökenli idi ve hem Hormon Fizyolojisi Enstitüsü'nün direktörlüğünü, hem de Fizyoloji Kürsüsü'nün başkanlığını yapıyordu. Dünya çapında bir bilim adamı olan Karg o zamanlar 55 yaşında idi ve hormonlar konusunda 75 adet orijinal çalışması bulunuyordu. Karg aynı zamanda Alman Endokrinoloji Derneği'nin de başkanı idi. Almanya içinden ve dışından teklifler almasına rağmen koyu bir Bavyera milliyetçisi olduğu için Freising'den ayrılamıyordu. Karg kayak sporunu çok seven, Bayern Münih fanatığı bir insandı. Münih'in en lüks semti olan Schwabing'de oturuyordu ve genç bir karısı ile iki kız çocuğu vardı. Fakat hafta içi Freising'de bekâr evinde kalıyor, sadece hafta sonunda Münih'deki evine gidiyordu. Hafta içi sabah saat yediden akşam saat yediye kadar enstitüde çalışı-

yor, sonra da bekâr evine giderek çalışmaya devam ediyordu. Yalnız olduğumuz bir ortamda bunun nedenini sorduğumda bana akşamları eve gittiğinde çocuklar yüzünden çalışmadığını, oysa bekâr evinde gece geç saatlere kadar rahatça çalıştığını söyledi. Bunun üzerine ben, “Neden bu kadar çok çalışıyorsunuz?” diye sorunca hâlâ aklımdan gitmeyen şu sözü söyledi, “Bir gün okumasam bir yıl geriye giderim.” Karg ile görüşmemden sonra önce kütüphaneye gidip yayınları inceledim ve bana yararlı olacakları ayırdım. Türkiye’de gerek derslerde, gerekse kitaplarda hormon konusuna çok az değiniliyor, verilen bilgiler daha çok eskiye dayanıyordu. Ayrıca hormon konusunda yeni bilgileri içeren kitap bulmak da zordu. O yıllarda döviz sıkıntısı yüzünden Türkiye’ye dışarıdan kitap gelmiyordu. Tabii kitapları ve yayınları okumaya başlayınca ilk kez duyduğum yeni bilgiler karşısında hayretler içinde kalıyordum. Neyse ki lise Almancam ile okuduklarımı kolayca anlayabiliyordum. Okudukça, yeni bilgiler öğrendikçe okuma ve çalışma hırsım daha da artıyordu. Kısa zamanda hormonlar ve analiz yöntemleri hakkında önemli ölçüde bir bilgi sahibi olmuştum. Ayrıca, hormon analizlerine başlayınca en azından kullanacağım aletler ve malzemeler konusunda bilgi sahibi olmak için arada bir laboratuvara girip arkadaşlarının çalışmalarını izliyordum. Enstitüde odalar, koridorlar hep aletlerle doluydu. Doçent olan Hoffmann bile laboratuvarın bir köşesinde camekânlı küçük bir odada çalışıyordu. Yeterli dolabı olmadığı için kitaplarının çoğu yerlerde idi. Küçük bir masası vardı ve taburede oturuyordu. Bizde geniş ve lüks olarak tefriş edilmiş odalarda oturan akademisyenlerin hiçbir şey yapmadığını bildiğimden bu durum beni hem üzüyor hem de hayretler içinde bırakıyordu. Ankara’daki fakültede hormon laboratuvarı olmadığı için için buradaki her şey bana yabancı geliyordu. Santrifüj cihazları, tüp çalkalayıcılar, mililitrelik düzeyde otomatik pipetler, hassas elektronik teraziler bırakın kullanmayı ilk kez gördüğüm aletlerdi.

İkinci işim Münih’e gidip Münih Üniversitesi’nin yaban-

cılar için düzenlediği Almanca kursuna kayıt olmak oldu. Daha önce fırsat olmadığı için bahsedemedim, Münih Üniversitesi Veteriner Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Kürsüsü'nde doktora yapan Selçuk Seçer adlı, benden bir yıl önce mezun olan bir arkadaşım vardı. Hatta onu tanıyan Malekzadeh ile birlikte Freising'den Münih'e gidip kendisini ziyaret etmiştik. Kayıt olmamda Selçuk da bana yardımcı oldu. Kurs haftada üç gün öğlenden sonraları idi. Metro ile Freising'den kursun yapıldığı binaya gitmek çok kolaydı. Kursa gittiğim ilk gün büyük bir şaşkınlık yaşadım. Çünkü on beş kişilik sınıfta ben dâhil dokuz Türk vardı, geri kalanlar ise İtalyan, İngiliz ve Yunanlılardan oluşuyordu. Kendi kendime burada Almanca öğrenemeyeceğim, Türkçeyi geliştireceğim diye söylendim. O nedenle de baştan Türk olduğumu söylemedim. Soranlara Pakistanlıyım diyordum. Bereket, Gökçen olan sayadımı hoca telaffuz edemiyor, bana Gokken diye hitap ediyordu. Ancak bir süre sonra Türk'ün biri gelip bana, "Ya sen bizi kandırıyorsun, sen Pakistanlı değil Türk'sün," deyince foyam ortaya çıktı. Velhasıl bir ay devam ettiğim kursu doğru dürüst bir şey öğrenmeden tamamladım. Kursun tek yararı oldu, o da haftada üç gün kurstan sonra Münih'i geziyor ve arkadaşlarla görüşüyordum.

Tabii bu arada Freising'deki yaşam da devam ediyordu. Bütün gün kütüphanede kitapları ve yayınları okuyor, akşam da alışveriş yapıp misafirhaneye gidiyordum. Akşam yemeklerini genelde evde yiyordum. Ara sıra da Malekzadeh'in misafirhaneye yakın evine gidiyor ve İran'dan getirdiği pirinçlerden yaptığı pilavları yiyorduk. Bir gün kütüphanede çalışırken Alman arkadaşlardan biri yanıma gelip akşam bira içmeye gideceklerini, benim de gelip gelemeyeceğimi sordu. Ben de, "Gelirim" deyince, "Akşam saat sekizde seni misafirhaneden alırım," dedi. Akşam beni aldı ve on arkadaş genelde üniversite öğrencilerinin gittiği bir birahaneye gittik. Birkaç bardak bira içince beynimdeki blokaj kalktı ve yanlış doğru düşünmeden şakır şakır konuşmaya başladım. Gece geç saat-

lere kadar birahane de oturduk. Bu durum bana çok iyi gelmiş ve moralimi düzeltmişti. Aradan bir süre geçmişti ki bir gün bir Alman arkadaş akşam öğrenciler arasında son Fasching balosu olacağını, istersem beraber gidebileceğimizi söyledi. Ben de teklifini tereddütsüz kabul ettim. Çünkü adını duyduğum Fasching'i merak ediyordum. Fasching, Almanların yılsonu kutlamalarına verdikleri addır. Aralık ayı ortasında başlayıp sanırım şubat başına kadar devam eder. Bu süre zarfında Almanya'nın her tarafında çılgın eğlenceler, maskeli balolar düzenlenir. Tabii bu toplantılarda biralar su gibi akar. Bizim gittiğimiz balo maskeli bir baloydu. Elbise getirmeyenlere orada veriyorlardı. Bana da bir Arap entarisi ve başıma kefiye vermek istediler ama ben kabul etmedim. O yüzden de eğlenenler arasına giremedim, eğlenceyi dışarıdan seyretmek zorunda kaldım. Öğrenciler sabaha kadar eğlendiler ve ben de onları izledim. Hiç olmazsa bu vesileyle çok merak ettiğim Fasching'i de görmüş oldum.

Bir gün akşam misafirhanede otururken bir polisin beni aradığını söylediler. Polis bana ertesi günü saat dokuzda polis merkezine gelmem gerektiğini bildirdi. Bu durum beni çok heyecanlandırmış aynı zamanda da korkutmuştu. Ertesi sabah heyecanla polis merkezine gittim. Polis vizemin turist vizesi olduğunu, bu vize ile ancak bir ay daha Almanya'da kalabileceğimi, ya gidip Türkiye'den oturma ve çalışma izni almamı, ya da bir ay sonra Almanya'yı terk etmek zorunda kalacağımı söyledi. Ayrıca, hemen bankaya gidip geri gönderme yol parası olarak 250 mark yatırmamı istedi. Polis merkezinden enstitüye dönerken beni bir düşünce almıştı. Türkiye'ye gidip vizeyi almam ve geri dönmem hem bir hayli zaman alacak hem de maddi olarak beni zorlayacaktı. Bir de fakülte deki hocalara ve arkadaşlara ne diyecektim. Bu düşüncelerle enstitüye gelip doğru Karg'ın odasına gittim ve sekretere önemli olduğunu söyleyerek benimle görüşürmesini rica ettim. Karg beni hemen kabul etti ve ne istediğimi sordu. Ben de durumu anlatınca merak etmememi, sorunu halledeceğini söyledi.

Ertesi gün beni odasına çağırdı ve Ankara'daki Alman Büyükelçiliği Tarım Ateşesi Dr. Lhose'ye telefon ettiğini, onun da Avusturya'nın Salzburg kentindeki Alman Başkonsololuğu ile görüştüğünü, benim gidip Salzburg'dan oturma izni ve çalışma vizesi alabileceğimi söyledi. Bu haberi alır almaz moralim düzeldi. Ertesi günü trenle Salzburg'a gittim, Alman Başkonsolosluğunu buldum ve oturma izni ile çalışma vizesini aldım. Bu arada Salzburg'u gezme olanağı da elde ettim. Salzburg, ünlü sanatçı Mozart'ın doğduğu tarihi bir şehirdi. Aynı zamanda üç üniversitesi ile bir öğrenci kenti idi. Sarayları, kalesi ve müzeleri ile ünlü olan Salzburg aynı zamanda kültürün, müziğin ve sanatın çok gelişmiş olduğu bir yerdi. Kısa da olsa Salzburg'u gezdikten sonra dönüş için tren istasyonuna geldim. Bir sınır şehri olan Salzburg İstasyonu'ndaki gümrüğe girip pasaportumu verdiğimde polis uzun süre inceledi ve kendisiyle gelmemi istedi. Polis ile birlikte arkadaki büroya geçtik ve oradaki başka bir polis Almanya'ya giremeyeceğimi söyledi. O dönemde turistler Almanya'da üç ay yaşadktan sonra dışarı çıkmak için Salzburg'a geliyorlar ve vize alıp tekrar Almanya'ya dönüyorlardı. Polis baştan beni de onlardan biri zannetmişti. Ancak ben durumu anlatınca ikna oldu ama yine de Alman Başkonsolosluğunu telefonla aradı. Onlardan olumlu cevap alınca beni serbest bıraktı. Ne var ki bu arada treni kaçırmıştım. Neyse ki iki saat sonraki trene binip Münih'e geri döndüm. Bu macerayı da bu şekilde atlatmış oldum.

Almanya'daki günlerim böylece geçiyordu. Bu arada Karg beni evine davet etti, karısı ve çocukları ile tanıştırdı. Ben de Türkiye'den getirdiğim bakır bir tepsiyi karısına hediye ettim. Bir gün de Şilili arkadaşıla beni Münih Olimpiyat Stadı'nda Bayer Münih'in bir maçına davet etti. İlk kez bir yabancı takımı izleme şansım olmuştu. Münih'te bahar ve yaz yağmurları dinmek bilmez. Bir hafta hiç durmadan ince ince yağmur yağar. İnsan özellikle tatillerde dışarı çıkamadığı için bayağı sıkıntı çeker. Malekzadeh beni önceden tanıdığı bir

Türk işçisi ile tanıştırdı. Uşak Eşmeli olan bu arakadaşın benim kaldığım deneme çiftliği yolunda, bir Gasthaus'un üzerinde bekâr odası vardı. Bir hesap makinesi fabrikasında işçi olarak çalışıyordu. Pazar günleri Alman ZDF Televizyonu bir saat süreyle Türkler için yayın yapıyordu. Yayın başlamadan bir saat önce arkadaşın evinde masayı kurar ve beklemeye başlardık. Bir saat pür dikkat yayını izler ve memleket hasreti giderirdik. Bu arada Malekzadeh ile de sık sık beraber oluyorduk. Bir ara yediğim yemeklerin soslarından olacak midem rahatsızlandı. Allah'tan sağlık sigortası yaptırmışım. Yoksa kazandığımı hastaneye verecektim. Ama tüm tedavilere rağmen gastritim geçmedi ve Almanya'da olduğum müddetçe de devam etti.

Bu arada teorik çalışmalarım bitmiş laboratuvara girme zamanım gelmişti. Hoffmann benimle görüşüp birkaç soru sorduktan sonra laboratuvarda çalışmama onay verdi. Teorik çalışmalarım esnasında ara sıra laboratuvara girdiğim için konulara kısmen aşina idim. Laboratuvarda bana bir masa verildi. Benim işim ineklerin kan serumunda radioimmunuassay yöntemi ile progesteron hormonu tayini yapmaktı. Deneme çiftliğindeki ineklerden alınan kanlar santrifüje edilerek serumları ayrılıyor, ben de o serumlardaki progesteron hormonu miktarını tayin ediyordum. Progesteron ölçümü yoluyla ineklerde gebelik teşhisi mümkün olabiliyordu. Başta da değindiğim gibi o dönemde iki gün süren progesteron tayini yoluyla gebelik teşhisi bugün saniyeler içinde kolaylıkla yapılabilmektedir. Bu arada ben enstitüye geldiğimde Wagner adında bir Amerikalı profesör konuk olarak bulunuyordu. Hatta Wagner'in oğlu benim kaldığım odanın yanındaki odada kalıyordu. Bir keresinde gece teybin sesini fazla açtığı için kapısını çalmadan açıp Türk usulü uyarmıştım. Wagner reproduksiyon konusunda dünyaca tanınmış bir bilim adamı idi. Deneme çiftliğinde koyunlarda prostaglandin hormonunun etki mekanizması üzerinde çalışıyordu. Bir gün koyunda bir operasyon yapacağını söyleyerek kendisini asiste etmemi

rica etti. Ben de severek kabul ettim. Yaptığı operasyon sonucu elde ettiği bulgular prostaglandinlerin etki mekanizması konusunda büyük bir çığır açtı. Benim de bu büyük buluşta az da olsa bir katkım dokunmuştu. Wagner araştırmasını yaptıktan bir süre sonra enstitüden ayrıldı. Onun için göl kenarında bir veda partisi düzenlendi. Öğlenden sonra arkadaşlar enstitüye bir domuz karkası getirip içine bir sürü yeşillik doldurduktan sonra karnını iple diktiler. Akşamüzeri tahta bira fiçileri ile domuzu bir arabaya yükleyip göle götürdüler. Biz de arabalarla arkadan gittik. Gittiğimizde domuz ateşin üzerinde demirlere asılmış vaziyette dönüyordu. Bir yandan kızarması, bir yandan akşamın olması domuzun karanlıkta kızıl renge bürünmesine neden oldu. Domuzun kızarmasını beklerken bir yandan da fiçi birası içiyorduk. Sonra domuz iyice kızarıncaya ateşin üzerinden alındı ve tabaklarla servis yapıldı. Ben de günah olduğunu bildiğim halde başka çare kalmadığı için domuz etini yemek zorunda kaldım. Yemekten sonra biranın etkisi ile şarkılar söylendi, danslar edildi. Eğlence benim de dâhil olduğum bir grubun bir arkadaşın evine gitmesiyle devam etti. Sabaha karşı ancak misafirhaneye gelebildim. Almanya’da tüm işyerleri yılda bir gün tüm çalışanlarının katıldığı kurum gezisi düzenlemekteydi. Biz de enstitünün tüm çalışanları olarak bir sabah otobüslere doluşarak geziye çıktık. Bu geziden hatırımda kalan en önemli anı bowling şampiyonu olmamdır. Gezi sırasında bir bowling salonuna gitmiştik. Bana, “Oynar mısın?” dediler, ben de “Daha önce hiç oynamadım ama bir deneyeyim,” dedim. Sonuçta iki kere şampiyon bir kere de ikinci oldum. Bu duruma baştan inanmadılar ama çocukken oynadığımız oyunları anlatınca akıllarına yattı. Küçük kiremit parçalarını üst üste koyup topla devirmek ya da hayvanın aşık kemiği ile yerde dizili cevizleri vurmak gibi oyunlar bowlingin ilkel ataları idi.

Bir gün Karg, laboratuvarda çalışırken yanıma gelip doktorasını yapan bir arkadaşına yardımcı olup olamayacağımı sordu. Ben de olumlu yanıt verince, “O zaman yarın gider-

siniz,” dedi. Hartl adında bir arkadaşın Bavyera Alplerinin eteklerindeki ahırlarda yaptığı çalışmalarına yardımcı oldum. Hafta sonunda Hartl ailesine gitti, beni de bir otele bıraktı. Otel kayakçıların yolu üzerinde idi. Otelin bulunduğu köyde bir metrenin üzerinde kar vardı. Kayakçılar bütün gün arabaları ile konvoylar halinde otelin önünden geçtiler. Bir ara köyün merkezine gittim ama sokaklarda kimseyi göremedim. Sorduğumda köylülerin buz pateni sahasında olduğunu söylediler. Sahaya gittiğimde neredeyse tüm köy halkının buz pistinde kaymakta olduğunu gördüm.

Almanya’ya gelişimin üzerinden epey zaman geçmiş ve yaz gelmişti. Bir gün sabah enstitüye geldiğimde herkesin bana tuhaf tuhaf baktığını fark ettim. Bir arkadaşına nedenini sorduğum da “Duymadın mı? Türkiye Kıbrıs’ı işgal etti” dedi. Bizim Barış Harekâtı dediğimiz bu olayı onlar invazyon yani işgal olarak görüyorlardı. Evimde televizyon olmadığı için haberi duymamış ve çok şaşmıştım. Önce aklıma Türkiye’de bıraktığım annem ve ablam geldi. Ya bir savaş çıkarsa, onların yalnız başlarına durumları ne olacaktı. Hemen enstitüden çıkıp Malekzadeh’in çalıştığı gıda enstitüsüne gittim. Malekzadeh de beni merak etmiş ve bana gelmek üzereymiş. Neyse birlikte yakındaki bir kafeye gidip durum değerlendirmesi yaptık. Akşam da Uşaklı işçi arkadaşın evinde toplanıp Alman televizyonlarından gelişmeleri izledik. Almanlar, Yunanlıları çok sevdikleri için Türkleri hatalı buluyorlar ve eleştiriyorlardı. Hatta tanıdığım bir Yunanlı arkadaş beni görünce yolunu değiştirmeye başladı. Meğerse Almanlar “Aman Türklere yaklaşma seni döverler” diye korkutmuş. Üniversitede olmadı ama Türklerin ve Yunanlıların birlikte çalıştıkları fabrikalarda kavgaların olduğunu duymuştum. Böylece yaz geldi ve ben Almanya’da altı ayımı doldurmuştum. Bir gün laboratuvarında çalışırken Karg yanıma geldi ve artık hormon analizleri konusunda deneyim kazandığımı eğer istersem beni bir süreliğine Münih Veteriner Fakültesi Ambulanslı Doğum Kliniği’ne ve Münih’in bir banliyösü olan Grup’da, Güney

Almanya Süt Sığırcılığı Kooperatifi'nin bir hayvan sağlık örgütü olan Tiergesundheitsdienst'e gönderebileceğini söyledi. Ben de artık Tütkiye'de hiç alışık olmadığım biçimde sürekli labaratuvarıda çalışmaktan bıkmıştım. Hem sahaya çıkmak hem de branşımın başka alanlarında da tecrübe kazanmak istiyordum. Kaldı ki, Münih Veteriner Fakültesi'ni 1970 yılının Mayıs ayına, mezun olmadan önce Almanya'ya yapmış olduğumuz öğrenci gezisinde ziyaret etmiş ve çok sevmiştim. Sırası gelmişken bu geziden kısaca bahsetmek istiyorum. Fakülte bütçesinde son sınıf öğrencilerinin yurt dışı gezileri için bir ödenek bulunduğunu bizden önceki sınıftaki arkadaşlar ortaya çıkarmış ve bu ödenekten yararlanarak İsrail'e gezi düzenlemişlerdi. Biz de şubat sınavlarını verip staj gruplarına ayrılmadan önce üç arkadaştan oluşan bir gezi düzenleme komitesi kurmuştuk. Daha sonra ben bir grup arkadaşım ile birlikte haraya staja gitmiştim. Bu arada gezi komitesi gerekli çalışmalarını yaptıktan sonra Mayıs ayı başında Almanya'ya 15 günlük bir geziyi planlamıştı. Buna göre rahmetli hocamız Ahmet Yurtyeri liderliğinde, üçü fakültede uzmanlık yapan askeri veteriner hekimlerinden oluşmak üzere toplam 33 kişi Harput Turizme ait Magirus marka bir otobüs ile yola çıktık. Ben ve harada staj yapan birkaç arkadaş Nisan sonunda izinli olarak Ankara'ya geldik ve pasaport, döviz gibi gezi hazırlıklarını yapmaya başladık. Nitekim 1970 yılının 1 Mayıs günü Gençlik Parkı karşısındaki İtfaiye Meydanı'ndan otobüse binip Almanya'ya hareket ettik. Çok maceralı ve eğlenceli geçen bu gezi boyunca Almanya'nın özellikle veteriner fakültelerinin bulunduğu Münih, Giessen ve Hannover şehirlerine gitmiş ve oralardaki fakültelerde incelemelerde bulunmuştuk. İşte ben o gezi sırasında Münih Veteriner Fakültesi'ni çok beğenmiştim. Bu nedenlerle Karg'ın teklifini tereddütsüz kabul ettim. Yine Freising'de oturacaktım ama haftanın 4 günü Münih Veteriner Fakültesi'nde, bir günü de yine Freising'deki enstitüde çalışacaktım. Bir pazartesi günü metro ile Münih'e Veteriner Fakültesi'ne gittim. Fakülte'deki

Ambulanslı Doğum Kliniği'nin başında Prof. Dr. Leidl vardı. Almanya'daki sistemde fakültelerde suni tohumlama bölümleri yoktu ve bu branş doğum ve jinekoloji ile birlikteydi. Ama Leidl benim gibi köken olarak doğumcu değil suni tohumlamacı idi. Leidl dünya çapında bir bilim adamı ve iyi bir Türk dostu idi. Beni çok iyi karşıladı. Türkleri sevdiğini, benimle çalışmaktan memnun olacağını söyledi ve bana kendi hazırladığı görev planını verdi. Buna göre üç ay süreyle doğum kliniğinde, ambulanslı klinikte ve uygulama çiftliğinde çalışacaktım. Leidl daha sonra beni klinikteki meslektaşlar ile tanıştırdı. Bunlardan bir olan Dr. Stolla ile yolumuz yıllar sonra 1995 yılında Münih'te tekrar kesişti. Ben DAAD burslususu olarak bir ay süreyle Münih Veteriner Fakültesi'ne misafir profesör olarak gittiğimde o da doğum kliniğinin direktörü idi. Ben hemen klinikte çalışarak işe koyuldum. Klinik büyükbaş (sığır ve at), küçükbaş (koyun, keçi, domuz) ve pet alt bölümlerinden oluşuyordu. Sabahları saat 07.00'de kliniğin tüm akademik personeli yatan hastaların vizitesi için toplanıyorduk. İlgili arkadaşlar başta Leidl olmak üzere diğer akademisyenlere hasta hayvanlar hakkında bilgi veriyorlar ve daha sonra da tartışma açılıyordu. Visite benim için yararlı bir uygulama oldu. Daha sonra kliniğe yeni gelen hastalara bakıyorduk. Bu arada Leidl'in ve diğer arkadaşların derslerine misafir olarak katılıyordum. Sırası gelmişken bu dersler hakkında kısa bir bilgi vermek istiyorum. Dersler ortasında hayvanların zapt edildiği bir travay ve bir operasyon masası olan anfi teather şeklindeki dershanede yapılıyordu. Öğrencilerin görmesi gereken dersle ilgili vakalar sırasıyla dershaneye getiriliyor, muayene edilecekler travaya konuluyor, ameliyat edilecekler ise ameliyat masasına yatırılıyordu. Nöbetçi olan öğrenciler hayvanların başında duruyor, diğer öğrenciler ise dersane sıralarında oturuyorlardı. Bu arada kapalı devre bir televizyon sistemi ile muayeneler ve operasyonlar sınıfın muhtelif yerlerine asılmış monitörlerden kolaylıkla seyredilebiliyordu. Klinik çalışmaları ve dersler sabahtan olduğu için

öğlenden sonra okumak ve araştırmak için zaman kalıyordu. Ben de öğlenden sonra kütüphaneye gidiyor ve Türkiye’de hiç görmediğimiz kitaplardan ve dergilerden yeni bilgiler ediniyordum. Mesai akşam saat 16.00’da bitiyordu ama akademisyenlerin çoğunluğu bu saatte çıkmıyor daha uzun süre klinikte kalıp çalışıyorlardı. Ben işim olmadığı zaman genelde saat 16.00’da işten çıkıyor ve yürüyerek Münih’in merkezindeki Marienplatz’a gidip ya alışveriş yapıyor ya da bir iki şişe bira içtikten sonra metro ile Freising’e dönüyordum. Marienplatz, Ratshaus adı verilen belediye binasının bulunduğu bir meydandı. Bu meydanda mağazalar, alışveriş merkezleri, restoranlar ve birahaneler yer alıyordu. Günün belli saatlarında belediye binasının balkonunda maket şövalyelerin müzik eşliğinde Bavyera kralının önünde geçiş merasimleri düzenlenir ve bu gösteri o saatte orada toplanan binlerce insan tarafından ilgi ile izlenirdi. Bu arada konuyu biraz değiştirmek adına Marienplatz’da karşılaştığım bir iki olayı anlatmadan geçemeyeceğim. İlk kez Marienplatz’a gittiğimde meydana öbek öbek insanların toplandığını ve aralarında bir şeyler konuştuklarını gördüm. Yanlarına yaklaştığımda her öbeğin başka bir konudan bahsettiklerine şahit oldum. Yani işten çıkan insanlar meydana bir araya geliyorlar ve Almanya’nın, Bavyera’nın sorunlarını tartışıyorlardı. Yeni gelen insanlar o grupları gezerek ilgilerini çeken konuyu seçiyorlar ve o grupta tartışmaya katılıyorlardı. Ben tabii ki Almancam ve Almanya hakkındaki bilgim böyle tartışmalara yetmediği için sadece izlemekle yetiniyordum. Benim için bu konudaki önemli bir handikap da tartışmaya katılanların Bayerisch denen Bavyera lehçesi ile konuşmaları idi. Bu nedenle konuşulanların çok az bir bölümünü anlayabiliyordum. Dikkatimi çeken diğer bir konu da bu tartışmalar sırasında insanların seslerini yükseltmemeleri ve kavga etmemeleri idi. Bir gün yine meydana geldiğimde takım elbiseli fötr şapkalı birisinin etrafa bir şeyler anlattığını gördüm. Konuşma bittikten sonra soru cevap bölümüne geçildi. Hatip soruların tümünü büyük bir hoş-

görü ile cevapladıktan sonra elinde çantası yürüyerek alandan ayrıldı. Oradakilerden birine sorduğumda konuşanın Bavyera Eyalet Tarım Bakanı olduğunu ve haftada bir iki kez buraya gelip gelişmeler hakkında bilgi verdiğini ve şikâyetleri dinlediğini öğrendim. Hitler'den sonra geçen yaklaşık 30 yılda Almanya'nın böyle bir demokratik düzeye ulaşması gerçekten önemli bir durum.

Söz açılmışken Almanya'nın idari yapısı ve Bavyera Eyaleti hakkında özet bilgi vermek istiyorum. Almanya federal bir cumhuriyettir. On dördü eyalet, ikisi de serbest şehir olmak üzere toplam 16 yarı bağımsız idari bölgeye ayrılmıştır. Eyaletler savunma ve dış işleri konularında federal hükumete bağlı olup diğer konularda bağımsızdırlar. Ülkeyi sorumsuz bir Cumhurbaşkanı ve Şansölye adı da verilen Başbakan, federal hükümet ve federal meclisle birlikte yönetir. Bavyera Eyaleti Almanya'nın alan bakımından birinci, nüfus bakımından ikinci eyaletidir. Bavyera'nın başkenti Münih, Almanya'nın nüfus bakımından üçüncü büyük şehridir. Bavyera'yı bir eyalet başbakanı, bir de eyalet meclisi yönetir. Ayrıca Bavyera'nın Hristiyan Demokratik Birlik (CDU) adlı bir siyasal partisi de bulunmaktadır. Münih genel kabulün aksine Avrupa'nın en güzel şehirlerinden biridir. Parkları, gölleri, sarayları, müzeleri, tarihi eserleri gerçekten görülmeye değerdir. Münih'in merkezinde yer alan ve New York'taki Central Park'a benzeyen İngiliz Bahçeleri adlı park gerçekten de muhteşemdir. Parkın içinde küçük göller, dereceler, gezinti alanları, koşu yolları ve büyük birahaneler yer alır. Ayrıca çevredeki birbirinden güzel gölleri ve yakındaki Bavyera Alpleri Münih'i taçlandırmaktadır. Münih'in ekonomisi tarım ve hayvancılık ile otomotiv sanayine dayanmaktadır. Münih Almanya'nın en çok Türk'ün yaşadığı şehirlerinin başında gelir.

Veteriner Fakültesi'ndeki günlerime dönecek olursam, fakülte yönetimi ve akademik kadrolarla ilgili bilgi sahibi olmaya başlamıştım. Fakülte dekanlığı tümüyle formaliter bir

makamdan ibaretti. Asıl yetki enstitülere verilmişti. Dekan olmayı bilimsel çalışmaları aksayacak diye hiçbir akademisyen kabul etmiyor, bu nedenle de dekanlık apartman yöneticiliği gibi enstitüler arasında sırayla yapılıyordu. Enstitüler kendi döner sermayeleri ile günlük harcamalarını ve çalıştırdıkları akademik ve idari personelin ücretlerini ödüyorlardı. Her enstitüde devletten maaş alan bir ya da en fazla iki profesör bulunuyor diğer tüm akademik personel ise ücretlerini ya projelerden ya da döner sermayeden alıyordu. Biz de olduğu gibi, bir kişinin asistan olduğu fakülteden 67 yaşında profesör olarak emekli olmak gibi bir lüksü yoktur. Akademik yükselme aşamalarında fakülte değiştirmek zorunlu idi. Bir enstitünün başkanlığı boşaldığı zaman ilan veriliyor ve talip olanlar o enstitünün tüm akademik ve idari personeli tarafından sorgulanıyordu. Bu sorgulama sırasında adaya enstitüye başkan olduğu zaman uygulayacağı projeleri ve çalışanlara yapacağı katkılar soruluyordu. Başkanın atanmasında bu sorgulamanın sonucu önem taşıyordu. Ayrıca, her yılın sonunda üniversite senatosunca görevlendirilen üyelere ve Bavyera Eyaleti temsilcilerinden oluşan bir kurul başkanını sorguya alıyor ve o yıl içerisinde yaptığı çalışmaları değerlendiriyordu. Bu sorgulamadan başarı ile geçmeyen başkanların görevine son veriliyordu. O yüzden enstitü başkanları çok çalışıyorlar ve eğitimi, döner sermayeyi geliştirmek için sürekli projeler üretiyorlardı. Türkiye’de profesörlüğe kadar kendi akademik yükselmesi için çalışan, profesör olduktan sonra da ben artık yoruldu deyip bir köşeye çekilen ve bu durumuna hiçbir otorite tarafından karışılmayan hocaları düşününce aramızdaki uçurumun neden oluştuğunun farkına vardım. Nitekim dekan olduğum zaman anabilim dalları başkanlarını farklı bir yöntemle sorgulama konusunu gündeme getirdim.

Bir süre sonra ambulanslı klinikte çalışmaya başladım. Ambulanslı klinik Münih’in yakın çevresine hizmet sunan bir oluşumdur. Tam teçhizatlı üç araba ile üç uzman veteriner hekim ambulanslı klinik hizmetini yürütüyorlardı. Bunların ba-

şında da Dr. Scheffels adında bir akademisyen vardı. Her gün sabah erkenden klinik merkezinde toplanılıyor ve akşamdan sabaha kadar sabit telefonun hafızasına gelen mesajlar çözülüyor ve her arkadaş kendi bölgesindeki vakaları ve adresleri tespit ediyordu. Bu işlem tamamlandıktan ve kahveler içildikten sonra herkes arabasına binip bölgesine gidiyordu. Veteriner hekim, gelen mesajlara göre yaptığı program uyarınca işletmeleri dolaşüyor ve hasta hayvanlara bakıyordu. Bu arada ambulans ayrıldıktan sonra merkeze gelen hastalık ihbarları da merkezdeki arkadaşlar tarafından o hastanın bölgesindeki veteriner hekimine anında iletiliyordu. Ambulanslı klinikle genellikle suni tohumlama, koruyucu aşılama, gebelik teşhisi, küçük operasyonlar yapılıyordu. Tedavisi klinikte yapılacak hastalar ise merkeze telefon edilip hayvan taşıma araçları ile alınıyordu. Bu çalışma benim Münih ve çevresindeki hayvancılığı tanımama ve hastalıklar konusunda bilgi edinmeme yaradı. Ayrıca ileri de anlatacağım gibi Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ne dekan olduğumda bu tür bir organizasyonu kurmama da esin kaynağı oldu.

Bu şekilde bir ay kadar da ambulanslı klinikte çalıştım. Türkiye'de o yıllarda doğum ve suni tohumlama ayrı bilim dalları bünyesinde yer alıyordu. O nedenle benim doğum ve jinekoloji konusundaki tecrübem öğrencilikteki bilgilerimden öteye gitmiyordu. Bu yüzden gerek Münih Veteriner Fakültesi'ndeki sabit klinikte gerekse ambulanslı klinikte çalışmalarını sadece izlemekle yetiniyordum. Benim asıl yararlanacağım bölüm uygulama çiftliği idi. Nitekim bir ayın sonunda deneme çiftliğinde göreve başladım. Deneme çiftliği benim oturduğum Freising'e Veteriner Fakültesi'nden daha yakındı. Metro ile yarı yolda iniyor ve bir otobüs ile deneme çiftliğine gidiyordum. Deneme çiftliği aslında geniş bir alana sahip değildi. Çiftlikte sığır, koyun, keçi, at ve domuz üzerinde çalışmalar yapılıyordu. Çiftlikte, akademisyenlerin ve çiftlik personelinin çalıştığı geniş bir baraka, ahır, ağıl ve tavlalar ile yem depoları bulunuyordu. Ayrıca çiftlikte tam teşekküllü

olmasa da bir labaratuvar mevcuttu. Sabah ve öğlenden sonra belli saatlerde akademik personel dinlenme odasında toplanır ve Frau Haitci'nin hazırladığı enfes kahveyi yudumlar, bir yandan da sohbet ederdik. Zaten kahvenin hazır olduğu barakaya yayılan kokudan belli olur, kokuyu duyan herkes o anda işlerini bırakır ve dinlenme odasına koşardı. Çiftlikte yemek olmadığından ben yoldan gelirken aldığım salamları brotschen adı verilen küçük yuvarlak ekmeklerin içine koyar ve öğlenleri dinlenme odasında meyveli yoğurtla birlikte afiyetle yerdim. Ben çiftlikte daha çok laboratuvarda çalışıyordum. Çiftlikte koyunlar bulunduğu ve o yıllarda Türkiye'de koyunculuk önemli olduğu için koç spermasının dondurulması ile ilgili ufak çaplı bir proje hazırlayıp uygulamaya koydum. Koçlardan suni vajen ile sperma alıyor ve sulandırdıktan sonra sıvı azotta payet adı verilen ince plastik tüplerde donduruyordum. Bu arada başta sulandırıcılar olmak üzere değişik faktörlerin dondurma üzerindeki etkilerini araştırıyordum.

O günlerde nereden bilecektim ki bu çalışma ileride benim tüm akademik hayatımı kapsayacak araştırmalara başlangıç teşkil edecekti. İleride anlatacağım gibi Türkiye'ye döndükten sonra koç spermasının dondurulması, sulandırılması ve koyun tohumlaması üzerinde yüzü aşkın çalışma yaptım. Doktora, doçentlik ve profesörlük tezlerimde aynı konuları işledim. Bu çalışmalar Türkiye'de bir ilk olması nedeniyle de büyük bir önem taşımaktaydı. Bu arada çiftlikte gözlemlediğim bir olayı anlatmadan geçemeyeceğim. Her sabah çiftliğe girerken takım elbiseli, fötr şapkalı, bond çantalı bir kişinin Mercedes marka arabasından inip çiftliğe girdiğini görüyor fakat ona akademik kadro arasında rastlayamıyordum. Aynı kişi akşamları yine aynı şekilde çiftlikten çıkıyor ve kapıdaki Mercedes'ine binip uzaklaşıyordu. Bir gün çiftliğin at bölümünü gezerken bu kişiye rastladım. At bakıcısı idi ve üstünde tulumu, elinde küreği ile atların altındaki pislikleri temizleyip onlara yem veriyordu. Bu gözlemimle Almanya'da sosyal devlet anlayışının ne denli önemli bir yeri bulunduğunu

ve asgari geçim indeksine göre ücret alan bir at bakıcısı ile bir profesörün benzer koşullarda yaşayabileceğini anlamış oldum. Deneme çiftliğindeki çalışmalarım çok verimli ve eğlenceli bir biçimde devam ediyordu. Bu arada hayatımda ilk defa bir erkek domuzdan suni vajenle sperma aldım. Yarım saat sonunda 250 ml sperma vermesine çok şaşırmıştım.

Çiftlikteki işlerim bitince Münih'e yakın bir bölge olan ve Riem Havaalanı'nın bulunduğu Grub'taki Tiergesundheitsdienst'e devam etmeye başladım. Bu hayvan sağlığı rgt Almanya'nın en büyüğü olan Güney Bavyera Süt Sığırı Yetiştiricileri Kooperatifi'ne bağlı olarak çalışan bir kuruluştur. Bu kooperatif o kadar güçlü ve etkili idi ki başkanını Bavyera Eyaleti Tarım Bakanı olarak görev yapıyordu. Hayvan sağlığı rgtnn Grup'ta bir merkezi vardı. O zamanlar mail, faks, cep telefonu gibi aletler olmadığı için kooperatif üyelerinin hastalık ihbarları ya da hizmet talepleri mektup ya da sabit telefonla bu merkeze geliyor ve merkezden bölge sorumlusu veteriner hekimlerine ulaştırıyordu. Bu örgütün hizmet alanı bayağı geniştir ve tüm Güney Bavyera'yı kapsıyordu. Örgütte görevli veteriner hekimleri köylerde, havuzlu lüks villalarda yaşıyorlardı. Her birinin altında Mercedes ya da BMW arabaları vardı. Arabaların bagajları aletler ve ilaçlarla dolu idi. Ayrıca evlerinin bir köşesinde kk bir labaratuvar vardı. Bu veteriner hekimleri akşamdan bölgelerindeki vakalar ile ilgili olarak merkez tarafından bilgilendirilirler ve ambulanslı klinikte olduğu gibi programlarını yaptıktan sonra sabah vakalara göre kullanacakları alet ve ilaçları da yanlarına alarak yola koyulurlardı. Ben genellikle onların gzerghi üzerindeki bir metro istasyonundan aralarına katılırdım. Ekip altı veteriner hekiminden oluştuyordu ve her birinin ayrı bölgeleri vardı. Bölgelerini avuç ileri gibi biliyorlar ve bölgelerindeki kooperatif üyelerini de çok yakından tanıyorlardı. Ben zaman içinde hepsi ile de çalışma olanağı bularak tüm bölgeleri tanıma şansını elde etmiştim. Beni metro istasyonundan aldıktan sonra programlarına başlayan arkadaşlar çizdikleri gzergh

uyarınca işletmeleri ziyaret ederler ve hayvanlara müdahale ederlerdi. Bu arada suni tohumlama ve gebelik teşhisi konularında ben de onlara yardımcı oluyordum. İşimiz bittiğinde işletme sahiplerinin ya bir kahve ya bir içki ikramları mutlaka olurdu. Tabii hepsi de beni merak eder, kim olduğumu ve nereden geldiğimi sorarlardı. İşini bitiren arkadaş işletme sahibinden para almaz sadece bir makbuz yazardı. Muayene ve tedavi ücretleri işletme sahiplerinin kooperatiften alacakları paradan kesilirdi. Bazı arkadaşlar hızlıca işlerini bitirip evlerine dönmek isterler, bazı arkadaşlar da yolda bir Gasthaus'ta durup bira içmek ya da yemek yemek isterlerdi. Bu örgütte çalışmakla hem Güney Bavyera bölgesini yakından tanımış hem de izlediğim ya da bizzat müdahale ettiğim vakalar konusunda deneyim edinmiş oldum. Bu sistemi Türkiye'ye geldikten yıllar sonra kurulan yetiştirici birliklerine önermiştim ama bizdeki serbest veteriner hekimliğinin işleyiş biçimi buna engel olmuştu.

Grub'daki işim bitince tekrar kliniğe geldim. Hocalara ve arkadaşlara veda ettikten sonra Freising'e laboratuvara döndüm. Radioimmunoassay ile hormon tayinini öğrenmiştim ama daha öğrenecek bir iki analiz yöntemi daha kalmıştı. Onları da ilgili arkadaşlarla birlikte çalışıp öğrendikten sonra artık Türkiye'ye dönme zamanım gelmişti. Bu arada Malekzadeh'ten uzun süredir söz edemedim. Onunla zaman zaman buluşup sohbet ediyorduk. Daha çok ben onun evine gidiyor ve İran'dan gelen prinç ile yaptığı pilavı yiyorduk. Bu arada ikimiz ara sıra Uşaklı işçi arkadaşı ziyaret ediyor ve genellikle pazar günleri öğlenden sonra ZDF kanalında yayınlanan bir saatlik yayını izliyorduk.

Bu arada her yıl ekim ayında Münih'te yapılan ve Oktoberfest adı verilen bira festivalinden de kısaca söz etmek isterim. Ekim ayında Münih'te büyük çadırlar kuruluyor ve çadırın ortasında boks ringi gibi bir platform yer alıyordu. Platformun etrafına ise yüzlerce masa ve oturma yerleri hazırlanıyordu. Platformda Bavyera'nın ulusal giysisi olan ve Leder-

hose denilen deri şortlu ve tüylü şapkalı kıyafeti ile orkestra yer alıyor ve yerel Bavyera şarkılarını seslendiriyorlardı. Çadırlardaki binlerce kişi müziğin de coşkusuna kapılarak hep bir ağızdan hem şarkılara eşlik edip hem de mass adı verilen kulplu bardaklarla bira içiyordu. Eğlenceler sabaha kadar sürüyor ve sabaha karşı ayakta tek bir kişi bile kalmıyordu. Bira festivalinde Münih'e dışarıdan da insanlar geldiği için Münih ve çevresindeki otellerde yatacak yer bulmak olanaksız hale geliyordu. Ben de birkaç defa arkadaşlarla festivale gitmiş ve eğlenmişim.

Almanya'da bir yılım dolmuş ve artık Türkiye'ye dönme zamanı gelmişti. Acısı ile tatlısı ile Almanya'da bir yıl geçirmiş ve Türkiye'de yıllar boyu edinemeyeceğim derecede büyük deneyim kazanmışım. Aslında kalma süremi uzatabilir ve belki de doktoramı da yapabiliirdim ama 1974 sonlarında patlak veren petrol krizi Almanya da dâhil çoğu gelişmiş ülkeyi zor duruma sokmuş, bu ülkelerin zorunlu ihtiyaçları dışındaki giderlerini kısmalarına neden olmuştu. Doğal olarak böyle bir ortamda doktora bursları da kısıtlanmış, mevcutlar dışında yeni kontenjanlar açılması imkânsız hale gelmişti. Hocam Karg bir süre daha enstitünün finanse ettiği araştırma görevlisi kadrosu ile çalışabileceğimi söyledi ama sonunu göremediğim için ve boşuna zaman kaybetmemek adına bu teklifi reddettim. Çünkü bir yıl çok yararlı geçmiş ve öğrenmek istediğim şeyleri öğrenmiş, ayrıca da Almancamı geliştirmişim. İlave olarak da Almanya'daki veteriner hekimliği konusunda önemli bilgiler edinmişim ve bu bilgileri ileride yöneticisi pozisyonuna geldiğimde uygulama olanağı bulabilecektim. Nitekim öyle de oldu ve Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ne dekan olduğumda burada edindiğim deneyimleri uygulama imkânına kavuştum. Ayrıca, akademisyenliğime uyarladığım birçok deneyimler de kazandım. Her şeyden önce çalışma disiplini ve mesai konusunda çok şey öğrendim. Akademik personel de olsa mesai olgusuna çok önem verdiklerini ve kim olursa olsun bu konuda ödün

vermediklerini gördüm. Fakülte müfredatında uygulamalı derslere teorik derslerden daha daha çok zaman ayrıldığı, uygulamalı derslerin de bol hasta materyali ile yapıldığını gözlemledim. Tabii Almanya'daki veteriner fakültelerinin Türkiye' dekilere nazaran çok daha geniş olanaklara sahip olduğu gerçeğini fark ettim. Türkiye'de ne öğrenciliğimde ne de asistanlığında görmediğim aletler buradaki fakültede mevcuttu. Münih'teki fakülte devletten çok az yardım alıyor, bütçesini daha çok döner sermayeden ve projelerden temin ediyordu. Biz de ise tüm giderler devlet tarafından karşılanıyor ve dolayısıyla devlette ortaya çıkan ekonomik krizlerden en fazla eğitim sektörü etkileniyordu. Bir enstitüde bir iki profesör kadrosu dışındaki tüm akademik kadroların maaşlarının ya projelerden ya da döner sermayeden karşılanması akademisyenleri motive eden en önemli unsurdu. Çalışmayan, yeterince üretim yapmayan akademisyenlerin sözleşmesi enstitü başkanı tarafından kolaylıkla feshedilebiliyordu. Çünkü başkanın başarısı da bir ölçüde çalışanların başarısına bağlıydı. Daha önce de söz ettiğim gibi başkanı da her yıl sonunda bir kurul denetliyor ve çalışmalarını beğenmediği takdirde görevinden alabiliyordu. Böylece başkan ile enstitü çalışanları arasında simbiyotik, yani karşılıklı bir çıkar ilişkisi mevcuttu. Projeden maaş alanlar ise daha çalışkan olmaya mecburdu, çünkü proje bittiğinde işsiz kalacakları için mevcut projeleri bitmeden yeni projeler hazırlamak ve kabul ettirmek zorunda olduklarını iyi biliyorlardı. Almanya'da araştırma projeleri ve doktora çalışmaları bizdeki TÜBİTAK benzeri bir kuruluş tarafından destekleniyordu. Dolayısıyla enstitülerdeki akademisyenler ve doktora öğrencileri ücretlerini bu kuruluşun projelere tahsis etmiş olduğu kaynaklardan alıyorlardı. Ayrıca ambulanslı klinik öğrencilerin pratik yapmaları açısından büyük yarar sağlıyordu. Ben de dekan olduktan sonra bu uygulamayı Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nde başlatmıştım. Almanya'daki kooperatifçilik o zamanlar bile çok ileri düzeyde idi. Kooperatiflerin hükümet

üzerinde çok büyük yaptırım güçleri vardı. Daha önce de değindiğim gibi o dönemdeki kooperatif başkanı aynı zamanda Bavyera Tarım Bakanı idi. Kooperatifler, bizdeki birlikler gibi sadece devletin yetiştiriciye verdiği desteğin dağıtımında değil hayvan sağlığı ve yetiştirici eğitimi konularında önemli işlevler yüklenmişlerdi. Diyebilirim ki oradaki bir hayvan yetiştiricisinin bizde veteriner fakültesinden yeni mezun olmuş bir veteriner hekimi kadar bilgisi vardı. Çünkü yetiştiriciler periyodik dergiler, broşürler, seminerler ve fuarlar vasıtasıyla bilgilendiriliyordu.

Aylardan aralık ve mevsim de kış olduğu için enstitüde yapılan bir veda partisinden sonra arkadaşlar beni Freising istasyonuna bıraktılar. Oradan metro ile Münih ana tren garına gittim ve akşam üzeri kalkacak olan Türkiye trenine bindim. Ailemi, ülkemi ve fakültemi çok özlemiştim. Çünkü bir yıldır onlardan ayrı idim. Bu aylarda Almanya'dan Türkiye'ye fazla kişi gitmediği için tren bomboştı. Kompartmanıma girdim, eşyalarımı yerleştirdim ve pencereden bakarken sizlere yazdığım anılarım bir bir gözlerimin önünden geçti. Yorgun olduğum için tek olarak kaldığım kompartmanda erkenden uyumuşum. Sabaha karşı seslere uyandım. Baktım ki, bir yaşlı adam, karı koca oldukları belli genç bir çift, 5-6 yaşlarında bir çocuk kapıyı açarak içeri girdiler. Onlardan Bulgaristan'da bulunduğumuzu ve kendilerinin de İstanbul'a giden Türk asıllı Bulgar vatandaşları olduğunu öğrendim. Türkiye'de yaşıyan baba; oğlunu, gelinini ve torununu Türkiye'ye götürüyordu. Uzun süre önce yaptıkları başvuru sonunda kabul edilmiş ve Türkiye'ye gitmelerine izin çıkmıştı. Ancak Bulgar polisinin yine de bir sorun çıkaracağından kuşkuluyorlardı ve bu yüzden de çok tedirgindiler. Bir süre sonra tren Bulgaristan-Türkiye sınırında durdu. İçeriye iki Bulgar gümrük polisi girdi. Benim pasaportuma bakıp hemen geri verdiler. Bulgaristan Türklerinin pasaportlarını aldılar, uzun süre incelediler, yaşlı babaya Bulgarca birtakım sorular sordular ve sonunda pasaportlarını vererek Türkiye'ye girme-

lerini onayladılar. Polisler çıktıktan sonra sevincimizi görecektiniz. Hepimiz birbirimize sarıldık, genç çift çocuklarına sarılıp ağlıyorlardı. O yıllarda Bulgaristan, Sovyetler Birliği'ne dâhildi ve koyu bir komünist rejim tarafından yönetliyordu. Söylediklerine göre Türkiye'ye iltica etmesinler diye çiftin diğer çocuğuna izin vermemişler ve deyim yerindeyse rehin olarak Bulgaristan'da tutmuşlardı. Ancak, bilindiği gibi 1979'da Gorbaçov tarafından yapılan ve Glasnost adı verilen devrim ile Bulgaristan da dâhil tüm Sovyet ülkeleri özgürlüklerine kavuştular. İleride de anlatacağım gibi 1980'den sonra çeşitli vesilelerle Bulgaristan'a gittim ve özgürlüğün ne kadar önemli olduğunu gördüm. Tren Türkiye topraklarında yol alırken Türkler'de büyük bir rahatlama seziliyordu. Çocuk ikide bir ışıkları görüp dedesine İstanbul'a gelip gelmediklerini soruyordu. Dedesinden İstanbul'da kendisini lunaparka götürmesini istiyordu. Sonunda Sirkeci Garı'na geldik, Türkler ile vedalaştıktan sonra trenden inip Ankara trenine binmek üzere ilgili perona geçtim. Bir yıldan sonra İstanbul'da, Türkiye'de olmak ve yakında da sevdiğlerime kavuşmak beni çok mutlu ediyordu. Ankara'ya vardığımda, bir taksiye atlayıp hemen Aydınlıkevler'deki evimize gittim ve beni heyecanla bekleyen anneanneme, anneme ve ablama kavuştum.

KADERİM DEĞİŞİYOR

Ankara'ya cumartesi geldiğim için pazar günü evde yorgunluk giderdim ve sevdiklerimle bol bol vakit geçirdim. Evimiz Aydınlikevler'de idi ve fakülteye yürünecek kadar yakındı. Pazartesi sabahı erkenden kalktım, traşımı oldum, güzelce giyindikten sonra fakültenin yolunu tuttum. Henüz hocalar kürsüye gelmemişti. Zootekni kürsüsünün sekreterine dönüş yazımı yazdırarak imzalatmak için Emin Hoca'nın yerine kürsü başkanlığına vekâlet eden Mehmet Sandıkçioğlu hocayı beklemeye başladım. Bu arada geldiğimi duyan arkadaşlar odama toplanmıştı. Onlarla sohbet ederken sekreter, Mehmet Hoca'nın geldiğini söyledi. Arkadaşlardan izin alıp elimde yazı ile Mehmet Hoca'nın odasına girdiğimde Afif Hoca da odada idi. Her ikisi de hoş geldin dediler ve ben imzalaması için yazıyı Mehmet Hoca'ya uzattığımda Afif Hoca bana dönerek, "Ne yazısı o?" diye sordu. Ben de göreve başlama yazısı deyince Afif Hoca, "Haberin yok mu? Dölerme ve Suni Tohumlama Kürsüsü kuruldu. Artık sen bu kürsünün asistanısın. Hemen git yazıyı değiştir ve altına da benim imzamı aç," dedi. Bu söz üzerine büyük bir şaşkınlık yaşadım. Çünkü Dölerme ve Suni Tohumlama Kürsüsü'nün kurulduğunu bilmiyordum. İlk kez orada öğrendim. O anda içimi bir sevinç kaplamıştı. Bu heyecanla hemen sekretere gidip dönüş yazımı yazdırdım ve Afif Hoca'ya imzalattım. Artık resmen Dölerme ve Suni Tohumlama Kürsüsü Asistanı olmuştum. Afif Hoca yazıyı imzaladıktan sonra ertesi gün kendisine uğramamı istedi. Burada bir iki noktaya dikkat çekmek isterim. Almanya'ya fakülteden izinli olarak gittiğim için kadrom boşalmamıştı ve ben maaşımı almaya devam etmişim. Kürsü kuruluşuna gelince, Afif Hoca Zootekni Kürsüsü'nde doktora yapan bir askeri veteriner hekimi iken dili iyi olduğu için Amerika'dan suni tohumlama dersi vermek üzere Türkiye'ye gelen Prof. Dr. Mc Kenzie'ye tercümanlık yapmakla görevlendirilmişti. İki yıl tercümanlık yaptıktan sonra askerlikten

ayrılıp Zootečni Kürsüsü'ne asistan olmuş, daha sonra da doktorasını tamamlayıp Mc Kenzie ülkesine döndükten sonra Zootečni Kürsüsü'nde suni tohumlama dersleri vermeye başlamıştı. Böylece Afif Hoca bir yandan ders verirken bir yandan da Zootečni Kürsüsü'nde doçent ve profesör olmuştu. Daha önceleri de bağımsız bir kürsü kurmak için girişimde bulunmuş ama sürekli engellenmişti. Yakın arkadaşı Satı Baran, dekan olunca Afif Hoca da dekan yardımcısı olmuş ve ben Almanya'da iken bu idari gücünü de kullanarak Dölerme ve Suni Tohumlama Kürsüsü'nü kurdurmuştu. Kürsü ben geldiğimde Zooteni Kürsüsü'nün içinde faaliyete devam ediyordu. Zootečni Kürsüsü sekreteri her iki kürsünün yazışmalarına da bakıyordu. Dölerme ve Suni Tohumlama Kürsüsü, Türkiye'de ilk olduğu gibi dünyada da tek kürsüdür. Çünkü daha önce de değindiğim gibi dünyada suni tohumlama bilim dalı hep doğum ve jinekoloji bilim dalı ile müşterek bir çatı altında örgütlenmiştir. Böylece ben önemli bir rekor kırmış, Türkiye'de ve dünyada ilk suni tohumlama asistanı olmuşum. Aynı zamanda ileride Türkiye'de ve dünyada ilk suni tohumlama doktoru ve doçenti unvanı alacaktım. Ertesi gün sabah heyecanla yeni kürsüme geldim. Afif Hoca mesaiye çok dikkat eder, kürsüye zamanında gelirdi. Sekretere sorup geldiğini öğrenince hemen hocanın yanına gittim. Hoca beni çok iyi karşıladı, her sevdiği insana yaptığı gibi bana da kahve ısmarladı. Bir süre Almanya'da yaptıklarım hakkında konuştuk. Daha sonra asistanlığa girişimden o güne kadar yaşanan olayların bir muhasebesini yaptık. Bu konular bitince Afif Hoca zamanımın çok geçtiğini, artık doktora başlamam gerektiğini, Almanya'da çalıştığım spesifik bir konu olup olmadığını sordu. Ben de kendisine Almanya'da ağırlıklı olarak radioimmunoassay yöntemi ile hormon tayini üzerinde çalıştığımı, ancak bu konuda çalışabilmem için Türkiye'de olanak bulunmadığı, eğer uygun görürse Münih Veteriner Fakültesi Uygulama Çiftliği'nde ön çalışmalarını yaptığım koç spermasının payetler içerisinde ve sıvı azotta dondu-

rulması konusunda çalışabileceğimi söyledim. Afif Hoca bu konuyu seçmemden dolayı çok memnun oldu. Çünkü kendisi de yıllar önce Amerika’da bu konu üzerinde çalışmıştı. Çalışmayı, bünyesinde donmuş sperma laboratuvarı olduğu için Ankara’ya 30 kilometre uzaklıkta, Elmadağ yolu üzerindeki Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü’nde yapmayı kararlaştırdık. Afif Hoca, gerekli girişimlerde bulunarak hızlıca çalışmaya başlamamı, spermanın dondurulması işlemlerini bir an önce tamamlayarak koyunların çiftleşme sezonu olan eylül ayında tohumlamaları bitirmemi arzu ettiğini söyledi. Sırası gelmişken Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü hakkında kısa bir bilgi vermek istiyorum. Enstitü, Cumhuriyet döneminde kurulan Tiftik Cemiyeti’nin, Ankara ya da Tiftik keçisinin ıslahı ve sayıca çoğaltılması amacıyla oluşturduğu bir çiftliğin, daha sonra başka türlerin de katılımıyla genişlemesi sonucu ortaya çıkmıştı. O dönemde enstitüde donmuş sperma, hayvan besleme, yapağı-tiftik laboratuvarları bulunmakta ve tiftik keçisine ilave olarak sığır, koyun ve tavuk yetiştiriciliği yapılmakta idi. Enstitü aynı zamanda Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu’nun bir ünitesi idi. Daha önce de belirttiğim gibi TÜBİTAK tarafından desteklenecek projeler, fakülteninin ilgili kürsülerinin hocaları ve enstitü uzmanları tarafından oluşturulan bir kurul tarafından tartışılır ve kabul ya da reddedilirdi.

Doktora konumu aldıktan sonra ilk iş olarak bir proje hazırlayıp onu Lalahan’daki kuruldan geçirmem gerekiyordu. Neyse ki elimde Almanya’ya gitmeden önceki boş zamanlarımda hazırladığım önemli bir literatür portföyü vardı. Daha önceden de değindiğim gibi çeşitli konularda yapılan araştırmaların özetlerini dergilerden kartlara geçirmiş ve onları konularına göre ayırmıştım. Hemen koç spermasının dondurulması ile ilgili literatürleri çıkardım ve projenin literatür bilgisi bölümünü çok kısa sürede hallettim. Daha sonra Afif Hoca’nın da fikrini alarak projede kaç hayvan tohumlanacağını ve bunların kaç gruba ayrılacağını tespit ettim. Metod zaten

belliydi. Böylece kısa sürede projeyi hazırladıktan sonra hocanın onayına sundum. Afif Hoca'nın en büyük özelliği kendisine sunulan projeleri, bilimsel araştırma yazılarını, doktora tezlerini hiç bekletmeden okuyup sonuçlandırmaktı. Nitekim hocanın da onayını aldıktan sonra projeyi TÜBİTAK'ın da ünitesi olan Lalahan Zootekni Araştırma Enstitüsü'ne gönderdim ve kurulun toplanacağı günü beklemeye başladım. Neyse kurul kısa süre sonra toplandı ve benim doktora projesi kabul edildikten sonra Lalahan'da yürütülmesi kesinleşmiş oldu. Bu, araştırmayı yaparken enstitünün tüm olanaklarından yararlanacağım anlamına geliyordu. Bu arada 1975 yılının Mayıs ayının sonuna gelinmişti. Ben hemen projenin koç spermasının dondurulması bölümüne başladım. Enstitüdeki donmuş sperma laboratuvarı her bakımdan bu projenin yapılmasına uygundu. Her gün koyunculuktan koçlar ve sperma almada kullanılacak koyunlar merkezdeki laboratuvara getiriliyordu. Ben de koçlardan spermaları alıyordum ve donduruyordum. Bu çalışma da yaklaşık bir ay sürdü. Artık eylül ayını yani tohumlamaya başlayacağım zamanı beklemeye başladım. Bu arada kürsüye Ali Dadaş adında bir asistan alınmıştı. Ali benim fakülteden çok yakın arkadaşım. Öğlenleri birlikte yemeğe çıkar, akşamları da iş çıkışında birlikte olurduk. Ali iyi ingilizcesi olan, sağlam karakterli, çalışkan birisi idi. Asistanlığa başladıktan bir süre sonra Afif Hoca Ali'den bir tez konusu bulup getirmesini istedi. Ali bir tez konusu bulup Afif Hoca'ya götürdü ama hoca bu tez konusunu uygun bulmayıp Ali'ye yeni tez konusu aramasını söyledi. Ali de bunu gurur meselesi yaptı ve yeni bir konu bulup hocaya götürmedi. Böylece aralarında bir soğukluk oluştu. Hem bu yüzden, hem de bazı ailevi nedenlerden dolayı Ali istifa ederek asistanlıktan ayrıldı. Daha sonra Nazilli'de serbest veteriner hekimliğe başlayan Ali çok başarılı bir meslek hayatı geçirdi. Nisan ayında Ali ile birlikte öğrencileri haraya götürmüş ve orada güzel günler geçirmiştik. Bu arada hükümet kısa dönem askerlik yasası çıkarmıştı. Buna göre 1974 yılı Mayıs ayı

sonuna kadar askerlik yapmayanlar 1975 ve 1976 yıllarının Temmuz-Ekim ayları arasında dört aylık kısa dönem askerlik yapabileceklerdi. Ben 1975 yılında gitmem gereken askerliği doktora çalışmalarım nedeniyle 1976'ya erteledim. İleride anlatacağım gibi bu sayede veteriner hekim sınıfından yapacağım askerliğimi tankçı olarak yapmak durumda kaldım. Bu arada sosyal çalışmalarım da devam ediyordu. Akşamları işten çıkınca Sıhhiye Sağlık Sokak'taki Veteriner Hekimler Derneği lokaline gidiyor ve arkadaşlarla briç oynuyorduk. Bazen de Kızılay'a çıkıyor, her Ankaralı'nın yaptığı gibi Sıhhiye-Bakanlık arasında piyasa yapıyor, daha sonra da dönemin efsane lokantası Piknik'e girip kulplu bardaktan bira içip yanında sosisli sandviç yiyorduk. O yıllarda bekâr olduğum için geceleri saat 23.00'e kadar dışarıda kalabiliyordum. Bu arada derneğe gidip geldikçe meslektaşlarla ilişkilerim gelişiyor ve daha fazla insanı tanır hale geliyordum. Bu durum beni o yılın sonunda dernek yönetim kurulu üyesi olmaya kadar götürecekti. Dernek çalışmalarını da ileride ayrı bir bölüm halinde sizlere sunmaya çalışacağım. Bir yandan da fakülte de çoğu yakın sınıflardan mezun olmuş asistan arkadaşlarla ilişkilerim gelişiyor ve asistanlar kurulunda aktif roller alıyordum.

DOKTORA ÇALIŞMALARI

Böylece yaz ayları da geçmiş ve artık koyunları tohumlama zamanı gelmişti. Eylül ayı gelmeden Lalahan'a gidip gerekli ön hazırlıkları yaptım. Koyun ağılları merkeze yürüyerek yarım saat mesafede idi. Sürüler Akkaraman ve Merinos ırkı koçlardan oluşuyordu. Koyunculuk şefi ve çobanlarla gerekli görüşmeleri yaptıktan sonra ağılın birinde tohumlama ünitesi kurdum ve kullanacağım malzemeyi temin ettim. Lalahan'daki koyunlar doğal aşım yöntemi ile çiftleştirildikleri için suni tohumlama yapılmıyordu. Yaptığım program uyarınca her sabah Aydınlikevler Samsun yolu kavşağından Kırıkkale oto-

büslerine biniyor ve Lalahan'da iniyordum. Yoldan yürüyerek 20 dakikada enstitünün merkezine ulaşıyor ve oradan da araba ile ağıllara gidiyordum. İlk iş olarak koyunlar meraya gitmeden önce kızgınlık muayenesi yapmam gerekiyordu. Muayeneden sonra kızgın olduklarını tespit ettiğim koyunları ayırıyor ve araştırma gruplarını dikkate alarak donmuş sperma ile tohumluyordum. İşlemi aynı koyunlara bir kez de öğlenden sonra uyguluyordum. Yani aynı koyunlar sabah ve öğlenden sonra olmak üzere günde iki kez tohumlanıyordu. İki tohumlama arasındaki zamanı ise ya çobanlarla meraya çıkararak ya da donmuş sperma laboratuvarındaki arkadaşların çalışmalarını izleyerek geçiriyordum. Her iki çalışma da benim için çok yararlı oluyordu. Çobanlardan çok pratik bilgiler edindim ve bunları kitaplarıma da yazdım. Donmuş sperma laboratuvarında ise değerli uzman meslektaşlarımdan bilmediğim konuları öğrendim. Bu çalışma 150 koyun tohumlanıncaya yani ekim ayının sonuna kadar devam etti. Enstitüdeki toplam koyun sayısı az olduğu için doğal olarak günlük kızgın koyun sayısı da az oluyor ve bu da tohumlama süresini uzatıyordu. Tabii bu arada yağmur kar, cumartesi pazar, bayram tatil demeden her gün aksatmadan Lalahan'a gittim geldim. Hatta o yıl yapılan sayım günü çalışma dönemine rastladığı ve sokağa çıkma yasağı da olduğu için çalışmayı aksatmamak için Lalahan'da yatmışım. Sadece sabah tohumlanacak kızgın koyun bulamadığım zamanlar hemen fakülteye dönüyor ve oradaki işlerimi yapıyordum. Akşamları işim bitince yine Ankara-Kırıkkale yoluna yürüyor, orada uzun süre bekledikten sonra gelen otobüse biniyor ve Aydınlıkevler kavşağında inerek çok yakın olan evime gidiyordum. Böyle yoğun ve yorucu geçen bir çalışma döneminden sonra verileri de toplayarak Lalahan'dan ayrıldım. Sıra verilerin değerlendirilmesine ve yavaş yavaş tezin yazılmasına gelmişti. Tezi 1976 yılının Haziran ayına kadar yani sekiz ayda bitirmem gerekiyordu. Çünkü temmuz ayında ertelediğim kısa dönem askerlik hizmetimi yapmaya başlayacaktım. Bu arada

Veteriner Hekimleri Derneği'nde seçim zamanı gelmişti. Bir gün Zootekni Kürsüsü'nden Rafet Arpacık Hoca beni odasına çağırdı ve seçime gireceğini, hazırlayacağı listede beni de görmek istediğini söyledi. Ben de bu teklifi hiç düşünmeden kabul ettim ve kendisine teşekkür ettim. Yapılan seçimde rahmetli Rafet Hoca başkan ben de yönetim kurulu üyesi olmuştum. Yönetim kurulunun diğer üyeleri arasında Ankara Veteriner Müdürü rahmetli Hüsnü Atay, rahmetli Alaattin Fidan, Şeref Kaymaz, Atilla Çetin ve sınıf arkadaşım Sacit Görgül bulunuyordu. Bu görevim sırasındaki anılarımı ileride ayrıntılı biçimde anlatacağım.

Bu arada yabancı ülkelerle aramızdaki anlayış farkını ortaya koymasına bakımından bir olaya değinmek istiyorum. Doktora çalışmamın uygulama kısmı bitince yeni bir çalışma arayışına girdim. Aynı zamanda Almanya'da üzerinde çalıştığım hormon tayini konusunda bir şeyler yapmak istiyordum. Arkadaşlardan biyokimya kürsüsünde hormon tayininde kullanılan gaz kromatografisi cihazının bulunduğunu öğrendim. Bir gün hemen üst katımızda bulunan biyokimya kürsüsüne çıktım ve Kürsü Başkanı Ethem Ersoy hocanın kapısını çaldım. Hoca beni öğrenciliğimden iyi tanır ve severdi. Ben de ikinci sınıf baraj derslerinin ilk sınavı olan biyokimyadan iyi bir derece almış ve o gazla tüm sınavları arka arkaya vermiştim. Ethem Hoca beni çok iyi karşıladı, halimi hatırladı. Arkasından "Hocam ben Almanya'da hormonlar üzerinde çalıştım, izin verirseniz sizin çalışmadığınız zamanlarda gaz kromatografisi cihazında hormon tayini yapmak istiyorum," deyince hocanın yüzü birden asıldı ve bana "Hazım, Almanya'ya gittin diye eski köye yeni adet mi getiriyorsun. Söyle hocana sana da bir alet alsın," dedi ve ben de bir şey söylemeden kös kös odadan çıktım. Almanya'da laboratuvar çalışmalarında gördüğüm ortak anlayıştan sonra böyle bir durumla karşılaşmak beni son derece üzmüştü. Ama sonradan öğrendiğime göre Ethem Hoca'nın bu davranışı bana karşı değil arasının bozuk olduğu Afif Hoca'ya karşıydı. Bu bende bir

ukte olarak kalmış olacak ki, yıllar sonra Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ne dekan olunca ilk işim VETAM adında merkezi bir araştırma merkezi kurmak ve kürsülerdeki atıl durumda bulunan tüm aletleri burada toplayıp herkesin kullanımına açmak oldu. Ethem Hoca'dan olumsuz yanıt alınca yeni araştırma arayışlarına girdim. Doktora tez çalışmalarım sırasında dondurduğum koç spermelerinin çoğu akrozom anomalili yani morfolojik olarak bozuk çıkıyordu. Bu bozukluğun nedenini çok merak ediyordum. Dondurulmuş koç spermelerinin ince yapılarını inceleyip bu merakımı gidermek istedim. Fakültenin Histoloji ve Embriyoloji Kürsüsü'nde elektron mikroskopu vardı ve spermelerin ince yapısı ancak bu tip bir mikroskop ile incelenebilirdi. Hemen Histoloji ve Embriyoloji Kürsüsü Asistanı, yakın arkadaşım Reşat Aştı'nın yanına gittim. Reşat'a spermelerin ince yapılarını elektron mikroskopta inceleyip inceleyemeyeceğini sordum. Olumlu yanıt alınca hemen bir proje yapıp uygulamaya koyduk. Lalahan Zootekni Araştırma Enstitüsü'nde dondurduğumuz koç spermelerini çözdürdükten sonra Reşat spermeleri muayeneye uygun hale getiriyor ve elektron mikroskopta inceliyordu. İlk preparata baktığımızda hayretler içinde kaldık. Spermelerde oluşan akrozom bozukları çok net bir biçimde görülüyordu. Daha sonra dondurulmamış spermeleri muayene ettiğimizde bu bozuklukları göremedik. Sonuçta, dondurmanın spermelerin akrozomunda bozukluk yaptığını elektron mikroskop muayenesi ile saptamış olduk. Bu çalışmayı hocalara gösterdiğimizde onlar da çok beğendiler. Veteriner Fakültesi Dergisi'nde yayınladığımız bu çalışma Türkiye'de ve dünyada çok büyük bir ilgi gördü. Yaptığımız soruşturmada yayına çok sayıda araştırmacı tarafından atıf yapıldığını tespit ettik.

DEKANIN İSTİFASI

Bu arada fakülteadaki çalışmalarım da devam ediyordu. O dönemde asistanlar kurulu vardı ve asistan temsilcisi fakülte yönetim kurulu toplantılarına katılıyordu. Ayda bir toplanan asistanlar kuruluna ben de aktif olarak katılıyordum. Bu arada fakülte dekanlığına Prof. Dr. Hüseyin Saim Kendir seçilmişti. Kendir Hoca, benim öğrenciliğimde istatistik derslerimize girmişti. Hatta istatistik sınavından on tam puan almıştım. Kendir Hoca, 1974’de kurulan Ecevit Hükümeti’nde Tarım ve Toprak Reformu Müsteşarı olmuştu. Konusuna çok hâkim bir hoca olan Kendir, Veteriner Fakültesi dışında Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde de istatistik dersi veriyordu. Kısacası Türkiye çapında tanınmış bir insandı. Kendir, dekan olduktan bir süre sonra fakültede tüberküloz semineri düzenlenmişti. Ancak seminerden sonra yapılacak kokteyle asistanlar davet edilmemişti. Bu durum tabiatıyla bizi hemen harekete geçirdi. Asistanlar kurulu acilen toplandı ve yapılan görüşmelerden sonra bu durumu protesto etmek için dekana bir yazı yazılması kararlaştırıldı. Kurul yazıyı kaleme almak için de beni ve rahmetli Aytekin Özer’i görevlendirmişti. Aytekin Hoca ile oturup gerçekten de ağır bir yazı hazırladık. Yazıda, fakültenin öğretim üyeleri, asistanlar ve çalışanları ile bir bütün olduğunu ve aralarında bir ayırım yapılamayacağını, dekanlığın almış olduğu kararla bu ayırımı yaparak asistanları yok saydığını, bu nedenle durumu şiddetle protesto ettiğimizi yazmıştık. Asistan Temsilcisi Şakir Tuncer yazıyı götürüp dekana verdi. Biz dekanlıktan özür beklerken ertesi gün dekanın istifa haberi ile sarsıldık. Evet, Kendir Hoca bizim yazımız üzerine dekanlıktan istifa etmişti. Bu olay Kendir yanlıları hatta karşıtları içinde bile bize karşı bir tepkinin oluşmasına yol açtı. Asistanların dekanı istifa ettirdiği hiç görülmemiş bir durumdu. Sıkı bir Kendir yanlısı olan rahmetli Sandıkçioğlu Hoca, karşılıklı odalarda oturduğumuz halde bana selam vermemeye başladı. Kendir karşıtı olan Afif Hoca bile bana

kendine has üslubu ile, “Efendim duyduğuma göre dekanı istifa ettirmişsiniz, pekiyi şimdi kimi dekan yapacaksınız?” şeklinde kinayeli sözler söylemeye başladı. Ben de hocaya bizim böyle bir amacımızın olmadığını, yapılanın tümüyle bir haksızlığa tepki göstermek olduğunu söylüyordum. Nitekim olayın esası sonradan anlaşıldı. Bilim adamlığının yanı sıra kurt bir politikacı da olan Kendir Hoca zayıf olan durumunu güçlendirmek amacıyla böyle bir taktiğe başvurmuştu. Nitekim ertesi gün toplanan profesörler kurulu oy birliği ile dekanın istifasını kabul etmemiş, böylelikle de Kendir en zayıf olduğu bir dönemde hocalardan güvenoyu almıştı. Bu konuda içim yanık olduğu için Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanlığım sırasında asistanları ve idari personeli öğretim üyelerinden hiçbir zaman ayrı tutmadım ve her etkinliğe onları da davet ettim.

1976 yılı baharı daha çok doktora tezimi yazmakla geçti. Temmuzda kısa dönem askerlik hizmetini yapacağım için tezi o tarihten önce yazıp dekanlığa teslim etmek istiyordum. O yıllarda bilgisayar olmadığı için genelde tezi elle yazıyordum. Bölümler halinde elle yazdığım tezi Afif Hoca’ya veriyor, onun kontrolünden sonra sabaha kadar oturup istediği değişiklikleri yapıyor ve sabahleyin tekrar hocaya gösteriyordum. Afif Hoca çok mükemmelliyetçi bir insandı. Yapılan işin en iyi şekilde olmasını isterdi. Bir gün önce kendi yazdığını bile ertesi günü değiştirirdi. Hatta bir gün yine benim yazdığım paragrafı tümüyle karalamış yerine arka tarafta kendi bir paragraf yazmıştı. O gece ben tezi düzeltirken hocanın gündüz yazdığı paragrafın aynısını yazdım. Ertesi gün tezi birlikte okurken sıra kendi yazdığı paragrafa gelince onun da üstünü çizdi ve bana, “Kim yazdı efendim bu saçma sapan şeyleri,” dedi. Ben de kendisinin yazdığını söyleyip el yazısı metnini gösterdiğimde hiç bozuntuya vermeden “Efendim, siz de bir gün yaşlanacaksınız,” diye söylendi. O zaman içten içe kızdığım hocanın sürekli yazdıklarımı düzeltmesinin benim için külfet değil büyük bir nimet olduğunu sonradan kendi başıma

yazı yazmaya başladığımda anladım. Bugün veteriner hekimliği ve hayvancılık konularında çeşitli gazetelerde, dergilerde, internet sitelerinde, google gruplarında beş yüzün üzerinde yazı yazmamda Afif Hoca'nın payı büyüktür. Sırası gelmişken sizlere Afif Hoca hakkında bilgi vermek istiyorum. Hoca, Mardin kökenli bir aileye mensuptu. Yüksek Ziraat Enstitüsü Veteriner Fakültesi'nden 1945 yılında askeri veteriner hekimi olarak mezun olmuştu. Çeşitli askeri birliklerde görev yapan Afif Hoca'nın Askeri Veteriner Akademisi'ne tayini çıkmış ve aynı zamanda zootekni kürsüsünde doktora çalışmasına başlamıştı. Daha önce de bahsettiğim gibi, iki yıl süreyle Amerika'dan gelen Mc Kenzie'nin öğrencilere verdiği suni tohumlama derslerinde tercümanlık yapmış, daha sonra askeriye istifa ederek zootekni kürsüsüne asistan olmuş ve Mc Kenzie ülkesine döndükten sonra suni tohumlama derslerini vermeye başlamıştı. Afif Hoca 1956'da doktor, 1962'de doçent ve 1968'de de profesör olmuştu. Bilimsel çalışmalar yapmak için iki kez Amerika'ya bir kez de İngiltere'ye giden hoca 1974 yılında Dölerme ve Suni Tohumlama Kürsüsü'nü kurmuştu. Afif Hoca güzel giyinen, arı bir Türkçe ile konuşup yazan, türk sanat müziğini seven, ud çalan, güzel briç oynayan, edebiyata düşkün, iyi ata binen, pipo içen, nüktedan, hoşgörülü, Atatürkçü, demokrat, ülkesini ve mesleğini çok seven bir insandı. Böylesine değerli bir hocanın yanında bulunmak ve ondan feyz almak benim sosyal, bilimsel ve akademik yönümün gelişmesinde çok büyük bir fırsat olmuştur. Doktoramı yazıp hocanın da son olurluğunu aldıktan sonra tezi dekanlığa teslim ettim. Artık gönül rahatlığı ile askerlik görevimi yapabilirdim.

KISA ASKERLİK MACERAM

Kısa dönem askerliği Ankara Etimesgut Zırhlı Birlikler Okulu'nda yapacaktık. Temmuzun ilk günü fakülteden bir grup arkadaş topluca berbere gidip üç numara traş olduktan sonra araba ile Etimesgut'un yolunu tuttuk. Nizamiyede listeye bakıp bölüklere ayırıyorlardı. Birlikte geldiğimiz ve beraber askerlik yapmayı umduğumuz arkadaşların hepsi ayrı bölüklere dağılmışlardı. Sonradan öğrendiğimize göre dört öğrenci bölüğü vardı, bunlardan 3. ve 4. bölükler komutanlık binasının da olduğu birinci nizamiyede, 1. ve 2. bölükler de çavuş talimgâhının bulunduğu ikinci nizamiyede konuşlanmıştı. Ben 2. bölüğe düşmüştüm. Benimle birlikte fakülteden tanıdığım birçok arkadaşım da 2. bölükte idi. Her iki bölük askerleri çavuş talimgâhının yanındaki gösteri ve tatbikat taburunun binasında, 30 kişilik koğuşlarda kalıyorduk. Gösteri ve tatbikat taburunun tümü 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılmış ve şehit olmuşlardı. Birliğe gelen askerinin ilk işi traş olmaktı. Neyse ki biz o işi önceden yaptığımız için berber kuyruğuna girmedik. İkinci işimiz asker elbisesi; şapka, postal ve iç çamaşırı almaktı. Orada kuyruk olup sıranın bana gelmesini bekledim. Bir süre sonra görevli astsubayın karşısında idim. Ondan en büyük kıyafetleri vermesini istedim. Ancak kafama uygun şapka ve ayağıma uygun postal bulamadılar. Koğuşa gidip üstümü değiştirdim, askeri kıyafetleri giydim. Etrafımdaki herkes bana bakıp bakıp gülüyordu. Aynaya baktığımda tam bir karikatür gibi olduğumu gördüm. Saçlar kısa, kepçe kulaklar ortaya çıkmış, iki kişinin içine gireceği genişlikte üstlük ve pantolon beni tanınmaz hale getirmişti. Kıyafetler herkese uymadığı için terziler randevu ile çalışıyordu. Bu arada çalışmalara şapkasız, geniş elbiseli ve sivil ayakkabılı olarak gidiyordum. Acayip görünümümle herkesin ilgi odağı olmuşum. Neyse ki bir süre sonra terzi sıram geldi, elbisem daraldı, şapkam ve postalım geldi de normal asker tipine kavuştum. Teslim oluşumuzun ertesi

günü sabah içtimasında takımlara ayrıldık ve komutanlarımızla tanıştık. Ben dördüncü takıma düşmüş ve en uzun boylu olduğum için takım kıdemlisi ve manga komutanı olmuştum. Benim mangamda fakültede asisistan olan Selçuk Seçer ve Tahir Aksoy da vardı. Yavaş yavaş takımdaki ve bölükteki arkadaşlarla da tanışmaya başlamıştık. Özellikle koğuş arkadaşlarımızla geceleri de birlikte olduğumuz için daha samimi olmuştuk. Aramızda her yaştan insan vardı. Meslek olarak da mühendisler ve din adamları ağırlıktaydı. Tabii askerlik anıları kısa dönem de olsa anlatmakla bitmez. Ben bunlardan seçtiğim birkaçını sizlerle paylaşmak isterim. Çalışmalara başlamamızın üzerinden bir hafta geçmişti ki bölüğe bir grup arkadaş geldi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi mezunları olarak bize tanıtılan bu gruptan iki arkadaş da benim takımıma düşmüştü. Biz bir hafta içinde güneşten yanmış, dudaklarımız ve kulaklarımız yara içinde kalmıştı. Sonradan gelen bu iki arkadaş bembeyazdı ve bizimle dalga geçiyorlardı. Bu arada söylemeyi unuttum, binalarda sular akıyor, herkes binanın uzağındaki bir çeşmeden sıraya girip mataralarına su dolduruyor; tuvalet, traş ve içme ihtiyaçlarını bu su ile karşılıyordu. Bir de üstüne üstlük ramazan ayına da denk gelmiştik. İftardan önce kuyruklar uzuyor, abdest alanlardan sıra bir türlü gelmek bilmiyordu. Bir gün çalışmadan sonra arkadaşlarla oturup bunlara bir oyun oynayalım dedik. Çeşme nöbeti diye bir nöbet uyduracak ve o iki arkadaştan bu nöbeti tutmalarını isteyecektik. Ben takım kıdemlisi olarak arkadaşları çağırdım ve çeşme nöbeti olduğunu, bizim önceden bu nöbeti tuttuğumuzu, şimdi sıranın onlara geldiğini, saat 18.00-20.00 arasında birer saat süreyle nöbet tutacaklarını, görevlerinin herkesin beş dakikadan fazla çeşmeyi kullanmalarına müseade etmemek olduğunu söyledim ve onları da yanıma alarak çeşmeye gittim. Tabii birkaç arkadaş da bizimle beraber çeşmeye geldiler. Çeşmelerde uzun kuyruklar vardı. Önce bir arkadaşını bir çeşmenin başına nöbetçi olarak koydum. Biz de biraz geriden onu seyrediyorduk. Arkadaş saatine bakıyor ve çeşmeden beş

dakikadan fazla yararlananları zamanınız doldu diyerek uyarıyordu. Onlar da sana ne, sen kimsin deyince ben çeşme nöbetçisiyim diyordu. Tabii nöbetçi ile sıradakiler arasında bu yüzden tartışma oluyordu. Bu tartışmaların boyutu o kadar büyüdü ki neredeyse arkadaş dayak yiyecekti. Bu durumda hemen müdehale ettim, arkadaşın durumu izah ettim ve bir daha bizimle dalga geçmemesini önerdim. Bu arada kürsüden haber gelmiş ve doktora sınavımın 6 Ağustos'ta yapılacağı bildirilmişti. Tabii askerde olduğum için sınava hazırlanma olanağım yoktu. Hafta sonları evci çıkıyordum ama o zaman da dinlenmekten ve arkadaşlarla buluşmaktan çalışmaya fırsat bulamıyordum. Böylece sınav tarihi geldi çattı. Ben bir gün önceden komutandan izin almıştım. Ancak arkadaşların sınavdan haberleri yoktu. Sınav günü erkenden birlikten çıkıp eve geldim, üstümü değiştirdikten sonra fakülteye gidip sınav girdim ve sınav bittikten sonra da tekrar eve gidip asker elbiselerimi giydim ve öğlenden sonra saat 14.00 gibi bölüğe geri döndüm. Arkadaşlarım sabah beni göremeyince merak etmişler, nerede olduğumu sordular. Ben de doktora sınavım vardı, onu verdim ve doktor oldum deyince şaşırıldılar. Hele Mehmet adında Amerika'da doktora yapan bir arkadaş oradaki prosedürün zorluğunu bildiği için inanmamış ve hayretler içinde kalmıştı. Günlük yaşam askerde de devam ediyordu. Sabah ve öğlenden sonra iki kilometre yürüyerek eğitim alanına gidiyor ve genellikle tank derslerini açık havada görüyorduk. Sınavdan bir gün önce soruların cevabı geliyor, herkes kibrit ya da sigara kutularına yazdığı cevap harflerini soruyu bile okumadan sınav kâğıdına geçiriyordu. Akşamları sayımdan sonra ışık gelsin diye ranzaların üstteki yataklarını kaldırıyor ve aşağıdaki yataklarda briç, poker gibi oyunlar oynuyorduk. Bu arada yaşımız fazla da olsa yine bir lise öğrencisi gibi çocuksu hareketler yapmadan kendimizi alamyorduk. Bir defasında tank başında icra edilen bir eğitimden erken ayrılıp koğuşlara dönmüştük. Komutan sayının azaldığını anlayınca yoklama yapmış ve bizleri yok yazmış. Cuma

akşamı evci içtimasında hafta sonu cezalı olanların numaralarını okundu. Cezalılılar arasında benimle beraber dersten kaçan beş arkadaş daha vardı. İçtimadan sonra evciler evlerinin yolunu tutarken biz arkalarından garip garip bakıyorduk. Aradan yaklaşık üç saat geçmemişti ki benim nizamiyeye gitmem için bir anons yapıldı. Nizamiyeye gittiğimde biraz önce evci çıkan iki arkadaşımı gördüm. Ellerinde poşetler vardı. Bir süre sohbet edip poşetleri aldıktan sonra onları yolcu ettim. Arkadaşlarla poşetleri açtığımızda yiyecek ve içeceklerle dolu olduğunu gördük. Hemen yiyecekleri ve içkileri açıp kendimize güzel bir ziyafet çektik. Yemekten sonra yattığımız koğuşun karşısındaki astsubay odasında poker masasını kurduk. Bir yandan oyun oynuyor, bir yandan da içki içiyorduk. İki saatte bir aşağıya nöbetçi subay odasına imza atmak için iniyorduk. Sabaha karşı artık ayakta duramayacak bir şekilde imzaya inince nöbetçi subay sizin gitmeniz kalmanızdan daha iyidir deyip eksik imzaları da toptan attırarak bizi serbest bıraktı. Biz de nizamiyenin karşısındaki banliyo istasyonuna gidip trenle evlerimize döndük. Bazen de yanlış anlamalar oluyordu. Bir defasında, sabah içtimasında komutan veterinerler iki adım öne çıksın dedi. Ben hariç bölükte bulunan tüm veteriner hekimleri öne çıktı. Bunun üzerine komutan, “Bu koğuşların hali ne böyle, her tarafta hamam böceği kaynıyor, size üç gün müseade, üç gün sonra koğuşlarda bir tek hamam böceği görmeyeceğim” dedi. Hepsi de öne çıktıklarına pişman olmuştu. Sonradan söylediklerine göre paşanın köpeğini muayane edeceklerini sanmışlar. Ben ağaç altında serin serin otururken onlar sıcakta, arkalarında ilaçlama aleti koğuşları dolaşıyorlardı. Zaman zaman istenmeyen olaylar da yaşayabiliyorduk. Cuma akşamı birkaç arkadaş Kızılay’daki bir lokantada yemek yemiş ve 23.00 otobüsü ile birliğe dönmek üzere Etimesgut otobüsüne binmiştik. Nizamiyenin önündeki durağa geldiğimizde otobüsten indik ama içeri girerken Cemal adında bir arkadaşın aramızda olmadığını gördük. Koğuşlara gittik ve sayımdan sonra yattık. Sabah kalktı-

ğımızda Cemal koğuşta yoktu. Kısa bir araştırmadan sonra Cemal'in gece otobüsten inmeyerek Etimesgut'a gittiğini, orada bir lokantada içki içmeye devam ettiğini, bu arada taşkınlık yaptığı için kendisine müdehale eden inzibatlarla kavga ettiğini ve bu nedenle şu an 4. bölükte bulunan hapisanede olduğunu öğrendik. Arkadaşlar takım kıdemlisi olmam nedeniyle benim gidip Cemal'i ziyaret etmemin uygun olacağını söylediler. Ben de hemen komutandan izin alarak hapisaneye gittim. Aslında hapisanedekileri ziyaret etmek yasaktı. Nöbetçiye bir paket subay sigarası verip beş dakika kalacağımı söyleyerek içeri girdim. İçeride yaklaşık on kişi vardı. Cemal beni görünce koştu geldi, biribirimize sarıldık. Daha yeni sohbe başlamıştık ki Kolombo lakablı 4. Bölük Komutanı Yüzbaşı nöbetçinin dikkat komutuyla içeri girdi. Hepimiz hazırola geçtik. Herkese neden hapiste olduğunu soruyordu. Bana da sorunca, "Ziyaretciyim komutanım," dedim. O anda komutanın yüz ifadesini görecektiniz. Hiddetle, "Defol buradan, şimdi seni de hapse atarım," diye bağırdı. Tabii kalır mıyım, derhal oradan uzaklaşıp kendi bölüğüme döndüm. Arkadaşlara durumu anlattım. Birkaç gün sonra Cemal aramıza geri döndü. Kısa dönem askerliğim böylece devam edip gidiyordu. Artık sonlara yaklaştığımız için çalışmalar iyice tavsamıştı. Zaten ne doğru dürüst silah atışı yapmış ne de tankın içine girmiştik. Daha çok maketler üzerinde tank ile ilgili bilgiler verilmişti. Sınavlarda sorulan soruların cevapları da zaten bir gün önce geldiğinden ders çalışmıyorduk. Daha çok arkadaşlarla ağaç altında toplanıyor ve bol bol sohbet ediyorduk. Askerlik arkadaşlığının çok önemli ve kalıcı olduğu hep söylenir. Gerçekten de askerde çok iyi arkadaşlar edindim. Bu arkadaşların büyük bir bölümü ile askerlikten sonra da ilişkilerim devam etti. Dört ay kısa dönem askerlik yapmıştık ama çok da arkadaş edinmiş ve anı biriktirmiştik. Neticede ekim ayı sonunda tankçı asteğmen olarak terhis olup fakülteye döndüm.

YENİ KÜRSÜ BİNASINA TAŞINMA

Bu arada kürsümüzün taşınma durumu ortaya çıktı. Yeni bir bina yapılmış ve birtakım kürsüler yeni binaya taşınmışlardı. Bize de farmakoloji kürsüsünün boşalttığı, cerrahi kürsüsünün üzerindeki bölüm verilmişti. Zaten kürsü yeni kurulduğu için laboratuvar yoktu. Onun için Afif Hoca'nın odasıyla ve benim odam; sekreterin masası, dosyaları ve daktilosu taşındı. Bu arada kürsüye iki asistan daha alınmıştı. Bunlardan Necmettin Tekin asistan olduktan bir süre sonra Almanya'ya doktora yapmaya gitti. Diğer asistan Nafiz Yurdaydın ise çalışmaya devam ediyordu. Bu arada kontenjan artışı nedeniyle sınıflar A ve B olmak üzere ikiye ayrılmıştı. A sınıfına Afif Hoca, B sınıfına da ben ders veriyordum. Ders verme olayına erken başlamam benim akademik gelişmem için çok yararlı oldu. Çünkü o dönemde doçent olmadan derse girilemiyordu. O zamanlar görüntüleme araçları olmadığı için Afif Hoca'nın hazırlattığı levhalarla derse giriyordum. Her dersten önce o derse ait levhalar seçilir, odacılar tarafından sınıftaki çivilere asılır ve bizler o levhalardan yararlanarak dersimizi anlatırdık. Benim o dönemde ders verdiğim öğrenciler arasından bakanlar ve milletvekilleri çıktı. Şimdi benim öğrencimin, öğrencisinin, öğrencisi profesör oldu diyorum da insanlar şaşırıyor. İlk ders vermemle bugün arasından 40 yıl geçti. Bu kırk yıl üç jenerasyon demektir ki bu da söylediklerimi doğrulayan bir kanıt sayılır. Kürsü bir koridor, koridorun sonunda laboratuvar ve onun üstündeki asma kattan ibaretti. Afif Hoca koridorun girişindeki biribirine içten geçerli iki odada oturuyor, onun yanındaki odada da ben oturuyordum. Benim odamdan sonra laboratuvar olarak kullanılan büyükçe bir salon vardı. Koridorun sonunda ise iki asistan arkadaşın oturduğu oda bulunmaktaydı. Asma katta da bir küçük oda ve kütüphane yer almaktaydı. Kürsümüzde Mehmet ve Mehmet Ali adında iki odacı ve Nurettin adlı bir teknisyen görev yapıyordu. Nurettin'in emekli olduktan kısa bir süre sonra vefatı

beni çok üzmüştü. Çünkü ara sıra odama çay içmeye gelir ve emeklilik hayallerinden bahsederdi. Kürsünün tüm idari işlerini hoca bana bırakmıştı. Yazışmalar, personelle ilişkiler, izin gibi konular hep benim sorumluluğumda idi. Bu görevler ileride alacağım idari görevlerde bana çok yardımcı oldu. Bu arada hara uygulamaları, bilimsel araştırmalar ve TÜBİTAK projeleri de son hızla yürüyordu. Askerlikten ve doktoradan sonra bütün ağırlığı derslere ve bilimsel çalışmalara vermiştim. Çalışmalarımız daha çok Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü'nde, Konya Harası'nda, Çifteler Harası'nda, Bandırma Merinos Çiftliği'nde ve Karacabey Harası'nda devam ediyordu. Bu bahane ile hem o kurumları hem de o kurumda çalışan meslektaşları yakından tanımış oluyordum.

İKİNCİ DERNEK DENEYİMİM

Bu arada yeni dönem Veteriner Hekimleri Derneği seçimleri yaklaşıyordu. Arkadaşlar bir araya gelip iç hastalıkları hocası Hikmet Ünsüren başkanlığında bir liste çıkarmaya karar verdik. Yapılan seçimler sonucu listemiz büyük bir farkla kazandı. Ben iki yıl aradan sonra tekrar dernek yönetimine girmiş ve genel sekreter olmuşum. Yakın arkadaşlarım da yönetim kurulunda görev almıştı. İlk iş olarak İlerici Tarımsal Örgütleri Birliği diye bir kuruluş oluşturduk. Bu kuruluşa Ziraat Mühendisleri Odası, Orman Mühendisleri Odası, Hayvan Sağlık Memurları Derneği, Ziraatçılar Derneği ve Ankara Veteriner Hekimleri Odası gibi kuruluşlar dâhil oldu. Bu arada Süleyman Demirel Başkanlığındaki Milliyetçi Cephe Hükümeti yıkılmış yerine Ecevit Hükümeti kurulmuştu. Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği, Ecevit Hükümeti'ne karşı bir bildiri yayımlayarak yıpratma girişiminde bulundu. Biz de, İlerici Tarımsal Örgütleri Birliği olarak karşı bir bildiri yayımlayıp Ecevit Hükümeti'ni desteklemiştik. O dönemde bu bildirimiz basında ve kamuoyunda büyük bir ses getirmişti. Bir gün Afif Hoca beni çağırdı ve mesleğimizin bir tabii se-

natörü bulunmadığını, oysa hayvancılığın ülke ekonomisinde önemli bir yeri bulunduğunu, bu konuları anlatmak üzere Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri'nden randevu aldığını, bu ziyarete benim de gelmemi arzu ettiğini, bu konu ile ilgili bir de yazı hazırlamamı istedi. Bilmeyenler için söyleyeyim, o dönemde Meclis yanında yüksekokul mezunlarından oluşan Senato vardı ve Cumhurbaşkanlarına belli bir kontenjan ayrılarak toplumun değişik kesimlerinden insanları senatör olarak atama yetkisi verilmişti. Ben hocaya, başkanımız Hikmet Ünsüren'in Ankara'da olmadığını, o olmadan genel sekreter olarak benim böyle bir girişimde bulunmamın doğru olmayacağını söylediysem de hocanın ısrarına dayanamayarak ziyarete katılmayı kabul ettim. Yanımıza Dernek Yönetim Kurulu Üyesi Şakir Tuncer'i de alarak randevu saatinde Köşk'e çıktık ve Genel Sekreter Büyükelçi Fuat Bayramoğlu tarafından kabul edildik. O dönemde Cumhurbaşkanı rahmetli Fahri Korutürk'tü. Hal hatır sormadan sonra Afif Hoca söz alıp hayvancılığın ülke ekonomisindeki rolünden uzunca bir süre bahsetti. Daha sonra ise, nerdeyse kendi profilini çizerek hayvancılığın ana unsuru olan veteriner hekimleri arasından bir akademisyeni tabii senatör olarak görmek istediğimizi söyledi. Kurt bir diplomat olan Fuat Bayramoğlu ziyaretin nedenini ve hocanın niyetini hemencecik anlamıştı. Kibarca hocaya, anayasaya göre tabii senatör atama yetkisinin doğrudan doğruya Sayın Cumhurbaşkanı'nın şahsına ait olduğunu, isterse sokaktan geçen bir kişiyi bile senatör olarak atayabileceğini, yine de arzumuzu sayın Cumhurbaşkanı'na iletceği söyledi. Görüşmeden sonra Afif Hoca bayağı umutlandı ama bir sonuç çıkmadı. Ancak bu ziyaret duyulunca meslek kamuoyunda büyük tartışma yarattı. Türk Veteriner Hekimleri Birliği böyle bir girişimden kendilerini haberdar etmediğimiz için bizi bir hayli eleştirmişti.

DOÇENTLİK ÇALIŞMALARI

Bütün bu olaylar arasında bir yandan da doçentlik tezimi planlamaya başlamıştım. Hocamın da görüşünü alarak doktora tezimde olduğu gibi yine koyunlar üzerinde çalışacaktım. Ancak bu sefer koç spermasını dondurarak değil sulandırarak kullanacaktım. Araştırma yeri olarak üç farklı yer seçtim. Bunlar Çifteler Harası, Polatlı'nın Karayavşan Köyü ve Kızılcacahamam'ın Çırpan Köyü idi. Bu konuya daha sonra değinmek üzere alanda yaptığım bir survey çalışmasından bahsetmek istiyorum. Bu çalışma 1978-1980 yıllarını kapsıyordu. Bu yıllar arasında Ankara ve Eskişehir'in koyun suni tohumlaması yapılan köylerini gezdim. Bir yandan da karşılaştırma yapmak amacıyla hiç koyun suni tohumlaması yapılmamış ve koyun suni tohumlaması yapılmış ama sonradan bırakılmış köyleri de dolaşıyordum. Bu gezi sırasında çok önemli bilgi ve izlenimler edindim, bunları Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi'nde iki bölümlük bir yazı dizisi halinde yayınladım. Bugün koyunculüğün en büyük sorunu olan gençlerin işi bırakması ta 40 yıl öncesinde de aynen yaşanıyordu. Yani koyunculuktaki gerileme o tarihte başlıyordu. Bir gün bir köyde iyi koyunculuk yaptığını duyduğum bir yetiştiriciyi ziyarete gittim. Ancak yetiştiricinin koyunculuyu bıraktığını öğrendim. Nedenini sorduğumda aldığı yanıt gerçekten de çok ilginçti. Yetiştirici artık kendisinin ve hanımının yaşlandığını, gençlerin de koyunculuyu yapmak istemediklerini anlattı. Kızların, gelinlerin koyunla uğraşmak istemediğini o dönemde televizyonda çok popüler olan Dallas dizisini örnek vererek belirtti. Koyunculuyu bu Dallas dizisi mahvetti diye söze başladı ve kızların, gelinlerin Dallas dizisini örnek göstererek "Bizde de hayvan var, onlarda da. Bir bizim yaşantımıza bak, bir de onlarınkine" dediklerini nakleden yetiştirici kız babalarının kızlarını ancak hayvancılıkla uğraşmama koşuluyla verdiklerini anlattı. Sonra da, "Ben de, hanım da yaşlandık. Gençler de yapmak istemiyor. Ben de koyunları sattım, para-

yı bankaya yatırdım. Şimdi her ay banka müdürünün odasına gidiyorum, kahvesini, Mallboro sigarasını içiyorum, sonra da faizimi alıp köyüme dönüyorum. Bundan daha âlâ hayat var mı?” diyerek sohbeti noktaladı. Bu saha çalışmasında iki yıl boyunca onlarca köyü dolaştım, yetiştiricilerle ve veteriner hekimleri ile konuştum ve dağarcığıma çok önemli bilgiler ekledim. Bu bilgiler benim ileriki akademik yaşamımda yol gösterici olmuşlardır. Hatta çobanlardan öğrendiğim bazı bilgileri kitaplarıma koyarak başkalarının da yararına sunmuş oldum. Gerekli hazırlıklarımı tamamlayıp doçentlik çalışmamın ilk bölümünü yapmak üzere fakültenin minibüsü ile Kızılcahamam’ın bir dağ köyü olan Çırpan’a hareket ettim. Kendime koyun suni tohumlaması çalışmaları yapmak için bir küçük labaratuvar hazırlamış, alet ve malzemeleri büyük bir tahta kutuya yerleştirmiştim. Yanıma Ali Elçi adında bir uzmanlık öğrencimi de almıştım. Kızılcahamam’dan sonra ormanlar içindeki bozuk dağ yollarını aşarak Çırpan Köyü’ne geldik ve sorarak muhtarın evini bulduk. Geleceğimizden haberi olan muhtar bizi çok iyi karşıladı ve evine buyur etti. Muhtar bir süre sohbetten sonra aç olup olmadığımızı sordu. Biz de açız deyince odadan çıktı ve bir süre sonra elinde bir tepsi ile geldi. Tepsideki iki tabakta kızarmaktan kapkara olmuş tavuk budu ve yanında da birer baş kuru soğan vardı. Ben hemen budu ucundan tuttum ve kemirmeye başladım. Ali ise yemiyor, kapkara olmuş buda bakıyordu. Bir ara muhtar su getirmek için dışarı çıktığında Ali bana böyle bir tavuğu nasıl yediğimi sordu. Ben de ona, onun birazdan Ankara’ya döneceğini, benim ise bir hafta, belki de on gün köyde kalacağımı, ben şimdi bu tavuğu yemezsem bir daha bana yemek veremeyeceklerini, köyde ise başka yemek yenecek yer bulunmadığını söyledim. Neyse ben yemeği bitirdim, Ali ise yemedi. Ardından kopkoyu demli çaylar geldi. Muhtarla çalışacağım, kalacağım yer konularını ve araştırma yapacağım sürüleri tespit ettikten sonra Ali fakültenin minibüsü ile Ankara’ya döndü. Ben muhtarın evinde kalacak ve yakındaki harap bir

evde laboratuvarımı kuracaktım. Nitekim öğlenden sonra hemen işe koyuldum ve harap eve bir çeki düzen verdikten sonra muhtarın bulduğu birkaç masa üstüne mikroskopumu, malzemelerimi ve kimyasal maddeleri koydum. Elektiriği de yakındaki bir evden çektiğimiz kablo ile sağladık. Böylece labaratuvar hazırlanmış oldu. Artık işe koyulabilirdim. Ertesi gün sürü gelmiş ve kızgın koyunlar tespit edilmişti. Ben de koçlardan aldığım spermayı çeşitli sulandırıcılarla sulandırdıktan sonra koyunları tohumluyordum. Tabii bu arada benim geldiğim köyde duyulmuş, çalışma yerine çoluk çocuk, kadın erkek toplanmış, meraklı gözlerle bana bakıyorlardı. Öğleye doğru çalışma bitti. İlk gün iyi geçmiş ve ben de rahatlamıştım. Köyde hayatım çok monoton geçiyordu. Çırpan bir orman köyü olduğu için çok geri kalmıştı. Zaten ben de çalışmamı geliştirmiş, geri kalmış köy ve bir de devlet çiftliği olmak üzere üç yerde planlamıştım. Köyün gelirlerini koyunculuk ve orman ürünleri oluşturunca. Sabahtan öğlene kadar araştırmamı yapıyor, öğlenden sonra kahvede köylülerle sohbet edip onları elimden geldiğince hayvancılık konusunda eğitiyor, akşamları da muhtarın evinde belki sayıları on beşe varan çoluk çocuk, kadın erkekle birlikte televizyon seyrediyordum. O dönemde televizyonlarda meşhur Dallas dizisi oynuyordu. O sümüklü, altlarında don olmayan çocukların Dallas'ın tüm tiplerini yakından tanıyıp yorum yapmaları beni bir hayli şaşırtmıştı. Günler bu şekilde geçti ve ben sekizinci gün sonunda tohumlayacağım koyunları tohumlamış ve çalışmamı bitirmiştım.

Ertesi günü fakültenin minibüsü geldi, vedalaşmalardan sonra Ankara'ya döndüm. Ankara'da bir hafta kalıp sonuçları değerlendirdikten sonra bu kez kontrollü bir ortamda çalışmayı yürütmek üzere Çifteler Harası'na gittim. Eskişehir'in Çifteler ilçesinde bulunan ve şimdiki adı Anadolu Tarım İşletmesi olan haranın kökü Osmanlılara dayanıyordu ve yarış için yetiştirdiği atları ile tanınıyordu. Haranın müdürünü ve çalışan veteriner hekimleri tanıdığım için işlerim çok kolay

ve düzenli gitti. Yardımcı eleman, laboratuvar, tohumlama yeri ve hayvan materyali bakımından hiçbir zorluk çekmedim. Dolayısıyla işlerimi kısa sürede başarı ile tamamlayarak Ankara'ya döndüm. Bu arada Ankara'da da yoğun işler beni bekliyordu. Çok zor bir dönemde Veteriner Hekimleri Derneği Başkanı olmuşum. Sırası gelmişken başkanlık konusuna değinmek istiyorum. 1978 yılı sonunda Veteriner Hekimleri Derneği Genel Kurulu ve organ seçimleri yapılacaktı. Çoğu 68 kuşağına mensup bir grup arkadaşla bu seçimlere girmeyi kararlaştırdık. Yaklaşık 30 kişilik bir grup düzenli toplantılar yaparak çalışma programımızı hazırladık. Sıra adayların tespitine gelmişti. Demokratik bir biçimde yapılan seçimler sonucunda 7 kişilik yönetim kurulu adaylarını belirledik. Ben de bu 7 kişi içerisindeydim. Daha sonra başkan adayını belirlemek için yaptığımız seçimde ben oy birliği ile aday oldum. Yapılan seçimleri grubumuz açık ara farkla kazandı. Önümüzde dernek adına yapılacak çok iş vardı. Bu arada kürsünün bütün işleri de benim üzerimdeydi. Yine her yıl olduğu gibi öğrencileri staj için Karacabey Harası'na götürecektik. Bu arada oğlum dünyaya gelmişti ve onunla ilgilenmem gerekiyordu. Ayrıca, tohumlama sezonunu da kaçırmamam lazımdı. Onun için doçentlik tezimin üçüncü ve son aşaması tamamlamak üzere Polatlı'nın Karayavşan Köyü'ne gittim. Tabii yanımda her zaman olduğu gibi seyyar laboratuvarım da vardı. Bu kez yardımcı olarak köyün suni tohumlama teknisyeni Mustafa Bey vardı. Mustafa Bey, Polatlı Veteriner Hekimliği'nde çalışan, mesleğinin sonuna gelmiş, munis, hürmetkâr bir hayvan sağlık memuru idi. Her yıl tohumlama sezonunda bu köye geliyor ve koyunları tohumluyordu. Karayavşan Köyü, Polatlı Haymana yolu üzerinde yer alan gelişmiş, modern bir Tatar köyü idi. Geçim kaynağı koyunculuk ve buğday olan bu köyün insanları çok misafirperver idiler ve hayvancılık konusunda bilinçleri yüksekti. Gittiğimiz ilk gün hazırlıkla geçti. Muhtar köyün kullanılmayan kütüphane binasını bana tahsis etmişti. Güzel bir taş bina olan

bu yerde elektirik ve malzemelerimizi koymak üzere masalar da vardı. Ben mikroskobu, alet ve malzemeleri, cam kapları, kimyasal maddeleri masaların üzerine yerleştirip küçük çaplı bir laboratuvar oluşturdum. Geldiğimi duyan köylüler önce pencerelerden hazırlıklarımı izlemeye başladılar, sonra davetim üzerine içeriye girip daha yakından gördüler. Ben de onlara çalışmam hakkında bilgiler verdim ve mikroskopta bir şeyler gösterdim. Minik laboratuvar sanki bir müzeye dönüşmüştü. Gün boyu grup grup ziyaretçiler gelip laboratuvarı geziyorlardı. Bu durum köylü ile aramızda yakın bir bağın oluşmasına neden olmuştu. O gün akşam Mustafa Bey, muhtar ve köyün ileri gelenleri ile oturup hem tanıştık, hem de çalışmayı organize ettik. Ben ve Mustafa Bey muhtarın evinde kalacaktık. Her gün bir sürü sahibi bize üç öğün yemek için sofrasını açacaktı. Tohumlamaları laboratuvar olarak kullandığımız kütüphane binasının hemen dibindeki yıkık bir evde yapacaktık. Ertesi sabah namazla beraber kalkıp işe koyulduk. Erken işe başlamamızın nedeni tohumlamadan sonra koyunun meraya gidecek olması idi. Hemen kızgın koyunları tespit ettik. Ben koçlardan sperma alıp muayenelerini yaptıktan sonra çeşitli sulandırıcılarla sulandırıyor ve tohumlamaları yapıyordum. Saat sekize doğru işimiz bitti ve koyun meraya yollandı. Bu arada sürü sahibinin biri kahvaltı için bizi evine davet etti. Konuşmamıza göre öğlen ve akşam yemeklerini de aynı sürü sahibi verecekti. Karayavşan, Çırpan'a göre çok daha modern bir köydü. Yemekler masada ve ayrı tabaklarda yeniyordu. O arada Tatarların meşhur böreğini ve mantısını da unutmamak gerekir. Günler böylece geçip gidiyordu. Üç gün muhtarın evinde kaldıktan sonra köyün öteki ucundaki bekçinin evine taşındık. Ben sedirde, Mustafa Bey de aşağıda yer yatağında yatıyorduk. Bu arada bazı çobanlar sabah sürülerini getirmekte biraz ihmalkâr davranmaya başladılar. Köylülerin dilinden iyi anlayan Mustafa Bey çobanlara, benim spermaları sulandırdığım yumurta sarısının ikizliği arttırdığını hatta üçüz doğumlara neden olduğunu söylemiş.

Gerçi bu söylem tuttu, koyunlar düzenli olarak geldi ama ben haberim olmadan söylenmiş doğru olmayan bu laf yüzünden hep üzüntü duymuşumdur. Sonunda çalışmayı tamamlayıp laboratuvarı da topladıktan sonra köylülerle vedalaştım ve sabah erkenden Ankara'ya dönmek üzere istirahate çekildim. Sabah erken kalkmaya alıştığım ve de yolcu olduğum için saat beşte kalktım. Her zaman olduğu gibi radyomu açtım ki marşların çalındığını duydum. Hemen ihtilal olduğunu anlayıp Mustafa Beyi ve bekçiyi uyandırdım. Zaten bir süre sonra Milli Güvenlik Konseyi bildirileri yayınlanmaya başlamıştı. Gerçekten de 12 Eylül Darbesi olmuş ve Kenan Evren Başkanlığındaki Askeri Cunta iktidara el koymuştu. Hatırlanacağı gibi darbeden önce anarşi büyük boyutlara ulaşmış, her gün 10-15 kişi katledilir olmuş ve buna karşın siyasiler dokuz aydır bir Cumhurbaşkanı bile seçememişlerdi. Bildirilerde kırsal bölgeler hariç ülkede sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildiğini ve silahlı güçlerin duruma el koymaları isteniyordu. Bunun üzerine bekçi bana "Hocam, köyde benden başka silahlı güç var mı? Sen Ankara'yı, Mustafa Bey de Polatlı'yı temsil ediyor. Hadi gidip duruma el koyalım ve muhtarın mührünü alalım" dedi. Aslında bekçi muhtarın akrabasıydı ve şaka yaptığı belliydi. Hemen kalktı, bayramlık giysilerin giydi, mavzerini kuşandı, o önde biz arkada köyün öteki ucundaki muhtarın evine gitmek üzere yola koyulduk. Bu arada bizi gören köylüler de aramıza katıldı ve konvoy halinde muhtarın evine geldik, büyük kapıdan geçip harıma girdik. Bekçi siz geride durun, görünmeyin diyerek muhtarın evine yöneldi ve kapısını çaldı. Biraz bekledikten sonra muhtar gözlerini ovalayarak kapıyı açtı ve karşısında bekçiyi görünce kızarak "Ne oluyor lan, sabahın bu saatinde beni neden uyandırıyor sun?" dedi. Bunun üzerine bekçi de kızgınlıkla, "Doğru konuş muhtar, kiminle konuştuğunun farkında mısın? Ordu yönetime el koydu, ben de köydeki tek silahlı güç olarak seni devirmeye, mührünü almaya geldim," dedi. Muhtar bunun üzerine şaşkına dönmüştü ki biz ortaya çıktık

ve hareketin şaka, ama darbenin doğru olduğunu söyledik. Muhtar bizi eve davet etti, kahvaltı hazırladı ve hep birlikte bir yandan kahvaltı yaparken bir yandan da durumu müzakere ettik, radyoyu dinleyip olanlar hakkında daha geniş bilgi sahibi olmaya çalıştık. Meclis fesh edilmiş, parti liderleri gözaltına alınmıştı. Benim kaygım Ankara'daki annem, eşim ve oğlumdu. Üstüne üstlük eşim hamile idi ve doğumuna bir ay kalmıştı. Bir an önce Ankara'ya gitmem lazımdı. Mustafa Beyin arabası ile Eskişehir yoluna kadar gittik ama askerler daha ileriye gitmemize izin vermediler. Neyse ki öğlene doğru gündüzleri sokağa çıkma yasağı kaldırıldı da ben evime kavuşabildim.

AFİF HOCA'NIN OYUNU

Bu arada ilginç olaylar da yaşanıyordu. Dernek Başkanlığı yaparken bir gün Afif Hoca beni odasına çağırdı ve Dünya Veteriner Hekimleri Birliği ile ilişkilerin iyi gitmediğini, eğer dernek uygun görürse bu ilişkileri düzeltmek adına kendisini corrensponder olabileceğini söyledi. Aslında Selahattin Gürtürk Hoca, Türkiye'nin Dünya Veteriner Hekimleri Birliği'ndeki temsilcisi olarak görev yapıyordu. O nedenle ben herhangi bir sakınca görmeden konuyu yönetim kuruluna götürdüm ve kabul edildi. Afif Hoca İngilizce bir yazı yazdı ve biz de onu derneğin başlıklı kâğıdına aktarıp Dünya Veteriner Hekimleri Birliği'ne gönderdik. On beş gün sonra Selahattin Hoca beni odasına çağırdı ve "Beni Dünya Veteriner Hekimleri Birliği temsilciliğinden atmışsınız," dedi. Ben de böyle bir niyetimizin olmadığını, Afif Hoca'yı iyi İngilizce bildiği için aramızdaki iletişimi sağlasın diye corrensponder olarak teklif ettiğimizi söyledim. Bunun üzerine Selahattin Hoca çekmecedен bir kâğıt çıkararak bana uzattı. Gerçekten de Dünya Veteriner Hekimleri Birliği'nden gelen yazıda Selahattin Hoca'ya çalışmalarını için teşekkür ediliyor ve bundan böyle temsilciliği Afif Sevinç'in yürüteceği yer alıyordu. Ben

tekrar durumu izah ettiysem de Selahattin Hoca anlamadı ve bana, “Aslında bu iş senin değil Afif’in başının altından çıktı. Ben bunu çok iyi biliyorum. Afif seni de kandırmış,” dedi. Ben Selahattin Hoca’nın yanından çıktıktan sonra doğru Afif Hoca’nın odasına gittim ve durumu anlattım. Afif Hoca hiç umursamaz bir tavırla, “Önemli değil, Selahattin zaten süresini doldurmuştu, doğru dürüst İngilizce de bilmiyordu, ben bundan sonra bu görevi en iyi şekilde yürütürüm,” dedi. Deyim yerideyse iki cami arasında beynamaz kalmıştım. Biri YÖK Üyesi Selahattin Hoca diğeri de kendi Afif Hocam. Bu olayın durulmasının ardından meslek camiasında büyük tartışmalar yaşandı. Tartışmaların özü Veteriner Hekimleri Derneği’nin temsilci atayamayacağı yönündeydi. Bu yetkinin ancak Türk Veteriner Hekimleri Birliği’ne ait olduğu iddia ediliyordu. Biz de, eğer atayamayacaksa neden derneğin yazısı üzerine Dünya Veteriner Hekimleri Birliği’nin temsilciyi değiştirdiğini soruyorduk. Bir süre devam eden tartışma ilk yapılan genel kurulda Türk Veteriner Hekimleri Birliği’nin bir temsilci ataması ile son buldu. Bu arada Afif Hoca kısa süre de olsa çok istediği temsilciliği yapmıştı.

DERNEK ÇALIŞMALARI

Önceki bölümde Veteriner Hekimleri Derneği Başkanı olduğumu kısaca anlatmıştım. Aslında benim dernek başkanlığına seçilmem de başlı başına büyük bir olay olmuştu. Çoğunluğu 68 kuşağına mensup arkadaşlarla ilerici bir grup oluşturup yaklaşan seçimlerde dernek yönetimine aday olmayı düşündük. Bu amaçla, yaklaşık 30 kişilik çekirdek grup demokratik bir biçimde toplanarak programımızı ve adaylarımızı tespit ettik. Buna göre ben başkan olacaktım ve yönetim kurulu da daha genç arkadaşlardan oluşacaktı. O tarihte ben 30 yaşında idim. Şimdiye kadar böylesine genç bir grubun dernek yönetimine adaylığı meslek camiasında hiç görülmedik bir durumdu. Bir de bizler 68 Kuşağı temsilci-

leri olarak yine dernek tarihinde görülmeyen fikirlerle ortaya çıkıyorduk. Bu nedenle bize öcü gibi bakan, hatta bizi kömünistlikle suçlayanlar çoktu. Buna rağmen dernek seçimleri sonucunda tam kadro olarak açık fark arayla yönetime geldik. Görev bölümü yaptıktan sonra ilk işimiz derneği Sağlık Sokak'taki yeni binaya taşımak oldu. Çok soğuk bir kış günü eşyaları sırtımızda taşıdığımızı hatırlıyorum. En üst katı ve terası lokal, onun altındaki iki katı misafirhane, onun altındaki katı da dernek, birlik ve oda ofisleri olarak düzenledik. En alttaki zemin ve onun üstündeki iki katı ise Ankara Veteriner Müdürlüğü'ne kiraya verdik. Ancak koca binayı ısıtmak büyük sorundu. Derneğin bütçesi ısınma için yakıt almaya müsait değildi. Tarım Bakanlığı Başmüfettişi, yakında rahmetli olan Hüseyin Kara ile ziyaretine gittiğimiz Ankara Veteriner Müdürü ve 1975 yılında yönetimde birlikte çalıştığımız, mesleğimize büyük hizmetleri dokunan rahmetli Hüsnü Atay devreye girdi ve tüm binanın ısınma giderlerini kendi bütçesinden karşılayarak bizi büyük bir yükten kurtardı. Bu arada her ne kadar terası ve en üst katı lokal yaptıysak da bazı arkadaşların teşviki ile bu bölümleri kiralamak için Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) bize başvurdu. 1979 yılı öyle bir dönemdi ki her gün sağ ve sol gruplar arasında çatışmalar yaşanıyor ve günde en az on insan hayatını kaybediyordu. TÖS de o tarihlerde bu çatışmacı gruplardan biri idi. Eğer üst katı kiraya verirsek çatışma bize de sıçrayabilirdi. Ayrıca, o tarihte derneği kapatmak ve mal varlığını hazineye devretmek Ankara Valisinin iki dudağı arasından çıkacak bir söze bağlıydı. Bu nedenle ben üst katın kiraya verilmesine karşıydım. Ama teklifi TÖS'e götüren birkaç arkadaş da kiraya verilmesinden yanaydılar. Bu konuda yönetim kurulu olarak yaptığımız toplantıda kiraya verilmemesi kararı çıktı ama içimizde de arzu edilmeyen bir ayrılık oluşmuştu. Bir başka ayrılık, aralarında yönetim kurulu üyelerinin de bulunduğu Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü'nde çalışan bir grup arkadaşın kurumda çalışan işçilerin mensubu olduğu sendi-

kanın yaptığı grevi desteklemek amacıyla astıkları bir pankart nedeniyle oldu. Benim ve yönetim kurulunun çoğunluğunun onayı olmadan yapılan bu eylemi demokratik bulmuyordum. Ayrıca derneklerin, sendikaların grevlerini desteklemek gibi bir görevleri de yoktu. O sırada Karacabey Harası'nda stajdaki öğrencilerin başında olduğum için dönüşte birkaç yakın arkadaşım ile konuştuktan sonra dernek başkanlığından istifa kararı verdim. Önce beni dernek başkanlığına seçtiren otuz kişilik grubu toplayarak durumu gördüm. Bu toplantıdan oy birliği ile istifa etmemem, görevime devam etmem kararı çıktı. O toplantıda pankart asan yönetim kurulu üyeleri de vardı. Böylece dernek olarak önemli bir sorunu aşmış ve yeniden kenetlenmiş olduk. Dernek olarak yaptığımız bir diğer iş de 1975 yılında benim de içinde bulunduğum yönetim tarafından satın alınan Bodrum Bitez'deki arsasının değerlendirilmesi için çaba göstermek oldu. Bu amaçla bir yönetim kurulu üyesi ile Bodrum'a gittim. O dönemdeki Bodrum veteriner hekimi Esen Kadioğlu ile birlikte arsaya gittik. O yıllarda, şimdi dünyanın en önemli turistik yerlerinden ve rüzgâr sörfü merkezlerinden biri olan Bitez'in yolu bile yoktu. Bir yere kadar araba ile gidiliyor, oradan öteye yol olmadığı için yürümek gerekiyordu. Yanımda götürdüğüm inşaat mühendisi gerekli incelemeler yaptı. Arsaya o dönemde imar izni olmadığı için bungalovlu bir kamp yapmak istiyorduk. Ankara'ya dönüşte gerekli projeleri tamamladık ama kışın gelmesi ve dernek seçimlerinin de yaklaşması nedeniyle projenin yeni yönetim tarafından yürütülmesine karar verdik. Daha sonra tüm ısrarlara rağmen ben aday olmadım ve gelen yönetim kurulu da bu projeyi askıya aldığı gibi arsayı satmaya kalktı ve ne olup bittiği bugüne kadar anlaşılmayan bir nedenle arsa elimizden uçup gitti. Bugün olsa o arsaya paha biçmek mümkün olmazdı diye düşünüyorum.

KARACABEY HARASI ANILARI

Bu arada son sınıf hara uygulamaları da her yıl olduğu gibi devam ediyordu. Ben dördüncü sınıf yaz stajımı ve son sınıf uygulamamı Karacabey Harası'nda yaptığım için oraya karşı büyük bir sempatim vardı. Her iki dönemde de hem sınıf arkadaşlarımız ile çok iyi vakit geçirmiş, hem de mesleğimiz adına bir şeyler öğrenmiştik. Şansa bakın ki asistanlıktan emekliliğime kadar geçen 25 sene gerek Ankara'dan gerekse Bursa'dan haraya uygulama için öğrenci götürdüm. Karacabey Harası'nın kökeni Osmanlıların ilk dönemlerine kadar dayanır. O dönemde şimdiki Orta Çiftlik mevkinden ibaret olan ve Mihalıç Çiftliği olarak da adlandırılan harayı Bizanslı Köse Mihal, kızı Nilüfer Hatun ile evlenen Orhan Gazi'ye düğün hediyesi olarak vermiştir. Önce Çiftlikat-ü Humayun olarak adlandırılan bu çiftlik ileriki yıllarda giderek genişlemiş ve 1926'da Atatürk'ün emri ile Karacabey Harası adı altında o zamanki Ziraat Vekâletine bağlanmıştır. Ankara'dan Karacabey Harası'na giderken ya Balıkesir otobüsünü kullanırdım ya da öğrencileri fakültenin otobüsü ile götürürdüm. Uygulamalar her yıl mart ayında başlar haziran ayında biterdi. Mart, nisan aylarında Ankara'ya henüz bahar gelmemiş olurdu ve özellikle seksenli yılların başında korkunç bir hava kirliliği vardı. Ankara'nın o ortamında genelde geceleri otobüse biner ve sabaha karşı harada olurdu. Otobüsten iner inmez solduğum o tertemiz çam kokulu havayı, duyduğum bülbül seslerini ve gördüğüm muhteşem yeşilliği hayatımın sonuna kadar unutamayacağım. Bazen bavulumu sonradan aldırarak üzere antredeki bekçiye bırakır merkeze kadar olan iki buçuk kilometrelik yolu bu güzellikler eşliğinde yayan yürürdüm. Suni tohumlama konusundaki hara uygulamalarını Çörekli mevkiinde sığırlarda dört grup halinde yapardık. Bu grupların konuları suni vagen hazırlama, sperma alma, spermayı muayene etme ve sulandırma, ineği tohumlama şeklinde idi. Afif Hoca'nın geliştirdiği bu uygulama sistemi gerçekten çok

yararlı olurdu ve öğrenciler tarafından da beğeni ile karşılanırdı. Uygulama genellikle sabahtan olur, öğlenden sonra öğrenciler serbest kalırdı. Öğrenciler alt taraftaki misafirhanede biz de üstteki memur lokalinin de bulunduğu misafirhanede kalırdık. Yıllarca gerek Ankara'dan, gerek Bursa'dan gerekse üç yıl derse gittiğim Konya'dan haraya binlerce öğrenci götürdüm. Bu benim için öğrencilerle kaynaşmak adına önemli bir fırsattı. Uygulamadan arta kalan zamanda genelde öğrencilerle birlikte olurdum. Bu bana hepsini yakından tanımak ve adlarını öğrenmek şansı da verirdi. Bu kadar çok sayıda öğrenciden birisinin dahi saygısızlık yaptığını görmedim. Onlar beni severler, sayarlar, ben de onları severdim. Orada öğrenciliğim de dâhil 27 yılda biriktirdiğim anılarımı hiç unutmam ve arkadaşlarımla bir araya geldiğimde hep anlatırım. Geçenlerde bir hesap edeyim dedim; staj, öğrenci uygulaması, araştırma derken ömrümün bir yılı aşkın süresi harada geçmiş. Anarşinin en yoğun olduğu dönemlerde sağın ve solun en ucundaki öğrencileri haraya uygulamaya götürdüm ama başka arkadaşların döneminde olaylar olduğu halde benim dönemde hiç olmadı. Bunu da hangi görüşten olursa olsun öğrencilere eşit ve tarafsız davranmama bağlıyorum. Bu yüzden her iki taraftan da Ankara'ya döndükten sonra teşekkür almışımıdır. Bugün bile her haraya gidişimde ya da önünden arabayla geçişimde heyecanlanır ve eski günleri anarım. Harada çalışan memurların çocuklarından da çok sayıda arkadaşım olmuştur. Onların bazıları ile hâlâ görüşürüm. Ayrıca 27 yılda harada çalışan meslektaşlarımı tanımış olmak da benim için büyük bir artı değer olmuştur. Harada uygulamalar dışında yaptığım şeyleri ata binmek, briç ya da okey oynamak, gece yarısı Mümtaz Öngen Çamlığı'nda bülbül sesi dinlemek, akşamları arkadaşlarla yemek yiyip bir şeyler içmek, ara sıra Karacabey ilçesindeki birahanelere gitmek, Kemalpaşa ilçesine gidip köfte yemek olarak sırayabilirim. Ayrıca bilgi ve görgülerini artırmak için de öğrencileri Bandırma Merinos Çiftliği'ne, Gemlik Askeri Harası'na, Bursa'daki meslek ku-

ruluşlarına, Karacabey Boğazı'na denize götürüyordum. Bu geziler öğrenciler için hem sosyal açıdan hem de mesleki açıdan önemli yararlar sağlıyordu.

HAYVANCILIK KONGRELERİ

Bu arada bir yandan da iki yılda bir yapılan hayvancılık kongrelerinde görev alıyordum. Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından düzenlenen dört kongrede, Düzenleme Kurulu Genel Sekreterliği yaptım. Kongre tarihinden aylar önce hazırlıklara başlıyorduk. Önce kongrede sunulacak tebliğ konularını tespit ediyor ve daha sonra o tebliğleri konunun uzmanlarına veriyorduk. Daha sonra Türkiye'nin tüm illerindeki ve ilçelerindeki Ziraat Odalarına, Ticaret Odalarına, Sanayi Odalarına, Ticaret Borsalarına yazılar yazıyor ve toplantıya delege göndermelerini istiyorduk. Ayrıca hayvancılık sektörünün tüm paydaşlarına da yazılar yazarak katılımlarını rica ediyorduk. Bu arada tüm partilere, sivil toplum örgütlerine, milletvekillerine davetiye gönderiyorduk. Hayvancılık kongrelerine bu kuruluşlar, siyasiler ve prokol büyük ilgi gösteriyor, en az beş yüz kişinin katıldığı toplantılar yapılıyordu. Sunulan tebliğlerin arkasından hayvancılığın sorunları enine boyuna tartışılıyordu. Toplantıya siyasiler de büyük ilgi gösteriyor başbakanlar, senato başkanları, siyasi parti liderleri ve milletvekilleri bu toplantılara katılıyor ve sorunları ilk ağızdan dinliyorlardı. Toplantı sonunda her sorunla ilgili bir komisyon kuruluyor, bu komisyonların hazırladığı ve çözüm önerilerini içeren raporlar hükümete, siyasal partilere ve ilgili bakanlıklara iletiliyordu. Ayrıca, tebliğleri ve sonrasında yapılan tartışmaları içeren kongre kitabı yayınlanıyor ve tüm katılımcılara, ilgili kurumlara gönderiliyordu. Şimdiki duruma baktığımızda gerçekten de geçmişte çok güzel şeylerin yapıldığını görüyorum. Bu arada hayvancılık kongreleri sırasında yaşadığım bir olaydan ve bu kongrelere damga vuran iki kişiden bahsetmek istiyorum. Bir kongrede tebliğleri çağ-

rılı olarak vermeye ve tebliği sahiplerine de ücret ödemeye karar vermiştik. Bu tebliğlerden birini de mesleğimizin simge isimlerinden Osman Nuri Koçtürk'ün hazırlamsını kararlaştırmıştık. Osman Nuri Koçtürk aslında askeri bir veteriner hekimi idi ama kendisini beslenme ve çevre konularında yetiştirmişti. Katıldığı mesleki toplantılarda, yazdığı gazete ve dergilerde, program yaptığı radyoda hep beslenmenin ve çevrenin öneminden söz eder, gelecekte bu konuların çok büyük bir önem kazanacağından bahsederdi. Osman Hoca konuyu aldıktan iki gün sonra fakültedeki odama gelip tebliği teslim etti ve parasını ne zaman ödeyeceğimizi sordu. Ben de “Hocam ne acele ediyorsunuz?” deyince hafifçe sesini yükselterek, “Oğlum alacağım parayı barda pavyonda mı yiyeceğimi zannettin? Ben o para ile yurt dışından kitap getiriyorum,” diye söylendi. Bir de tüm kongrelerin müdavimi, değişmez siması Halil Ayvazoğlu vardı. Ayvazoğlu, Kars'ın Boğatepe Köyü'nde yaşayan bir hayvan yetiştiricisi idi. Aynı zamanda kaşar peyniri üreten bir mandıraya da sahipti. Ayvazoğlu katıksız bir veteriner hekimi dostu idi. Kars'ta veteriner fakültesi açılması için büyük çabalar sarf etmişti. Her kongreye gelir ve çok esprili, içerikli konuşmalar yapardı. 1982 yılında yaptığımız kongreye dönemin Başbakan Yardımcısı Turgut Özal da gelmişti. Ancak Özal prokol konuşmalarından sonra kongreyi terk etmek istedi. Bunun üzerine Ayvazoğlu hemen Özal'ın önünü kesti ve yetiştiricinin sorunlarını dinlemeden bir yere gidemezsin diyerek kolundan tutarak yerine oturttu. Özal o günkü toplantının sonuna kadar salonda kaldı ve yetiştiricileri dinledi. Günümüzde meslek olarak bırakın bu tür kongreler yapmayı mesleğimizi ve kamuoyunu ilgilendiren en temel konularda bir görüş bile bildiremiyoruz. Bu konuda asıl lokomotif olması gereken fakülteler ise ne yazık ki büyük bir suskunluk içerisine ve mesleğimizin sorunlarını bile dile getirmekten aciz bir duruma sokulmuş durumdadırlar.

DOÇENTLİK SINAVI

Bir yandan bu işlerle uğraşırken bir yandan da doçentlik tezimi yazmakla meşguldüm. Doçentlik, doktora gibi hocanın danışmanlığında yapılmadığı için yazdıklarımı Afif Hoca'ya göstermiyordum. Bu arada doktora ile doçentlik arasındaki bekleme süresini de dernek faaliyetleri yüzünden bir yıl aşmış durumdaydım. Bu nedenle insanüstü bir çalışma yaparak tezi kısa zamanda yazdım ve teksir ettirerek ciltlettim. O dönemde şimdi olduğu gibi doçentlik jürileri merkezden değil fakülte dekanlığı tarafından oluşturuluyordu. Ancak daha önce bir dil sınavına girmek gerekiyordu. Dil sınavı Türkçeden yabancı bir dile, yabancı bir dilden de Türkçeye 200 kelimelik bir metnin tercümesi suretiyle oluyordu. Ancak bu dil sınavını başarı ile verdikten sonra öteki aşamalara geçiliyordu. Dil sınavından sonra tez, jüri üyelerine veriliyor ve onaylanması bekleniyordu. Tez, jüri tarafından onaylanmazsa süreç ileriye gitmiyordu. Tez onaylandıktan sonra kollokyum sınavı vardı. Bu sınavda adayın mensup olduğu bilim dalı ile ilgili her türlü soru sorulabiliyordu. Kollokyumdan da geçtikten sonra deneme dersinden başarılı olmak gerekiyordu. Deneme dersi jüri tarafından tespit edilen beş konudan birini hazırlayıp 45 dakika içinde jürinin ve izleyicilerin önünde sunmak demektir. Jürü deneme dersinde konunun içeriğine, süreye uyulup uyulmadığına ve anlatım tarzına bakıyordu. Ancak deneme dersini verdikten sonra doçent unvanına ve ders vermeye hak kazanılıyordu. Jüri başkanı izleyiciler önünde adaya akademik giysiyi yani binişi giydiriyor ve böylece prosedür tamamlanıyordu. Ben bütün bu aşamaları ilk hakkımda tamamladıktan sonra Nisan 1982'de doçent oldum. Doçent olduğumda 32 yaşında idim. Böylece Türkiye'de hatta dünyada Dölerme ve Suni Tohumlama Bilim Dalında ilk doktora ve ilk doçentlik unvanları bana nasip olmuştu. Çünkü Afif Hoca'nın doktorası, doçentliği ve profesörlüğü zootekni bilim dalından idi. Adnan Özkoca Hoca da doktorasını ve doçentliğini zoo-

tekni bilim dalından, profesörlüğünü ise Dölerme ve Suni Tohumlama Bilim Dalından yapmıştı. Ben ise Dölerme ve Suni Tohumlama Kürsüsü kurulduktan sonra doktoramı ve doçentliğimi yaptım. Dünyada başka bir ülkede Dölerme ve Suni Tohumlama diye bir bilim dalı olmadığı için de ben bu bilim dalında dünyada doktora ve doçent olan ilk kişi unvanını aldım. Bu sayede Veteriner ve Suni Tohumlama bilim tarihine de geçmiş oldum. Yükseköğretim Kurulu kurulduktan sonra dil sınavı merkezileşti, tez ve deneme dersi kaldırıldı, yani doçentlik kuşa döndürüldü. Bizim zamanımızda önümüze konulan aşamalar kişinin gelişmesinde büyük katkı sağlıyordu. Şimdi yardımcı doçentler ders de verdiği için belki deneme dersinin kaldırılması doğru oldu ama bana göre tez kalmalıydı. Çünkü tez ile kişi bir anlamda rüştünü ispat ediyordu.

YENİ ANABİLİM DALIMIZ

Bu arada YÖK kürsü sistemini kaldırmış onun yerine veteriner fakültelerinde üç bölüm ve on bir anabilim dalı kurmuştu. Bizi de doğum ve jinekoloji kürsüsü ile tek bir anabilim dalı çatısı altında birleştirmiş ve başkanlığa da Afif Hoca'yı atamıştı. Ancak bizden bu yeni oluşan anabilim dalına bir isim koymamız isteniyordu. Aslında batıda bu iki bilim dalı yani suni tohumlama ile doğum her zaman bir arada idi ama bizde o güne kadar böyle bir durum söz konusu değildi. Daha doğrusu biz suni tohumlamacılar olarak klinik yönlü yetişmemiştik. Ama şeriatın kestiği parmak acımazdı ve bir isim belirlemek üzere Afif Hoca Anabilim Dalı Kurulunu topladı. Kurulda öğretim üyesi olarak suni tohumlamadan Afif Hoca ve ben, doğumdan da Çetin Kılıçoğlu ve Erol Alaçam bulunuyordu. Afif Hoca'nın odasında başlayan toplantı baştan çok neşeli geçiyordu. Kahveler ve çaylar içildikten sonra asıl konuya geçildi. Aslında Afif Hoca önceden anabilim dalının adını koymuş ve YÖK'e bildirmişti. Hatta yazıyı sekretere ben yazdırmıştım. O zaman hocayı da kibarca uyarmış ve

tek başına aldığı kararın doğru olmadığını söylemişim. Afif Hoca'nın çok demokratik bir yapısı olduğu için böyle şeylere kızmazdı ama ismi tek başına tespit edip YÖK'e bildirmekle de bu demokratik kişiliğine halel getirmişti. İsim konusunda ilk sözü Afif Hoca aldı ve ismin YÖK'e önceden yazdığı gibi Dölerme, Doğum ve Suni Tohumlama olmasını önerdi. Çetin Hoca sakin ve tartışmayı sevmeyen bir insandı. Onun için hiç sesini çıkarmadı. Ama Erol Hoca'nın heyecanlı ve atik bir kişiliği vardı. Hemen öne atılarak, "Hocam bu isimde sizin dölerme ve suni tohumlama konularınızın her ikisinin de adı geçiyor fakat bizim sadece doğum geçiyor, bu haksızlıktır," deyince Afif Hoca, Erol Hoca'ya "O zaman önerinizi söyleyin efendim" dedi. Erol Hoca da "Dölerme, Doğum, Jinekoloji ve Suni Tohumlama olsun" deyince Afif Hoca kızarak, "Efendim siz de uzattınız gittiniz. Böyle uzun isim mi olur? Ben zaten anabilim dalının adını koydum ve YÖK'e bildirdim" deyince o zamana kadar sakin duran Çetin Hoca, ayağa kalkarak, "Madem adını koydunuz bizi neden çağırdınız?" dedi ve önce o, arkasından da Erol Hoca veda bile etmeden odayı terk ettiler. Afif Hoca ile yalnız kalmıştık. Lisanımünasiple hocaya yaptığının yanlış olduğunu, bu kişilerle ileride birlikte çalışacağımızı söyledim. Bunun üzerine Afif Hoca yanlış yaptığını kabul etti ve hemen her ikisini de çağırmasını istedi. Ancak doğum kürsüsüne gittiğimde Çetin Hoca o kızgınlıkla arabasına binip evine gitmişti bile. Erol Hoca kürsüde idi ama tüm ısrarlarıma rağmen gelmedi. Neyse YÖK hocanın teklifini kabul etmedi ve anabilim dalına Doğum ve Reprodüksiyon Hastalıkları diye acayip bir isim koydu. Afif Hoca'nın çabaları boşa gittiği gibi Anabilim Dalı isminde de bırakın dölermeyi suni tohumlama bile yer almamıştı.

SEKRETER OLAYI

Konuya biraz espri katmak adına bir anıdan bahsetmek istiyorum. Kürsüye bir sekreter alındığını söylemiştim. Bu sekreter ikide bir telefon edip otobüsü kaçırdığını ya da otobüsün dolu geçtiğini ileri sürerek mesaiye gelemeyeceğim diyor ve benden izin istiyordu Ben de bu durumu Afif Hoca'ya söylediğimde idare edin, genç kızdır diyordu. Böyle durumlarda gelmediği zaman sekreteri çağırdığında da odacılar izinli deyince beni arıyor, “Efendim ne bu ikide bir izin” diyordu. O kış fakültenin kaloriferleri bozulmuştu. Hoca odasında elektrikli ısıtıcılarla ısınıyor, biz de sekreter hariç tüm personel daha geniş olduğu için asistan arkadaşların oturduğu odaya toplanıp elektrik sobasının başında ısınmaya çalışıyorduk. Bizim aramıza katılmayan sekreter bir yandan da odacıları bu soğukta oturulur mu, gidelim diyerek kışkırtıyordu. Bir ara bana geldi ve “Hazım Bey ben çok üşüyorum, hastalanacağım, gitmek için izin istiyorum,” deyince ben de “Hoca burada olduğu sürece hiçbirimiz gidemeyiz. Siz derdinizi hocaya anlatın” dedim. Bunun üzerine sekreter hocaya gitti. Bir süre sonra hocanın odasından bağışma sesleri geliyordu. Koridora çıktığımızda sekreterin hocaya. “Ben genç bir kıyım. Hastanırsam bana siz mi bakacaksınız?” dediğini duyduk. Hoca da “Defol git, seni gözüm görmesin,” diye bağırıyordu. Sonra sekreter kapıyı vurarak hocanın odasından çıktı ve eşyalarını toplayıp kürsüyü terk etti. Hoca hemen beni odasına çağırdı ve bana, “Efendim, şu kıza da bakın, neredeyse beni dövecekti,” dedi. Ben de bunun üzerine hocaya, “Hocam bu kıyı siz başınıyın üzerine çıkardınız, sürekli müsamaha ettiniz,” diye karşılık verdim. Hoca hemen Dekan H. Saim Kendir'i aradı. Dekana, “Sayın Dekan, bize bir sekreter gönderdiniz, saçım da yok ama berberliğı benim kafamda öğrendi. Lütfen alın bu kıycağızı,” dedi. Dekanlık da bunun üzerine sekreteri başka bir kürsüye gönderdi. Tabii bu olaylar benim için önemli birer deneyim oluyordu. Kamu düzeninde kuralların eğıemen

olduğunu ve bundan taviz verilmesi durumunda bozulacağını bu ve buna benzer olaylardan öğrenmiş ve ileriki yöneticilik yıllarımda bu deneyimlerden bolca yararlanmışım.

ELAZIĞ GÜNLERİ

Afif Hoca bir gün beni odasına çağırdı ve bana, “Efendim, Elazığ Veteriner Fakültesi’nden bir hafta yoğun ders vermek üzere bir hoca istiyorlar. Ben de sizi düşündüm. Ne dersiniz?” diye sordu. Ben de hiç düşünmeden kabul ettim. Gerçi doktoramdan beri altı yıldır sınıflardan birine ders veriyordum, ama bu seferki başka bir fakültede bağımsız olarak vereceğim ilk ders olacaktı. Hem de Elazığ’ı görecek ve oradaki bir bölümü arkadaşım olan hocalarla buluşacaktım. Gerekli hazırlıklarımı yaptıktan sonra bir gün görevli diğer hocalarla birlikte Esenboğa Havaalanı’ndan uçağa bindik. Uçak Türk Hava Yollarının Focus-28 Model pervaneli bir uçağı idi. Benim uçağa ikinci binişim olacaktı. İlkinde balayında eşim ile birlikte Antalya’dan İstanbul’a uçakla seyahat etmiştik. Ancak o uçak bayağı büyüktü. Bindüğimiz uçak ise şehirlerarası otobüslerden biraz geniştir. Neyse uçağa bindik, havalandık, ikramlarımız gelmeye başlamıştı ki birden uçağın tavanından takır takır sesler gelmeye başladı. Bu arada şimşeklerin çaktığı uçağın penceresinden görülüyordu. Birden uçak büyük bir türbülansa girdi. Sağa sola aşağıya yukarıya savruluyordu. Yocular telaşa kapılmış, renkleri sararmıştı. Bazıları da dua ediyor ve kelime-i şaadet getiriyordu. Ben de korkmuştum ama yine de soğukkanlılığımı koruyordum. Bir süre sonra sesler kesildi, sallantılar durdu ama kimsede de hal kalmamıştı. Meğerse Sivas Malatya arasındaki Uzunyayla’da bu tür olayların olması normalmiş. Elazığ Havaalanı’nda indik, arkadaşlar bizi karşıladı, doğru misafirhaneye götürdüler. O akşam dinlendikten sonra ertesi gün sabah erkenden derslere başladım. Dersler çok iyi geçiyordu. O dönemde Elazığ suni tohumlamada Eşref Demirci adlı bir asistan arkadaş görev

yapıyordu. Henüz doktorasını tamamlamadığı için derslere girmiyor bana yardımcı oluyordu. Bu arada Elazığ Veteriner Fakültesi'nde her ikisi de rahmetli olan Osman Uluşan ve Aşkın Berker adlarında iki samimi arkadaşım vardı. Dersten arta kalan zamanlarımda beni gezdirdiler, Harput'a, Hazar Gölü'ne götürdüler. O dönemde Elazığ'daki üniversitenin rektörü benim öğrenciliğimden ortopedi hocam olan Mustafa Temizer, dekan ise öğrenciliğimde hayvan besleme hocam olan Hümeysra Özgen'di. Mustafa Hoca, üniversiteyi ve veteriner fakültesini tamamen kendi çabası ile kurmuştu. Önce Ankara Üniversitesi Senatosu'ndan bir karar çıkartarak Elazığ'da üniversiteye bağlı bir veteriner fakültesi açtırmıştı. Hatta kararın alındığı toplantıda masaların üzerine çıkıp oynadığı söylenir. Sonra da yine tamamen kişisel çabasıyla Elazığ'da çekirdeği veteriner fakültesi olan bir üniversite kurdu ve ilk rektörü de kendisi oldu. İlk başta veteriner fakültesinde Mustafa Hoca ve öğrenciliğimizde patoloji dersi aldığımız Bahir Özgencil Hoca dışında öğretim üyesi yoktu. Hatta Bahir Hoca, "Hocam birkaç öğretim üyesi alalım," dediğinde Mustafa Hoca, "Sen, ben, Bahir varız ya yeter" dermiş. Bir televizyon programında, YÖK'ün rektörleri atamasına karşı çıkan bir konuşmacıya, "Ne demek, harba darba karar veren hükümet bir rektör mü atayamayacak" diye cevap vermişti. Yaş haddinden emekli olduktan sonra hoca bir dönem de Elazığ Belediye Başkanlığı yaptı. Hocanın kişiliğini yansıtmak adına öğrenci iken yaşadığımız bir anıyı nakletmek istiyorum. Ortopedi dersinden sınava girmiş, çok da çalışmadığım için hocanın gösterdiği nalların adlarını bilememiş ve başarısız bir sınav geçirmiştım. Sınavdan sonra arkadaşlarla fakültenin karşısındaki Mahmut'un kahvesine gidip maça kızı oynamaya başladık. Sırası gelmişken söz edeyim, öğrenciliğimizde fakültenin hemen karşısında her ikisi de kardeş olan Hüseyin'in lokantası ve Mahmut'un kahvesi vardı. Öğlenleri dersten çıkınca Hüseyin'in lokantasına gidip pilav üstü az kes (döner) yer, sonra da Mahmut'un kahvesine gidip tavla, maça

kızı gibi oyunlar oynardık. Hatta Mahmutoloji olarak isim taktığımız kahveden devamsızlık yapanlar fakülteden mezun olamaz diye de bir söylemimiz vardı. Neyse sınava dönelim, dediğim gibi başarısız ortopedi sınavının ardından öğlenden sonra kâğıt oynarken içeriye cerrahi kürsüsünün emektarı olan nalbant lakaplı Apdullah ağabey girdi. Apdullah ağabey, gel otur, çay iç demeye bile fırsat olmadan, “Aranızda sabah ortopedi sınavından kalanlar varsa onları Mustafa Hoca çağırıyor,” dedi ve gitti. Hocanın bizi çağırmasına anlam veremedik ama yine de odasına gittik. Bizi tekrar sıvava aldı. Tabii yine başarısız olduk. Bize okkalı bir küfür savurdu ve not çizelgesine daha önce yazdığı ikileri yedi, üçleri sekiz yapıp hepimizi geçirdi.

Derslerden fırsat bulduğum bir ara rektörü ziyerete gittim. Odasına girdiğimde beni çok iyi karşıladı, halimi hatırımı sordu, Ankara’daki hocaları sordu. Ankara’ya Elazığ’a yardımcı olmadıkları için çok kızılıyordu. Sonra beni pencere kenarına götürüp tesisleri gösterdi ve onların hepsini kendisinin yaptığını övüne övüne anlattı. Böylece bir haftayı derslerle geçirdikten sonra Ankara’ya uçaktan korkumdan dolayı otobüsle döndüm. Ankara’da YÖK’ten sonra doçent olanlara kadro verilmeyecek, taşra üniversitelerine gönderilecekler diye bir söylenti çıktı. Sonra bu söylentinin doğru olduğu anlaşıldı. Bana da Ankara’dan ayrılma yolu görünmüş oldu.

İKİNCİ BÖLÜM

12 Eylül Askeri Darbesi'nden sonra anarşinin kaynağı olarak gösterilen üniversiteleri sözde kontrol altına almak amacıyla Kurucu Meclis tarafından 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu yerine merkezîyetçiliği ve otoriterliği esas alan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu yürürlüğe konuldu. Bu kanun uyarınca tüm üniversitelere birden hâkim olacak şekilde yönetmelik ve yönergeler çıkarmak, üniversiteleri denetlemek üzere Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kuruldu. YÖK kısa sürede üniversitelerdeki bilimsel ve yönetsel özgürlükleri ortadan kaldırmak amacıyla baskıcı önlemler uygulamaya başladı. Artık birbirinden farklı bölgelerde, farklı amaçlarla kurulmuş üniversiteler aynı yönetmelikle idare ediliyordu. Bu arada YÖK güya toplumda üniversiteleşme oranını arttırmak amacıyla yurdun muhtelif yerlerinde alt yapısız, binasız, hocasız üniversiteler açmaya başladı. Bunlar arasında Van 100. Yıl, Konya Selçuk, Kars Kafkas Üniversitelerini sayabiliriz. Üstelik bu üniversitelere birer de veteriner fakültesi açıldı. Veteriner fakülteleri alt yapıları olmadığı için ya derme çatma barakalarda ya da terk edilmiş, işlevini yitirmiş kamu binalarında, apartman dairelerinde faaliyete geçmişti. Tabii öğretime başlayabilmeleri için bu fakültelerin öğrenci almaları ve hoca bulmaları gerekiyordu. Bunun üzerine YÖK, yardımcı doçentlik adı altında uyduruk bir unvan icat ederek doktorasını yapmış olanları doğru dürüst bir sınava bile tabi tutmadan bu fakültelere öğretim üyesi olarak atadı. Ayrıca aldığı bir kararla Ankara, İstanbul, İzmir gibi üniversitelerde yeni doçent olanlara buldukları yerde kadro verilmeyeceğini, bunların yeni kurulan fakültelere gitmelerinin zorunlu olduğunu bildirdi. Ben ve birkaç arkadaşım bu karar kapsamına giriyorduk. Tabii acilen bir karar vermem gerekiyordu. Ya Ankara'da asistan kadrosuyla kalacaktım ya da başka fakültelere gidip doçent kadrosuyla tam bir öğretim üyesi kimliğine kavuşacaktım. Aslında 1982 yılında beni Ankara'dan ayrılmaya teş-

vik eden bir husus da yoğun hava kirliliği idi. O yıllarda Ankara'da yaşanan hava kirliliği özellikle kışın yaşamı çekilmez hale sokuyordu. Üstelik biri dört öbürü iki yaşında iki küçük çocuğum vardı ve onları bu ortamda yetiştirmek istemiyordum. Gerçi daha doçent olmadan önce, Bursa Veteriner Fakültesi'nden transfer teklifleri alıyordum. YÖK ile birlikte Uludağ Üniversitesi adını alan Bursa Üniversitesi'nde bir veteriner fakültesi bulunuyordu. Bu fakülteninin kurucuları arasında olan Dekan Cemal Nadi Aytuğ ve Rafet Arpacık hocalar öğrenciliğimde de hocalığımyı yapmış insanlardı ve beni de severlerdi. Kaldı ki, doçent olmadan bir yıl kadar önce doğumdan Çetin Kılıçoğlu Hoca ile birlikte Bursa'nın son sınıf öğrencilerine yani ilk mezunlara Karacabey Harası'nda uygulama yaptırmıştık. Bu nedenle fakülte hakkında genel bir bilgim vardı. Ayrıca öğrenciliğimin 4. ve 5. sınıflarında Karacabey Harası'nda staj yaptığım için Bursa'yı gezmek ve yakından tanımak olanağını bulmuştum. Kısacası Bursa'yı seviyor ve yaşanacak yer olarak görüyordum. Gerçekten de Bursa doğası, tarihi, denizi, dağı ve termal sularıyla dünya çapında bir şehirdi. Osmanlıya 150 yıl başkentlik yaptığı için Bursa'da çok sayıda tarihi eser vardı. Ayrıca araba ile yarım saatte Uludağ'ın zirvesine çıkabiliyor, yarım saatte de Mudanya'da denize ulaşabiliyordunuz. Termal suların şırl şırl aktığı Kükürtlü ve Kara Mustafa Hamamları insanlara sağlık ve zindelik bahşediyordu. Meyve ve sebzeleri ise Türkiye'nin hiçbir yerinde olmadığı kadar taze idi. İşte tüm bu hususları dikkate alarak ve ailemin de onayı ile Bursa'ya gitmeye karar verdim. Afif Hoca'ya durumu açtığında çok üzöldü. Bursa'ya gitmememi, bana en kısa sürede kadro bulacağını, kürsüde önümün açık olduğunu, kendisinden sonra kürsünün başına benim geçeceğimi, hatta Bursa'da kendi başıma araştırma yapamayacağımı söylediye de yapım gereği aldığım karardan dönmeyi sevmediğim için hocaya olumlu bir yanıt veremedim. Zaten Bursa Fakültesi bizi resmen istemiş ve doçentlik kadrolarını açmıştı. Diğer arkadaşlarla birlikte resmi

başvurumuzu yaptık ve atanmayı beklemeye başladık. Bu arada bir yandan da fakülteadaki odamı toplamaya başladım. Çocuklar o tarihte henüz okula gitmedikleri için onlar açısından bir sorun yoktu. Öğretmen olan eşim ise ben resmen atandıktan sonra eş durumundan Bursa'ya tayinini isteyecekti. Bir süre bekledikten sonra kadroya atandığımız haberi geldi. Bunun üzerine hemen eşim için de tayin başvurusu yaptık. Eşimin tayini çıkıncaya kadar ben Bursa'ya yalnız gidecek ve o arada ev bakacaktım. Fakültede gerekli veda ziyaretlerini yaptıktan sonra Bursa'ya geldim. Bursa'da o zamanlar Nalbantoğlu semtinde dekanlığın ve rektörlüğün de bulunduğu binanın üst katındaki misafirhanede kalacaktık. Bursa'da garajdan hemen dekanlığa gittim. O zamanki dekan, öğrenciliğimden hocam olan rahmetli Turgut Özgüden ile görüştim. Daha sonra misafirhaneye yerleştim. Nalbantoğlu semti Bursa'nın tam merkezinde ve Heykel'e yakın bir konumdaydı. Hemen karşısında da Veteriner Hekimleri Odası Lokali bulunuyordu. O gün yorgun olduğum için yemekten sonra hemen istirahate çekildim. Yatarken Ankara'da veteriner fakültesinde yaşadığım on iki yılım bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçti, Acı tatlı ama çok güzel günler geçirmiştım. Akademik olarak kendimi geliştirmiş, meslek örgütçülüğü anlamında deneyim kazanmıştım. Aynı zamanda altı yıldır ders verdiğim için de kendimi yetkin sayıyordum. Ankara'da hocam vardı ve başım sıkıştığında ondan yardım istiyordum. Bursa'da nasıl bir ortam beni bekliyordu? Bu değişiklik bana ve aileme neler getirecekti? Bursa'da yalnız başıma başarılı olabilecek miydim? Yeni bir fakülte kuracağımız için zorluklar nelerdi? Bütün bunları düşünürken uyuyakalmışım. Sabahleyin kalktım, traş olup giyindikten sonra dışarı çıktım. Civarda çok miktarda bulunan börekçilerden birinde kahvaltı yaptıktan sonra Atatürk Caddesi'ne indim ve Merinos dolmuşlarına binip bundan sonra çalışacağım fakülte kliniklerine geldim. Veteriner Fakültesi klinikleri Bursa'nın Merinos semtinde, tarihi Merinos Fabrikası'nın yan tarafında, Veteri-

ner Müdürlüğüne bağlı Hayvan Hastanesinin bulunduğu yerde çalışmalara başlamıştı. Hayvan Hastanesi, Bursa için önemli bir kurumdu. Ankara’da iken Karacabey Harası’na staja getirdiğimiz öğrencileri Hayvan Hastanesine de getirdik. Hayvan Hastanesinde mesleğimizin efsane klinikçilerinden Osman Köseoğlu başta olmak üzere çok değerli uzman veteriner hekimleri görev yapmaktaydı. Hastanenin önünde yine mesleğimizin önemli kuruluşlarından biri olan Veteriner Kontrol ve Araştırma Laboratuvarı yer alıyordu. Orada da Ahmet Akyıldız adlı değerli bir meslektaşımız müdürlük görevi yapmaktaydı. Veteriner Fakültesi kurucu dekanı olan Cemal Nadi Aytuğ görevinden alınmış ve iç hastalıkları hocası olduğu için kliniklere verilmişti. Ayrıca kliniklerde dört tane de asistan görev yapıyordu. Bunlardan Tahir Yavuz şu anda Ege-Vet ve Ata-Fen adlı Türkiye çapındaki şirketlerin sahibi bulunmakta, Hıdır Bayülgen de Bursa’da duayen bir klinikçi veteriner hekimi olarak görev yapmaktadır. Kliniklere gelmez hemen öğrencilikten de hocam olan Cemal Nadi Aytuğ’u ziyaret ettim. Kendisini çok buruk ve üzüntülü gördüm. Çünkü YÖK’den önce arkadaşları ile beraber fakülteyi kurarken çok çağdaş bir sistem oluşturmuşlardı. YÖK bu sistemi tamamen değiştirerek yerine çağ dışı otoriter bir sistem getirmişti. Cemal Hoca özenle ve özverili çabalarla kurdukları sistemin ortadan kalkmasına üzülmüyordu. Hoca ile sohbetten sonra kliniklerin idare memuru beni bundan böyle oturacağım odaya götürdü. İki katlı bir binanın altı büyük baş hayvan klinikleri üstü ise öğretim üyesi odaları ve laboratuvar olarak kullanılıyordu. Üst kata çıktığımızda her odanın kapısında isimlerin yazılı olduğunu gördüm. İsmimin yazılı olduğu odaya girdiğimde içeride bir masa, bir koltuk iki de sandalye vardı. Bu arada aynı gruptan diğer arkadaşlar da kliniğe gelmişlerdi. Bunlar arasında sınıf arkadaşım Sacit Görgül’ü, Erol Alaçam’ı, Selahattin Ceylan’ı, Kemal Yanık’ı ve Hüseyin Yılmaz İmren’i sayabilirim. O gün arkadaşlar bir araya geldik, klinikte daha önceden görevli asistan arkadaşlarla ve

personelle tanıştık. Akşam mesai bitiminde arkadaşlarla beraber Bursa Veteriner Hekimleri Odası'nın Atatürk Caddesi üzerinde bulunan lokaline gittik. O zaman üç sene sonra odanın başkanı olacağımı ve dört dönem süren görevimden dekan olmam nedeniyle ayrılacağımı nereden bilebilirdim. O dönemde Durak Üstünel adlı bir meslek büyüğümüz oda başkanlığı yapmaktaydı. Onunla ve lokalde briç oynayan meslektaşlarla tanıştık. Tabii ben daha önce Veteriner Hekimleri Derneği başkanlığı yaptığım için meslektaşların bir bölümünü tanıyordum. Daha sonra, hemen yakındaki şimdi yıkılmış olan Bursa'nın meşhur Rodop Ali Köftecisi'ne giderek köfte yedik ve bir süre Atatürk Caddesi'nde tur attıktan sonra misafirhaneye geldik. Misafirhanede Ankara'dan değişik fakülterlere geçici görevle gelen hocalar da kalıyordu. Bir süre de onlarla konuştuktan sonra odamıza çekildik. Ertesi gün yine kliniklere geldim. Tabii daha eşyamız gelmediği için kitaplarım da yanımda değildi. Boş boş otururken birden kapı çalınmadan açıldı ve Dekan Turgut Hoca arkasında bir kişi ile içeri girdi. Benim ilk anda bir meslektaş sandığım kişiyi rektör olarak tanıştırdı. Rektör Nihat Balkır elimi sıkıp hayırlı olsun dedikten sonra dekana dönüp, "Turgut Bey, bu oda ne böyle, hemen gerekeni yapın," dedi. Ertesi sabah odamda otururken içeriye elinde Atatürk tablosu olan şişman, saçları dökülmüş birisi girdi. Kendisini fakülte sekreteri Yaşar Akman olarak tanıtan bu zat hoş geldiniz dedikten sonra yanında getirdiği çekiçle tabloyu duvara astı. Aradan bir süre geçmişti ki bu kez idare amiri yanında bir usta ve perde ile geldi. Onlar da perdeleri monte ettiler. Rektörün talimatı etkili olmuştu. Oda yavaş yavaş şekilleniyor, düzene giriyordu. Benim binanın ön kısmına bakan odam hem aydınlık hem de kliniğin ortasındaki meydana baktığı için şenlikli idi. Günler böyle geçerken dekan yardımcılarının, anabilim dalı başkanlarının ve fakülte yönetim kurulu üyelerinin belli olduğu haberi geldi. Benim adım hiçbirinde yoktu. Nedenini bilmediğim bir şekilde yönetimden dışlanmıştım. Dekan yardımcısı Selahattin Cey-

lan ve Yalçın Yıldırım olmuştu. Benim de bulunduğum Doğum ve Reprodüksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığına ise Ankara'dan geçici görevle gelen Erol Alaçam atanmıştı. Erol Alaçam da benim gibi doçenti ancak ben veteriner fakültesinin kadrolu öğretim üyesi olduğum için Anabilim Dalı Başkanlığına benim atanmam gerekiyordu. Ama ben bu yasal olmayan durumu Erol Alaçam yakın arkadaşım olduğum için hiçbir zaman sorun yapmadım. Atandığımız yıl benim dersim yoktu. Çünkü YÖK'ten önce 4. sınıfta okutulan suni tohumlama dersi YÖK'ten sonra 5. sınıfa alınmıştı. Bu nedenle o dönemdeki 5. sınıflar dersi 4. sınıfta almışlar, o dönemdeki 4. sınıflar ise dersi gelecek yıl 5. sınıfta alacaklardı. Biraz karışık oldu ama bu değişiklik en çok bana yaradı. Çünkü bir yıl boyunca gelecek dönem öğrencilere okutacağım güzel bir ders notu hazırladım. Sayfa aralarına ise yabancı kitaplardan fotokopi yoluyla elde ettiğim en son resimleri koydum. O dönemde şimdilerde olmayan teksir baskısı vardı. Notlar önce daktilo ile mumlu kâğıda yazılıyor ve mumlu kâğıt makinenin rulosuna yerleştirilip elle çevrilmek suretiyle saman teksir kâğıdı üzerine baskı yapılıyordu. Sonra da teksir kâğıtları ciltlenmek suretiyle ortaya bir ders kitabı çıkıyordu. Bu arada bir yandan da ev arama çalışmalarına başlamıştım ki fakülte sekreteri Yaşar Bey Çekirge semtinde kiralık bir ev bulunduğunu, arzu edersem bakabileceğimi söyledi. Çekirge semti o yıllarda Bursa'nın en gözde semtlerinden biri idi. Evi gittim, gördüm ve beğendim. Ama tabii ki evde daha çok vakit geçirecek olan eşimin de evi görmesi ve beğenmesi gerekiyordu. Belli bir kaparo verip evin ön anlaşmasını yaptım. Hafta sonu eşim geldi, birlikte evi görmeye gittik, o da çok beğendi ve evi tuttuk. Ev Çekirge Caddesi'ndeki eski Orman Müdürlüğü'nün üzerinde ova manzaralı bir evdi. Tabii o zamanlar Bursa ovası konutlarla dolmadığı için yemyeşildi. Orman Müdürlüğü'nün bahçesindeki ağaçlarda sincaplar geziyordu. Tutduğumuz dairenin üst katında o dönemde Ziraat Fakültesi dekanı olan rahmetli Rıfat Okuyan oturuyordu. Zi-

raat Fakültesi de yeni kurulmuştu, oraya da bir bölümünü Ankara'dan tanıdığım yeni arkadaşlar gelmişti. Kısa sürede onlarla da tanışmış ve samimi olmuştuk. İleriki zamanlarda ziraat hocaları ile her ay toplanmaya, yemek yemeye ve eğlenmeye başladık. Bu arada eşimin tayini de Bursa Tophane Endüstri Meslek Lisesi'ne çıktı. Artık yavaş yavaş toparlanma ve Bursa'ya taşınma zamanı gelmişti. Ben Bursa'da iken zaten eşim evi toparlamıştı. Bir hafta sonu ben de Ankara'ya gidip büyük eşyaları paketledim ve bir kamyonu doldurarak Bursa'ya hareket ettik. Benim halamın kocasından yok pahasına satın aldığım 1964 model kaplumbağa tipinde Volkswagen marka bir arabam vardı. Onu da arkadaşlar Bursa'ya getirdiler. Böylece eşyaları Bursa'ya taşıdık ve yavaş yavaş eve yerleştik. Görev yaptığım klinikler eve yürüme mesafesinde idi. Bazen işe yayan bazen de araba ile gidip geliyordum. Bu arada çocukların okula kayıt zamanları gelmişti. Beş yaşına gelen oğlumu Heykel'deki Atatürk İlkokulu'na kayıt ettirmek istiyorduk. Bir gün klinikte otururken sınıf arkadaşım Sacit, kızını kaydettirmek için Özel İnal Ertekin İlkokulu'na gideceğini, benim de gelmemi istedi. Ben de işim olmadığı için hadi geleyim dedim. Birlikte okula gittik ve okulun kurucusu Sevim Hanım ile görüştük. Sacit kayıt yaptırırken Sevim Hanım bana, "Sizin çocuğunuz yok mu? Varsa onu da kaydedelim. Sizler gibi akademisyenlerin çocuklarının okulumuzda okuması bizim için bir prestij kaynağıdır," dedi ve bize okulu gezdirdi. Okul hoşuma gitmişti. Sevim hanıma, "Ben okulu çok beğendim ama bir de eşim ile konuşayım, size yarın sonucu bildiririm," dedim. Akşam eşim ile konuştum. O da olaya olumlu yaklaştı ve biz oğlumuzu Özel İnal Ertekin İlkokulu'na kaydettirdik. İyi ki de kaydettirmişiz, bu okulun oğlumun gelecekteki başarılarında büyük katkısı oldu. Böylece yaşam devam ediyordu. Ben ders vermediğim ve klinik uygulamalarım olmadığı için rahattım. Bir yandan özene bezene ders notlarımı yazıyor, bir yandan da yeni araştırmalar planlıyordum. Afif Hoca'nın beni göndermemek için sarf ettiği,

orada araştırma yapamazsınız sözü beni motive ediyordu. Tek başıma bir şeyler yaparak hem kendimi kanıtlamam hem de Afif Hoca'nın sözünü boşa çıkarmam gerekiyordu. Karacabey Harası'nın ve Bandırma Merinos Çiftliği'nin Bursa'ya yakın olması ve orada arkadaşlarımın çalışması benim için büyük bir şanstı. Ayrıca fakültenin benim anabilim dalıma yakın anabilim dallarındaki arkadaşlar da araştırma yapmak istiyorlardı. Örneğin fizyoloji, biyokimya, hayvan besleme, histoloji ve embriyoloji anabilim dallarındaki arkadaşlarla ortak araştırmalar yapabiliydik. Nitekim öyle oldu ve ben gerek kendi başıma gerekse yakın anabilim dallarındaki arkadaşlarla ortak projeler yürüterek kısa sürede çok sayıda araştırma yapmayı başarabilmişim. Bu arada bir arkadaş fakülte yönetim kurulundan ayrılmış, onun yerine dekan beni atamıştı. Bu bana uygulanan ambargonun kalkmasının ilk belirtisi idi. Bu benim fakültede dekanlığa kadar yükselme sürecimin ilk basamağı oluyordu. Böylece fakültenin idari konuları hakkında ben de bilgi sahibi olacaktım. Ertesi yıl, yani 1983 yılının Ekim ayına gelindiğinde artık ben de derslere başlamıştım. Elimdeki çok sayıda slayt ve ders notu ile öğrencilere yararlı oluyordum. Öğrenciler biraz da hayatın içinden konular içerdiği için derslere ilgi duyuyorlardı. Zamanımı bir yandan derslere, bir yandan da araştırmalara ayırıyordum. Artık araştırmalar tamamlanıyor ve ben fakülte dergisinde onları yayınlamaya başlıyordum Yayınlarımın çıkması beni daha da kamçılıyor yeni araştırma konuları bulup onları proje haline getiriyordum.

ODA BAŞKANLIĞI

Bu arada Bursa Veteriner Hekimleri Odası Genel Kurulu toplanacaktı. 12 Eylül darbesinden sonra askıya alınan sivil toplum örgütü seçimlerinin yapılmasına karar verilmişti. Kongreden önce adaylık bağlamında herhangi bir hareket görünmüyordu. Oysa Ankara'da oda seçimlerinden önce yapılan kulislere, liste hazırlama çalışmalarına alışmıştık. Günü geldiğinde Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü'nün toplantı salonunda kongre başladı. Kongreye 30-40 kişilik bir meslektaş topluluğu katılmıştı. Oda Başkanı Bilal Moğol konuştu, çalışma raporu okundu, tartışmalar yapıldı, yönetim kurulu ibra edildi ve seçimlere geçildi. Önceden hazırlanmış bir liste olmadığı için isim bildirmek suretiyle aday belirleniyordu. Ben dernek başkanlığından sonra örgütlerde görev almamaya karar vermiştim. Ancak herkes benim aday olmamı istiyordu. Uzun süre dirensem de başarılı olamadım. Madem meslektaşlar arzu ediyor ben de aday olayım dedim. Yapılan seçimlerden sonra en fazla oyu ben aldım. Mevcut oda başkanını bile benden az oy almıştı. Bu seçimde yönetim kurulu gençleşmiş ve idealist arkadaşlardan oluşmuştu. Ertesi günü kliniklere geldiğimde Labaratuvar Müdürü Ahmet Akyıldız'ın odasında beni beklediğini söylediler. Ahmet Bey'in odasına girdiğimde Veteriner Müdürü Ziya Ünal ve Karacabey Harası Müdürü Fikri Korkut'un da odada olduğunu gördüm. Çay, kahve faslından sonra Ahmet Bey söze girdi ve önce beni seçilmemden dolayı tebrik etti. Sonra da Ziya Bey ve Fikri Bey ile birlikte Bilal Bey'in başkan benim de genel sekreter olmamı istediklerini bildirdi. Bursa'daki tüm mesleki konuların bu üçlünün onayından geçmeden gündeme gelmediğini iyi biliyordum. Ancak ben de 68 Kuşağı'nın bir üyesi ve Veteriner Hekimler Derneği'nde yönetim kurulu üyesi, genel sekreter ve başkan olarak görev yapmış bir kişi olarak kimsenin güdümü altına girmeyi kabul edemezdim. Ahmet Bey'e, kesin olarak başkanlık dışında odada çalışmayacağı-

mı, arkadaşlar görev bölüşümünde beni seçmezlerse istifa edeceğimi söyledim. Bunun üzerine yumuşadılar ve toplantı sona erdi. Ertesi günü arkadaşlar oy birliği ile beni başkanlığa seçtiler. Bunun üzerine Bilal Moğol yönetim kurulundan istifa etti, onun yerine yedek üyelere biri yönetim kuruluna girdi. Başkan seçilince birden 13 yıl öncesine gittim. Fakülteye yeni asistan olmuşum. Bir cumartesi günü öğle vakti Kızılay'da dolaşırken şimdi yerine ucube bir alışveriş merkezi yapılan Kızılay Genel Merkezinin kapısında asılı bez bir pankarta gözüm ilişmişti. Pankartta Ankara Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası Genel Kurulunun o gün saat 14.00'de Kızılay Binası Konferans Salonunda yapılacağı yazıyordu. Hemen aklıma mezun olduktan sonra depo tayinimizin çıktığı Ankara Veteriner Müdürlüğü'nden ilk maaşımızı alırken o dönemdeki oda muhasibi Mehmet Hatipoğlu'nun bizi odaya kaydettiği ve ilk aidatı da kestiği geldi. Oda genel kuruluna rahatlıkla katılabildim. Bir süre vakit geçirdikten sonra Saat 14.00'e doğru salona girdim. Küçük salonun ilk iki sırasında yaşlı başlı, kelli felli, kravatlı, takım elbiseli meslektaşlar oturuyordu. Ben de en arkada bir yere oturdum ve merakla izlemeye başladım. Bir süre sonra salona etrafında 5-6 kişi ile kalantör bir kişi girdi. Önde oturanlar ayağa kalkıp kendisini saygıyla selamladılar. Başkan hemen toplantıyı açtı ve divan heyetinin oluşturulacağını söyledi. Sonradan milletvekili olduğunu öğrendiğim kalantör zat başkanlığa önerildi ve oybirliği ile kabul edildi. Sonra birinci sırada oturan bir kişi divan başkan yardımcılığına seçildi. Sıra kâtipliğe gelmişti ama kimse kabul etmiyordu. O sırada oda başkanının gözü bana takıldı. Veteriner hekimi olduğumu ve üyeliğimin de bulunduğunu öğrenince beni kâtipliğe önerdi. Herkes başını çevirip bana baktı ve ellerini kaldırdı. Böylece divan kâtipliğine seçilmiştim. Üzerimde bir tişört ve kot pantolon vardı. Takım elbiseli meslektaşlar arasında sırtıyordum. Ama bu başlangıç benim dernek başkanlığına ve oda başkanlığına giden yolumda önemli bir olaydı. Oda yönetimini oluşturduktan sonra hız-

la bir çalışma programı hazırlayıp uygulamaya koyduk. Yapmayı planladığımız işlerin başında Bursa'da bir Süt Sığırcılığı Sempozyumu düzenlemek bulunuyordu. Ankara'da dört hayvancılık kongresinde düzenleme kurulu genel sekreteri olarak görev yaptığım için bu sempozyum benim için kolay bir işti. Öncelikle günü ve salonu ayarladık. Sonra da sempozyumda sunulacak tebliğleri belirledik ve bu tebliğleri vermeleri için ricada bulunacağımız meslektaşları saptadık. Onlara bir süre vererek tebliğleri sipariş ettik. Tebliğ sahiplerini daha çok Ankara'dan seçmiştik. Bir gün önceden tüm tebliğ sahipleri geldiler. Onlara Kültürpark'ta Dörtler Restoran'da bir akşam yemeği verdik. Ertesi gün Ticaret Borsası toplantı salonunda sempozyum başladı. Bursa'da ilk olan bu sempozyuma vali ve rektör başta olmak üzere çok sayıda protokol üyesi katıldı. Bursa basını sempozyuma çok büyük bir ilgi gösterdi. Meslektaşların katılımı öyle yoğun oldu ki bir bölümü oturacak yer bulamayıp ayakta kaldı. Sonuçta çok yararlı bir sempozyum gerçekleşti. Bursa basını günlerce sempozyumdan ve sonuçlarından bahsetti. Bizim için de rüştümüzü ıspat ettiğimiz önemli bir başlangıç oldu ve daha sonra düzenleyeceğimiz etkinliklere meslektaşlarımızın daha da çok ilgi göstermelerinin kapıları açıldı. Sempozyuma bu kadar çok yer vermemin asıl nedeni otuz iki yıl önce gerçekleştirilen bu sempozyumda dile getirilen sorunlar ile bugünkü sorunlarının tıpatıp aynı olmasıdır. Otuz yıl önce de süt ucuz yem pahalı deniyordu. Sütten para kazanamayan yetiştiriciler anaç ineklerini kestikleri için yavru sayısı azalıyor ve dolayısıyla besiye alınacak yeterli sayıda erkek dana bulunamadığı için etin üretimi azalıyor, fiyatı artıyordu. Bugün de aynı sorunların ortada olması otuz iki yıldır Türkiye'de bu alanda hiçbir ilerleme kaydedilmediğini göstermesi bakımından çok ilginçtir. Bursa'da dört oda başkanlığı seçimine katıldım ve hepsinde de kullanılan oyların tümünü aldım Yedi yıl süren oda başkanlığı serüvenim dekanlık teklif eden rektörün oda başkanlığını bırakmamı istemesi ile sonlanmıştır. Bu yedi yıl

içerisinde oda olarak birçok şeyi başardık ve Bursa’da ilklere imzamızı attık. Öncelikle Bursa’nın yerel basını ile çok sıkı bir ilişki içerisine girdik. Hâkimiyet Gazetesinden bir köşe alarak her hafta meslektaşlarımızın yazı yazmalarını sağladık. Gelişen olaylarla ilgili çok sayıda basın toplantısı düzenledik. Bu toplantılara Bursa basını çok büyük bir ilgi gösterdi. Oda Başkanı olarak vali ve rektör başta olmak üzere protokol üyeleriyle çok sıkı bir diyalog içinde oldum. Bursa yerelindeki sorunları rahatça kendilerine aktarmak ve bu sorunlara kalıcı çözümler bulmak olanağını elde ettim. Örneğin büyük bir devlet adamı olan vali rahmetli Erdoğan Şahinoğlu ile dostluk derecesinde ilişki kurmam hayvancılıkta kullanılan bir kaba yem olan mısır silajının Bursa’da yaygınlaşması konusuna öncülük etmiştir. Valinin başkanı olduğu Köylere Hizmet Götürme Birliği sayesinde silaj makineleri ve silajlık mısır tohumu temin ederek köylere dağıtmıştık. Bugün Bursa’da çok gelişmiş olan mısır silajı konusunun başlangıcı o yıllara kadar uzanır. Vali ve rektör, oda olarak yaptığımız tüm toplantılara gelirler ve konuşma yaparlardı. Gerçekleştirdiğimiz etkinlikler arasında Türkiye’de veteriner hekimliği öğretiminin başlangıç yıl dönümü olan 23 Aralık’taki töreni ve akşam da Bursa’nın değişik otellerinde yaptığımız 500-600 kişilik baloları sayabilirim. Ayrıca, veteriner fakültesinden yeni mezun öğrenciler için düzenlediğimiz rozet takma törenleri ve ardından verdiğimiz kokteyl de bu etkinlikler arasındadır. Yedi yıl boyunca gerek Bursa merkezde gerekse ilçe ve köylerde çok sayıda hayvancılık seminerleri düzenledik. Ayrıca Bursa’da veteriner hekimliği konusunda çok sayıda toplantı yaptık. Serbest veteriner hekimlerinin durumu ve koşullarının düzeltilmesi konusunda önemli etkinliklere imza attık. Türkiye’de ilk serbest veteriner hekimleri toplantısını 1985 yılında Uludağ’da düzenledik. Meslektaşlarımızın kaynaşmalarını sağlamak amacıyla oda lokalinde müzikli, yemekli sosyal etkinlikler yaptık, piknikler tertip ettik. Bursa merkezdeki oda lokalini düzenleyip bir işleticiye verdik. Özellikle emekli

meslektaşlarımızın buluşmaları, oyun oynamaları ve bir şeyler yiyip içmeleri için ortam hazırladık. Geçici görevle et ve süt üretim tesislerinde çalışan meslektaşlarımızın çalışma koşulları ve ücretleri konusunda önemli yenileşmeler sağladık. Tabii tüm bu çalışmalar sırasında yönetim kurulu üyelerinin ve meslektaşlarımızın desteklerini her zaman yanımda hissetmişimdir.

DEKAN YARDIMCILIĞI

Oda başkanı seçilmemden üzerinden fazla bir zaman geçmemişti ki fakültenin iki dekan yardımcısı birden istifa etti. İstifaların ertesi günü dekanlıktan bir yazı aldım. Bu yazıda kliniklerden sorumlu dekan yardımcılığına atandığım yazılıydı. Rahmetli dekanımız Turgut Hoca sonunda başlangıçtaki dışlayıcı tavrını değiştirmiş ve beni anlamıştı. Bu arada Ankara'dan gelen hocalar geri dönmüşler ve ben Doğum ve Reprodüksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı'na da atanmıştım. Böylece Bursa'ya gelişimin üçüncü yılında üzerimde Veteriner Hekimleri Odası Başkanlığı, dekan yardımcılığı ve anabilim dalı başkanlığı görevleri bulunuyordu. Ayrıca gerek fakültede gerekse üniversitede çok sayıda idari komisyonlarda ve sınav jürilerinde görev alıyordum. Tabii fakülte yönetim kurulu ve fakülte kurulu üyelikleri normal görevlerdi. Bunlara ilave olarak yazları dekan vekilliği ve sekreter vekilliği gibi görevleri de yapmak zorunda kalıyordum. Dekan yardımcısı olduğum yılın yaz ayında dekanın izne ayrılması nedeniyle 35 yaşında dekan vekilliği yapmıştım. Bu arada dersler de devam ediyordu. Kendi dersim olan dölerme ve suni tohumlama yanında hocası olmadığı için genel zootekni, özel zootekni, hayvan ıslahı, genetik ve istatistik derslerine de giriyordum. Ayrıca Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü'nde okutulan üreme biyolojisi dersi de benim üzerime kalmıştı. Böylece günde 3-4 saatim dersle geçiyordu. Bir de dersler farklı yerlerde olduğu için çalıştığım kliniklerin bulunduğu

Merinos, dekanlığın ve fakültenin çoğu anabilim dallarının yer aldığı Karapınar ve Ziraat Fakültesi'nin bulunduğu Hürriyet semtleri arasında 64 model Volkswagen arabamla mekik dokuyordum. Bu arada bir yandan da araştırmalarım devam ediyordu. Afif Hocamın Ankara'dan ayrılırken Bursa'da araştırma yapamazsın sözü beni kamçılamıştı. Bursa'ya yakın Karacabey Harası'nda, Bandırma Merinos Çiftliği'nde çok sayıda araştırma planlayıp hayata geçirdim. Ayrıca fakültede anabilim dalları arasında müşterek araştırmalar da yapıyorduk. Böylece Bursa'ya gelişimin ilk beş yılında kırka yakın araştırmam ve yayınım olmuştu. Bir yandan da değişik fakültelerden hocaların oluşturduğu gruplarla kitaplar yazıyorduk. Bu kitaplar arasında Sığır Hastalıkları, Koyun Hastalıkları, Theriogenoloji, Doğum-Suni Tohumlama-İnfertilite kitaplarını sayabilirim. Daha sonra değineceğim açık öğretime ve fakülte öğrencilerine yazdığım iki suni tohumlama kitabı ile akademik yaşamımda toplam altı kitap sahibi oldum. Emeklilikten sonra yazdığım biri mesleki diğer ikisi de meslek dışı üç kitapla sahip olduğum kitap sayısı dokuzu buldu.

ÖZEL SUNİ TOHUMLAMA YÖNETMELİĞİ

YÖK'ten önce suni tohumlama bağımsız bir kürsü idi ve klinikle ilgisi yoktu. O nedenle biz derslerimizde sadece üreme fizyolojisi, spermatoloji ve suni tohumlama konularını okutur, üreme hastalıklarına pek değinmezdik. Ancak YÖK bizi doğum ile doğum ve reproduksiyon hastalıkları diye bir anabilim dalı çatısı altında birleştirdi ve böylece suni tohumlama bir klinik bilim dalı haline geldi. Ancak bizim yetişme tarzımız farklı olduğu için resmen klinik içinde yer almamıza rağmen klinik faaliyetlerinde bulunmuyorduk. Bu durum bizim olduğu kadar klinik bilim dallarındaki öğretim üyeleri tarafından da yadırganıyordu. Ancak 12 Eylül askeri darbesinden sonraki gelişmeler diğer alanlarda olduğu gibi veteriner hekimliği alanında da bir serbesleşmenin, bir özelleşmenin

yer alacağını gösteriyordu. Çünkü devlet kamuya veteriner hekimi almıyor, açılan çok sayıda fakülteden mezun olan veteriner hekimleri çareyi serbest çalışmakta arıyordu. 1985 yılına kadar koyunlarda ve sığırlarda suni tohumlama uygulaması sadece devlet tarafından ve veteriner sağlık teknisyenleri eliyle yapılıyordu. Yani kamu veteriner hekimleri suni tohumlama yapmıyorlardı. Ancak dünyadaki durum bunun tam tersi idi ve suni tohumlamayı çoğu ülkelerde veteriner hekimleri uyguluyordu. Hazır kamu kesimi de bu işi bırakmışken “Neden suni tohumlamayı klinikçi serbest veteriner hekimleri yapmasın?” sorusu aklıma geldi. Böylece akademik yapıda olduğu gibi mesleki olarak da suni tohumlama bir klinik dalı haline gelecekti. Zaten öğrencilerime de yakın bir gelecekte suni tohumlamanın klinikçi serbest veteriner hekimleri tarafından yapılacağını söylüyor, derse ağırlık vermelerini istiyordum. Bu düşüncemi o tarihte Tarım Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı olan Ersin İstanbulluoğlu’na açtım. Ersin Hoca fakülteyi bitirdikten sonra Amerika Birleşik Devletleri’ne gitmiş ve orada mikrobiyoloji doktorası yapmıştı. Yurda dönünce mikrobiyoloji kürsüsüne asistan olarak atanan Ersin Hoca’ya sahip çıkmış ve araştırma olanakları bulma konusunda kendisine yardımcı olmuştum. Ayrıca Ersin Hoca öğrenciliğimizde dernek başkanlığımızı yapmıştı. Ersin Hoca da bu fikri çok beğendi ve hemen bir komisyon kurarak yönetmelik hazırlama çalışmalarını başlattı. Sonunda serbest veteriner hekimlerinin sığır suni tohumlaması yapabilmelerine dair yönetmelik hazırlandı ve yürürlüğe girdi. Bugün büyükbaş hayvan kliniklerinin %90’ı suni tohumlama yapmakta ve gelirlerinin yaklaşık %70’ini suni tohumlamadan sağlamaktadırlar. Bu nedenle serbest veteriner hekimlerinin Ersin Hoca’ya minnet duymaları gerekir.

YÖK ÜYELERİNİN ZİYARETİ

Bu arada yaşamış olduğum ilginç bir olaydan bahsetmeden geçemeyeceğim. Dekan yardımcısı iken bir gün dekan telefon edip öğlenden sonra YÖK üyelerinin kliniği ziyaret edeceklerini, gerekli hazırlıkları yapmamı istedi. O zaman YÖK çok güçlü idi ve YÖK üyeleri de korkulan kişilerdi. Ben de etrafı temizletip bütün arkadaşlara da haber verdikten sonra konukları beklemeye başladım. Ziyaret saati geldiğinde tüm klinik personeli dizili olarak klinik bahçesinde yerimizi almıştık. Bir süre sonra arabalar bahçeye girdi ve YÖK üyeleri arabadan indiler. Bir de baktım aralarında benim öğrencilikten hocam olan YÖK üyesi Mahir Büyükpamukçu Hoca da vardı. Hocanın girdiği patoloji dersinde hep önde oturup not tuttuğum için hoca beni çok severdi. Ekibin başında ise o zamanki YÖK Başkanı Doğramacı'nın sağ kolu olan Engin Ataman bulunuyodu. Tabii rektör ve dekan da onlara eşlik ediyordu. Ev sahibi olarak hepsini teker teker, ellerini sıkarak karşıladım. Mahir Hoca ile karşılaşınca birden hayretler içerisinde, "Hazım sen burada mısın?" diye sordu. Ben de "1982'de geldim hocam," deyince rektöre dönüp, "Nihat bak, Hazım benim çok sevdiğim bir öğrencimdir. Ona dikkat et ve iyi değerlendir," dedi. Tabii başta rektör ve dekan olmak üzere herkes hayretler içinde kalmıştı. Çünkü o tarihte bir YÖK üyesinin bir öğretim üyesi hakkında övücü sözler söylemesi çok büyük bir olaydı. Onlar ayrıldıktan sonra arkadaşlar bana tamam senin işin iş diye söylemde bulundular.

KONYA'YA DERSE GİDİŞİM

Konya'daki Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi, YÖK'ten sonra kurulmuştu ve 1978 yılında öğrenciler beşinci sınıfı okumaktaydı. O dönemde fakültede suni tohumlama hocası olmadığı için ders vermem için bana teklif yapılmıştı. Ben de bu teklifi severek kabul ettim. Her yarıyılıda bir haftanın tümü bana ayrılacak ve ben de o hafta boyunca beşinci sınıf öğrencilerine suni tohumlama dersi verecektim. O yıllarda fakültenin dekanı benim de öğrencilikten hocam olan Hümeysra Özgen idi. Dekan yardımcılığı görevini ise iki yakın arkadaşım Şakir Tuncer ve Mehmet Kocabatmaz yapıyorlardı. Ayrıca fakültede Ankara'dan tanıdığım çok sayıda arkadaşım vardı. Onlar da bizim Bursa'ya gidişimiz gibi YÖK'ün doçent kadrosu vermemesi üzerine Konya'ya gelmişlerdi. Bu hususlar da benim teklifi kabul etmemde etkili oldu. Konya'ya üç yıl boyunca derse gittim ve orada çok güzel anılar biriktirdim. Zamanı geldiğinde Bursa'dan otobüsle yola çıkıyor ve Konya'ya geliyordum. Konya'da genellikle yakın arkadaşım Şakir Tuncer'in evinde kalıyordum. Sabahları onunla birlikte evden çıkıyor ve fakülteye geliyordum. Önce bağlı bulunduğum ana bilim dalında Erol Alaçam Hoca ve arkadaşlarla kahve içiyor sonra da derse giriyordum. Son sınıfta yaklaşık kırk öğrenci vardı. Hepsi de dört yıl süreyle Ankara'dan gelen kıymetli hocalardan ders aldıkları için zehir gibiydiler. O nedenle dersler kolay geçiyordu. Bir taraftan da benim yabancı olmam ve konunun kendi yaşamlarına dokunan yanları olması nedeniyle derse ilgileri çok iyi idi. Ders aralarında sordukları soruların çoğunluğunu ise cinsel konular oluşturuyordu. Kapalı bir toplumda yetişmeleri nedeniyle cinsel konulardaki bilgileri bir hayli azdı. Dersi can kulağı ile dinliyorlardı. Bursa öğrencileri için hazırladığım ders kitabını Konya'ya da götürdüğüm için not tutma ihtiyacı duymuyorlardı. Zaten benim yöntemim dersi derste öğretmektir. Öğlenleri öğrencilerle birlikte yemek yiyor, akşamları

da ders bitiminde arkadaşlarla briç oynamaya gidiyorduk. Brici genellikle baklavasına oynuyorduk. Önce baklava alınıyor ve yeniyor, sonra da oyun kimde kaldıysa o parasını ödüyordu. Üç yıl bu şekilde kar, kış, sıcak, soğuk demeden her yarıyılıda bir hafta olmak üzere altı hafta yani bir buçuk ay süreyle Konya'ya gittim ve ders verdim. Beni hâlâ arayıp soran yüzlerce öğrencim oldu. Onları her yıl ikinci yarının sonunda Karacabey Harası'na uygulamaya götürdüm. Konya dışına çıkmamış öğrencilerin Bursa'da ve Karacabey Harası'nda yaşadıkları şaşkınlığı görüp mutlu oldum. Hatta bir gün eşimle Bursa Orduevi'nde yemekten çıkarken karşıdan gelen sonradan Konya'dan öğrencim olduğunu anladığım bir asteğmenin selama durup elimi öpmesi beni bir hayli gururlandırmıştı. Konya'da verdiğim ders ile birlikte Ankara, Elazığ, Bursa da dahil dört fakültede ders vermiş oldum. İleride anlatacağım Açık Öğretim Fakültesi'nde verdiğim dersle birlikte ders verdiğim fakülte sayısı beşe çıktı. Bu gerçekten de herkese nasip olmayacak bir durumdu. Binlerce öğrenciye ders verip onların gelişimlerine katkıda bulunmak dünyanın en önemli mutluluklarından biri olmalıydı.

YAŞAR HOLDİNG'İN TEKLİFİ

12 Eylül darbesinden sonra toplumda esmeye başlayan liberalizm rüzgârları Türkiye'de veteriner hekimliği ve hayvancılık hizmetlerinin özel sektör tarafından yapılmasını da mümkün hale getirmişti. Özellikle suni tohumlama yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinden sonra potansiyeli yüksek olan bu konu özel sektörün de iştihasını kabartıyordu. Nitekim İzmir'de faaliyet gösteren Yaşar Holding, bakanlıktan gerekli izinleri alarak bu işe başladı. O dönemde İzmir Veteriner Müdür Yardımcısı olarak görev yapan Ali Yılmaz bir yandan da holding sahibi Selçuk Yaşar'a hayvancılık konusunda danışmanlık yapıyor ve onun Menderes'te bulunan çiftliğini yönetiyordu. Ali Yılmaz'ın oğlu Adnan Yılmaz benim Bur-

sa'dan öğrencim idi. Bu vesileyle birkaç kez görüşmüş ve tanışmıştık. Bir gün Ali Yılmaz Bursa'ya geldi ve bana bir teklifte bulundu. Yaşar Holding bünyesindeki Pınar Et Şirketi'ne bağlı olarak bir müdürlük oluşturduklarını, bu müdürlüğün suni tohumlama ve embriyo transferi konularında araştırmalar ve saha uygulamaları yapacağını, eğer kabul edersem bu müdürlükte beni görmek istediğini söyledi. Teklif olarak da üniversitede aldığım maaşın üç katı ücretim olacağını, araba ve lojman vereceklerini ve sınırsız harcama yetkimin olacağını söyledi ve beni İzmir'e davet etti. Ben bu teklifi en başta doğal olarak eşimle görüştüm. Onun rızasını aldıktan sonra İzmir'e gittim. Ali Yılmaz beni İzmir'de çok iyi karşıladı, Büyük Efes Oteli'nde misafir etti, en lüks lokantalarda yemek yedirdi. Bu arada da bana holdingi ve hayvancılık tesislerini gezdirdi. Onunla ileriye dönük yapacaklarımızı planladık. Tam ayrılacağımız sırada bir de başına geçeceğim müdürlüğün bağlı olduğu Pınar Et Genel Müdürü ile beni tanıştırmak istediğini söyledi. Odasına gittiğimizde genel müdür beni biraz soğuk karşıladı, hatırımı bile sormadan hep Ali Yılmaz ile konuştu. Zaten kendisi Tuborg Genel Müdürlüğü'nden geldiği için hayvancılık konusunda pek bilgisi yoktu. Bunu Ali Yılmaz ile olan konuşmalarından anlamıştım. Sonunda bana döndü ve "Arkadaşım, sende özel sektör kafası var mı?" diye bir soru yöneltti. Ben de "Ne için sordunuz?" deyince, "Özel sektör kafan yoksa hiç bu işlere girme" dedi. Bunun üzerine ben de yapacağım işin bilimsel bir iş olduğunu, özel sektör kafası ile ilgili olmadığını, zaten böyle bir anlayışla uyum içinde çalışamayacağımı söyleyerek veda bile etmeden odadan çıktım. Şaşkınlıkla arkamdan gelen Ali Yılmaz'a da teşekkür edip böyle düşünen bir insanın yönetimi altında çalışamayacağımı söyledim ve kendisinden özür dileyip İzmir'den ayrıldım. Bir kez daha kader ağlarını örmüş ve benim akademisyenlikten ayrılmama izin vermemişti.

PROFESÖR OLUŞUM

Doçentliğimin üzerinden altı yıl geçmişti. Artık profesörlük zamanım gelmişti. Bu arada YÖK, profesörlüğü gelenlerin ister 1750 sayılı eski Üniversiteler Yasasına göre, ister se 2547 sayılı yeni Üniversiteler Yasasına göre müracaat edebilecekleri şeklinde bir karar aldı. Benim yüze yakın çalışmam, ayrıca beş tane kitabım vardı. Merkezi doçentlik yabancı dil sınavına da girmiş ve kazanmıştım. Aslında yeni yasaya göre daha kolay profesör olabilirdim ama ben eski yasayı tercih ettim. Eski yasada ikinci yabancı dil sınavı vardı. Benim asıl dilim Almanca, ikinci dilim de İngilizce idi. İngilizceden mesleki metinleri sözlüğe bakmadan Türkçeye çevirebiliyordum. İkinci yabancı dil sınavından bir gün önce öğrencilikten de hocam olan rahmetli Erdoğan Ertürk klinikteki odama geldi ve sınav jürisi başkanı olduğunu, bana yardım etmek istediğini söyledi. Ben de kendisine teşekkür ettim ve yardıma ihtiyacım olmadığını bildirdim. Sınav sonucunda kendi çabamla 80 almıştım. Ancak benimle ikinci yabancı dil sınavına giren bazı arkadaşlar, o yabancı dilde en basit kelimelerin bile anlamını bilmedikleri halde yardım gördükleri için 100 aldılar. İkinci yabancı dil sınavını verdikten sonra hazırladığım dosyalar jüri üyelerine gönderildi ve jürinin olumlu raporu üniversite yönetim kurulunda görüşüldükten sonra profesörlüğüm onandı. Böylece 39 yaşında profesörlük unvanını kazanmış oldum.

AT YARIŞLARINDA KOMİSERLİK

Bursa'ya büyük bir hipodrom yapılmış ve Jokey Kulüp bağlantılı resmi at yarışları başlamıştı. Bir sezon geçtikten sonra yakın arkadaşım Veteriner Müdür Yardımcısı Muzaffer Doyran beni Tarım Bakanlığı Komiserler Kuruluna komiser olarak teklif ettiklerini ve teklifin kabul edildiğini bildirdi. Böylece at yarışlarındaki maceram başlamış oldu. Şimdi evimin bulunduğu ve metro ile ulaşımın sağlandığı semtte bulunan hipodroma o tarihlerde ne dolmuş ne otobüs işliyordu. Ayrıca günümüzde apartmanlarla ve sanayi sitesi ile çevrili hipodromun etrafında o tarihlerde tek bir bina bile yoktu. Yarış günleri hipodroma resmi araçlarla gidip geliyorduk. Yarışlarda ben start, varış, eğerleme, tartı ve dopingden sorumluydum. Hipodromda, seyircilerin oturdukları tribünün üstünde kartal yuvası gibi bir yerimiz vardı. Odamızın kapısında polis durur ve izinsiz kimseyi sokmazdı. Benim dışımda Muzaffer Doyran, Karacabey Harası Müdürü Fikri Korkut, Veteriner Müdürü Ziya Ünal ve Laboratuvar Müdürü Ahmet Akyıldız komiserler arasındaydı. Üç yıl süren komiserliğim rektörün Jokey Kulübüne kızıp görevlendirmemizi iptal etmesiyle sona erdi. At yarışları komiserliğinde başımdan çok olaylar geçti. Bunlardan önemli bulduğum ikisini nakletmek istiyorum. Her yarışta ilk üç sırayı alan atlar sonuçlar resmi olarak açıklanmadan önce mutlaka doping muayenesine tabi tutulurdu. Doping muayenesi yarıştan sonra atlardan alınan idrar ve salyanın Ankara Etlik'deki Bakteriyoloji Laboratuvarı'nda incelenmesi suretiyle yapılırdı. Attan salyanın alınması kolaydı ancak idrar almak zorluklar içeriyordu. At bazen idrar yapamayabiliyordu. Zaten at iki saat içinde idrar yapmazsa almaktan vazgeçiliyor sadece salya ile yetiniliyordu. Bir gün en son yarış bitmiş, aradan bir buçuk saat geçtiği halde doping hakemleri idrar numunelerini getirmemişti. Telefonla sordüğümde son yarışta birinci gelen atın henüz idrar yapmadığı söylendi. Bunun üzerine doping tavlmasına gidip durumu ye-

rinde incelemek istedim. Tavlaya geldiğimde boksun içinde atın seyisinin bulunduğunu ve atın yularından tuttuğunu gördüm. Aslında boksta idrarı alan görevli dışında bir kimsenin bulunması yasaktı. Baştan biraz izlediğimde at işeme vaziyeti alınca seyisin yuları çekerek işemeye engel olduğunu tespit ettim. Bunun üzerine seyisi antrönörünün itirazlarına rağmen bokstan çıkardım. Seyis bokstan çıkar çıkmaz at işemeye başladı ve görevli de idrarı aldı. Numuneyi alıp komiserler kurulu odasına getirdik ve paketleyip Etlik'e gönderilecekler arasına koyduk. Bir hafta sonra Etlik'ten gelen sonuç atın dopingli olduğu yönündeydi. Sonuçta at dopingli olduğu için birinciliği sayılmadı, ikramiyesini alamadı, atın antrönörü ve seyisi bir yıl süreyle yarışlardan diskalifiye edildi. Aldığım ölüm tehditleri yüzünden günlerce hipodrom içinde koruma ile dolaşmışım. İkinci bir anım da tartım ile ilgili. Tartım sırasında aynı zamanda Türkiye Jokeyler Derneği Başkanı olan Süleyman Aktı adlı jokeyin hakeme hakaret ettiği ve kamçıyla ittiği haberini aldım. Bunun üzerine tartım odasına indim ve Süleyman Aktı'nın kim olduğunu sordum. Karşıma bir ellilik bir adam geldi. Boyum çok uzun olduğu için bana bakarken sanki boynu kırılacak gibiydi. Hakeme neden hakaret ettiğini sorunca bana da ters bir cevap verdi. Bunun üzerine jokeyi omuzlarından tutup havaya kaldırdım ve bir anda yere bıraktım. Jokey hızla yere düşmüş ve yuvarlanmıştı. O ayağa kalkmaya çalışırken bir daha aynı hareketi yaparsa yarışlardan men edeceğimi söyleyerek dışarı çıktım. Jokey beni Yüksek Komiserler Kuruluna şikâyet etti ama bir sonuç alamadı.

GIESSEN'E GİDİŞİM

Almanya'nın DAAD simgesi ile kısaltılan bir akademisyen değişimi bursu vardı. Ben 1972'de bu bursa başvurmuş ama yedek olduğum için yararlanamamıştım. Bu burs bir aylık süreyi içeriyordu ve tüm masraflar burs kuruluşu tarafından karşılanıyordu. 1991 yılında bu bursa yeniden başvurdum ve gitmek istediğim fakülte olarak Almanya'nın Giessen Veteriner Fakültesi'ni seçtim. Çünkü o fakültedeki doğum kliniğinin başında benim 1974'de Münih'ten tanıdığım ve birlikte çalıştığım Prof. Bostedt bulunuyordu. Bir süre sonra bursu kazandığıma dair yazı geldi. Almanya'ya 1988 model Şahin arabam ile gittim ve beraberimde eşimi ve çocuklarımı da götürdüm. Bir sabah saat beşte Ataköy'den yola çıktım ve Bulgaristan üzerinden geçerek aynı gün akşam saat 22.00'de o zamanki Yugoslavya'nın Zagreb şehrinin 150 kilometre uzağındaki bir motelde konakladım. O tarihlerde Sırlarla Hırvatlar arasında gerilim artmıştı. Nitekim Yugoslavya'dan ayrılıp Almanya'ya vardığımızda iki ulus arasında savaş başladı. Sabaha kadar motelde güzelce dinlendikten sonra tekrar yolculuğa başladık ve o gün akşama doğru Giessen'e 50 kilometre kala otoban üzerindeki bir dinlenme yerinde mola verdik. Amacım hem Giessen'e gece gitmemek hem de giderken kendimize çeki düzen vermektir. O yorgunlukla çoluk çocuk araba içinde yattık. Ertesi sabah erkenden duşumuzu alıp üstümüzü değiştirdik ve zinde olarak Giessen'e doğru yola çıktık. O zamanlar navigasyon cihazı ya da cep telefonu yoktu ama Giessen'de veteriner fakültesini bulmak hiç de zor olmadı. Fakültede her ikisi de öğrencim olan Bursa'daki doğum asistanlarından Kamil Seyrek ve eşi cerrahi asistanlarından Deniz Seyrek doktora yapıyorlardı. Hemen Kamil'i buldum, o da bizi kalmamız için tahsis edilen üniversite lojmanına götürdü. Lojman bir ormanın kenarında idi ve özellikle sabahları etrafta bol miktarda ceylan ve tavşan geziniyordu. İki oda ve bir salondan oluşan lojman dört kişilik bir ailenin

kalmasına uygundu. O gün eşyalarımızı yerleştirip güzelce dinlendikten sonra sabahleyin erkenden araba ile doğum kliniğine gittim. Orada beni klinik şefi eski arkadaşım Bostedt bekliyordu. Onunla bir kahve içip Münih günlerini andıktan sonra klinikteki meslektaşlarla tanıştım. Tabii benim yetişme tarzım klinik üzerine olmadığı için orada sadece gözlemcilik yapacaktım. İleride ayrıntıları ile anlatacağım ama şimdilik kısaca belirteyim, Giessen'e gelmeden önce rektör bana dekanlık teklifinde bulunmuştu. O nedenle Giessen'de edineceğim idari ve akademik deneyimler dekanlığım sırasında bana yararlı olacaktı. Bu yüzden fakülteyi ve bölümlerini daha iyi gözlemlemek istiyordum. Klinikte daha çok kütüphanede çalışıyordum. Sabah saat yedide klinikte vizite başlıyordu. Ben de kliniğin tüm elemanları ile birlikte viziteye katılıyordum. Bu benim için hem mesleki hem de dil yönünden çok yararlı oluyordu. Viziteden sonra kahve içiliyor, klinik çalışmaları ve dersler başlıyordu. Ben hem klinik çalışmalarını izliyor hem de derslere giriyordum. Vizite sırasında hocanın seçtiği hastalar ders için ayrılıyordu. Dershane amfiteater şeklindeydi ve ortada bir travay ile operasyon masası vardı. Ayrıca sınıf kapalı devre bir görüntülü sistemle donatılmıştı. Yani operasyon ya da muayene sırasında alınan görüntüler monitörler aracılığı ile sınıfın her yerinden rahatça izlenebiliyordu. Hoca önce hayvanın hastalığı hakkında bilgiler veriyor, sonra da eğer ilaçlı tedavi ise onu yapıyor, operasyon gerekiyorsa hastayı operasyona hazırlıyordu. Bu uygulamalara belli sayıda öğrenci de iştirak ediyor ve asistanlık yapıyordu.

Bu arada bir yandan da vereceğim konferans için hazırlanıyordum. Konferansımın konusu koyunlar üzerinde Türkiye'de yapmış olduğum çalışmalardı. Klinikte benim Münih'teki Teknik Üniversite Ziraat Fakültesi Hormon Fizyolojisi Enstitüsü'nden tanıdığım Hoffman da görev yapıyordu. Hoffman o zaman doçenti ve hormon tayinleri konusunda çok özgün araştırmaları vardı. Kendisi Giessen'de de hormonlar konusunda çalışıyordu. Bir ara Bostedt bana sınav ya-

pacağını, arzu edersen izleyebileceğimi söyledi. Öğrenciler genellikle sorulan sorulara cevap veremiyordu. Hatta Bostedt bana bir soru da sen sor dedi. Benim sorum da cevapsız kalmış ve Bostedt bir hayli mahcup olmuştu. Bana, “Sizde de mi böyle?” diye sordu. Ben de evet deyince biraz rahatladı. Buradan, ne kadar da iyi bir öğretim görürse görsün öğrencinin her yerde aynı olduğu sonucunu çıkardım. Konferans günüm de yaklaşıyordu. Mahcup olmamak için akşamları lojmanda geç saatlere kadar çalışıyordum. Konferans dersane olarak kullanılan anfil salonda oldu. Katılımcı sayısı bayağı fazlaydı. Yaklaşık bir saat süren konferansı takiben soru cevap bölümüne geçildi. Konferanstan sonra klinikte ufak bir kokteyl verildi. Kütüphanede çalışmanın avantajlarımı da yaşıyordum. Çünkü kütüphanede Türkiye’de bulunmayan birçok dergi ve kitap vardı. Bu yayınlardan hem okumak hem de fotokopi çekmek suretiyle çok yararlandım. Bu arada sosyal faaliyetlere de fırsatımız oluyordu. Kamil ve Deniz bizi Gies-sen çevresini ve Frankfurt’u gezdirdi. Ayrıca Bostedt ve eşi çocukları ile birlikte lojmana ziyaretimize geldiler, Hoffmann bir akşam bizi evine yemeğe davet etti. Hafta sonları eşim ve çocuklarla şehir merkezine gidip alışveriş yapıyorduk. Hava-nın iyi olduğu günlerde ise havuza giriyorduk. Günler böy-lece geçip gitti. Bir ay dolmuş ve Giessen’den ayrılma vak-ti gelmişti. Klinikteki hocalara ve arkadaşlara veda ettikten sonra yine araba ile yollara düştüm. Bu sefer Yugoslavya’nın güneyinde savaş olduğu için Avusturya, Macaristan, Yugos-lavya’nın kuzeyinden yani Belgrat’tan geçip Bulgaristan yo-luyla Türkiye’ye döndüm.

DEKAN OLUŞUM

Giessen'e gitmeden önce, haziran ayının şimdi hatırlamadığım bir gününde klinik santralinden rektörün aradığını söylediler. Telefon bağlanınca karşıma doğrudan rektör çıktı. Rektör benimle özel olarak görüşmek istediğini söyledi ve yanına gelmemi rica etti. Ben de hemen arabama atlayarak rektörlüğe gittim ve doğrudan rektörün odasına yöneldim. Sekreteri rektörün beni beklediğini söyleyip hemen içeri aldı. Rektör her zamanki kibarlığı ile beni karşıladı, hal hatır sorduktan sonra direkt konuya girdi. Fakülteadaki ve odadaki çalışmalarımın beni tanıdığını ve başarılı bulunduğunu belirten rektör bana dekanlık teklif ederek kabul ettiğim takdirde adımları YÖK'e bildireceğini söyledi. Yalnız dekan olduğum takdirde oda başkanlığını bırakmamı istedi. Ben de kendisi ile çalışmanın benim için büyük bir onur olacağını belirterek teklifi kabul ettiğimi ve dekan olursam oda başkanlığını bırakacağımı söyledim. Dekanlığı kabul etmemden çok memnun kalan rektör yine aynı kibarlığı ile beni uğurladı. Dışarı çıktığımda fazla bir şaşkınlık yaşamadım. Açıkçası böyle bir teklifi bekliyordum. Çünkü daha önceki iki dekan atamasında da rektör beni çağırılmış ve görüşümü sormuştu. Ben de mevcut dekanımız Turgut Hoca'yı önermişim. Çünkü doçent olduğum için her iki dönemde de dekanlığa atanmam mümkün değildi. Rektör Prof. Dr. Nihat Balkır aslında askeri bir hekimdi. GATA'da nöroloji ihtisası yapmış ve değişik askeri hastanelerinde çalıştıktan sonra deniz albayı ve profesör olmuştu. YÖK kurulduktan sonra adı Uludağ olan üniversiteye General Prof. Dr. Fethi Tezok rektör olarak atanmıştı. Fethi Paşa rektör yardımcılığına Prof. Dr. Nihat Balkır'ı getirmişti. Nihat Balkır tam bir devlet adamı idi. Atatürkçü ve cumhuriyetçi bir insan olan Nihat Balkır tatlı sert bir yönetim anlayışına sahipti. Herkes ondan çok korkardı ama otoriter görüntüsü altında çok yumuşak, esprili, hoş sohbet bir karakteri vardı. Nihat Hoca oda olarak yaptığımız her etkinliğe katılır ve ço-

ğunda da konuşma yapardı. Hele kokteyllerde bir iki kadeh aldıktan sonraki sohbetine doyum olmazdı. Hatta bir gün bana,“Hazım Bey, bakın ben hekim olduğum halde tabip odasının toplantısına gitmiyorum, sizin toplantılarınıza geliyorum. Çünkü görüyorum ki onlar günlük parti siyaseti yapıyor, siz ise meslek politikası yapıyorsunuz” demişti. Ağustos ayını Giessen’de geçirdikten sonra eylül ayı başında Bursa’ya geldim ve fakültede mesaiye başladım. Fakültede konuşulan tek şey kimin dekan olacağı idi. Ortada birçok isim dolaşıyor ama benim adım hiç geçmiyordu. Ben de söylenen sözlere ve tahminlere içimden gülüyordum. Bir sabah kliniklerdeki odamda otururken sekreter üstü adıma yazılmış bir zarf getirdi. Dekanlıktan gelen bu zarfı açıp okuduğumda dekanlığa atandığımı yazılıyordu. Tabii haber bir anda duyuldu. Telefonların, ziyaretçilerin ardı arkası kesilmiyordu. Ertesi gün rektörü ve dekanı ziyaret ettim. Rektör teklif sırasında olduğu gibi hakkımda övücü sözler söyledi ve çalışmalarımın tarafısız olmamı önerdi. Dekan Turgut Hoca ise fazla bir şey söylemedi, sadece beni rektöre kendisinin önerdiğinden bahsetti. Oysa tam tersi olmuş ve ben daha doçentken iki kere onu önermişim. Turgut Hoca ile devir teslim törenini konuştuk ve gününü tespit ettik. İki gün sonra fakültenin Karapınar tesislerinin bahçesinde tören yapıldı. Törene rektör, rektör yardımcıları, dekanlar, çok sayıda öğretim üyesi ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri katıldı. Tören sırasında yaptığım konuşmada, görevi öğrencisi olduğum bir hocamdan devir aldığım için büyük mutluluk duyduğumu söyleyerek katılımcılara bir anımı anlattım. Öğrenciliğim sırasında Turgut Hoca doçentti ve anatomi dersimize giriyordu. Bir sınav sırasında benim anlattıklarımı dinlemeyip yanındaki asistanı ile konuşan hocaya, “Hocam ben anlatıyorum siz dinlemiyorsunuz. Eğer dinlemeyecekseniz çıkıp gideyim” demişim ve hoca bu söylediklerime çok kızıp beni sınavdan atmıştı. Bu anımı anlatınca herkes çok güldü ve alkışladı. Toplantıdan sonra düzenlenen kokteylde de sohbetler edildi, keyifli anlar yaşandı.

Gece başımı yastığa koyduğumda asistanlığa başladığım ilk günden bu yana geçirdiğim günler bir film şeridi gibi gözümün önünden geçti. Büyük bir sorumluluğun altına girmiştim. Gerçi altı yıllık bir dekan yardımcılığı, dekan vekilliği, yedi yıllık bir oda başkanlığı deneyimim vardı ama fakültede de yapılacak çok iş vardı. Çünkü kuruluşundan beri geçen dokuz yılda fakültede çok şey yapılmamış, günü idare etme politikası izlenmişti. Beni bekleyen devasa sorunlar vardı. Bir de benim bir gün yönetici olursam hayata geçirmeyi düşündüğüm çok sayıda proje bulunuyordu. Bunları düşünürken uyumuş kalmışım. Ertesi gün makam arabası gelip beni aldı ve Karapınar'daki dekanlığın da bulunduğu kampüse götürdü. Dokuz yıldır çalıştığım Merinos'tan ayrılıp Karapınar'a geliyordum. Gerçi kliniklere de gidecektim ama zamanımın büyük bölümü Karapınar'da geçecekti. Makam odama oturunca ziyaretçiler gelmeye başladı. Aslında bu odaya yabancı değildim. Çünkü altı yıllık dekan yardımcılığı sırasında her yıl bir ay dekan vekilliği yapmış ve bu odada çalışmıştım. Tabii odanın yeniden düzenlenmesi ve çalışma hızıma uygun hale getirilmesi gerekiyordu. Makama oturur oturmaz ilk işim faks satın almak oldu. Çünkü çok önemli bir iletişim aracı olan faks satın almak için Turgut Hoca'ya çok kere rica da bulunmuşsam da olumlu bir sonuç alamamıştım. Bu durum bende iz bırakmış ve bir gün dekan olursam ilk işim faks almak olacak demiştim. Hemen satın alma memurunu çağırdım ve faks almak için paramız olup olmadığını sordum. Sonra da arkadaşım olan Devlet Malzeme Ofisi Bursa Bölge Müdürü'ne telefon edip bir faks ve kurulumu için bir teknisyen göndermesini rica ettim. Bir süre sonra faks geldi ve dekanlığa kuruldu. Artık üniversite ve yurt dışı ile yazılı evrak geliş gidişini kolaylıkla sağlayabilecektik. Ertesi gün ziyaretime öğrencilikten de hocam olan Erdoğan Ertürk geldi. Elinde bir yazılı kâğıt vardı. Kısa bir sohbetten sonra elindeki evrakı faks ile Amerika'ya gönderip gönderemeyeceğini sordu. Ben de sekreteri çağırıp hemen yazıyı Amerika'ya göndermesini

istedim. Evrak giderken Erdoğan Hoca ağlamaya başladı. Nedenini sorduğumda daha önce yurt içi telefon görüşmesi yapmasına bile izin verilmediğini, Amerika'ya evrakın böyle kolayca gönderilmesi karşısında duyulandığını söyledi. Faks sonraki çalışmalarda çok işimize yaradı. Yaptığım ilk işlerden birisi de yardımcılarımı seçmek oldu. Dekan yardımcılıklarına, senatörlüğe, bölüm başkanlıklarına ve klinik yöneticiliğine güvendiğim ve iş yapabilecek hocaları atadım. Üzerimde bulunan bazı yetkileri dekan yardımcılarına devrederek daha çok fakültenin gelişmesini sağlayacak büyük projelere zaman ayırmak istedim. Fakülte sekreteri, döner sermaye saymanı, satın alma memuru ve kayıt memuru yeni ve hızlı çalışma sistemine ayak uyduramadıkları için görevden ayrıldılar. Bu arada üniversite yönetimi ve ilgili daire başkanları ile yakınlığımı kullanarak artık çok eskidiği için kullanılamaz hale gelen dekanlık makam aracını ve personel servis aracını en son modelleri ile değiştirdim. Ayrıca, yazışma sistemi konusunda da bir değişikliğe gittim. Evvelce, anabilim dalı başkanları dekanlığa yazacakları yazıları sadece paraflıyor, imzayı ilgili bölüm başkanı atıyordu. Oysa yapılan değişiklikle eski kürsü sisteminde olduğu gibi anabilim dallarının doğrudan dekanlıkla yazışmaları sağlanmış oldu. Bu arada bir yandan da fakülte içinden, diğer fakültelerden ve sivil toplum örgütlerinden ziyaretler devam ediyordu. Bir gün bir grup ziyaretçi ile sohbet ederken sekreter bir YÖK üyesinin aradığını söyledi. Şimdi adını hatırlayamadığım ama soyadı Mutluer olan YÖK üyesi tebrik faslından sonra bir öğrencinin yatay geçiş hakkından yararlandırılması için ricasını iletmişti. Ben dekan olmadan önce üniversitenin ve fakültenin yatay geçiş komisyonu başkanı olduğum için öğrencinin durumunu biliyordum. Öğrencinin mevcut koşullarda fakülteye yatay geçiş yapması mümkün değildi. Eğer durumu zorlayıp işlemi yapsak bu kez diğer öğrencilere haksızlık etmiş olacaktık. YÖK üyesine öğrencinin koşullarının uygun olmadığını, yatay geçiş yapamayacağını açıkça söyledim. O da teşekkür etti ve konuşma ta-

mamlandı. Konuşmaya kulak misafiri olan ziyaretçilerden biri YÖK üyesinin ricasını geri çevirmenin gerçekten de cesur bir iş olduğunu söyledi. Ben de haksız bir işlem yapamayacağımı, YÖK üyesinin bu durum karşısında bana yapacağı tek şeyin dekanlıktan almak olacağını, öğretim üyeliğime dokunamayacağını, dekanlığın ise benim için bir amaç değil araç olduğunu söyledim. Tabii bu konuda herhangi bir olumsuzluk olmadı. Önümde yıllardır ihmal edilmiş dev gibi sorunlar duruyordu. Bunlardan en önemlisi dekanlık idari yapısının düzene sokulması idi. Bu konuda ilk adımı dekan yardımcılığının işlevselleştirilmesi, fakülte sekreterinin idari personel arasında eşgüdümü sağlaması ve gerek dekana gerekse yardımcılarına sunulacak evraklarda süzgeç görevi görmesi yani sıradan evrakları kendi inisiyatifi ile halletmesini sağlamak suretiyle atmış oldum. Çünkü eskiden fakülteye gelen tüm evraklar dekanın süzgecinden geçiyor, dekan yardımcılarının görev alanları belli olmadığı için onlara sadece şahısları ile ilgili olan evraklar gidiyordu. Oysa yeni sistemde dekanlık yetkilerinden bir bölümü devredilen dekan yardımcılarının görev alanları belirlenmiş olduğu için ilgili evraklar onlara gönderilmeye ve evrağın gereği de onlar tarafından yapılmaya başlandı. Bu sayede dekana önemli projeleri gerçekleştirmesi için daha fazla zaman kalıyordu. İdari konuda bir diğer iş de yazışmaların elektronik ortamda yürütülmesi ve depolanması idi. Bu amaçla, tüm şeffikler ve döner sermaye saymanlığı bilgisayarlarla donatılarak daktilolar kaldırıldı. Böylece yazışmalarda bir örneklilik sağlandı ve yazıların kaydedilmesi olanağı doğdu. Bu arada dekanlığa gelişmiş bir fotokopi makinesi alınarak yazıların çok hızlı ve harmanlanmış bir biçimde çıkması sağlandı. Diğer bir konu da internete erişim konusu idi. O dönemde insanlar internet adını yeni yeni duyuyordu ve internete erişim son derece kısıtlı idi. Üniversitede sadece İletişim Daire Başkanlığı internete bağlıydı. Yapılan çalışma ile fakültenin de internete erişimi sağlanmış oldu. Böylece, gerek bilgisayarlaşma gerekse internete erişim

üniversitenin fakülteleri arasında ilk kez Veteriner Fakültesi'nde gerçekleşmiş oldu. Yaptığımız diğer bir iş de fakülte kütüphanesini zenginleştirmek idi. Yıllardır doğru dürüst kitap alınmadığı için anabilim dallarında büyük bir yabancı kitap eksikliği oluşmuştu. Ödeneği arttırmak ve organize bir çalışma yapmak suretiyle fakülteye çok sayıda yabancı kitap kazandırıldı. Bu arada fakültede dergi eksikliği de vardı. Araştırmalarımız sonucunda çeşitli konularda yayınlanan özet dergilerin CD'lerini bularak Türkiye'ye getirttik. O dönemde CD-ROM denen nesneyi tanıyan ve bilen çok az kişi vardı. Aynı zamanda CD-ROM'u çalıştıran bir bilgisayar sistemi de kurduk. Fakülte'deki bir odaya kurduğumuz ve sorumluluğunu da bir asistana verdiğimiz bu sistemde konu başlıkları yazılıyor ve CD'den o konudaki tüm araştırmaların özetleri seri halinde print ediliyordu. Böylece akademik personelin literatüre ulaşması konusunda önemli bir adım atılmış oldu. Hatta bir seferinde fakülteyi ziyaret eden Kazakistan Veteriner Üniversitesi Rektörü bu uygulamayı görünce bir hayli şaşırılmıştı. Fakülteyi gezdirirken CD-ROM odasına götürdüğüm rektörün adını sorumlu arkadaş bilgisayara yazdı ve ilgili alanı tıkladığında printerden sayfalarca baskı çıkmaya başladı. Bu baskılarda rektörün parazitoloji alanında yapmış olduğu tüm bilimsel çalışmaların özetleri yer alıyordu. Rektör bir yandan büyük bir şaşkınlık içerisinde elindeki kâğıtlara bakıyor bir yandan da hayret ifadesi olarak başını sallıyordu.

ÇİFTLİK YÖNETİMİ

Dekanlık olarak önümüzde duran devasa bir sorun da fakülte çiftliğinin düzene sokulması idi. Fakülte kurulup Merinos'ta Veteriner Müdürlüğünün Hayvan Hastanesine, Karapınarda da Hayvan Borsası tesislerine yani ödünç binalara taşındığında kendi öz malı olarak üniversite kampüsünde çiftlik binaları yani ahırlar, kümesler, ağıllar ve idare binaları inşa edilmişti. Dekan yardımcılığım sırasında çiftliğe sınırlı sayıda inek ve besi sığırı konmuştu. Bu hayvanlarla süt sığırcılığı ve besicilik yapılıyor, üretilen sütler personele ve Eker fabrikasına satılıyor, üretilen etler ise personele dağıtılıyor, bazen de sucuk yapılıyordu. 1991 yılında dekanlığa atanmadan önce yazın dekan vekilliği yaparken veteriner hekimi olan Gemlik Askeri Hara Komutanı Albay ziyaretime geldi ve bana haradaki hayvancılık bölümlerinin tasfiye edileceğini, 80 civarında damızlık ineğin kasaba gönderileceğini ve eğer arzu edersek bu hayvanları fakülteye devredebileceklerini söyledi. Bu habere çok sevinmiştim. Vekil olduğum için dekanın da onayını alarak hemen işlemlere başladık ve 80 ineği çok cüzi bir para karşılığı fakülteye kazandırıp çiftlikteki ahırlara yerleştirdik. Ancak ineklerde hastalık sorunu vardı. Fakültenin ilgili birimleri arasında sağlanan işbirliği ile hastalıkların bir bölümü önlendi, bir bölüm inek de hastalığı öteki ineklere bulaştırmamaları için kesildi. Kısa sürede ve titiz bir çalışma sonucunda çiftlikte hastalıklardan arı bir çekirdek sürü oluşturuldu. Sıra çiftlik idari yapısının değiştirilmesine gelmişti. Çünkü o dönemde çiftlikte sağlam bir idari yapı mevcut değildi. Çiftlik yönetimi tümüyle zootekni anabilim dalının inisiyatifine bırakılmıştı. Oysa çiftlikten deneme ve uygulama amaçlı olarak tüm anabilim dallarının yararlanması gerekiyordu. Zootekni anabilim dalı zaman zaman başka anabilim dallarından gelen kullanım isteklerini geri çeviriyordu. Ayrıca sığırcılıkta bir kâr zarar hesabı yapılmıyor, bilanço tutulmuyordu. Yani sığırcılıktan kâr mı, zarar

mı ediliyor belli değildi. Bu konuda ilk iş olarak bir çiftlik yönergesi hazırlamaya koyulduk. İlgili arkadaşlar, benzer örneklerden de yararlanarak çok güzel bir yönerge hazırladılar. Bu yönergeyi kalıcı olsun diye üniversite senatosundan geçirdik. Yönergede bir Çiftlik Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştu. Bu kurulun başkanlığını Zootekni ve Hayvan Besleme Bölümü Başkanı yapacaktı. Beş kişiden oluşan kurulun diğer üyeliklerine ise fakültenin mevcut üç bölümünden birer öğretim üyesi ve çiftlik müdürü getirilmişti. Çiftlik müdürlüğüne bilgi, beceri ve deneyimine güvendiğim bir arkadaşımı, rahmetli Hüsrev Doğan'ı tayin etmiştim. Böylece çiftlik yönetimi tek bir anabilim dalının inisiyatifinden çıkmış, tüm fakültenin yararlanabileceği bir konuma getirilmişti. Kurulun görevi de yapılacak araştırma, uygulama ve deneme çalışmalarında eşgüdümü sağlamaktı. Kurul hemen faaliyete geçti ve hızla çalışmalara başladı. Kısa zamanda işler yoluna girmiş, hastalıklar azalmış ve üretim artmıştı. Ancak ineklerden elde edilen süt çiğ olarak Bursa'daki Eker fabrikasına veriliyor ve bu nedenle de yeterli kârlılık oranına ulaşamıyordu. Bunu da ileride anlatacağım bir organizasyonla çözdük. Ayrıca, çiftlikte atıl durumda bulunan tavuk kümeslerini faaliyete geçirmek için de girişimlerde bulunduk. Entegre bir tavukçuluk firması ile anlaşarak sözleşme imzaladık. Sözleşmeye göre yumurtacı civcivleri, yemleri firma temin edecek ayrıca aşılama ve veteriner hizmetlerini de sağlayacaktı. İlk etapta beş bin yumurtacı civciv getirerek üretime başladık. Daha sonra da etlik piliç işine girdik. Böylece sığırcılıktan sonra tavukçulukta da faaliyete başlamış olduk.

KLİNİKLER

Fakültenin vitrini her zaman klinikler olmuştur. Çünkü halkın fakülteyi tanıdığı tek yer kliniklerdir. Klinikte işler iyi gider, hayvan sahibine gerekli ilgi gösterilirse bundan en büyük puanı yine fakülte alır. Tabii bunun tersi de söz konusudur. Onun için kliniklerin gerekli alet ve malzemeyle donatılması, fiziksel yapının iyileştirilmesi, hayvanlara ve sahiplerine yapılan muamelenin insancıl olması çok büyük bir önem taşır. Bu denli büyük bir öneme sahip klinikler ne yazık ki yıllarca ihmal edilmiş, nerdeyse kendi kaderine terk edilmişti. Kliniklerden sorumlu dekan yardımcılığı ve anabilim dalı başkanlığı gibi makamların bu konuda hiçbir dahli yoktu. Çünkü kliniklerin her bakımdan iyileştirilmesi ile ilgili olarak bu makamlar tarafından sunulan tüm teklifler dekanlık tarafından kabul edilmiyor, geri çevriliyordu. Bu nedenle de klinik ana bilim dalları yıllarca kendi yağları ile kavrulmak zorunda kalmışlardı. İşe fiziki yapının iyileştirilmesi ile başladık. Öncelikle klinik binalarının dış cephelerinin ve içlerinin bir kliniğe yakışır temizlikte olması gerekiyordu. Bunun için Bozüyük'te bulunan seramik fabrikalarının müdürlerinden randevu alarak bir kamyon eşliğinde bu ilçeye gittik. Ziyaret ettiğimiz her fabrika müdüründen özellikle defosu hiç belli olmayan değişik renkte ve boyutta seramikleri hibe olarak alarak kamyonu doldurduk. Bu suretle beş kuruş para vermeden neredeyse bir kamyon dolusu seramik sahibi olmuştuk. Ayrıca Bursa'daki kimi tanıdıklar vasıtasıyla boya ve badana malzemeleri temin ettik. Bulgaristan'dan gelen göçmen yurttaşlardan bir ekip oluşturarak kısa sürede klinik binalarının içini yeni seramiklerle kapladık, boya ve badanalarını yaptık. Kliniklerin içi pırıl pırıl olmuş ve aydınlanmıştı. Bu arada kliniklerdeki teşhis laboratuvarına yeni aletler alındı. Klinik anabilim dallarının temel ihtiyaçları karşılanmaya çalışıldı. Kliniklerde yapılan diğer önemli bir iş de eczane kurulmasıdır. İlaç depoları ile yapılan anlaşmalar sonucu ucuza alınan ilaçlar hasta

sahiplerine makul bir zam konularak satılmış ve bu uygulama kliniklerin döner sermaye gelirlerinin artmasında önemli rol oynamıştır. Ayrıca klinik ana bilim dallarına döner sermayeye katkıları oranında ödenek ayrılması uygulaması da getirilmiştir. Tıp fakültelerinde olduğu gibi, veteriner fakültesinde de öğretim üyelerine özel muayene yapma hakkı tanınmıştır. Klinikte yaptığımız diğer bir iş de ambulans uygulamasıdır. Yeni servis aracının alınması ile atıl duruma geçen eski servis aracını ambulans haline dönüştürdük. Evvelce yaptırılmış bulunan seyyar ameliyat aletini de ambulansa dahil ettik. Merinos'a yakın köylerin muhtarları ile yaptığımız görüşmeler sonucunda ambulansın gideceği köyler ve günler belirlendi. Buna göre belirlenen günlerde klinik grubundaki öğrenciler asistanlar yönetiminde köylere gittiler, oradaki hasta hayvanların muayene ve tedavisini yaptılar. Köyde tedavi edilemeyen hayvanlar da kliniğe getirilerek tedavileri yapıldı.

ET - SÜT ÜNİTESİ

Fakültede geçmiş yıllarda Ankara'dan getirilip Karapınar'a kurulan bir süt tesisi vardı. 1970'li yıllarda Ankara Lalahan Zootekni Araştırma Enstitüsü'nde TÜBİTAK'ın bir ünitesi olarak faaliyet gösteren süt ve et işleme tesisleri bulunmaktaydı. Bu tesiste araştırma, uygulama ve eğitim çalışmaları yapılmaktaydı. Zaman içerisinde bu tesisin işlevi sona erdi ve tüm malzemeler atıl hale geldi. Fakültenin ilk kuruluş yıllarındaki yönetim bu tesisleri Ankara'dan getirerek Karapınar'a kurmuştu. O yıllarda çiftlik daha henüz faaliyete geçmediği için çiğ süt dışarıdan alınıyor ve tesiste işlenerek fakülte ve üniversite personelinin ihtiyacı karşılanıyordu. Dekanlığım sırasında fakültenin Görükle'deki üniversite kampüsüne taşınmasından sonra bu tesis de taşınmış ve yeniden düzenlenmiştir. Seri üretime geçmeden önce rektör ile görüşüp üniversite hastanesine ve fakülte kantinlerine sağlıklı süt ve yoğurt satışını garanti altına aldım. Ayrıca ürünlerin satılacağı

bir marketi rektörden rica ettim. Bütün bu işler tamamlandıktan sonra üniversitenin logosunu içeren özel kaplar yaptırıp özellikle yoğurt ve ayran üretiminde kullandık. Fakülte çiftliğindeki ineklerden elde edilen günlük çiğ sütler bu üniteye yoğurt, ayran, taze pastörize süt ve peynir haline getirildikten sonra üniversite hastanesine, fakülte kantinlerine dağıtılıyor aynı zamanda kampüsteki markette de personele ve halka satılıyordu. Aynı şekilde Lalahan'dan getirilen et ünitesini de faaliyete geçirdik. Çiftlikte besiyeye aldığımız erkek danaları kestirdikten sonra etlerini bu üniteye işleyip parçalanmış et ürünleri yani kıyma, kuşbaşı, pirzola olarak market aracılığı ile personele ve halka satmaya başladık. Ürettiğimiz ürünler sağlıklı olduğu için insanlar tarafından büyük ilgi gördü ve üretim yetmemeye başladı. Zaman zaman dışarıdan et almak suretiyle talebi karşılamaya çalıştık.

DÖNER SERMAYE

Devletin üniversitelere dolayısıyla da fakültelere ayırdığı ödeneklerin yetersizliği karşısında döner sermaye gelirleri her zaman cankurtaran rolü oynamıştır. Döner sermaye geliri bulunan fakültelerde paranın harcanması üniversitelerin satın almalar konusundaki bürokratik işlemlerinin zorluğuna bakınca daha kolay gerçekleşmektedir. Özellikle kliniklerin ve çiftliğin acil ihtiyaçlarının temini döner sermaye sisteminde daha kolay olmaktadır. Bunu bildiğim için dekan olduktan sonra döner sermaye gelirlerinin artırılması konusunda büyük bir çaba sarf ettim. Nitekim klinikteki ilaç satışlarından, çiftlikteki tavuk yetiştiriciliğinden, et ve süt ünitesinde üretilen ürünlerin markette pazarlanmasından elde edilen gelirler döner sermaye gelirlerinin büyük ölçüde artmasına neden oldu. İlk yıl sonunda döner sermaye gelirleri önceki yıla göre beş kat artmıştı. Bunun üzerine döner sermaye gelirlerinin bir bölümünü tıpkı tıp fakültelerinde olduğu gibi idari personele ve öğretim elemanlarına dağıtılmasını gündeme getirdik. Gerek-

li çalışmalar yapıldıktan sonra idari personel ve ğretim elemanları her ay döner sermayeden pay almaya başladılar. Tıp fakültelerinde ğretim yeleri giderleri döner sermayeden ödenmek koşuluyla yurt dışına kısa sreler halinde grevlendirilebiliyorlardı. Biz de bu uygulamayı Veteriner Fakültesinde hayata geçirmek istedik. Gerekli yasal prosedürü tamamladıktan sonra Viyana, Prag, Bruno ve Budapeşte Veteriner Fakülteleri ile iletişime geçtik. Bu Fakülteler ile hazırlanan programlar gereği dörder kişilik gruplar halinde 14 ğretim üyesini birer hafta süreyle bu üniversitelerde görevlendirdik. Böylece bizim anabilim dallarımız ile o fakültelerdeki partnerleri arasında yakın bir ilişki kurulmuş oldu.

ANABİLİM DALI RAPORLARI VE FAKÜLTE DERGİSİ

Daha önce de yazdığım gibi Almanya'da bizim anabilim dalı başkanlığına eşdeğer olan enstitü başkanları yıllık performans testine tabi tutuluyordu. Her yıl sonunda Bavyera Eyalet Eğitim Bakanlığı ve niversite senatosu üyelerinden oluşan bir kurul enstitü başkanının performansını değerlendirip gerekirse görevden alabiliyordu. Ben de bir gün olanak bulur da uygularım diye bu performans değerlendirmesi olayını beynimin bir köşesine yazmıştım. Gerçi bizdeki koşullar farklı idi ama dekan olunca kendi oluşturduğum bir yöntemle anabilim dallarının faaliyetlerini denetlemek istedim. Önceden anabilim dalı yıllık faaliyet raporunu bölüme gönderir, bölüm de hiçbir işlem yapmadan dekanlığa havale ederdi. Dekanlık da tüm bölüm ve anabilim dalları raporlarından ortak bir rapor hazırlayarak fakültenin yıllık faaliyet raporu olarak rektörlüğe gönderirdi. Bu sürecin hiçbir evresinde faaliyet raporları tartışılmayı bir yana bırakın doğru dürüst okunmazdı bile. Dolayısıyla da anabilim dallarının faaliyetleri o anabilim dalının mensupları dışında kimse tarafından

bilinmezdi. Öncelikle ticari firmalardaki bilançolara benzer bir format hazırladım. Bu bilançonun aktif ya da input kısmında o anabilim dalına yıl içinde dekanlık tarafından verilen destekler yani kadro ve ödenekler yer alıyordu. Bilançonun pasif yani output kısmını ise anabilim dallarının doldurmasını isteyerek formatı ilgililere gönderdim. Anabilim dalları output tarafına bir yıl içinde yapmış oldukları faaliyetleri yani yaptıkları yayınları, bilimsel çalışmalarını, kongre katılımlarını, yazdıkları kitapları koyacaklardı. Klinik bilim dalları ise bunlara ilave olarak yıl boyunca baktıkları hasta sayısını ve döner sermayeye yaptıkları katkıyı belirteceklerdi. Anabilim dallarından faaliyetlerini içeren yazılar geldikten sonra raporların aydınlar kâğıtlara fotokopisini yaptım. Bir gün tüm akademik personeli toplantıya çağırdım. Fakültenin bir Akademik Kurulu vardı ama ben bu toplantıya Akademik Kurula üye olmayanları da davet ettim. Yaptığım kısa bir konuşmadan sonra anatomiden başlayarak tüm anabilim dallarının bilançolarını yansı aletine koyarak bir perdeye görüntüledim. Böylece anabilim dallarının bir yıl içinde dekanlıktan almış oldukları kaynaklar ve yaptıkları her çeşitten bilimsel faaliyet ilk kez tüm öğretim elemanları tarafından öğrenilmiş oldu. Bu arada bazı bilançolar üzerinde tartışmalar da yapıldı. Sonuçta anabilim dallarının pek hoşuna gitmese de faaliyetler hakkında bir şeffaflık gelmiş oldu. Bu girişim hiç kuşkusuz dergiye de yansdı. Eskiden fakülte dergisinin iki ya da üç sayısı yazı yokluğundan bir sayı olarak yayınlanıyor ve yılda dört kez yayınlanması gereken dergi iki kere zor çıkıyordu. Bu performans değerlendirmesinden sonra yazılar öylesine arttı ki dergi yılda dört sayı olarak çıktığı gibi dergilerin hacimleri de bir hayli artmıştı.

YURT DIŞI FAALİYETLER

Çalışmalarımın önemli bir bölümünü de yurt dışı faaliyetler oluşturdu. Bunların başında hiç kuşkusuz Avrupa Birliği Veteriner Hekimliği Öğretim Kurumları Birliği adlı kuruluşun çalışmalarına katılmak gelir. Avrupa Birliğine üye ya da aday ülkelerin veteriner fakültelerinin dekanlarını bir araya getiren toplantılara üç kez katıldım. Bu toplantılardan biri Ankara'da diğer ikisi de İsviçre'nin Bern kentinde ve İspanya'nın Madrid kentinde yapıldı. Toplantılarda ana temayı Avrupa Birliği Ülkeleri Veteriner Fakülteleri arasında öğretim birliğini sağlamak oluşturuyordu. Bu vesileyle hem toplantının yapıldığı ülkelerdeki veteriner fakülteleri hakkında bilgi sahibi olmak hem de yeni yabancı meslektaşlar tanıma olanağı buluyorduk. Ayrıca diğer veteriner fakültelerinin dekanları ile gerçekleştirdiğimiz bu seyahatler sırasında güzel anılar da yaşadık. Diğer bir yurt dışı faaliyetimiz ise Budapeşte ve Viyana Veteriner Fakülteleri ile ortak projeler geliştirme ve öğretim elemanı değiş tokuşu amacıyla oldu. Her iki üniversite ile yaptığımız görüşmelerde anabilim dalları tarafından Türkiye'de ve o üniversitelerde yürütölmek amacıyla hazırlanan bilimsel projelerin planlanması ve uygulanması konularını görüştük. Bu arada o üniversitelerdeki fakültelerin yapısını, kliniklerini, laboratuvarlarını, çiftliklerini gezmek ve öğretim sistemleri hakkında bilgi sahibi olmak imkânını elde ettik. İlişki kurduğumuz diğer bir fakülte de Bulgaristan Trakya Üniversitesi'ne bağılı Stara Zagora (Eski Zagra) Veteriner Fakültesi oldu. Bu fakülteyi yakın olması nedeniyle birçok kez ziyaret ettik. Bir seferinde fakülteden beş öğretim üyesi olarak gittik. Bir seferinde de üniversitenin veteriner ve ziraat fakülteleri öğretim üyeleri olarak ziyarete bulunduk. Çalışmalar tam semeresini verecekti ki, ben dekanlıktan ayrıldım. Her iki fakülte arasında komşuluk ilişkilerine de dayalı çok güzel dostluklar geliştirdik. Ben emekli olduktan sonra da Stara Zagora'yı ziyaret ettim ve eski dostlarla buluştum.

Stara Zagora eski bir Türk yurdu olarak da görülmeye değer güzelliklerle dolu şirin bir şehirdi.

DANŞÇI AYILARIN REHABİLİTASYONU PROJESİ

Bir cumartesi günü evde otururken kliniklerden telefon edildi ve Türklerden ve yabancılardan oluşan bir heyetin benimle görüşmek istediği bildirildi. Ben de bir yandan hazırlanırken bir yandan da iyi İngilizce bilen bir arkadaşşıma telefon ederek kliniklere gelmesini söyledim. Kısa bir sürede kliniğe geldiğimde kadınlı erkekli bir grubun kantinde beni beklediğini gördüm. Misafirler Orman Bakanlığından ve Dünya Hayvanları Koruma Cemiyetinden geliyorlardı. Kısa bir tanışmadan sonra toplantı salonuna geçtik. Grubun başkanı olan Orman Bakanlığı temsilcisi zat Dünya Hayvanları Koruma Cemiyetinin daha önce Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan'da yaptıkları gibi İstanbul'da olumsuz koşullarda bakılıp beslenen ve hayvan hakları beyannamesine aykırı olarak sokaklarda dans ettirilen ayıların rehabilitasyonu için bir proje hazırlamak istediğini ve bu iş için de bizimle görüşmeyi arzu ettiklerini söyledi. Ben proje hakkında kısa bir bilgi edindikten sonra tüm konukları alıp doğru fakültenin çiftliğine götürdüm. Fakülte çiftliği ormanlık bir alana kurulmuştu ve içinde malzeme ve yem konulmak üzere yapılmış üç hangar bulunuyorlardı. Heyet üyeleri ortamı görünce şaşkınlıktan ve sevinçten ne yapacaklarını bilemediler. Gerçekten de ortam tam onların istedikleri gibiydi. Bir süre etrafı dolaştıktan sonra bana projeyi burada yapabilir miyiz diye sordular. Ben de tabii ki yapabilirsiniz deyince özellikle yabancılar sevinçten havalara uçtular. Proje İstanbul Maçka Parkı ve Kumkapı sahillerinde kötü koşullarda barındırılan dansçı ayıların bir şekilde yerlerinden alınarak Bursa'ya çiftliğe getirilmesini, burada hastalıklar ve psikolojik yönden rehabilite edilmesini ve

daha sonra da Orman Bakanlığınca tahsis edilecek bir orman arazisinde kontrollü olarak doğaya salınmasını içeriyordu. Projeye başlamak için ilk önce ayı barınaklarının inşası gerekiyordu. Bunun için de çiftlikteki hangarlar çok uygundu. Ancak bina içinde her ayı için ayrı bir oda yapılması, odaların da dışarıya açılacağı açık hava gezinti bölmeleri olması öngörülüyordu. Hemen bir müteahhitle anlaşıldı ve hazırlanan proje uygulanmaya başlandı. Kısa sürede binalar ayıların barınacağı hale getirilmişti. Bir gece yarısı İstanbul'da Maçka Parkı'nda ve Kumkapı'da barındırılan 14 dansçı ayı Dünya Hayvanları Koruma Cemiyeti Üyeleri ve İstanbul Belediyesi zabıta ekipleri tarafından sahiplerinin haberi olmadan kafeslere konularak tırlara yüklendi ve Bursa'ya getirilip düzenlenen barınakta ayrı ayrı odalara yerleştirildi. Bu olay duyulunca yer yerinden oynadı. Fakülteye gazeteciler ve televizyoncular akın etmeye başladı. Vaktimin büyük çoğunluğunu onlara mülakat vermekle harcıyordum. Hemen tüm televizyon kanalları gelip benimle ve arkadaşlarımla röportaj yaptılar. Hatta haber ajansları çektikleri görüntüleri başta National Geographic Magazin olmak üzere tüm dünya televizyonlarına servis ettiler. O dönemde henüz Türkiye'de bu kanallar izlenmediği için bizler göremedik ama Amerika'dan telefon eden rektörün bir arkadaşı tüm dünya televizyonlarında ayı projesinin ve Uludağ Üniversitesi'nin adının geçtiğini söylemiş. Dansçı ayılar Bursa'ya gelmişti ama asıl iş şimdi başlıyordu. Ayılar yılların ihmali ve bakımsızlığı sonucu perişan haldeydiler. Ayrıca bir bölümü de hasta idi. Bunun için, Dünya Hayvanları Koruma Cemiyeti ve fakültenin veteriner hekimleri ile öğretim üyelerinden bir grup oluşturuldu. Her anabilim dalına kendi alanları ile ilgili neler yapabilecekleri soruldu. Böylece kısa sürede büyük bir sağlık hamlesi başlatıldı. Ayıların gözleri, dişleri muayene edildi, kanları alınıp hastalıklar yönünden değerlendirildi, vücutlarının çeşitli yerlerinde oluşan yaraların tedavisine başlandı. Bu arada özellikle dişlerde çürümeler ve eksiklikler, gözlerde katarakt ve de-

kolmanlar saptandı. Hatta üç ayı katarakt ameliyatı yapılmak üzere uçakla Hollanda'ya götürüldü. Asıl sorunlardan biri de ayıların psikolojik durumlarının düzeltilmesi idi. Bu amaçla Hollanda'dan ve İngiltere'den hayvan psikologları gelerek ayıları 24 saat gözlemlədiler ve psikolojik durumlarını incelediler. Sıra bir çalıştay düzenleyip alınan sonuçları tartışmaya gelmişti. Nitekim kısa zamanda Bursa'da bir otelde çalıştay düzenledik ve projenin tüm paydaşlarını davet ettik. Konular enine boyuna tartışıldı. Bu sırada ayı sahiplerinin otele geldikleri ve benimle görüşmek istedikleri söylendi. Lobiye çıktığımda sekiz tane roman vatandaşın beni beklediğini gördüm. Tabii durumun ne hâl alacağını kestiremeyen arkadaşlar da gerektiğinde beni korumak için yanımda geldiler. Ayı sahipleri beni görünce kızgın ifadelerle etrafımı sarıp sorular yöneltmeye başladılar. Aslında haklıydılar, çünkü ekmek taneleri ellerinden alınmış ve karşılığında kendilerine herhangi bir ödeme yapılmamıştı. Ben de bu konuda bizim bir dahlimizin olmadığını, bakanlığın bu projeyi başlattığını, zararlarının tazmin edileceğini söyleyerek ayı sahiplerini yumuşatmaya çalıştım. Bu arada otel yönetimi polise haber vermişti. Polisler ayı sahiplerini otelden uzaklaştırdılar. Onlar da bir yandan gidiyor bir yandan da tehditler savuruyorlardı. Daha sonra çiftlikte ayılarla ilgili bir work shop düzenledik. Bu arada Yardımcı Doçent Doktor Metin Kaya liderliğindeki bir ekip kendi öğretim elemanlarımıza ve dışarıdan gelen veteriner hekimlerine özellikle diş sağlığı konusunda uygulamalı eğitim verdiler. İki öğretim üyesini de yanıma alarak özel arabamla Yunanistan'daki projeyi görmek üzere Selanik yakınlarındaki bir dağda bulunan ayı barınağını ziyaret ettim. Burada Tasos adlı bir Yunan meslektaş bize barınak hakkında bilgiler verdi. Akşam da Selanik Veteriner Fakültesi hocaları ile Türk hamamından restorana dönüştürülen bir mekânda yemekli toplantı yaptık. Yunanistan'da beklediğimizin üzerinde bir ilgi görmüştük. Yunan meslektaşlarımız da Bursa'da yaptığımız çalıştaya gelerek bizi sevindirdiler. Ayıların Rehabilitasyonu

Projesi dünyanın hayvan koruma konusundaki en önemli çevre projelerinden birisi idi. Dünya ve Türkiye medyası bu konuya çok büyük bir ilgi gösterdi. Fakülte bu proje sayesinde çok önemli maddi ve manevi kazanımlar elde etti. Ancak ne yazık ki aynı ilgiyi veteriner hekimliği meslek camiasından göremedik. Ben dekanlıktan ayrıldığımda ve emekli oluncaya kadar aylar çiftlikte bulunuyordum. Benden sonra aylar Bursa Karacabey Boğaz mevkiinde Orman Bakanlığı tarafından belirlenen ve etrafı çitle çevrilen kontrollü bir alana salındılar. Kendi başlarına beslenemedikleri için maalesef projenin sloganı olan Libearty'e yani tam özgürlüğe kavuşamadılar. Şimdi zaman zaman Karacabey Boğaz'a giderken önünden geçtiğim barınma merkezine ayaklarım gitmiyor. Bilinmez, belki de yasak diye beni içeriye bile almayabilirler.

FAKÜLTENİN TAŞINMASI

Veteriner Fakültesi 1978 yılında o zamanki adıyla Bursa Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulmuştu. Kuruluşunda kendine ait bir binası olmadığı için dekanlık ve klinikler dışındaki kürsüler Ankara yolunda, Karapınar mevkinde, eski Et ve Balık Kurumu Kombinasının arkasında bulunan Hayvan Borsası Binasında faaliyete geçmiş, klinik kürsüleri ise Merinos'ta, eski Veteriner Kontrol Laboratuvarının arkasında, Veteriner Müdürlüğüne bağlı Hayvan Hastanesine taşınmıştı. Daha sonraları üniversitenin Görükle Kampüsünde idari bina ve hayvan barınaklarından oluşan Deneme Çiftliği ile Merinos'ta Hayvan Hastanesine ek öğretim üyesi odaları ve laboratuvarları içeren bir bina inşa edilmişti. Kuruluşundan başlayıp 1993 yılına kadar geçen 15 yıllık süreçte öğrenci ve öğretim üyesi sayıları arttığı halde fakülte fiziki alan olarak hep aynı kalmış, hiç değişmemiştir. Ancak bu arada şehrin genişlemesine paralel olarak Karapınar'daki yerleşkenin etrafı doğru dürüst alt yapısı olmayan mahallelere dönüşmüş, Et ve Balık Kurumu Kombinasının rendering yani sakatat

yakma tesislerinin külleri ve kokusu fakülteyi yaşanmaz bir hale getirmişti. O zamanki rektör her konuşmasında fakülteyi mini bir golf sahasına benzetiyor ve dekanlık da bu konuda bir girişimde bulunmadığı için Görükle Kampüsüne taşınma konusunda hiçbir çaba sarf etmiyordu. Öte yandan öğrenciler ve öğretim üyeleri şehre 15 kilometre uzakta olan ve çevresinde hiçbir sosyal tesisin bulunmadığı gibi ulaşımı da zor bu yerleşkede izole bir şekilde yaşıyorlar, öteki fakültelerin öğrencileri ve öğretim üyeleri ile en ufak bir temasta bile bulunamıyorlardı. Bu durumu yaşayarak deneyimlediğim için dekan olur olmaz rektörlük nezdinde fakültenin üniversite kampüsüne taşınması konusunda girişimlerde bulundum. Ancak Nihat Balkır döneminde bu isteğimiz ne yazık ki yerine getirilmedi. Çünkü o kendince fakültenin mevcut şartlarını yeterli buluyordu. Ancak Nihat Balkır'dan sonra Ayhan Kızıllı rektör olunca bize Görükle'de su basmanı ve birinci katının yarısı tamamlanmış olan 7.500 metre kapasitesindeki bir inşaatı verebileceğini ve hazırlayacağımız plan uyarınca bu binayı tamamlayıp fakülteyi taşıyabileceğini söyledi. Ben de hemen fakülte kurullarını toplayıp bu öneriyi görüşmeye açtım ve kabul edilmesi üzerine de hemen Üniversite İnşaat Dairesi mühendisleri ile proje hazırlama çalışmasına başladım. Bu binada üç klinik anabilim dalı dışındaki sekiz anabilim dalı yer alacak ve iki anabilim dalına bir kat hesabı ile bina girişin üzerine dört kat olarak inşa edilecekti. Ayrıca, binanın her iki yanında da dersaneler ve öğretim üyesi odaları bulunacak, giriş katı ise öğrenci kantini olacaktı. Çiftlikteki binada faaliyetlerini sürdüren iki anabilim dalı yeni binaya geçecekleri için bu binaya da dekanlık birimleri taşınacaktı. Rektörlük inşaatı bir müteahhide verdi. Müteahhit de tesadüfen ziraat mühendisi bir devre arkadaşım çıktı. Müteahhitte çok sıkı bir işbirliği içerisinde çalışarak binayı dokuz ay gibi kısa bir sürede bitirdik ve taşınarak yeni öğretim yılında hizmete açtık. Böylece fakülte modern bir binaya kavuşmuş oldu. Öğrenciler üniversite kampüsündeki sosyal tesislerden yararlanıp di-

ğer fakültelerin öğrencileri ile tanışma olanağını elde ettiler. Böylece ben de daha önce yazdığım gibi Ankara'da Veteriner Hekimler Derneği ve Dölerme ve Suni Tohumlama Kürsüsü ile birlikte üçüncü olarak Bursa'da Veteriner Fakültesini eski yerlerinden yeni binalara taşıma şansına kavuşmuş oldum.

REKTÖR DEĞİŞİMİ

Rektör Nihat Balkır'ın görev süresi 1992 Ekim'inde bitecekti. Bu arada hükümet bir yasa çıkararak rektörlerin seçimle iş başına gelmesi hükmünü getirdi. Daha önce rektörü YÖK'ün önerisi üzerine Cumhurbaşkanı atıyordu. Seçime aylar kala üniversitede büyük bir kulis başlamıştı. Sürekli yeni rektör adayları ortaya çıkıyor, öğretim üyeleri ziyaret ediliyor, seçim beyannameleri dağıtılıyordu. Tabii bu arada karalamalar ve suçlamalar da eksik olmuyordu. Rektörlüğün şanslı adayları arasında Tıp Fakültesi Dekanı Ayhan Kızıl ve Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Abdurrahim Korukçu başta geliyordu. Biz fakülte olarak kardeş bir mesleğin mensubu olarak Korukçu'yu destekleme kararı almıştık. Nihat Balkır yeniden aday olabilirdi ama bir yıl sonra yaş haddinden emekli olacağı için girişimde bulunmadı. Seçimde profesörler, doçentler ve yardımcı doçentler oy kullandı. Yapılan seçim sonucunda Ayhan Kızıl en çok oyu alarak rektör seçildi. Bu seçim bizler için sürpriz olmadı çünkü en fazla öğretim üyesi tıp fakültesinde bulunuyordu. İki gün sonra devir teslim töreni yapıldı ve Nihat Balkır üniversiteye veda etti. Yeni rektör büyük bir vefasızlık örneği göstererek kendisini defalarca tıp fakültesine dekan atamış olan Nihat Balkır'ı aşağıya inip uğurlamadı. Rahmetli Ayhan Kızıl enteresan bir insandı. Adapazarlı orta halli bir ailenin çocuğu olmasına rağmen Bursa'nın en zengin ve tanınmış ailelerinden, Uludağ gazozun sahibinin kızı ile evlenmesi sanki onu biraz köklerinden uzaklaştırmıştı. Kalp cerrahı olan Kızıl daha çok Bursa'nın zengin iş adamları ve fabrikatörleri ile arkadaşlık yapar, lüks

otellerde onlarla vakit geçirirdi. Örneğin Bursa'nın ve Türkiye'nin yakından tanıdığı Cavit Çağlar onun en yakın arkadaşısı idi. Ayhan Kızıl yıllarca tıp fakültesi dekanlığı yapmasına rağmen özellikle yasal konularda yeterli değildi. Bu durum onun rektörlüğü sırasında daha somut biçimde ortaya çıktı. Kızıl'ın vurdumduymaz bir yapısı vardı. Olaylara pragmatik açıdan yaklaşır, hiçbir şeyi kendine dert edinmezdi. Yaşadığım bir olay onun bu özelliğini ortaya koymasına bakımından ilginçtir. Bir sabah dekanlıkta yoğun işlere dalmışken üniversite genel sekreteri Suna Hanım telefon edip rektörün beni çağırdığını söyledi. Ben de önemli bir konu olduğunu düşünüp işimi gücümü bıraktım ve yaklaşık kırk kilometre uzaklıktaki rektörlüğe hareket ettim.

Rektörün odasına girdiğimde yanında rektör yardımcılarının, bazı dekanların ve emekli bir tıp fakültesi öğretim üyesinin olduğunu gördüm. Ben de bir köşeye oturup olanları izlemeye başladım. Rektör ve emekli öğretim üyesi arasında siyasi bir tartışma cereyan ediyor, odada bulunanlar ise seslerini çıkarmadan onları dinliyorlardı. Yurt dışında uzun yıllar kalmış bir kişi olarak o anda aklıma yabancı bir üniversitede böyle bir şeyin asla olamayacağı düşüncesi geldi. Neyse aradan bir on beş dakika geçmişti ki artık dayanamayıp söze girdim ve rektöre, "Hocam beni çağırmışsınız, işimi gücümü bırakıp şehrin öbür ucundan geldim, ne diyorsanız deyin de ben de işimin başına döneyim," dedim. Odadakiler bu ani çıkışım karşısında şaşkınlıkla bana bakıyorlardı. Bunun üzerine rektör her zamanki alaycı tavrı ile bana dönüp sadece, "Baba seni asacakmış," dedi. Ben konuyu anlamamıştım ama yine de bozuntuya vermeden, "Asacaksa baba assın, razıyım," dedim. Bunun üzerine rektör, "Ali Yaşar ile gidin, o sana anlatacak," dedi. Ali Yaşar Sarıbay o dönemde rektör yardımcısı idi. Veda bile etmeden odadan dışarı çıktım, arkamdan da Sarıbay geldi, birlikte onun odasına gittik. Konu bir asistanın kadro sorunu ile ilgili olarak o zamanki Cumhurbaşkanı, baba namıyla anılan Süleyman Demirel'e yazdığı bir şikâyet

mektubu idi. Cumhurbaşkanlığı yazıyı YÖK'e, YÖK de ilgisi nedeniyle rektörlüğe havale etmişti. Yasal olarak haklı olduğumuz için şikâyetin altından önemli bir şey çıkmadı ve konu kapandı. Ayrıca yönetim kurulu üyesi olduğum ve rektörün başkanlığını yaptığı Uludağ Üniversitesini Güçlendirme Vakfı'nda da keyfi uygulamaları yüzünden rektörle çok tartışmalarımız oldu. Gerek seçimde oy vermemem gerekse yaşadığım tartışmalar yüzünden rektör dekanlık seçimlerinde benim aleyhimde çalıştı. Ayhan Kızıl rektör olduktan sonra eski rektör ile çalışan üniversite bürokratlarının bir bölümünü hiçbir gerekçe göstermeden değişik fakültelere atadı. Bunlardan biri de özlük işleri daire başkanlığından bizim fakülte sekreterliğine atanan Ruşen Özyiğit'tir. Kuruluşundan beri üniversitede görev yapan ve başarılı bir bürokrat olan Ruşen Özyiğit ile yaklaşık iki sene birlikte çalıştık ve önemli işlere imza attık.

VETERİNER ÖN LİSANS PROGRAMI

Dekanlığım sırasında bir gün Ankara'daki Veteriner Sağlık Teknisyenleri Derneği'nin eski başkanı Adnan Korkmaz ve yönetim kurulu üyeleri ziyaretime geldiler. Hal hatır sorulduktan sonra Korkmaz konuya girdi ve veteriner sağlık teknisyenleri için Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nde ön lisans programı açılacağını, bu konuda ilgili fakülte ile gerekli görüşmelerin yapıldığını, ancak Ankara Veteriner Fakültesi'nin kendilerine yardımcı olmak istemediğini, bizden yardım rica etiklerini söyledi. Adnan Korkmaz çok eski bir arkadaşım ve ben Ankara'da Veteriner Hekimleri Derneği Başkanı iken o da Hayvan Sağlık Memurları Derneği Başkanı idi. Mesleklerimiz ve Türkiye hayvancılığı konusunda birlikte mücadele vermiştik. Ayrıca kısa süren Sivas merkez veteriner hekimliği görevim sırasında, özellikle de sığır ve bası mücadelesinde o zamanki adıyla hayvan sağlık memurlarının ne büyük özverilerle çalıştıklarına yakından tanık

olmuştum. Özellikle Gemerek'te geçici görevle bulunduğum sırada hayvan sağlık memuru Hasan Durmaz'ın bana göstermiş olduğu yardımı ve desteği hiç unutmadım. Sivas merkezde birlikte çalıştığımız hayvan sağlık memuru Nabi Bey'in bir gün yakasını açarak at vebası mücadelesi sırasında bir atın teperek göğsünün ortasında oluşturduğu nal izini göstermesi ve bunu bir madalya gibi taşıdığını söylemesi hâlâ gözümün önündedir. Tüm bu nedenlerden dolayı Adnan Korkmaz ve arkadaşlarının teklifini tereddütsüz kabul ettim. Bu kararım onları çok sevindirmişti. Daha sonra gerekli prosedürleri tamamladılar ve Açık Öğretim Fakültesi'nde dersler başladı. Öncelikle programa dahil olacak dersleri ve dersleri verecek öğretim üyelerini tespit ettik. Daha sonra her öğretim üyesi kendi konusunda bir kitap yazdı. Bu kitaplar Açık Öğretim Fakültesi tarafından kısa sürede basıldı. Sonra da stüdyoda ders verme aşamasına geçildi. Ben de suni tohumlama dersini verme görevini üstlenmiştim. Bu konuda bir de kitap yazdım. Ayrıca televizyondaki derslere katkı olsun diye uygulamaları o zamanın koşullarında film makinesi ile sekiz milimetrelik şeritlere çektim. Eskişehir'e giderek Açık Öğretim Fakültesi stüdyolarında dersleri banda alıyorduk. Ders sırasında yazılar kameranın hemen altındaki prompter'den geçiyor ve biz de o yazıları okuyarak dersimizi anlatıyorduk. Benim yayınım bir kere kesilmişti, o da uçak gürültüsünden dolayı olmuştu. İlgililer stüdyoyu ne kadar da izole etseler hava üssü yakın olduğu için uçak gürültüsünü özellikle de ses hızının aşıldığı durumlarda engelleyemediklerini söylediler. Bu programa katılımımız az da olsa eleştirildi ama ben geriye dönüp baktığımda hiçbir pişmanlık duymuyorum. Çünkü binlerce veteriner sağlık teknisyeni bu programa katılarak tekniker unvanı kazandılar ve bu unvan sayesinde de özlük haklarında önemli iyileşmeler oldu. Kişisel olarak ben de açık öğretimde ders verme şansını elde etmiştim. O derslerin videoları hâlâ youtube'da yayınlanmaktadır. Ayrıca da tek başıma yazdığım bir kitap sahibi olmuştum.

VETERİNER ARAŞTIRMA MERKEZİ

Planladığım ama dekanlıktan ayrılmam nedeniyle tamamlayamadığım çok önemli projelerden birisi de Veteriner Araştırma Merkezi yani VETAM'dır. Bunun ilk uygulamalarını 1974 yılında Almanya'da görmüştüm. Bizden çok zengin olmalarına rağmen birkaç anabilim dalının ortaklaşa kullanacağı türden büyük aletleri bir tane alıyorlar ve aleti merkezi bir yerde bulundurarak tüm ilgililerin yararlanmasına sunuyorlardı. Örneğin gaz kromatografisi denen ve o yıllarda çok kullanılan alet bir odada duruyordu ve başında da bir teknisyen bulunuyordu. Bu alette analiz yaptırmak isteyen kişiler odaya girmeden pencereden numunelerini teknisyene veriyorlar ve teknisyenin belirttiği tarihte de gelip sonuçlarını alıyorlardı. Ankara'da yeni asistan olduğum yıllarda hayvan besleme kürsüsüne alınan çok değerli bir alet olan amino asit analyser cihazı bozulduğunda fakültenin elektrikçisinin müdahale ettiğini ve bu yüzden aletin kısa sürede kullanılamaz hale geldiğini çok iyi hatırlıyorum. Ayrıca, daha önce de yazdığım gibi, Almanya dönüşü araştırma yapmak için kullanmak istediğim alette çalışmama, o aleti kürsüsünde bulduran hocanın izin vermemesini hiç unutmamıştım. Bu nedenle dekan olmadan da böyle bir projeyi düşünmüş ve planlamıştım. Dekan olduktan sonra çeşitli nedenlerden dolayı hemen hayata geçiremedim. Çünkü bir aletten örneğin üç anabilim dalında birer tane bulunuyordu. Her hoca ortaklaşa kullanılabilecek nitelikteki aletler kendi anabilim dallarının laboratuvarlarında bulunsun istiyorlardı. Ancak hesap ettirdiğimde bir anabilim dalının bir aleti yılda yüz gün bile kullanmadığını tespit ettim. Yani alet yılın neredeyse dörtte üçünde kullanılmıyordu. Oysa üç anabilim dalı ortak bir aleti kullansa o alet yıl boyu rantabl bir şekilde çalışacaktı. Öncelikle büyük aletleri anabilim dallarından almak konusunda hocaları ikna etmem gerekiyordu. Bunu başardıktan sonra aletleri koyacak bir merkezi laboratuvar hazırlamam gerekti. Bunun için de çiftlikte dekanlı-

ğın karşısında kullanılmayan bir binayı merkez laboratuvarı haline dönüştürdük. Fakültede çalışan ve çok işleri olmayan teknisyenleri laboratuvara koyacağımız aletlerin kullanımını öğrenmeleri için tıp fakültesinde kursa gönderdik. Bu arada çok titizlikle, yabancı ülkelerdeki örneklerinden de yararlanarak hazırladığımız Veteriner Araştırma Merkezi Yönergesini üniversite senatosundan geçirerek resmiyet kazandırdık. Ama ne yazık ki tam uygulamaya geçeceğimiz sırada benim görev sürem doldu ve proje sonuçsuz kaldı. Şimdi geriye dönüp baktığımda Türkiye’de tek olacak bu projenin hayata geçmesine üzüldüm.

DEKANLIK SEÇİMLERİ

Sonunda üç yıllık dekanlık sürem dolmuş ve yeni atanma süreci başlamıştı. Yasada bulunmamasına rağmen seçimle iş başına gelen rektörler dekanları da seçimle belirlemek istiyorlardı. Aslında YÖK’ten önce 1750 sayılı yasaya göre bu yöntem uygulanıyor ve dekanlar öğretim üyelerinin oyları ile seçiliyordu. Bana göre de en demokratik olan yol bu idi. Doğal olarak her seçimde olduğu gibi adaylar ortaya çıkmaya ve propaganda yapmaya başladılar. Aslında ben yeniden dekan olmayı daha önce de belirttiğim gibi makam hevesimden değil özellikle yarım kalan Veteriner Araştırma Merkezi’nin kuruluşunu tamamlamak için istiyordum. Çünkü bu konu bana göre çok önemli idi ve veteriner fakültesinde araştırmalar yönünden bir devrim yaratacaktı. Bir gün rahmetli Aytekin Özer beni ziyarete geldi ve dekanlığa aday olacağını söyledi. Ancak diğer aday Recep Tınar’a karşı oylar bölünmesin diye benim seçimlere girmememi istiyordu. Aytekin Özer bizden önce mezun olmasına rağmen Ankara’da benden sonra asistan olmuştu ve yaklaşık on yıl birlikte asistanlık yapmıştık. Bu süre içerisinde yakın bir arkadaşlığımız oluşmuştu. Ben de kendisine dekanlığı makam hırsı için istemediğimi, Veteriner Araştırma Merkezi başta olmak üzere yarım kalan birkaç

projeyi tamamlamak için aday olmak istediğimi söyledim ve “Bu dönem de ben dekan olayım, sen yardımcı ol, sonraki dönemde ben zaten aday olamayacağım için seni destekleyeyim” dedim. Aytekin Özer baştan bu teklifi kabul etti ama sonradan tekrar ziyaretime gelerek aday olacağını söyledi. Ben de kendisine başarılar diledim. Diğer aday ise Recep Tınar idi. Recep Tınar da benden önce mezun olmuştu. Onunla da Ankara’da birlikte asistanlık yapmıştık. Bursa’ya da aynı zamanda gelmiştik ve aynı zamanda dekan yardımcılığı yapmıştık. Recep Tınar ailece görüştüğümüz ve dekanen bile ağabey diye hitap ettiğim birisi idi. Seçim zamanı yaklaşıyor ve propagandaların dozu artıyordu. Benim propaganda yapmaya ihtiyacım yoktu. Çünkü üç yıldır dekandım ve günahıyla sevabıyla yaptıklarım ortada idi. O nedenle hocaları tek tek ziyaret edip kendimi anlatmama gerek yoktu. Sadece üç yıllık icraatımı içeren bir mektup yazdım ve tüm öğretim üyelerine gönderdim. Bu arada benim yanıma gelenler çok oluyordu. Gelen her kişi en şanslı adayın ben olduğumu, mutlaka seçimi kazanacağımı ve kendisinin de benim arkamda olduğunu söylüyordu. Tabii yılların örgütçüsü olduğum için ben bu söylenenlere hiç önem vermiyor, sadece gülüp geçiyordum. Çünkü mesleki örgütlerdeki çalışmalarım sırasında yaklaşık on seçim dönemi geçirmiş ve insanların ikiyüzlülüklerine çok şahit olmuşum. Sonuçta seçimler yapıldı ve ben seçilemedim, Recep Tınar seçildi. Gerçekten de çok demokratik bir ortamda geçen seçimler sonucunda zafer onun oldu. Kendisini kutladım ve atama olduğunda da görkemli bir devir teslim töreni yaparak dekanlığı devrettim. Beni tek üzen konu ise tahmin ettiğim gibi yanıma gelip arkanızdayız diyen kişilerin çoğunun bana oy vermemesi ve yıllarca kader birliği yapmış olduğum en yakın arkadaşlarımın aleyhimde çalışması oldu.

MÜNİH SEYAHATI

1991 yılında Giessen'e gittiğim DAAD Bursu'na 1994 yılında yeniden başvurmuştum. Bu kez başvurumda Münih Veteriner Fakültesi'nde çalışmak istediğimi bildirdim. Bursu tekrar kazandım ve 1994 yılının Ağustos ayında Münih'te olmak üzere hazırlıklarına başladım. Önceden olduğu gibi yine araba ile gidecek, eşimi ve çocuklarımı da götürecektim. Bu kez Yugoslavya'da savaş olduğu için Yunanistan-İtalya üzerinden Almanya'ya gitmeyi planlamıştım. Nitekim bir gün sabah saat 05.00'te yine Ataköy'den 1988 Model Şahin marka arabam ile yola çıktım. Keşan Pazarkule sınır kapısından Yunanistan'a girdim ve uzun süren bir yolculuktan sonra akşamüstü Yunanistan'ın Adriyatik kıyısındaki Iguamenitsa feribot Limanı'na ulaştım. Seyahatim sırasında ilk kez gördüğüm Batı Trakya'da yolda konakladığımız dinlenme tesislerinde herkesin Türkçe konuşması çok ilgimi çekmişti. Ayrıca, toplamı 250 kilometre olan inişli yokuşlu Iguamenitsa dağları benim için çok yorucu olmuştu. Limanda bir süre dinlenip rahatladıktan sonra önceden biletini aldığımız feribota bindik. Sabaha kadar Adriyatik Denizi'ni geçip gün doğarken İtalya'nın Brindisi Limanı'na ulaştık. Brindisi'den sonra İtalya'yı güneyden kuzeye katederek gece yarısı Münih'e ulaştık. Bir arkadaşın tanıdığıının evinde geceyi geçirdikten sonra sabah araba ile veteriner fakültesine gittim. Önce Münih'ten biraz bahsetmek istiyorum, Avrupa'nın güzel şehirlerinden söz edilirken Münih'in adı nedense hiç geçmez. Oysa bana göre Münih, Avrupa'nın en güzel beş şehirden biridir. Münih, Bavyera Eyaleti'nin başkentidir. Bavyera Almanya'nın güneyinde yer alan ve Alp Dağları, gölleri, ormanları, tarihi yapıları, sarayları, kayak merkezleri ile ünlü bir eyalettir. Tarihte Bavyera Krallığı bölgede hüküm sürmüş ve Kuzey Almanya ile hep çatışmıştır. Zaten Bavyeralılar Bayerisch denen ayrı bir dil kullanırlar. Bayerisch Kuzey Almanya'da konuşulan yüksek Almanca'dan (Hoch Deutsch) tümüyle farklı,

ayrı bir diyalekttir. Kuzeyde yaşayanlar Bayerisch'i hiç anlayamazlar. Bavyeralılar kendilerine Bağımsız Devlet (Frei State) adını vermişlerdir. Münih'e gelince şehir tam bir kültür ve sanat merkezidir. Şehirde ve civarında bol miktarda tiyatro ve opera binaları, müzeler, saraylar, meydanlar ve tarihi eserler bulunur. Çevresindeki göller görmeye değer güzelliindedir. Münih'in ortasında Englische Garten (İngiliz Bahçesi) adı verilen devasa bir park bulunur. Bu parkın içinde dereler, göletler, gezinme alanları, yeşil sahalar, restoranlar ve bira bahçeleri yer alır. Münih, Almanya'da en çok Türk'ün yaşadığı bir şehirdir. Çünkü Münih'te otomotiv başta olmak üzere çok gelişmiş bir sanayi mevcuttur. Münih'in ortasındaki Olimpiyat Kampüsü 1972 Olimpiyatlarının yapıldığı yerdir. Olimpiyat merkezi döner kulesi ile ünlüdür. Sabah doğum kliniğine vardığımda Klinik Şefi Stolla'nın sınavda olduğunu, benimle öğle yemeğinde görüşeceği söylendi. Ben de fırsattan istifade öğle yemeğine kadar yaklaşık üç saat hemen fakültenin bitişiğindeki İngiliz Bahçesi'ni gezdim, yürüyerek şehrin merkezinde dolaştım. Münih'i avucumun içi kadar iyi biliyordum. Çünkü önceden de yazdığım gibi 1974'te Münih'te bir yıl geçirmiştım. Öğlen olduğunda kliniğe geri döndüm. Stolla da sınavını bitirmiş ve beni bekliyordu. İki eski dost hasretle kucaklaştık ve fakültenin karşısındaki bir restorana yemeğe gittik. Stolla ile 1974 yılında yine klinikte tanışmıştık. O yıllarda asistan olan Stolla ile güzel bir dostluğumuz oluşmuştu. Sohbetimiz sırasında 1974'te kliniğin şefi olan Prof. Dr. W. Leidl'in emekli olduğunu ama yine klinikte bilgisayarlı sperma animasyonları üzerinde çalıştığını, Dr. Scheffels'in de 1974 yılındaki gibi ambulanslı kliniğin başında olduğunu öğrendim. Yemekten sonra Stolla'nın ofisine geçip klinikte kalacağım bir ayın programını yaptık. Programa göre, sabahları viziteye katılacak, klinik çalışmalarını ve dersleri izleyecektim. Arada sırada da ambulanslı klinik çalışmalarına katılacaktım. Öğleden sonraları ise kütüphanede çalışacaktım. Stolla'nın yanından ayrıldıktan sonra 1974'ten tanıdığım

Leidl'i ve Scheffels'i ziyaret ettim. Leidl biraz yaşlanmış, Scheffels ise aynı duruyordu. Onlarla da sohbet edip eski anılardan bahsettik. Bu arada 1974'te fakültenin çiftliğinde bize kahve yapan Frau Haitci'ye rastladım. Geçen yıllar onu hiç değiştirmemişti. Ertesi günü sabah saat yedide vizite olduğu için erkenden kliniğe geldim. Vizitede kliniğin tüm öğretim elemanları hazır bulunuyordu. Klinik nöbetçisi arkadaşlar tedavi gören hayvanlarla ilgili bilgi veriyorlar, Stolla ve diğer öğretim elemanları da vakayı tartışıp tavsiyelerde bulunuyorlardı. Ben daha önce de değindiğim gibi klinikçi olarak yetişmediğim için sadece anlatılanları dinliyordum. Visiteden sonra kliniğe yeni gelen hastaların muayenesi başlıyordu. Fakülte şehrin merkezinde olmasına rağmen kapalı nakliye araçları ile çok sayıda sığır, at, domuz ve koyun getiriliyordu. Klinikte her hayvan türüne ait ayrı bölümler bulunuyordu. Muayene edilen hayvanlardan tedavi edilenler taburcu ediliyor, tedavisi uzun sürecekler ya da ameliyat edilecekler klinikte kalıyordu. Ameliyat edilecek hasta hayvanlar ertesi gün ders için ayrılıyor ve öğrencilere kapalı devre televizyon ekranlı dersanelerde demonstrasyon yaptırılıyordu. Öğrencilere gösterilmeyecekler ise genellikle öğlenden sonra operasyonlara alınıyordu. Ben genelde öğlenden sonraları ya bu operasyonları seyrediyor ya da kütüphanede kitap okuyup literatür tarıyordum. Öğlenleri ise yemekten sonra fakültenin dibinde bulunan İngiliz Bahçesi'nde kısa yürüyüşler yapıyordum. Akşamüzeri de arabam ile kaldığımız eve gidiyor, çocukları da alıp şehir merkezinde geziyor ya da alışveriş yapıyorduk. Bu arada araştırma konularıyla ilgili bir de konferans verdim. İlgi ile izlenen konferanstan sonra Stolla, Leidl ve diğer arkadaşlarla birlikte yemek yedik. Böylece bir ay geçmiş ve Türkiye'ye dönme zamanım gelmişti. Yine araba ile geldiğimiz aynı yolu takip ederek İtalya, Adriyatik ve Yunanistan üzerinden Türkiye'ye döndüm.

EMEKLİLİK VE SORUŞTURMA

Dekanlıktan ayrıldıktan sonra anabilim dalıma dönmüş ve bilimsel konulara daha da ağırlık vermeye başlamıştım. Sabahları erken saate fakülteye geliyor, akşam üzerine kadar çalışıyordum. Bu arada öğlenleri binanın en üst katında oluşturduğumuz sosyal salonda arkadaşlarla briç oynuyorduk. Dekanlıktan ayrılmış olmama rağmen geçmişte sorun yaşadığım bir iki hoca dışındaki arkadaşlar sağ olsunlar bana gerekli saygıyı gösteriyorlardı. Bu arada içinde bulunduğumuz 1995 yılının Eylül ayında kamuda 25 yılımı dolduruyor ve emeklilik hakkını kazanıyordum. Eşimle konuşmalarımızda emekli olup Ankara'ya yerleşme fikri ağırlık kazanıyordu. Bunun ailemiz için bazı haklı nedenleri de vardı. Oğlum o yıl liseyi bitirmiş ve Ankara'daki Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ni kazanmıştı. Başarılı bir öğrenci olan oğlumu Ankara'da yalnız bırakmak istemiyorduk. Kızım da iki yıl sonra üniversiteye başlayacak ve büyük bir ihtimalle Ankara'da okuyacaktı. Ayrıca, yanımızda bulunan annem Bursa'da yalnızlık çekiyordu. Onun da dört kardeşi ve yeğenlerinin olduğu Ankara'da yaşaması daha uygun olacaktı. Bu arada eşimin de emekliliği gelmişti. Tüm bu nedenleri etraflıca düşünüp sonunda emekli olmaya karar verdim. Ancak bu arada talihsiz bir soruşturma olayı ile karşı karşıya kaldım. Geçmişte bazı haksız uygulamalarına engel olduğum bir hoca beni rektörlüğe şikâyet etmişti. Konunun esası şöyleydi: Bu hoca yıllar önce Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü'nde kullanılmayan, hurda olarak bile kimsenin almadığı sözde yem fabrikasını fakültenin kamyonunu, işçisini, parasını kullanarak Bursa'ya taşımış ve çiftlikteki hangarlardan birine koydurmuştu. Belki de on yıldır orada duran ve kullanılmayan bu hurda malzemeyi, bulunduğu hangarı ayı projesine tahsis ettiğimiz için dışarı çıkartmış ve daha fazla zarar görmesin diye de üzerini naylonla örtmüştük. Ama dışarıda gittikçe çürüyen bu malzemeyi satıp ufak da olsa hazineye bir gelir sağlamak istedik. An-

cak satışı dekanlık olarak biz yapamıyorduk. Malzeme Milli Emlak'ın olduğu için satışı Maliye Bakanlığı'nın dolayısıyla da ona bağlı Milli Emlak'ın üniversitedeki temsilcisi olan Bütçe Daire Başkanlığı yapıyordu. Bizim yapmamız gereken tek şey bu malzemeyi hurdaya çıkarmak için bilimsel bir rapor vermektir. Nitekim ilgili hocalardan oluşan bir komisyon malzemeyi inceleyerek kullanılmaz raporu verdi. Bütçe Daire Başkanlığı da hurdaya çıkmış olan bu malzemeyi kendi kurallarına göre ihale ile sattı. Bu işlemde bizim kullanılmaz raporu vermek dışında hiçbir katkımız olmadı. Hatta kime ve kaç liraya satıldığından da habersizdik. Ancak, bu hurdaları devleti büyük maddi zararlara sokup Ankara'dan getiren ve üstüne üstlük yıllardır kurmayıp daha da çürümesine neden olan hoca beni yem fabrikasını düşük fiyatla sattı diye rektörlüğe şikâyet etmişti. Kendisiyle geçmişte haklı olduğum konularda sıkça tartıştığım ve bu nedenle de dekanlık seçimlerinde benim aleyhime çalışan rektör bu metnestsiz şikâyeti devreye sokmuş ve fakültenin beş öğretim üyesinden oluşan bir komisyon kurup bu şikâyetin araştırılması istemişti. Komisyon benden yazılı bir savunma istedi. Ben de konuyu ayrıntıları ile bir rapor haline getirip komisyona sundum. Ama komisyon yine de iddia sahibini haklı bulup benim mahkemede yargılanmama karar verdi. Öğretim üyelerinin idari konularla ilgili olarak mahkemede yargılanmasına Üniversite Yönetim Kurulu karar veriyordu. Yönetim kurulunda iki kişilik bir komisyon kuruldu. Bu komisyon, fakülte soruşturma komisyonunun raporunu inceleyerek mahkemede yargılanıp yargılanmamam konusunda bir rapor hazırladı. Sonradan Üniversite Yönetim Kurulu'na katılan arkadaşların bana naklettiklerine göre iki kişilik komisyon yargılamaya neden olmadığına dair bir rapor hazırlamış ve bu raporun tartışılması sırasında ise üyelerin tümü böyle mesnetsiz ve kasıtlı bir şikâyetin bu boyutlara taşınması ile ilgili olarak rektöre eleştirilerde bulunmuşlar. Nitekim benim mahkemede yargılanmam konusu Üniversite Yönetim Kurulu'nda oy birliği ile

reddedildi. Ancak bu durum beni bir hayli üzmüş ve kırmıştı. Zaten bu arada emeklilik sürem dolduğu için dilekçemi verdim ve izine ayrıldım. Bu arada dekanlığın veda toplantısı yapma isteğini de geri çevirdim ve kısa zamanda evimi Ankara'ya taşıyarak Bursa'dan ayrıldım.

GENEL DEĞERLENDİRME

DÜNÜN ALMANYA'SI, BUGÜNÜN TÜRKİYE'Sİ

Şimdi de, geçmişte Almanya'da çalıştığım veteriner fakülteleri ile bugün Türkiye'deki veteriner fakültelerini karşılaştırmak istiyorum. Önceden de yazdığım gibi Almanya'da 1974 yılında bir yıl Münih Teknik Üniversitesi Ziraat Fakültesi Fizyoloji Enstitüsü'nde, 1991 yılında bir ay Gießen Justus Liebig Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nde, 1995 yılında da yine bir ay Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nde araştırma görevlisi ve misafir profesör olarak çalıştım. Buradan da anlaşılacağı üzere Almanya'daki fakültelerle ilgili en son gözlemim 22 yıl öncesine dayanıyor. Önce 43 yıl öncesine gideyim ve Fizyoloji Enstitüsü Hormon Laboratuvarı'ndan söze başlayayım. Laboratuvara gittiğimde yaklaşık 4 ay deneylere başlayamadım. Çünkü tüm konular ve aletler bana yabancı idi. Hepsini ilk defa duyuyor ve görüyordum. Örnek vermem gerekirse bir hormon tayin yöntemi olan radioimmunoassay'i ilk defa duyuyordum. Bunda belki de haklıydım, çünkü bu yöntem bulunalı daha bir iki yıl olmuştu ve ilk kez çalıştığım laboratuvarında uygulanıyordu. Bir kıyaslama yapmak gerekirse bugün saniyeler süren sütte ve kanda radioimmunoassay ile progesteron tayinini o yıllarda tam iki günde tamamlıyorduk. Örneğin mililitre düzeyinde sıvı çeken, ucunda tek kullanımlık plastik bulunan ve üstten basmak suretiye çalışan hassas pipetleri ilk defa görüyordum. Çünkü biz cam pipetten başka pipet bilmiyorduk. Örneğin kimyasal madde tartmaya yarayan ve günümüzde kuyumcuların kullandığı elektronik hassas terazide ilk kez çalışıyordum. Çünkü o dönemde Türkiye'de hâlâ manuel çalışan kefe-

li terazi kullanıyorduk. Kuşkusuz bu örneklerin sayısı daha da artırılabilir. Demem o ki, 1974 yılında, Almanların kurduğu Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde faaliyete başlayan Türkiye'nin tek veteriner fakültesinde aradan geçen yaklaşık 40 yılda pek bir şey değişmemiş ama yine Almanların kendi ülkelerinde kurduğu veteriner fakültelerinde devrim niteliğinde gelişmeler ve ilerlemeler olmuş. Bunu milletlere ya da kişilere bağlamak yerine ülkenin bilime ve teknolojiye verdiği önemi düşünerek değerlendirmenin daha doğru olacağı kanısındayım. Sıra veteriner yükseköğretime geldiğinde ise, o günlerde Münih Veteriner Fakültesi'nde ders ve uygulamalar kapalı devre televizyon sistemi ile yapılırken biz de hâlâ derslerde kartonlara çizilmiş ve duvara asılan tablolar kullanılıyordu. Aynı uygulamayı 1991 ve 1995'te Almanya'daki görevlerim sırasında görmüştüm. Bizde bugün böyle bir uygulamanın olup olmadığını bilmiyorum. Bununla bağlantılı bir konu da tüm bu imkânlara rağmen öğrencinin iyi yetişip yetişmediğidir. Sizlere Gießen'de Prof. Dr. Bostedt'in sınavına girdiğimi, öğrencilerin sorulan soruların hiçbirini bilemediğini ve Bostedt'in de bana karşı mahcup olduğunu yazmıştım. Ne yazık ki bizde de aynı durum söz konusu idi. Ben kendimden örnek vereyim, 1965-1970 yılları arasında Ankara Veteriner Fakültesi'ndeki öğrenciliğim sırasında Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde Alman ekolüne göre yetişmiş ya da onların veteriner fakültesinde yetiştirmiş olduğu çok değerli hocalardan ders aldım ve fakülteyi ilk on kişi arasında bitirdim. Ancak mezun olup Sivas'ta veteriner hekimi olarak çalışmaya başlayınca hiçbir şey bilmediğimi anladım ve sudan çıkmış balığa döndüm. Bunun da nedeni başlangıçtan beri fakültelerimizde uygulamaya dönük bir öğretim sisteminin bulunmayışıdır. Evet fakültede çok şey öğreniyorduk ama öğrendiğimiz bilgileri uygulamaya sokmak konusunda sıkıntı yaşıyorduk. Daha doğrusu, öğrenci iken ileride hangi bilgilerin bize yarayıp yaramayacağını bilmiyorduk, hocalarımız da söylemiyordu. Aynı Almanya'da olduğu gibi ne kadar iyi imkânlarla öğretim

görseniz de öğrenci psikolojisi içinde bu bilgileri uygulamaya aktarmayı başaramıyorduk. Asıl deneyim kazanmanın mezu- niyetten sonra olduğunu hep iddia etmişimdir. Nitekim Al- manya’da klinik açmak isteyen bir veteriner hekiminin dok- tora yapması zorunlu idi. Ancak orada doktora akademik bir unvan olmayıp kişinin ileriki yaşamına dair kazanacağı bir deneyim olarak görülmektedir. Almanya’da çeşitli tarihlerde ve sürelerde bulunduğum üç dönemde de gözlemlediğim bir husus fakültelerdeki idari yapı, kadrolaşma ve denetimdir. Almanya’da fakülteler daha çok enstitüler biçiminde örgüt- lenmişlerdir. Her enstitüde bir bilemediniz iki tane kadrolu öğretim üyesi bulunur. Bunlardan bir tanesi enstitünün şefi olarak görev yapar. Bu öğretim üyeleri devletten maaş alır. Geri kalan öğretim elemanları maaşlarını ya projelerden ya da varsa o enstitünün döner sermayesinden alırlar. Hocalar yaptıkları projelerde yardımcı araştırmacı olarak akademis- yenler istidam ederler. Hocanın ya da yanında çalışanların alacakları para proje süresi ile sınırlı olduğu için hoca hem kendisi hem de yanında çalışanlar aç ve açıkta kalmasın diye daha bir proje bitmeden yenisini hazırlaması gerekir. Biz de bugün fakültelerde öyle anabilim dalları vardır ki okutulan bir derse karşı dokuz profesör bulunur ve bunların hepsi de maaşını devletten alır. Biz de bir asistan profesör olunca- ya kadar geçen tüm zamanda kendisi için çalışır. Yani önce doktora yapmak, sonra yardımcı doçent olmak, sonra doçent olmak, sonra da profesör olmak adına bu aşamalar için ko- nulmuş bulunan zamana, kriterlere ve sayılara göre araştırma ve yayın yapmak, kongrelere katılmak için uğraşır. Onun için önemli olan yayının kalitesi ve sonuçları değil sadece rektör- lüğün istediği sayıyı tutturmadır. Hele bir de tek bilemediniz iki kişinin uğraştığı bir araştırmadan çıkan yayına sekiz on kişinin adının yazılması da araştırmacının içeriğini bile bilme- den yayın sahibi olan insanlar yaratır. Kişi profesör olduktan sonra da artık ben yorulduğum diyerek her şeyden elini ayağı- nı çekmekte derse bile girmemektedir. Ancak konusu uygun

olanlar profesörlükteki mesailerinin çoğunu yayın yapmaya ya da kitap yazmaya değil de şirketlere danışmanlık yapmaya harcarlar. Çünkü Türkiye’de profesör olan bir kişiye hangi branşta olursa olsun hiçbir makam hesap soramamaktadır. Profesör olan kişi üç gün mesaiye gelmese bile idarenin umurunda değildir. Oysa Almanya’da asıl çalışma profesörlükten sonra başlamaktadır. Çünkü o zamana kadar kendine çalışan kişi profesör olduktan sonra artık proje hazırlamak, kitap yazmak, ulusal ve uluslararası kongrelere katılmak ve yayın yapmak için uğraşmaktadır. Çünkü fakültelerde etkin bir denetim mekanizması vardır. Her yıl profesörler üniversite kurulları tarafından sıkı bir denetime tabi tutulmakta ve denetimden geçemeyenleri fakülte ile ilişkisi kesilmektedir. Bir de orada bir akademisyenin bizde olduğu gibi asistan olduğu fakülteden profesör olarak emekli olma şansı yoktur. Akademisyenliğinin her aşamasında yer değiştirmek zorundadır. Bir başka yerden gelip enstitüye şef olmak isteyenler odacılar da dâhil tüm enstitü personeli önünde kendini anlatmak ve personele kendini kabul ettirmek zorundadır. Almanya’da dekanlık konusu da ayrı bir anlayışa tabidir. Dekanlık simgesel bir protokol makamıdır. Asıl yetki enstitülerdedir. Bilimsel çalışmalarına zaman ayıramayacaklarını düşünerek kimseler dekan olmak istememektedir. O nedenle dekanlık apartman yöneticiliği gibi enstitüler arasında sırayla yapılmaktadır. Bizde dekan olmak için girilen yarışları, verilen mücadeleleri düşününce insanın oradaki duruma inanası gelmiyor.

TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTELEŞME SÜRECİ

Osmanlı İmparatorluğu’nda yükseköğretim medreselerde ve dini esaslara göre yürütülüyordu. 23 Temmuz 1846 yılında padişah fermanı ile İstanbul’da Darülfünun adında bir yükseköğretim kurumu oluşturuldu. Ama bu Darülfünü’na bağlı medreseler çeşitli konularda yine faaliyetlerini sürdürmekteydi. Cumhuriyet kuruluncaya kadar Darülfünun birçok kez

değişikliğe uğradı. Bu değişiklikler arasında 1912 yılında medreselerin yerine hukuk, tıp, fen, edebiyat, ilahiyat gibi bölümlerin açılmasını ve 1919 da Darülfünü'na kısmi bir özerkliğin verilmesini sayabiliriz. Ancak Cumhuriyet kurulduktan sonra yeni yönetim 1 Nisan 1924 yılında 493 sayılı yasa ile İstanbul Darülfünü'nu kurmuştur. Ne var ki, Darülfünün Cumhuriyet devrimlerini koruma konusunda yetersiz kalınca 1 Ağustos 1933 yılında hazırlanan bir üniversite reformu ile kaldırılarak yerine İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Aynı reform çerçevesinde yine 1933 yılında Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüsü faaliyete geçirildi. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yükseköğretim kurumları olan her iki kuruluşta Almanya'dan davet edilen ya da Hitler'in zulmünden kaçıp gelen gerçek Alman ya da Yahudi kökenli Alman hocalar görev yapmıştır. Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde veteriner, ziraat, tabii bilimler ve ziraat sanatları gibi bölümler bulunmaktaydı. Yüksek Ziraat Enstitüsü kürsü sisteminden çok enstitü sistemi ile faaliyet gösteriyor ve fakülte ayrımı gözetmeksizin benzer bilim dalları aynı enstitü içinde bulunabiliyordu. Nitekim Ankara Üniversitesi kurulduktan sonra bünyesine geçen veteriner ve ziraat fakültelerindeki farklı kürsülerin kurucuları Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde aynı enstitüde çalışan bilim adamlarından oluşmuştur. İstanbul Darülfünün'u ve Yüksek Ziraat Enstitüsü'nden sonra 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi kurulmuştur. 13 Haziran 1946'da çıkarılan 4936 sayılı üniversiteler yasası önceki döneme göre çok yenilikçi ve özgürlükçü fikirler içermekte idi. Üniversiteler tarihinde özerklik kavramı ilk kez bu yasa ile somut biçimde ortaya konulmuştur. Bu yasanın birinci maddesinde, "Üniversiteler; fakültelerden, enstitü, okul ve bilimsel kurumlardan oluşmuş, özerkliği ve tüzel kişiliği olan yüksek bilim, araştırma ve öğretim kurumlarıdır, her üniversitenin genel özerkliği ve tüzel kişiliği içinde, o üniversiteyi oluşturan fakülteler de, bu kanun hükümlerine göre bilim ve yönetim özerkliğine ve tüzel kişiliğe sahiptirler." hükmü yer almakta idi. Bu kanuna dayanarak aynı yıl

Ankara Üniversitesi kurulmuştur. Ankara Üniversitesi kurulunca Yüksek Ziraat Enstitüsü Veteriner ve Ziraat Fakülteleri bu üniversiteye bağlanmışlardır. Daha sonraları 1955 yılında Karadeniz Teknik ve Ege Üniversiteleri, 1956 da Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1957 yılında Atatürk Üniversitesi faaliyete geçmiştir. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra, 28 Ekim 1960'ta çıkarılan 115 sayılı yasa ile 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun bazı maddeleri özerkliği genişletici şekilde değiştirilerek, katılımcı yönetimi ve demokratikleşmeyi artırıcı nitelikler sağlanmıştır. Üniversitelerin özerk oluşları, ilk kez 1961 Anayasası'nın 120. maddesinde açık ve net biçimde yazılarak güvence altına alınmıştır. 1982 Anayasası'nın yerine geçtiği 1961 Anayasası'nda özerk kuruluşlar alt başlığı altında üniversiteler 120. maddede şu şekilde ifade edilmekteydi. "Üniversiteler, ancak devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, bilimsel ve idarî özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir. Üniversiteler, kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden oluşan organları eliyle yönetilir ve denetlenir; özel kanuna göre kurulmuş devlet üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır. Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları, üniversite dışındaki makamlarca, her ne suretle olursa olsun, görevlerinden uzaklaştırılmazlar. Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler. Üniversitelerin kuruluş ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, öğretim ve araştırma görevlerinin üniversite organlarınca denetlenmesi, bu esaslara göre kanunla düzenlenir. Siyasi partilere üye olma yasağı, üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları hakkında uygulanmaz. Ancak, bunlar partilerin genel merkezleri dışında yönetim görevi alamazlar."

Daha sonra, 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi, 1971 yılında Boğaziçi Üniversitesi kurulmuştur. 12 Mart 1971 muhtırasının ardından 7 Temmuz 1973'te, hem antidemokratik, hem demokratik hükümler içeren 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu çıkarılmıştır. Yeni yasa, antidemokratik hükümleri

Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilince, önceki yasalara göre en özgürlükçü yasa konumuna gelmiştir. 7 Temmuz 1973 tarihinde yürürlüğe giren 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu'nun 4. maddesi ile "Yükseköğretim Kurulu; yükseköğretimin bütünlüğü anlayışı içinde çağdaş bilim ve teknolojinin gereklerine ve Devlet Kalkınma Planı'nın temel ilke ve politikalarına uygun olarak yükseköğretim alanına yön vermek amacıyla ile gerekli inceleme, araştırma ve değerlendirmeleri yapmak, yükseköğretim kurumları arasında koordinasyonu sağlamak, uygulamaları izleyerek yetkili makam ve mercilere önerilerde bulunmakla görevli bir kuruldur" hükmü getirilmiş, bu suretle üniversitelerin planlama, koordinasyon ve denetimini sağlamak üzere ilk Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kurulmuştur. Ancak, bir üniversitenin başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi bu kanunun YÖK ile ilgili maddesini iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi iptal kararında YÖK'te hükümet kanadından gelen üye sayısının üniversitelerden gelen üye sayısından fazla olmasını Anayasa'da teminat altına alınan üniversite özerkliğine aykırı bulmuştur. Aslında, 1750 sayılı kanun ile Hacettepe Üniversitesi'nin özgün statüsü fiilen kaldırılmıştı. Bundan kısa bir süre sonra ODTÜ Mütevelli Heyeti'nin yetkilerinin önemli bir kısmı Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilince bu üniversitenin kendisine özgü yönetim sistemi de fiilen sona ermiş oldu. 1973 yılında Dicle, Çukurova ve Anadolu Üniversiteleri, 1974 yılında Cumhuriyet Üniversitesi, 1975 yılında ise İnönü, 19 Mayıs, Selçuk ve Uludağ Üniversiteleri kurulmuştur. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra 6 Kasım 1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu yasayla çağdaş, demokrat ve özerk üniversite yok edilmiştir. Asistanlığa girişimden doçent oluşuma kadar geçen on iki yılı 1750 sayılı Üniversiteler Yasasına, doçentlikten emekliliğime kadar geçen son on üç yılı ise 2547 sayılı Üniversiteler Kanununa tabi olarak geçirdim. İlk on iki yılda üniversitelerde bilimsel ve idari özerklik vardı. Bir akademisyene bilimsel çalışmaları bağlamında hiç kimse

hesap soramazdı. Akademisyenler gerek bilimsel, gerekse siyasi ve ekonomik konularda yasaya uygun olmak koşuluyla her türlü görüş açıklayabilirlerdi. Dekan fakülte kurulunu oluşturan profesör ve doçentler tarafından doğrudan seçilir, seçim sonucu Cumhurbaşkanı tarafından asla değiştirilemez, sadece onaylanırdı. O dönemde profesör atamalarında bile Cumhurbaşkanı'nın imzalı onayı bulunurdu. Dekan fakülte kurulunun aldığı kararlar doğrultusunda fakülteyi yönetirdi. Tabii her yerde olduğu gibi üniversitelerde de gruplaşmalar oluyordu. Bu nedenle de benim başlangıçta Afif Hoca ile yaşadığım türden olaylar meydana geliyordu. Düşünün ki, doğru ya da yanlış uzmanlık eğitimi için bir yüksekokul kuruluyor, ancak önemli bir uzmanlık dalı olan suni tohumlama alanında tek hoca olan Afif Sevinç'e bu okulda görev verilmediği gibi sınav jürisine bile alınmıyordu. Bu tamamen hocalar arasındaki siyasi görüş farklılıklarından kaynaklanan bir durumdu. Asistanlığa başvuru tarihi geçmesine rağmen dekan Emin Hoca'nın bizim başvuru dilekçelerimizi alması da aslında üzerine gidilse hukuksal bir sorun olacak nitelikteydi. Ancak o yıllarda fakültenin genelini ilgilendiren konuların dışındaki konularda dekanların mevzuata uymasa da inisiyatif kullanma yetkileri vardı. 12 Eylül askeri darbesinden sonra Türkiye'de yıllardır süregelen anarşi ve terörün kaynağının üniversiteler olduğuna inanan cunta, güya bu kesimi kontrol etmek amacıyla bir Yükseköğretim Yasası çıkardı. Bu yasaya göre Yükseköğretim Kurulu (YÖK) oluşturuldu ve başkanlığına da Hacettepe Üniversitesi'nin kurucusu İhsan Doğramacı getirildi. YÖK göreve başlar başlamaz Anadolu'nun çeşitli illerinde yeni üniversiteler kurdu, kurulu bazı üniversitelerin de ismini değiştirdi. Cuntanın çıkardığı 1204 sayılı yasa ile üniversitelerde görev yapan yüzlerce öğretim üyesi ihraç edildi. Fakültelerde YÖK'ün tasvip etmediği öğretim üyelerinin bulunduğu kürsüler hiçbir gerekçe gösterilmeden kapatıldı. Üniversitelerin mali, idari ve bilimsel özerkliği yok edildi. Yeni kurulan üniversitelerin öğretim üyesi açığı-

nı kapatmak için büyük şehirlerdeki üniversitelerin öğretim üyelerine kadro verilmeyerek taşra üniversitelerine gitmeleri dayatıldı. Üniversitede yardımcı doçentlik diye dünyanın hiçbir üniversitesinde bulunmayan bir kadro ihdas edilerek, yeni kurulan üniversitelere gidecek doktoralı insanlara rüşvet olarak dağıtıldı. Kısa zamanda baskıcı ve otoriter içerikli yönetmelikler hazırlanarak komünist ülkelerde bile rastlanmayan türden merkezi denetim ve tekleşme ortamı yaratıldı. Üniversiteler giderek YÖK'e danışmadan hiçbir iş yapamaz duruma geldiler. Kraldan fazla kralcı olan rektörler üniversitelerindeki karşıt görüşlü öğretim üyelerini taşradaki üniversitelerde görevlendirerek onları pasifize etmeye çalıştılar. Rektör atamaları başta demokratik olmayan biçimde YÖK'ün önermesi ve Cumhurbaşkanı'nın onaylaması suretiyle yapıldı. Sonra da seçim sistemi getirildi ama seçimde ilk altıya giren adaylardan YÖK istediklerini Cumhurbaşkanı'na sundu, Cumhurbaşkanı da istediğini rektör olarak atadı. Sonuç olarak YÖK üniversiteleri öğretim bakımından neredeyse lise düzeyine indirdi. Her siyasal parti iktidara gelince YÖK'ü kaldıracağını vaat etti ama iktidara gelince merkezi yönetim modeli hoşlarına gitti ve YÖK yine tahribatına devam etti. Ben her iki sistemde de üniversitede görev yapmış bir kişi olarak şahsen eski günleri yani YÖK'ten önceki dönemi daha demokratik, daha özgürlükçü buluyorum.

2547 SAYILI YÜKSEKÖĞRETİM KANUNU'NUN GETİRDİĞİ OLUMSUZLUKLAR

Türkiye'de 1970'li yılların sonlarında yaşanan anarşi ve terör olaylarının kaynağının üniversiteler olduğuna inanan 12 Eylül Askeri Cuntası göstermelik Danışma Meclisi'nden 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nu çıkarttı. 1981 yılının Kasım ayında yürürlüğe giren bu kanun uyarınca Yükseköğ-

retim Kurulu (YÖK) ve Yükseköğretim Denetleme Kurulu oluşturuldu. Bu kurullar derhal faaliyete başladılar ve üniversiteleri deyim yerindeyse zapturapt altına almak için olağanüstü bir çalışma içerisine girdiler. Bu bölümde, YÖK'ün üniversitelere yerleştirdiği baskıcı ve merkezîyetçi uygulamalardan söz edilecektir.

1- Her şeyden önce YÖK üniversitelerde tıpkı eski Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi tek tip bir örgütlenme modeli getirmiştir. Bu model ortaya konulurken ülke gerçekleri, toplumun ihtiyaçları ve yöresel farklılıklar dikkate alınmamış, öğretim üyelerine danışılmadan kürsü sistemi kaldırılarak Türkiye'nin her yerindeki fakülteler aynı sayıda bölüm ve anabilim dallarından oluşmuştur. Bu arada YÖK üyeleri kendi çıktıkları fakültelerdeki sevmedikleri hocaların bulunduğu kürsüleri kaldırmışlar ve yerine o dallarda anabilim dalı kurmamışlardır. Örneğin veteriner fakültesi öğretim üyeliğinden YÖK'e geçen hocalar sırf bu nedenle önceden mevcut olan ve veteriner hekimliği yükseköğretimi için çok gerekli bulunan hayvancılık işletme ekonomisi, istatistik ve planlama, su ürünleri ve hastalıkları bilim dallarını kapatmışlardır. Yine bilim dışı uygulamalarla birbiriyle birleşmesi mümkün olmayan bilim dallarını sırf kontrol altına almak adına aynı anabilim dalı çatısı altında toplamışlardır. Ayrıca YÖK yayınladığı tek tip genelge, yönerge ve yönetmeliklerle tüm üniversiteleri idare etmeye ve baskıcı sistemini yerleştirmeye çalışmıştır. Bu arada YÖK o kadar ileri gitmiştir ki, üniversitelerin ya da fakültelerin bulunduğu yörenin ihtiyaçlarını göz ardı ederek her kurumda aynı derslerin teorik ve uygulamalarının aynı saatlerde okutulmasını getirmiştir. Hatta sosyal bilimlerde hocaların okuttuğu derslerin içeriğine bile karışıldığı olmuştur.

2- Yükseköğretim Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra Türkiye'de plansız, programsız, alt yapısız üniversiteler kurmak furyası başlamıştır. Ülke sathına yayılan bu üniversiteler fiziki alt yapıları olmadığı için ya apartman dairelerinde ya barakalarda ya da kamu kurumlarından zorla alınan

eskimiş binalarda faaliyete geçirilmiştir. Bu üniversitelere alınan öğrenciler uygulama ve araştırma hastanesi, laboratuvar, uygulama çiftliği, hayvan hastanesi, dersane gibi fiziki olanaklar hiç olmadığı ya da eksik olduğu için doğru dürüst eğitim alamamışlardır. Bir de öğretim üyesi eksikliği söz konusu olduğundan öğrenciler hiçbir şey öğrenmeden mezun olmuşlardır. Gerçi zamanla bu üniversiteler yeterli fiziki olanaklara kavuşmuşlardır ama birkaç kuşak bu durumdan büyük zararlar görmüştür.

3- Yükseköğretim Kurulu üniversite rektörlerini kontrol etmek adına başlangıçta doğrudan atama sistemi getirmiştir. Bu sisteme göre YÖK tarafından önerilen aday Cumhurbaşkanı tarafından atanıyordu. Ancak sonradan yapılan değişiklikle rektör atamalarında seçim sistemi getirilmiştir. Bu sisteme göre üniversitedeki tüm öğretim üyeleri gizli oy ile altı rektör adayını belirliyordu. YÖK bu adayları aldıkları oya bakmaksızın üç indiriyor ve Cumhurbaşkanı'na sunuyordu. Cumhurbaşkanı da bu üç adaydan birisini sıralamayla gözetmeksizin rektör olarak atıyordu. Kolayca anlaşılacağı üzere bu tümüyle göstermelik bir seçimdi. Çünkü hükümetin kontrolündeki YÖK göstermelik bir aday adayını seçimlere sokuyor, bu adayı düşük oy da alsaydı mutlaka ilk altı aday arasına sokuluyordu. YÖK bu adayı isterse Cumhurbaşkanı'na sunacağı ilk üç aday arasına yazıyor hatta birinci sıraya bile koyabiliyordu. Böylece her koşulda hükümetin aday çok az oy da alsaydı birinci sıraya geliyor ve rektör seçilebiliyordu. Cumhurbaşkanı'nın birinci aday atama zorunluluğu da yoktu. Kendisine sunulan üç aday arasından birini diğer iki adaydan daha az oy bile almış olsa rektör yapabiliyordu. Böyle göstermelik bir seçim sisteminin başka sakıncaları da vardı. Mevcut rektör bir dönem daha seçilebilmek adına kendine verilecek oyları arttırmak amacıyla açılan kadrolara kendi adamlarını atıyor, kendine oy vermeyeceğini düşündüğü öğretim üyelerini de türlü baskılarla sindirmeye çalışıyordu. Hatta onları kendi safına çekmek için idari kadrolara atama,

yurt dışında görevlendirme, lojman tahsisi, kitabını bastırma gibi rüşvetler bile veriliyordu. Böylece seçimi kazanarak ikinci dönem rektörlüğe atanan kişi bu sefer de kendine oy vermeyen öğretim üyelerini cezalandırmak için her türlü yola başvuruyordu. Örneğin bu öğretim üyelerine hakları olduğu halde kadro vermiyor ya da yurt dışına çıkışlarını engelleyebiliyordu. İşin diğer bir yönü de rektör seçimlerinin tarihine bir yıl kala adaylar ortaya çıkıyor, kulis faaliyetleri başlıyor, adaylar ve yakın kurmayları öğretimi ve araştırmayı bir yana bırakıp tüm enerjilerini seçimlere harcıyorlardı. Rektör atanıp göreve başladığında ise rakiplerine soruşturmalar yolu ile baskı uygulayabiliyordu. Asıl tehlikeli olanı özellikle Doğu ve Güneydoğu'daki üniversitelerin rektör seçimlerinde tarikatların ve cemaatlerin devreye girmesi idi. Üniversiteyi ele geçirmeye çalışan bu unsurlar seçimlerde kendilerine yakın kişileri aday çıkarıyorlar ve onun seçilmesi için her türlü karama ve menfi propagandada bulunabiliyorlardı. Bu tarikat ve cemaatler kendi adayları rektör olunca da dışarıdan üniversiteye yandaşlarını sokuyorlar ve kurumu tümüyle ele geçirip kadrolaşıyorlardı.

4- YÖK'ün açtığı üniversitelerde öğretim üyesi kalitesi de çok düşük düzeylere inmişti. Bu bozulmanın başlangıç noktasını yardımcı doçentlik diye dünyanın hiçbir ülkesinde bulunmayan uyduruk bir unvanın getirilmesi oluşturur. YÖK yeni açtığı üniversitelere öğretim üyesi bulmakta güçlük çekiyordu. Hemen yardımcı doçentlik diye bir unvan icat edip ne kadar doktora yapmış insan varsa bilimsel durumuna ve öğretim yeteneğine bakmadan bu kadrolara atadı. Böylece görünüşte üniversitelerin öğretim üyesi ihtiyacını karşılamış oldu. Hatta çoğu üniversitelerde daha henüz kendileri doğru dürüst yetişmemiş bu yardımcı doçentlere lisans dersleri yanında yüksek lisans ve doktora dersleri de verdirildi. Yani bunlar doktora ve yüksek lisans adaylarının danışman hocaları oldular. Bugünkü bozulmanın bir nedeni de ilk atanan yardımcı doçentlerin neden olduğu akademik yetersizliğin yüksek

lisans ve doktora yoluyla kuşaklar boyu sürmesi ve bugüne kadar gelmesidir. Tabii bu arada kendini yetiştirmiş ve görevini layıkıyla yapan yardımcı doçentleri konu dışı bıraktığımı da belirtmek isterim. İkinci büyük hata doçent atamalarında sürenin, tezin ve deneme dersinin kaldırılmış olmasıdır. Eskiden doçent olmak için doktoradan sonra beş yıl beklemek gerekirdi. Aynı zamanda doçent olmayan öğretim üyesi derse giremezdi. Oysa YÖK'ten sonra yardımcı doçentler bazen bir yıl içerisinde doğru dürüst kendilerini yetiştirmeden, araştırma ve yayın yapmadan, tez hazırlamadan, deneme dersine girmeden kısa yoldan doçent oldular. Doktorasını yaptıktan hemen sonra yardımcı doçent olan, bir iki yıl içerisinde de doçentliğe atanan bir kişi uygun ortamı bulduğu zaman beş yıl bekleme süresini de tamamladıktan sonra genellikle daha 35 yaşına gelmeden profesör olabiliyordu. Bu yaşta profesör olan bir kişi bazı üniversitelerde ömrü vefa ederse emekliliğine kadar bir otuz beş yıl daha hiçbir bilimsel ve akademik çalışma yapmadan devletten en yüksek maaşı ve ders ücretini alıp yan gelip yatabiliyordu. Çünkü profesör olmuş bir kişiyi kimse denetlemiyor ve çalışmadığında kimse hesap sormuyordu. Bu arada rektör ve dekan atamalarının seçimle olması da bir daha rektör ya da dekan olmayı arzu eden kişilerin çalışmayan öğretim üyelerinden hesap sormasını oy kaygıları yüzünden engelliyordu. Doçentlik tezi ve deneme dersi bir öğretim üyesinin yetişmesi açısından çok önemli aşamalarıydı. Doktora tezi daha çok hocanın yönlendirmesi ve denetimi altında yapılıyordu. Bir bakıma tezin başarısı hocanın hanesine yazılıyordu. Oysa doçentlik tezini aday kendisi planlıyor, araştırma materyalini ve finansmanı kendisi sağlıyor, tezi kendisi yazıyordu. Adayın hocasının bu konuda hiçbir katkısı olmuyordu. Bir anlamda tez adayın kendi başına yürüttüğü ve sorumluluk aldığı bir aşama idi. Deneme dersi ise çok önemli idi. Çünkü adaya beş konu başlığı veriliyor ve bunları 45 dakikalık sürede anlatabilecek şekilde hazırlanması isteniyordu. Aday bu beş konuyu da hazırlıyor ve jüri deneme dersinden

önce bu konulardan birini seçiyordu. Aday beş kişilik doçentlik jürisinin ve izleyicilerin huzurunda görsel materyal de kullanarak dersi sunuyordu. Adayın sunumunu beğenmeyen ya da 45 dakikadan az ya da çok sürede dersin sunulduğunu tespit eden jüri deneme dersini kabul etmiyor ve aday sırf bu yüzden doçent olamıyordu. Bazen de jüri tezi uygun buluyor ve adayı geri çeviriyordu. Son olarak tezi kabul edilen aday bugün de olduğu gibi kollogyum adı verilen bir sözlü sınava ya da mülakata giriyor, daha sonraki deneme dersinde de başarılı olması halinde ancak doçent olabiliyordu. Kolaylıkla anlaşılacağı üzere adayın geçtiği bu zorlu aşamalar onun yetişmesi ve gerçek bir öğretim üyesi kimliğine bürünmesi için büyük katkılar sağlıyordu. YÖK'ten önceki dönemde ancak doçent olduktan sonra derse girilebiliyor ve doktora ya da uzmanlık danışmanlığı yapılabilirdi.

5- Üniversiteler uygar ve demokratik ortamlarda toplumu yönlendiren ve sürükleyen bir lokomotif görevi yapması gereken kuruluşlardır. Üniversiteler ülke sorunları kadar kuruldukları şehrin ve bölgenin sorunlarına da duyarlı olmaları gerekir. Bunun için de her üniversitenin bir vizyonu ve misyonu olmalıdır. Üniversitelerin vizyonlarının esasını Cumhuriyetin temel ilkeleri oluşturmalıdır. Üniversitelerde Cumhuriyetin temel ilkelerine yürekten bağlı bireyler yetiştirilmelidir. Bunun da yolu öğrencilere özgür ve tarafsız düşüncenin aşılmasından geçer. Öğrenciler de kuracakları örgütler aracılığı ile kendi sorunlarını özgürce ama yasal sınırlar içinde kalmak koşuluyla dile getirebilmelidir. YÖK'ten sonra gerek üniversite öğretim üyelerinin gerekse öğrencilerin örgütsel faaliyetleri yasaklanmıştır. Bunun sanucunda da apolitik bir öğretim üyesi ve öğrenci profili üniversitelere egemen olmuştur. Üniversite öğretim üyeleri sınırları önceden çizilecek misyon ve vizyon doğrultusunda yapacakları çalışmalarla ülkenin ve bölgenin sorunlarına çözüm getirmekle yükümlü olmalıdır. Örneğin Antalya'da bulunan üniversite ülke sorunları yanında bölgenin turizm ve tarım potansiyelini göz önüne alıp bu

sektörleri geliştirici çalışmalar yapmalıdır. Ya da Burdur'da kurulu olan üniversite bölgede yoğun biçimde yapılan büyükbaş hayvancılığın sorunlarına daha çok eğilmelidir. Oysa YÖK'ten sonra üniversiteler bırakın bölgelerinin sorunlarını ülke sorunlarını dahi dile getiremez olmuşlardır.

6- YÖK'ten sonra üniversitelere girişte büyük bir adaletsizlik yaşanmıştır. Üniversiteye girişte uygulanan sınav sistemi ezberciliği ve el çabukluğunu öncelediği için Türkiye'de bir özel dersane furyası ortaya çıkmıştır. Liselerdeki müfredata uygun olmayan bu sınav sisteminde başarılı olmanın yolu dersaneden geçer mantığı ile öğrenciler kurşundan asker misali robotlaştırılmışlar ve cevap seçenekleri içerisinde boğulmuşlardır. Buna karşın çocuklarının üniversiteye girmesini arzu eden anne ve babalar ellerindeki tüm maddi imkânları zorlayarak onları dersaneye göndermek zorunda bırakılmıştır. Yani üniversite herkesin değil sadece paralı olanların çocuklarını okutabilecekleri kurumlar haline sokulmuştur. Bu çarpık yapı öyle bir hal almıştır ki parası çok olan ailelerin çocukları daha iyi eğitim veren dersanelere girerek daha iyi üniversiteleri kazanmışlar, parası az olan ailelerin çocukları ise vasat dersanelere giderek vasat üniversiteleri kazanmışlardır. Sonuçta her iki grup da üniversiteye girmiştir ama işe girme söz konusu olduğunda zengin ailelerin çocukları daha paralı işlere girmişlerdir. Bir dönemde YÖK'ün tümüyle politik nedenlerle ortaya koyduğu katsayı uygulaması da üniversiteye girişte adaletsizliği artıran unsurlardan biri olmuştur. Belli bir okulun mezunlarını üniversiteye sokmamak için tüm meslek okul mezunlarına katsayı uygulaması getirilmiş ve kurunun yanında yaş da yanarak yüz binlerce öğrenci üniversiteye girişte mağdur edilmiştir.

7- YÖK'ün çok sayıda üniversite açması ve Türkiye'de Avrupa Birliği'nin dayattığı üniversiteleşme oranına ulaşmak adına kontenjanların aşırı ölçüde artırılması büyük bir kalitesizlik sorununu da beraberinde getirmiştir. Sayıları artan üniversiteler aynı pastadan yararlandıkları için dilimler

küçülmüş, bütçeden yeterli desteği alamayan üniversitelerde öğretimin temelini oluşturan laboratuvar, atölye, deneme çiftliği, araştırma hastanesi, Ar-Ge ve inovasyon merkezleri gibi olanaklardan yoksun bir şekilde öğrenci yetiştirilmiştir. Özellikle yeni kurulan üniversitelerdeki öğretim üyesi açığı nedeniyle de çoğu kez öğrenciler üniversite hocası olmayan kişiler tarafından eğitilmek zorunda bırakılmıştır. Sayılan bu olanakları nispeten yeterli üniversitelerde ise kontenjan fazlalığı nedeniyle bu olanaklardan yararlanabilme şansı önemli ölçüde azalmıştır. Örneğin tıp, veteriner, diş hekimliği gibi fakültelerde doğru dürüst hasta görmeden, teşhis koymadan, hatta enjeksiyon bile yapmadan mezun olan hekimler çok olmuştur. Bu durum, bu fakültelerden mezun olan hekimlerin insan ve hayvan sağlığına olan etkilerini de azaltan bir sonuç doğurmuştur. Ayrıca kontenjanların artırılması fakültelerin mezun sayısını çoğaltmış, bunun sonucunda da her meslek alanında büyük bir işsizlik sorununun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bugün Türkiye’de yüz binlerce genç fakülteleri bitirdikleri halde iş bulamadıkları için diplomalı işsiz durumdadırlar.

8. YÖK döneminde üniversitelerde Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları yeterli gelişimi gösterememiştir. Oysa bilim ve teknolojiye gelişmenin ön koşulu Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının etkin ve yaygın bir biçimde yapılmasıdır. Maddi imkân yetersizliği ve yönetimlerin basiretsizliği yüzünden üniversitelerde bu merkezler açılmamış, bu nedenle de yeni buluşlar yapma, yeni patentler alma ve teknoloji gelişimi konusunda geri kalınmıştır. Bu dönemde TÜBİTAK etkinliğini yitirmiş, gerek projeleri desteklenme gerekse yurt dışına master ve doktora öğrencisi gönderme konularında eksiklikler yaşanmıştır. Üniversitelerde kurulan teknoparklar ise bilim ve teknolojiye gelişimi hızlandırmak yerine burada şirket kuran üniversite hocalarına bir kazanç kapısı olmaktan öteye gidememiştir. Üniversite-sanayi işbirliği konusunda ise maalesef yeterli bir mesafe alınamamıştır.

BUGÜNKÜ DURUM

Günümüzde üniversitelerin en büyük sorunu sayı fazlalığı ve imkân yetersizliğidir. Türkiye’de 2017 itibariyle 119’u devlet, 67’si de vakıf olmak üzere toplam 186 üniversite mevcuttur. Bu üniversitelerin çoğu her ilde bir üniversite açmak politikasının bir gereği olarak son beş yıl içerisinde kurulmuştur. Binası, öğretim üyesi, öğretim olanakları olmayan üniversiteler derme çatma, kamu kurumundan devralınan mekânlarda kurulup öğrenci alımına başlamışlardır. Evet, belki de bu üniversiteler 30-40 yıl sonra öncekilere de benzer biçimde gelişip güçleneceklerdir ama bu arada onlarca kuşak bundan büyük zarar görecektir. Bu üniversitelerdeki öğrenciler doğru dürüst bir dersane, laboratuvar, araştırma hastanesi, deneme çiftliği olmadan, en kötüsü de yetişmiş ve deneyimli öğretim üyeleri bulunmadan tümüyle teorik ağırlıklı olarak öğrenim görmektedirler. Öte yandan öğrenciler, üniversitenin bulunduğu şehirde yeterli imkânlar olmadığı için sosyal yönden de gelişmemektedirler. Vakıf üniversitelerine gelince onlarda sorunlar daha büyüktür. Tümüyle ticari amaçlara yönelik olarak kurulan bu üniversitelere sınavda görece başarısız öğrenciler de girdiği için öğrenimde verimlilik yetersiz olmaktadır. Üniversitelerin uluslararası arenadaki başarı durumlarına bakıldığında içler acısı bir durum söz konusudur. Dünyanın ilk 500 üniversitesi arasına bazen bir bazen iki üniversite ancak girebilmekte, bazen de bu üniversiteler arasında hiçbir Türk üniversitesine rastlanmamaktadır.

Şimdi de çoğu geri kalmış üniversitelere giren lise mezunlarının durumuna bir bakalım. En başta çoktan seçmeli üniversite sınavları bilgiye değil sınav sistemini iyi özümsemiş ve el çabukluğuna alışmış öğrencilerin başarısını sağlayan bir sistemdir. Şimdi dersaneler kalktı ama yine de sınav sistemi değişmediği için ya başka adlarla açılan sınava hazırlama kurumlarında ya da okullarda aynı sistemle sınava hazırlık çalışmaları yapılmaktadır. Sınavlarda sorulan soruların her ne

kadar müfredat içinden seçilmiş sorular olduğu söylene de irdelemeye ya da analize dayalı cevaplar değil de soruyu görür görmez verilen cevaplar söz konusu olmaktadır. Öte yandan, Türkiye’de son yıllarda ortaöğretim sisteminde çok sayıda değişiklik yaşanmıştır. Adı milli ama kendi milli olmayan bakanlığa neredeyse her yıl başka bir bakan atanmakta, atanmış yeni bakanın ilk işi ise ortaöğretimde sistemi ve okulların yapısını değiştirmek olmaktadır. Hele bir süredir okulların tümüyle siyasi iktidarın etki alanına girmesi sonucu ortaöğretimde işler iyice içinden çıkılmaz bir duruma girmiştir. Böyle bir ortaöğretim ortamında araştırma, özgür düşünme, irdeleme, düşünce üretme ve düşündüğünü özgürce söyleme gibi insani özelliklerden mahrum olarak yetiştirilen öğrenciler girdikleri üniversitelerde de bu hususlar dikkate alınmadığı için çok düşük düzeyli olarak üniversitelerden mezun olmaktadır. İlk 20.000 dilimindeki öğrenciler görece iyi sayılan üniversiteleri doldurmakta, geri kalanlar ise yeterli eğitimi görmeden üniversiteleri bitirmektedirler.

Peki bu öğrencileri yetiştirecek üniversite hocalarının durumu nedir acaba? Bu konu üniversitelerin en önemli sorunlarından birisidir. Türkiye’de birkaç üniversite hariç öğretim üyelerinde bir yetersizlik söz konusudur. Dünyanın hiçbir ülkesinde olmadık biçimde bir fakülteye asistan giren birisi yaklaşık kırk beş yıl o fakültede çalışıp profesörlükten emekli olabilmektedir. Yani tekneyi bekleyen çorbayı içmekte, sabırla bekleyen, fazla göze batmayan, suya sabuna dokunmayan hele bir de hocasının sempatisini bir şekilde kazanmış olan bir asistan geç de, güç de olsa mutlaka doktora yapmakta, yardımcı doçent ve doçent olabilmekte ve son aşama olarak da profesörlüğe kadar yükselmektedir. Yaklaşık 15-20 yıl hep kendisi için daha doğrusu akademik yükselmesi için çalışan bir öğretim üyesi profesör olduktan sonra ise devletin en yüksek maaşını alıp hiçbir şey yapmadan görevini sürdürebilmektedir. Bu profesörler sadece bir şey yapmakta, o da tıp fakültelerinde sabahdan akşama kadar özel hasta bakmakta diğer

fakültelerde ise danışmanlık peşinde koşmaktadır. Üniversite yasasının en açık bir şekilde tam gün çalışma esasını getirmesine rağmen bu hocalar mesailerinin sadece % 10-20'sini araştırma, eğitim, kitap yazma, asistan yetiştirme gibi işlere harcamakta geri kalanını ise para kazanmak adına değerlendirilmektedirler. Üniversitelerde çalışan profesörlerin çoğunun kitabı yoktur, bilimsel çalışmaları özellikle de hakemli dergilerde yayınlanmış ve atıf yapılmış çalışmaları yetersizdir. İşin kötüsü Türkiye'de hiçbir makam bu profesörlere neden çalışmadıklarını, araştırma yapmadıklarını, kitap yazmadıklarını soramamaktadır. Öğretim üyeleri çoğu üniversitede mesaiye uymamakta, istedikleri zaman gelip istedikleri zaman gitmektedirler. Hele son yıla kadar rektörler ve dekanlar seçimle göreve geldikleri için yöneticiler bu mesaiyi aksatan bazen bir iki gün fakülteye uğramayan hocalara en ufak bir yaptırım bile uygulayamamaktadırlar. Bir öğretim üyesi özellikle profesör olduktan sonra kendini yenileme gereği duymamakta, yeni bilgileri edinme kaygısına düşmemektedir. Profesörlerin çoğu doçentlikte yabancı dil sınavına girdikleri halde lisan düzeyleri meramlarını anlatmaktan öteye ne yazık ki gitmemektedir. Bir de hemen her anabilim dalında öğretim üyeleri arasında yaşanan nedensiz ve gereksiz tartışmaları da dikkate alırsak günümüzde üniversite öğretim üyelerinin ne durumda olduğunu açık seçik görürüz. Hele son zamanlarda tümüyle siyasi iktidarın güdümüne giren üniversitelerde kadro oluşturmak adına yapılan ve liyakattan çok belli bir ideolojiyi temel alan atamalar işin iyice çığırından çıkmasına neden olmuştur. Bu kargaşa üniversitelerde nadir de olsa liyakatli, çalışkan, yurt dışında doktora yapmış öğretim üyelerini olumsuz olarak etkilemekte, bu öğretim üyeleri ya pasif kalıp suya sabuna dokunmadan çalışmasına yeterli de olmasa devam etmekte ya da yaşanan çekişmelere ve baskılara dayanamayıp üniversiteden ayrılmaktadırlar.

Üniversitelerdeki anabilim dallarındaki kadrolarda da büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Bir giren bir daha ayrılmadığı

için üniversitelerde kadro şişkinliği yaşanmakta, daha önce de değindiğim gibi alttan gelenlerin hepsi profesör olduğu için onlara kadro bulmak gerekmekte, bunun için asistan kadroları karşılık gösterilerek profesör kadroları alınmakta ve piramit tam ters duruma gelmektedir. Örneğin bir veteriner fakültesinin bir anabilim dalında 8 profesör ve sadece 1 asistan görev yapmaktadır. Bu anabilim dalında yardımcı doçent ve doçent bulunmamaktadır. Bu veteriner fakültesinde toplam 91 profesör, 10 doçent ve 9 yardımcı doçent vardır. Böylece bir durumun araştırmadım ama dünyanın hiçbir ülkesinde bulunmadığı kanısındayım. Hele böyle kalabalık bir anabilim dalında bir ya da iki ders olunca öğretim üyeleri arasında ders verme konusunda büyük çekişmeler yaşanmakta ve bunun sonucunda da kırgınlıklar, küskünlükler oluşmaktadır. Derslerin belli bir sayıdan sonrasının ücrete tabi olması bu çekişmeyi ve kavgayı daha da artırmaktadır. Bu sefer hocalar açıklarını yüksek lisans ve doktora derslerinden tamamlamak istemektedirler ki bu da ihtiyaçtan ve bir öğretim üyesinin kapasitesinden çok fazla sayıda yüksek lisans ve doktora öğrencisi alınmasına neden olmaktadır. İşin acı tarafı hocaların çoğu özellikle girmedikleri lisansüstü derslerin ücretini de rahatlıkla alabilmektedir.

Üniversitelerin bugün içinde bulunduğu önemli bir sorun da kontenjanları fazlalığı buna karşın öğretim olanaklarının yetersizliğidir. Devlet bir yandan yeni üniversiteler açmakta bir yandan da kontenjanları artırmaktadır. Kontenjan artırılmasına Avrupa Birliği'nin dayattığı Türkiye'de üniversitelileşme oranının yükseltilmesi gerekçe olarak gösterilmektedir. Ancak her yıl üniversitelere devlet bütçesinden ayrılan pay aynı kalmakta, buna karşın bu paydan yararlanacaklar artmaktadır. O nedenle özellikle yeni kurulan üniversitelerde fiziki yapı, laboratuvar, araştırma hastanesi, deneme çiftliği gibi olanaklar yetersiz olduğundan dersler daha çok teorik olarak işlendiği için öğrenciler uygulama bakımından geri kalmaktadırlar. Bir de sistem, öğrenmek ve özümsemekten

çok ders geçme esasına göre düzenlenince öğrenciler ezbercilikten kurtulamamakta ve gelecekte mesleğe atıldıklarında bunun büyük zararını görmekte-dirler.

Günümüzde üniversitelerin en önemli sorunlarından birisi de rektörlerin politize olmasıdır. Dünyanın gelişmiş ülkelerinde tam bir idari ve mali özerklik içinde yönetilen üniversiteler ne yazık ki bizim ülkemizde özellikle son on yıl içerisinde tümüyle siyasal iktidara ve son olarak da Cumhurbaşkanlığına bağımlı hale getirilmişlerdir. Geçmişte denenen rektörlerin seçimle işbaşına gelme uygulaması başlangıçta özerkliği savunan çevrelerce umut olarak görülmüşse de pratikteki durum hiç de sanıldığı gibi olmamıştır. Üniversite seçimini yapıp YÖK'e altı aday göndermiş, YÖK aday sayısını üçe indirerek Cumhurbaşkanı'na sunmuş, Cumhurbaşkanı da bu üç aday içerisinde birini rektör olarak atamıştır. Fakat ne yazık ki YÖK olsun, Cumhurbaşkanı olsun aday seçiminde ve atamada seçim sonuçlarına ve liyakata dikkat etmemişler, gerektiğinde en az oy alan adayı rektör tayin etmişlerdir. İşin daha da kötüsü rektör seçimlerinde özellikle Doğu ve Güneydoğu'daki üniversitelerde her türlü tarikat ve cemaatten adaylar ortaya çıkmış ve rektörlük neredeyse bu kesimlerin kıyasıya mücadele ettikleri bir savaş alanı haline dönüşmüştür. 15 Temmuz'dan sonra çıkarılan Olağanüstü Hal Yasası çerçevesinde rektörlerin seçimle iş başına gelme uygulamasına son verilmiştir. Aslında değişen bir şey olmamış, seçim sisteminde de istediklerini rektör yapan YÖK ve Cumhurbaşkanı doğrudan atama sisteminde de istediklerini rektör yapma olanağını devam ettirmişlerdir. Böylece tümüyle Cumhurbaşkanı'na ve siyasi iktidara bağımlı hale getirilen YÖK ve rektörler, üniversiteleri kendi düşünceleri doğrultusunda değiştirmek adına büyük bir kadrolaşma hareketine girişmişlerdir. YÖK ve rektörler kendilerine yakın öğretim üyelerini her bakımdan koruyup kollarken, ideolojilerine uymayan öğretim üyelerinin önüne türlü engeller çıkarmaya başlamışlardır.

